

แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดย

พลอากาศตรี กิตติพงษ์ แก้วภา
เจ้ากรมการเงินทหารอากาศ กองทัพอากาศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๔
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลอากาศตรี กิตติพงษ์ แก้วภา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๔ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕

พลโท

(ไพศาล งามวงษ์วาน)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พล.อ.ต.กิตติพงษ์ แก้วภา **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๔

ไทย และ สปป.ลาว เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมานาน และเคยมีความขัดแย้งถึงขั้นใช้กำลังในการสู้รบ ปัจจุบัน สปป.ลาวก็ยังคงมีความหวาดระแวงไทยรวมถึงมีประเด็นอ่อนไหว อาทิเรื่องเส้นเขตแดนบางส่วนที่ยังตกลงกันไม่ได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทบกระทั่งและใช้กำลังเหมือนเช่นในอดีต ดังนั้นความสัมพันธ์ทางทหารที่ติระหว่างไทยกับ สปป.ลาว จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างเสถียรภาพความมั่นคง ลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างกัน ทำให้ทั้งสองประเทศอยู่อย่างสงบสุข และส่งเสริมให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่ดีในการพัฒนาประเทศ เอกสารวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว รวมถึงรวบรวมประสบการณ์การปฏิบัติงานจากผู้เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยเริ่มต้นการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ที่สำคัญได้แก่ ความทรงจำและการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ฝ่ายลาวมองไทยในทางลบ ความขัดแย้งในอดีต ความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ความแตกต่างทางระบอบการปกครองและอุดมการณ์ทางการเมือง รวมถึงบทบาทและอิทธิพลของชาติอื่นต่อ สปป.ลาว โดยเฉพาะเวียดนามซึ่งเปรียบเสมือนพี่ใหญ่ที่ลาวมักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายๆ เรื่อง ขณะที่มีโอกาสและความท้าทายที่สำคัญได้แก่ การที่ไทยและลาวมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายกันไม่เหมือนประเทศใดๆ ในโลก กลไกความร่วมมือต่างๆ ในภูมิภาคทั้งทวีปเอเชียและพหุภาคี ประกอบกับกองทัพประชาชนลาวอยู่ในช่วงการปรับโครงสร้างและพัฒนากองทัพ แต่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงต้องการการสนับสนุนจากชาติต่างๆ ซึ่งลาวต้องการศึกษาเรียนรู้จากไทยในบางเรื่อง จึงเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกัน การศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์การวิจัย และได้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน และกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับ ฝ่ายลาว จะผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักเพียงช่องทางเดียว กท.อาจพิจารณาเพิ่มกรอบความร่วมมือคณะกรรมการ

ชายแดนส่วนภูมิภาค Regional Border Committee : RBC เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในระดับพื้นที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรทบทวนการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมให้แก่ฝ่ายลาว เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด ซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้ฝ่ายลาวเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ฝ่ายไทยเป็นเจ้าภาพ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น

๔. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูง ในโอกาสที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของผู้นำทางทหารของทั้งสองประเทศ

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับฝ่ายลาว เพื่อให้ทราบและตระหนักในประเด็นอ่อนไหวที่ควรหลีกเลี่ยง

๖. ทบ. และ ทอ. ควรพิจารณาคัดเลือกและเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการทูตฝ่ายทหาร ณ สปป.ลาว

Abstract

Title **Guideline for the development of military relationship between Thailand and the Lao People's Democratic Republic**

Field **Military**

Name **Air Vice Marshal Kittipong Kaewpa Course NDC Class 64**

Thailand and the Lao People's Democratic Republic (LPDR) have shared the long history as neighboring countries. There have also been some armed conflicts between the two countries. Today, the LPDR is yet to render complete trust towards Thailand inclusive of some sensitive issues, for example, the unsettled disputes over the demarcation line. It is possible that such dispute might lead to extended conflicts and the use of military forces as in the past. To this end, good military partnership between Thailand and the LPDR will become a critical factor that helps promote security and stability, reduce disagreements, bring peace to both countries, and allow the proper environment for the national development. This research is aimed at evaluating the environment associated with the military partnership between Thailand and the LPDR and experiences from those involved in such environment. The collected information would subsequently be analyzed to propose guideline for the development of military relationship between Thailand and the LPDR.

From the study of guideline for the development of military relationship between Thailand and the LPDR starting from the study of the idea, theory, literatures, and related research, the researcher is able to acknowledge the problems and drawbacks in pursuing relationship with the LPDR. The important ones are the adverse memory and realization of history from the perspective of the LPDR, conflicts in the past, distrust of the LPDR towards Thailand for supporting the Anti-LPDR Group, difference in the regime and political ideology, and roles and influence of other nations with respect to the LPDR. Vietnam, in particular, is the country that has great influence over the LPDR. The LPDR seems to agree and comply with Vietnam in many issues. On the contrary, major opportunities and challenges include common race, religion, language, and culture between Thailand and the LPDR which are unique. Various bilateral and

multilateral cooperative mechanisms in the in combination with people's army of the LPDR are in the reconstruction and modernization phase. Unfortunately, due to the budget constraints, the LPDR demands supports from other countries. The LPDR desires learning from Thailand in some aspects. Such desire leads to a good chance in enhancing military relationship between the two nations. Studies and analysis in the

related matters allow the establishment of the guideline for the sustainable development of military relationship between Thailand and the LPDR in accordance with the research objective as follows :

1. Related agencies should cooperatively set up the strategy, policy, plans and supportive activities to assure the coherent direction of the military relationship between Thailand and the LPDR in a continued and persistent manner.

2. Military relationship between Thailand and the LPDR or any activities with the LPDR will proceed through the General Border Committee which is the only channel. The Ministry of Defense might consider expand the framework of the Regional Border Committee for the more effective local relationship.

3. The Ministry of Defense, the Royal Thai Armed Forces, the Royal Thai Army, the Royal Thai Navy, and the Royal Thai Air Force should allocate appropriate budget for the LPDR due to its budget constraint. This will encourage the representatives from the LPDR to participate in the activities hosted by Thailand, which, in turn, will improve our relationship.

4. The Ministry of Defense, the Royal Thai Armed Forces, the Royal Thai Army, the Royal Thai Navy, and the Royal Thai Air Force should regularly host the exchange of visits of the high-ranking officers in the suitable occasions to tighten the bond of military leadership of both countries.

5. Related agencies should set up training courses to provide proper understanding among personnel involved in maintaining military leadership with the LPDR regarding the sensitive issues.

6. The Royal Thai Army and the Royal Thai Air Force should select and prepare insight personnel with appropriate expertise to be posted as the military attachés in the LPDR.

คำนำ

สปป.ลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีพรมแดนทั้งทางบก และทางน้ำติดกัน ประมาณ ๑,๘๑๐ กม. และมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาหลายร้อยปี มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมาก แต่มีการปกครองที่แตกต่างกัน โดย สปป.ลาว มีระบบการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ ในด้านเศรษฐกิจมีการนำเข้า-ส่งออกสินค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างกันมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันไทยและ สปป.ลาว มีหลายกลไกเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง กลไกที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทั้งหมด ได้แก่คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว (Joint Commission : JC) และทางด้านทหารมีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหม และกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ได้แก่คณะกรรมการร่วมมีอรัรักษาสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย-สปป.ลาว (General Border Committee : GBC)

อย่างไรก็ตาม หากมองย้อนกลับไปในอดีต ไทยและ สปป.ลาว เคยมีความขัดแย้ง และการสู้รบกัน ที่สำคัญกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และกรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า รวมถึงยังมีประเด็นความหวาดระแวงของฝ่าย สปป.ลาว ที่มองว่าไทยให้การสนับสนุน ขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ประกอบกับปัจจุบันยังมีประเด็นอ่อนไหว เช่น เรื่องเขตแดนบางส่วนที่ยังไม่ชัดเจน ดังนั้นความสัมพันธ์ทางทหารที่ตึงเครียดระหว่างไทยกับ สปป.ลาว จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างเสถียรภาพความมั่นคง ลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างกันทั้งในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ทั้งสองประเทศอยู่อย่างสงบสุข และส่งเสริมให้เกิดสถานะแวดล้อมที่ดีในการพัฒนาประเทศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว รวมถึงรวบรวมประสบการณ์การปฏิบัติงานจากผู้เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ทั้งในระดับนโยบาย และผู้ปฏิบัติงาน ให้หน่วยต่างๆ ในสังกัด กท.พิจารณาใช้ประโยชน์ต่อไป รวมถึงประเด็นต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ อาทิ การขนยาเสพติดจากฝั่งสปป.ลาว เข้ามาในไทย และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการค้าของเถื่อนบริเวณชายแดน เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่มุ่งจะศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ลดความหวาดระแวงต่อกัน ซึ่งจะเอื้อต่อการแก้ปัญหาในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ส่งเสริมสถานะแวดล้อม ที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

พลาอากาศตรี

(กิตติพงษ์ แก้วภา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๔

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว	๖
กล่าววนำ	๖
แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง	๗
แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๑๐
แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้ง	๑๔
แนวความคิดเรื่องการวิเทศน์สัมพันธ์	๑๙
แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร	๒๐
ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐)	๒๔
ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม (พ.ศ.๒๕๖๐- ๒๕๗๙)	๒๖
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)	๒๘
นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ	
พ.ศ. ๒๕๖๕ (๑ ต.ค.๖๔ - ๓๐ ก.ย.๖๕)	๓๐
แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือ	
ด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)	๓๒

ข้อมูลพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	๓๔
การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว	๔๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๖
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๙
สรุป	๔๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ ศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	๕๑
การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม	๕๑
ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์	๕๖
ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพัวพันต่างประเทศ และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ	๖๐
วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว	๖๐
การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis)	๖๓
สรุป	๖๔
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	๖๖
เชิงนโยบาย	๖๗
เชิงปฏิบัติ	๗๐
สรุป	๗๒
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๓
สรุป	๗๓
เชิงนโยบาย	๗๔
เชิงปฏิบัติ	๗๕
ข้อเสนอแนะ	๗๖

บรรณานุกรม	๗๘
ภาคผนวก	๘๐
แนวทางการสัมภาษณ์	๘๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑ สมมติฐานของทฤษฎีการปฏิบัติ	๑๐
๒-๒ สมมติฐานของทฤษฎีเกี่ยวพัน	๑๑
๒-๓ ทฤษฎีระบบ	๑๒
๒-๔ การกำหนดท่าทีและจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคง ของกองทัพไทยต่อ สปป.ลาว	๓๔
๒-๕ แผนผังแสดงโครงสร้างการบริหารงานควบคุมประเทศ	๓๙
๒-๖ แผนผังโครงสร้างกองทัพประชาชนลาว	๔๒
๓-๑ กลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนที่ เขต.ทหาร บก.ทท.รับผิดชอบ	๕๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ ประเทศมีบทบาทด้านความมั่นคง เป็นที่ชื่นชม และได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศและกองทัพมีความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคง ขณะที่นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้ประเมินสถานการณ์ และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค โดยกล่าวถึงประเด็นความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางทหารยังคงมีปัญหาคความไม่เข้าใจ และความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านแต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิด และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาคและการที่ประเทศไทยมีชายแดนทั้งทางบก และทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศโดยยังมีปัญหาคความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนรวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มขบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกันหากเกิดความขัดแย้งรุนแรง และไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลกบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาตินอกจากนี้ นโยบายของ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงนโยบายเฉพาะเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียนมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงสร้างความไว้นื้อเชื่อใจ สร้างเสถียรภาพและสันติภาพร่วมกันโดยให้ความสำคัญในการป้องกัน และลดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศต่อนานาชาติ การสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพและเพื่อมนุษยธรรมภายใต้กรอบของสหประชาชาติและความร่วมมือในภูมิภาค การริเริ่มและพัฒนาความร่วมมือทางทหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์

ที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคการเร่งรัดการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนที่ยังคงมีปัญหา

สปป.ลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีพรมแดนทั้งทางบก และทางน้ำติดกันประมาณ ๑,๘๑๐ กม. และมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาหลายร้อยปี มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมาก แต่มีการปกครองที่แตกต่างกัน โดย สปป.ลาว มีระบบการปกครอง

แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (ทางการลาวใช้คำว่า ระบอบประชาธิปไตยประชาชน) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ ในด้านเศรษฐกิจมีการนำเข้า - ส่งออกสินค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างกันมาอย่างต่อเนื่องปัจจุบัน ไทยและ สปป.ลาว มีหลายกลไกเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง กลไกที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทั้งหมด ได้แก่ คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว (Joint Commission : JC) และทางด้านทหาร มีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหม และกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ได้แก่ คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย-สปป.ลาว (General Border Committee : GBC) นอกจากนี้กระทรวงกลาโหมยังมีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร (ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก/รักษาการ) และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย/เวียงจันทน์ ขณะที่กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ก็มีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/กรุงเทพฯ เพื่อเป็นผู้แทนทางทหารกระชับความสัมพันธ์ และประสานการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทหารของทั้ง ๒ ประเทศ ปัจจุบันความสัมพันธ์ทางทหารของไทยกับ สปป.ลาว นอกจากการประชุม GBC แล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูงของทั้ง ๒ ฝ่าย, การประชุมคณะทำงานร่วมกองทัพอากาศ กับกองบัญชาการทหารอากาศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว, การสนับสนุนที่นึ่งการศึกษาในหลักสูตรทางทหารของไทย อาทิเช่น การป้องกันราชอาณาจักร เสนาธิการทหารบก, เสนาธิการทหารอากาศ และนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง (ทอ.) ตลอดจนการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์เช่นการแข่งขันกีฬาระหว่างทหารของทั้ง ๒ ประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากมองย้อนกลับไปในอดีต ไทยและ สปป.ลาว เคยมีความขัดแย้งและการสู้รบกันที่สำคัญกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และกรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า รวมถึงยังมีประเด็นความหวาดระแวงของฝ่าย สปป.ลาว ที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ประกอบกับปัจจุบันยังมีประเด็นเรื่องเขตแดนบางส่วนที่ยังตกลงกันไม่ได้ รวมถึงประเด็นต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ อาทิ การขนยาเสพติดจากฝั่ง สปป.ลาวเข้ามาในไทย และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการค้าของเถื่อนบริเวณชายแดน เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่มุ่งจะศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ลดความหวาดระแวงต่อกัน ซึ่งจะเอื้อต่อการแก้ปัญหาในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์ และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ปัญหา อุปสรรค โอกาส ความท้าทาย และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
๒. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ๑.๑ การวิจัยนี้เน้นการศึกษา วิเคราะห์ บนพื้นฐานข้อมูล และมุมมองของฝ่ายไทย
 - ๑.๒ การวิจัยนี้เน้นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ในการปฏิบัติงานด้านการทูตทหาร กิจการชายแดนทหาร และวิเทศสัมพันธ์กับ สปป.ลาว เป็นหลัก
๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย

 - ๒.๑ ผชท.ทบ.ไทย/เวียงจันทน์, ผชท.ทอ.ไทย/เวียงจันทน์ และผู้ที่มีประสบการณ์ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
 - ๒.๒ ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการชายแดนทหาร
 - ๒.๓ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเทศสัมพันธ์ กท.
 - ๒.๔ ผอ.สนผ.ขว.ทอ.
 - ๒.๕ หน.กรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

๑. การรวบรวมข้อมูล
 - ๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
 - ๑.๑.๑ ผชท.ทบ.ไทย/เวียงจันทน์, ผชท.ทอ.ไทย/เวียงจันทน์ และผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
 - ๑.๑.๒ ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการชายแดนทหาร
 - ๑.๑.๓ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเทศสัมพันธ์ กท.
 - ๑.๑.๔ ผอ.สนผ.ขว.ทอ.
 - ๑.๑.๕ หน.กรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว
 - ๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาคำรา และเอกสารต่างๆ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่วิเคราะห์ได้

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา และวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ
จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง โอกาส และความท้าทาย
ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว
๒. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
๓. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เพื่อให้
เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	กระบวนการที่มีการจัดและใช้เครื่องมือ พลังอำนาจแห่งชาติ ทุกด้าน เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์แห่งชาติ
พลังอำนาจแห่งชาติ	หมายถึง	เครื่องมือที่ก่อให้เกิดความสามารถในการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคง ของชาติในทุกๆ ด้านเพื่อผลสำเร็จของวัตถุประสงค์ของชาติ และผลประโยชน์ของชาติอันเป็นจุดหมายปลายทางของชาติ ที่ได้วางไว้นั่นเอง
ผลประโยชน์แห่งชาติ	หมายถึง	เป้าหมายแห่งชาติที่ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบจากองค์ประกอบ ต่างๆ ของชาติ ประมวลขึ้นเป็นความจำเป็นที่สำคัญที่สุด ที่ชาติจะขาดเสียมิได้ โดยมีลักษณะที่ถาวรและยั่งยืนสำหรับ ชาตินั้นๆ
ความมั่นคง	หมายถึง	การมีเสรี จากการเสี่ยง จากความกังวล ความสงสัย ความตื่นตระหนก และอันตรายต่างๆ รวมถึงมีความปลอดภัย และไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่าย

ความมั่นคงแห่งชาติ	หมายถึง	สภาพการณ์ หรือสภาพที่รัฐชาติ ภายใต้การนำของรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนด้วยตนเองดำรงอยู่ได้ด้วยความปลอดภัยจากภัยอันตราย ปราศจากการเสี่ยง ความเกรงกลัว ความกังวล และความสงสัยทั้งปวงมีความเจริญก้าวหน้า มีเสรีต่อแรงกดดันต่างๆที่ประกั้นให้เกิดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนภายในชาติดำเนินไปได้อย่างอิสระมีความแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่นแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่าย มีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ ที่มากระทบต่อเอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชนภายใต้วิถีชีวิตของตนและมีขีดความสามารถพร้อมเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้
วิเทศสัมพันธ์	หมายถึง	ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ
การทูตฝ่ายทหาร	หมายถึง	การดำเนินงานด้านการต่างประเทศ โดยใช้เครื่องมือทรัพยากร และขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศ ปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมที่หลากหลายอย่างสันติเพื่อลดทอนความรู้สึกไม่เป็นมิตร สร้างและดำรงรักษาความไว้วางใจ เชื่อใจ และช่วยพัฒนาให้อยู่ร่วมกันได้โดยมุ่งป้องกันความขัดแย้ง และเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
ขบวนการต่อต้านลาว	หมายถึง	กลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว หรือกลุ่มคนปดี่ (ฝ่าย สปป.ลาว เรียก) ที่บางส่วนอาจลักลอบใช้พื้นที่ชายแดนไทยเป็นทางผ่านหรือหลบซ่อนตัว นอกจากนี้ยังพบการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาวที่เคลื่อนไหวในต่างประเทศ ทั้งในไทย ยุโรป และสหรัฐฯ โดยกลุ่มเหล่านี้เคลื่อนไหวโจมตีรัฐบาล สปป.ลาว ผ่านสื่อ สังคมออนไลน์เพื่อเป็นการทำลายภาพลักษณ์และเสถียรภาพของรัฐบาล สปป.ลาว

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กล่าวนำ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว จำเป็นต้องเริ่มศึกษาจากแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบายและแผน รวมถึงตรวจสอบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

๑. แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง
๒. แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๓. แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง
๔. แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์
๕. แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร
๖. ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐)
๗. ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม (พ.ศ.๒๕๖๐ - พ.ศ.๒๕๗๙)
๘. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)
๙. นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

(๑ ต.ค.๖๕ - ๓๐ ก.ย.๖๕)

๑๐. แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๑๑. ข้อมูลพื้นฐานของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
๑๒. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว
๑๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๔. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๑๕. สรุป

ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ ที่จะใช้ประกอบการวิเคราะห์
ในบทต่อไป เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
ตามวัตถุประสงค์ของเอกสารวิจัยฉบับนี้

แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

เมื่อกล่าวถึงความมั่นคงนั้น โดยทั่วไปจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบ หรือการสงครามเท่านั้น พจนี พงศ์สุวรรณ (๒๕๓๖ : ๔๑-๔๒) แสดงความเห็นว่าการเข้าใจเช่นนั้น อาจเป็นความจริงในสมัยก่อน เพราะภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศชาติได้ก็คือ การรุกรานด้วยกำลังทหารของชาติที่เหนือกว่า เพื่อยึดครองหรือบีบบังคับ ให้ประเทศอื่นปฏิบัติตาม ความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดมีกำลังทหารเข้มแข็ง มีการฝึกมาอย่างดีมีขวัญกำลังใจในการต่อสู้ รวมทั้ง มีผู้นำทัพที่ดีมีความสามารถก็จะสามารถป้องกันรักษาเอกราช และความมั่นคงปลอดภัยของชาติไว้ได้ ดังนั้น จากความเข้าใจดังนี้ จึงทำให้มองดูเหมือนว่าความมั่นคงของชาติขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังได้แสดงความเห็นต่อไปอีกว่า การศึกษาเรื่องความมั่นคงนั้น ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในด้านการทหารเท่านั้น เพราะสถานการณ์ของโลก เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และกำลังทหารก็เป็นเพียงองค์ประกอบอย่างหนึ่งของพลังอำนาจแห่งชาติเท่านั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ควรจะพิจารณาให้ครอบคลุม ปัจจัยด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การเมืองเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

ในการศึกษาความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ วิชัย ชูเชิด (๒๕๔๔ : ๑๓) พบว่ามีบุคคล สถาบันการศึกษา และหน่วยงานด้านความมั่นคงจำนวนมากได้ให้นิยามความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้หลากหลาย แตกต่างกันไป โดยให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในด้านที่ผู้สนใจ และยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความมั่นคงในขณะนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม นิยามความหมายของความมั่นคงแห่งชาติที่แตกต่างกันนั้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ พจนี พงศ์สุวรรณ (๒๕๓๖ : ๔๓) กล่าวคือ ความมั่นคงแห่งชาติเป็นการศึกษาหลายมิติ เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของประชาชน รัฐชาติหรือประเทศ และเกี่ยวกับการใช้พลังอำนาจของชาติในการเอาชนะภัยคุกคาม หรือการป้องกันผลประโยชน์แห่งชาติ

พลังอำนาจของชาติ คือ การเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการพลังงานและสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติก็จะกำหนดเป็นนโยบาย ๖ ด้าน ตามองค์ประกอบดังกล่าว (ฐิตินันท์ ธีญญสิริ, ๒๕๔๐ : ๑๑) บูซาน (Buzan ๑๙๘๓ : ๒๔๕ อ้างถึงใน ฐิตินันท์ ธีญญสิริ, ๒๕๔๐ : ๑๒) วิเคราะห์ ระดับของความมั่นคงว่าสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล (Individual Security) ระดับชาติ (National Security) และระดับระหว่างประเทศ (International Security) พร้อมทั้งกล่าวว่าแนวคิด เกี่ยวกับความมั่นคงจะต้องมองในภาพรวมให้เห็นว่าความมั่นคงทั้ง ๓ ระดับ มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น การพิจารณาความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งได้อย่างถ่องแท้จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์กันอีก ๒ ระดับด้วย หากจะพิจารณาเฉพาะความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งอย่างเป็นเอกเทศ ก็จะได้แนวความคิดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง จุลชีพ ชินวรรโณ (๒๕๔๗ : ๖๑-๖๓) กล่าวว่าความมั่นคง (Security) เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่งในวิชาความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศ โดยทั่วไปมักหมายถึงความเป็นอิสระ หรือสภาวะปลอดจากภัยคุกคามต่อคุณค่าที่สำคัญ ในระยะแรกๆ แนวคิด “ความมั่นคง” ก็ได้รับอิทธิพลจากสงครามเย็น และสำนักมองโลกตามจริง (Realist) เช่นเดียวกับแนวคิด “ยุทธศาสตร์” เพียงแต่ความมั่นคงเน้นมิติทางทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภัยคุกคามทั้งจากอาวุธยุทธศาสตร์หรืออาวุธนิวเคลียร์และอาวุธในแบบ (Conventional Weapons) อื่นๆ ด้วย รัฐจะมั่นคงก็ต่อเมื่อไม่เผชิญกับภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าที่มีความสำคัญยิ่ง อีกทั้งต้องสามารถที่จะรักษาคุณค่าเหล่านี้ได้ถ้าถูกทำลาย ดังนั้น ความมั่นคงในความหมายแคบ จึงเกี่ยวข้องกับความสามารถของรัฐ และสังคมที่จะรักษาเอกลักษณ์อย่างมีอิสรภาพและบูรณภาพนั้น คือป้องกันเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนและเอกลักษณ์ทางสังคมนั้นเองนักวิเคราะห์ความมั่นคงบางคนมองว่า ความมั่นคงหรือไม่มั่นคงของรัฐเป็นผลมาจาก โครงสร้างของระบบระหว่างประเทศซึ่งเป็น “อนาธิปไตย” ทำให้รัฐต่างๆ ต้องแสวงหาอำนาจทางทหารเพื่อปกป้องผลประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การสิ้นสุดของสงครามเย็นในต้นทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนของแนวคิดใหม่ทางด้านความมั่นคงใน ๕ ประเด็น ดังนี้

๑. ที่มาของภัยคุกคาม แนวคิดความมั่นคงแบบเดิมมองว่าภัยคุกคามมาจาก “รัฐ” อื่นๆ อาจเป็นรัฐเพื่อนบ้านหรือรัฐมหาอำนาจซึ่งมีทั้งโอกาส (ขีดความสามารถ) และแรงจูงใจ (ประเด็นเรื่องดินแดน ชาตินิยม อุดมการณ์ และความเชื่อต่างๆ) แนวคิดใหม่วิจารณ์ว่าความมั่นคงแบบเดิมให้ความสำคัญเฉพาะภัยคุกคามจากภายนอกด้วยกำลังทหารจากรัฐอื่นๆ แต่แนวความคิดใหม่หลังสงครามเย็นจะวิเคราะห์ภัยคุกคามทั้งจากภายนอกและภายใน ทั้งจากรัฐและผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐ เช่น ขบวนการก่อการร้ายและโจรแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งภัยคุกคามต่อประชาชน หรือ “ความมั่นคงของปัจเจกชน” จากปัญหาความชอบธรรมและการใช้อำนาจรัฐ

๒. ลักษณะของภัยคุกคาม ในอดีตจะสนใจเฉพาะภัยคุกคามแบบเดิม (Traditional Threats) คือการคุกคาม “ทางทหาร” จากรัฐอื่น แต่ในปัจจุบันจะมองภัยคุกคามที่กว้างขึ้นครอบคลุมทั้งการทหาร เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่าภัยคุกคามแบบใหม่ๆ (Non Traditional Threats) เช่น การก่อการร้ายข้ามชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ การค้าสตรี เด็ก และยาเสพติด ตลอดจนปัญหาความเสื่อมสลายของสภาพแวดล้อม

๓. การตอบสนองต่อภัยคุกคาม ความมั่นคงแบบเดิมเน้นการตอบสนองด้วยกำลังต่อภัยคุกคามทางทหาร ด้วยการพัฒนาอาวุธหรือแสวงหาพันธมิตรทางทหาร แต่เมื่อลักษณะของภัยคุกคามเปลี่ยนแปลงไป การแก้ไขหรือตอบสนองก็เปลี่ยนแปลงไปจากมิติทางทหารสู่เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น การพัฒนาประชาธิปไตย การสร้างสมรรถนะของรัฐ การพัฒนาประชาสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ

๔. ผู้รับผิดชอบ แนวคิดความมั่นคงแบบเดิมให้ความสำคัญกับรัฐในการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ แต่แนวคิดใหม่หลังสงครามเย็นให้ความสำคัญกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันและความร่วมมือของรัฐต่างๆ เพราะความมั่นคงเป็นปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติมิใช่ของรัฐใด

รัฐเดี่ยว เนื่องจากภัยคุกคามแบบใหม่ๆ (Non Traditional Threats) เป็นภัยคุกคามของทุกคนในโลก ดังนั้น รัฐต่างๆ จึงต้องร่วมมือกันในการรอบพหุภาคีในการจัดการกับปัญหาความมั่นคง ยิ่งไปกว่านั้น องค์การระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการดูแลจัดการปัญหาความมั่นคงใหม่ๆ เหล่านี้

๕. คุณค่าที่สำคัญ แนวคิดแบบเดิมเน้นการปกป้องคุณค่า (Values) สำคัญของ “รัฐ” เช่น เอกราช ประชาธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน แต่แนวคิดใหม่ มองว่าคุณค่าเหล่านี้ กำลังเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลมาจากกระแสโลก (Globalization) รัฐซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของอำนาจ และคุณค่ากำลังลดความสำคัญ ค่านิยมใหม่จะไปเน้นที่ระดับปัจเจกชนและระดับประชาคมโลกในระดับปัจเจกชน คุณค่าสำคัญคือสิทธิและความต้องการของมนุษย์ ในระดับประชาคมโลก ค่านิยมข้ามชาติกำลังได้รับการพัฒนา เช่น เสรีภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจ ตลอดจนการกินดีอยู่ดีและปราศจากภัยข้ามชาติ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ ยาเสพติด อาชญากรรม เป็นต้น

แนวความคิดในการสร้างความร่วมมือเพื่อความมั่นคง (Cooperative Security) คือ การพิจารณาใช้ทรัพยากรทางทหารสนับสนุนรัฐบาล ในการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และประเทศมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างบรรยากาศ ความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง ลดเงื่อนไขและลดโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง รวมทั้ง ป้องกัน ไม่ให้ความขัดแย้งขยายขอบเขตออกไปนอกเหนือการควบคุม โดยยึดมั่นในหลักการแนวความคิด เชิงป้องกัน ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานในการประสานประโยชน์ร่วมกับประเทศต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์การชนะร่วมกัน (Win - Win Strategy) มิใช่ฝ่ายหนึ่งได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งเสียแบบ Zero - Sum Game จูตินันท์ ธีญญสิริ (๒๕๔๐ : ๑๓๒-๑๓๕) เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดยุทธศาสตร์ ป้องกันร่วม (Collective Defense Strategy) มาเป็นแนวคิดยุทธศาสตร์ร่วมมือเพื่อความมั่นคง (Security Cooperation Strategy) ยุทธศาสตร์ใหม่นี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดความมั่นคงร่วมมือ (Cooperative Security) ซึ่งนักวิชาการชาวต่างประเทศได้ทำการศึกษาวิจัยในช่วงใกล้สิ้นสุดสงครามเย็น และมีพื้นฐานมาจากแนวคิดการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) แนวคิดยุทธศาสตร์ร่วมมือเพื่อความมั่นคงนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดด้านความมั่นคงของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค แต่ได้มุ่งขยายความร่วมมือด้านการทหารให้กว้างออกไปโดยสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีด้านการทหารกับทุกๆ ประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมิตรและลดโอกาสเกิดความขัดแย้งซึ่งเท่ากับ เป็นการลดโอกาสที่จะเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศได้ ปรีชา ศรีสุข (๒๕๔๑ : ๑๗-๑๘) มีความเห็นสอดคล้องกับ จูตินันท์ ธีญญสิริ โดยกล่าวว่า เมื่อสิ้นสุดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ในยุคสงครามเย็น แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงก็เปลี่ยนแปลงไป เพราะเดิมเคยมีภัยคุกคามร่วมเป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันร่วมกัน (Collective Security) แต่เมื่อการเผชิญหน้าทางทหารลดลง กลายมาเป็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ยุทธศาสตร์การป้องกันร่วมจึงไม่น่าใช้ได้อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม

ปัญหาความขัดแย้ง เช่น ปัญหาเส้นเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเลยังคงมีอยู่ จึงน่าจะมีแนวความคิดที่จะปรับเป็นยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงร่วมกันเพื่อสร้างความไว้วางใจ และป้องกันวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้น การที่รัฐชาติหรือประเทศมีความมั่นคง มีเอกราชอธิปไตย ประชาชนกินที่อยู่ดีมีเกียรติ และศักดิ์ศรีเป็นเป้าหมายสูงสุดของชาติ การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้จำเป็นต้องใช้เครื่องมือ คือพลังอำนาจของชาติด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ แนวทางการใช้พลังอำนาจให้บรรลุเป้าหมายของชาติ ก็คือยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปนโยบายระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกัน เช่น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายต่างประเทศ และยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปการศึกษาเรื่องความมั่นคงควรมองอย่างองค์รวมให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ซึ่งก็คือ พลังอำนาจของชาติด้านต่างๆ หรือขีดความสามารถของชาติที่จะทำให้บรรลุผลประโยชน์ของชาติ คือความมั่นคงและการมีเอกราชอธิปไตย เนื่องจากสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคและของโลกเปลี่ยนแปลงไปหลายๆ ประเทศ จึงปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความมั่นคงของตนจากการกำหนด ภัยคุกคามร่วมกัน มาเป็นแนวคิดเชิงป้องกันความขัดแย้งหรือนโยบายความร่วมมือเพื่อความมั่นคงร่วมกัน การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงจะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของกองทัพในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศพันธมิตร ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐในด้านความมั่นคงและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจทาง ทหารกับพลังอำนาจของชาติด้านอื่นๆ

แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

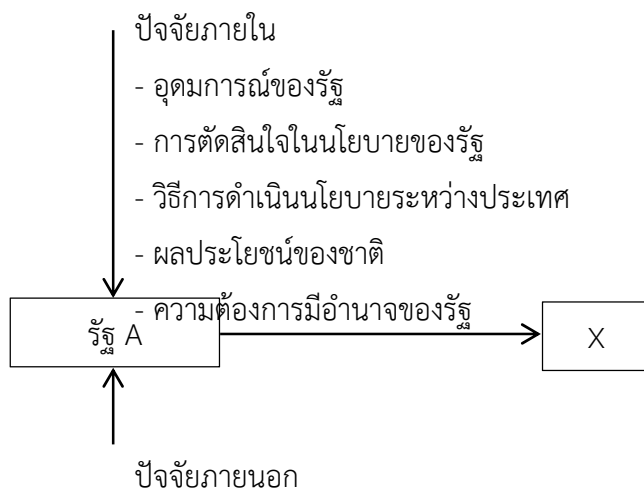
ทฤษฎีที่นักวิชาการในสาขาคือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสร้างขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นทฤษฎีแบบอนุমান (Deductive Theory) ที่เราจะสามารถอนุমান (Deduce) ข้อสรุป และสมมติฐานตามหลักที่ว่าด้วยเหตุและผล (Logic) ได้จากถ้อยแถลงของทฤษฎีนั้น ทฤษฎีที่นักวิชาการสาขาคือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสร้างขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นกึ่งทฤษฎี (Quasi Theory) ทั้งนี้ ก็เพราะว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีลักษณะเช่นเดียวกับวิชาอื่นๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มีตัวแปรมากมายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์จึงทำให้ยากต่อการสร้างทฤษฎีตามแบบวิทยาศาสตร์กายภาค การสร้างทฤษฎีในสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างให้การศึกษาวิชานี้มีระเบียบ แบบแผน และกฎเกณฑ์เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในอดีต และปัจจุบัน เพื่อช่วยให้สามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า และทำให้สามารถควบคุมความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศให้ดำเนินไปตามวิถีทางที่ถูกต้อง (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๑ : ๒๗) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะขอยกทฤษฎี สำหรับอธิบายปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ ๕ ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีปฏิบัติการ (Action Theory)

ทฤษฎีเกี่ยวพัน (Linkage Theory) ทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power Theory) ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ทฤษฎีเกมส์ (Game Theory) และทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory)

๑. ทฤษฎีปฏิบัติการ (Action Theory)

ทฤษฎีปฏิบัติการมีสมมติฐานว่าการที่รัฐใดรัฐหนึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ก็เพราะแรงกระตุ้นซึ่งเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง แต่ทฤษฎีปฏิบัติการอธิบายถึงปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก เช่น ความต้องการที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติการตัดสินใจในนโยบายของรัฐ วิธีการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ อุดมการณ์ของรัฐ และความต้องการมีอำนาจของรัฐ เป็นต้น (ศิริโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๒๗-๒๘) ตามที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒-๑

แผนภาพที่ ๒-๑ : สมมติฐานของทฤษฎีการปฏิบัติ

(X = พฤติกรรมของรัฐ)

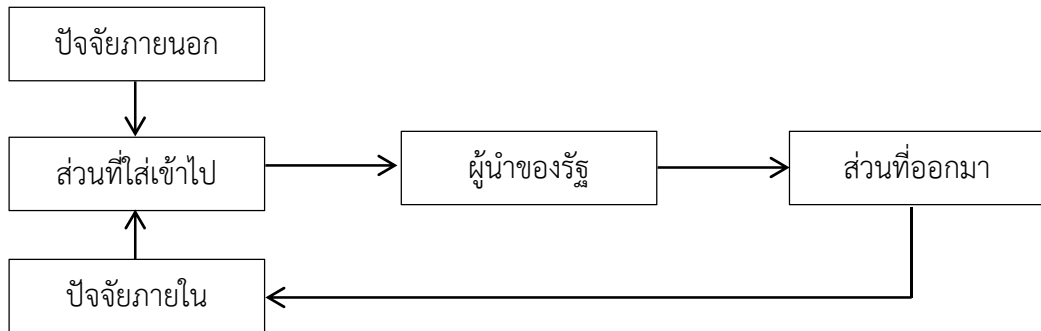
ที่มา : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, ๒๕๖๐

๒. ทฤษฎีเกี่ยวพัน (Linkage Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายความเกี่ยวพันกันระหว่างการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองภายในของประเทศต่างๆ ในแง่ที่ว่าปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ ไม่เพียงแต่เกิดจากผลของปรากฏการณ์ทางการเมืองภายในของประเทศต่างๆ แต่ยังสามารถจะก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองภายในของประเทศต่างๆ ได้อีกด้วย ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของรัฐ โดยถือว่าทั้งสองปัจจัยต่างมีส่วนกระตุ้นหรือผลักดันให้รัฐกระทำหรือนำนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจัยภายในและภายนอกของรัฐ เปรียบเสมือนส่วนที่ใส่เข้าไป (Input) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำของรัฐ (Decision Maker) เมื่อส่วนที่ใส่เข้าไป ผ่านกระบวนการกลั่นกรองพิจารณา (Conversion Process) โดยผู้นำของรัฐหลายขั้นตอนแล้ว (ในแต่ละประเทศกระบวนการกลั่นกรองนี้อาจเหมือนกันหรือ

แตกต่างกันออกไปสุดแล้วแต่ชนิดของระบบทางการเมือง) ก็จะได้ส่วนที่เป็นผลออกมา (Outputs) (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๒-๓๓) ดังที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒-๒

แผนภาพที่ ๒-๒ : สมมติฐานของทฤษฎีเกี่ยวพัน

ที่มา : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, ๒๕๖๐

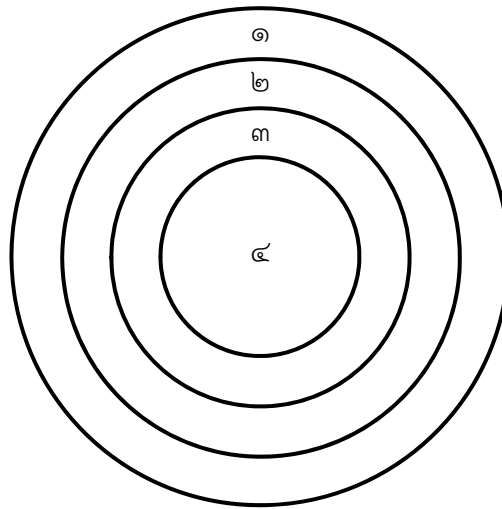
๓. ทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power Theory)

ทฤษฎีนี้ถือว่าโลกประกอบด้วยรัฐมีจำนวนกว่า ๑๔๐ ประเทศ มีคุณภาพของพลังต่างๆ ซึ่งถ้าหากไม่มีดุลภาพดังกล่าวในโลกแล้วซึ่งสันติภาพก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทฤษฎีนี้ถือว่าสถานการณ์ระหว่างประเทศมีอิทธิพลสำคัญมากต่อประเทศต่างๆ และถือว่ามีส่วนผลักดันให้รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ทฤษฎีนี้ตั้งสมมติฐานว่าถ้าหากสถานการณ์ระหว่างประเทศเป็นไปในรูปที่รัฐ แต่ละรัฐ หรือกลุ่มรัฐแต่ละกลุ่มมีอำนาจทัดเทียมกันแล้ว การรุกรานซึ่งกันและกันก็จะเกิดได้ยาก เพราะไม่แน่ใจว่าตนจะเป็นฝ่ายชนะ นอกจากนี้ นักทฤษฎีดุลแห่งอำนาจเชื่อว่า การที่รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อรัฐอื่นๆ หรือมีปฏิกิริยาตอบโต้ได้อย่างหนึ่งต่อการกระทำของรัฐอื่นๆ นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากความต้อการ ๒ ประการ ได้แก่ ความต้องการที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจและอิทธิพล และความต้องการที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพล (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๔)

๔. ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายว่าโลกอันประกอบไปด้วยประเทศใหญ่น้อยนั้นเป็นระบบใหญ่ซึ่งเรียกว่าระบบโลก หรือระบบระหว่างประเทศ (International System) ซึ่งประกอบด้วยระบบรองอีกหลายระบบ (Sub - System) ดังที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒-๓

แผนภาพที่ ๒-๓ : ทฤษฎีระบบ

ระบบที่ ๑ = ระบบโลก (International System)

ระบบที่ ๒ = ระบบรองในระดับระหว่างประเทศ (Sub-International System)

ระบบที่ ๓ = ระบบแห่งชาติ (National System)

ระบบที่ ๔ = ระบบรองแห่งชาติหรือระบบภายในแต่ละชาติ (Sub-National System)

ที่มา : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, ๒๕๖๐

ผู้มีบทบาทหรือตัวกระทำ (Actors) ในระบบที่ ๑ ๒ และ ๓ นั้นได้แก่รัฐ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น ถ้าในระดับโลกคือระบบที่ ๑ ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ ระบบที่ ๒ ก็คือ องค์การในส่วนภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีทั้งองค์การด้านการทหาร และองค์การทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ระบบที่ ๓ ก็คือประเทศหรือรัฐ ระบบที่ ๔ ที่เป็นระบบที่เล็กที่สุด ซึ่งจะได้แก่พรรคการเมือง ผู้นำพรรครัฐบาล ระบบเศรษฐกิจและสังคมภายใน กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผลักดัน

นักทฤษฎีระบบเชื่อว่าเมื่อใดที่ระบบโลกมีการเปลี่ยนแปลง ระบบรองลงมาก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย มิฉะนั้นแล้วความสัมพันธ์ระหว่างระบบโลกกับระบบรองจะยุ่งยากทันที และยังมีความเชื่ออีกว่าการที่ประเทศต่างๆ ในโลกนี้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ก็เพื่อจุดประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๕-๓๖) คือต้องการรักษาระบบที่ตนเห็นว่าดีให้คงอยู่ไว้ ต้องการแสดงบทบาทในระบบที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และต้องการสร้างระบบมาใหม่ตามที่ตนต้องการ

๕. ทฤษฎีเกม (Game Theory)

ทฤษฎีเกมอธิบายว่าการเมืองภายในประเทศหรือการเมืองระหว่างประเทศก็แตกต่างกันมีลักษณะคล้ายเกมชนิดหนึ่งซึ่งมีการแข่งขัน (Competition) และในการแข่งขันนี้จะต้องมีผู้แสดงบทบาทหรือตัวกระทำ (Actors) ตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยผู้แสดงเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้มีเหตุผลในการเลือกใช้ยุทธศาสตร์ (Strategy) หรือยุทธวิธีที่อำนวยความสะดวกต่อตนมากที่สุดและในกรณีที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียซึ่งไม่อาจจะทนต่อไปได้ ผู้แสดงจะต้องยอมแพ้ในทันที ถ้าผู้แสดงไม่มีเหตุผลโดยไม่ยอมแพ้ก็น่าจะทำให้การทำนายของทฤษฎีนี้ผิดทันที (ศิริวัฒน์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๘) ทฤษฎีเกมที่ใช้คือแนวทางเกมศูนย์ (Zero Sum Game) และแนวทางเกมไม่ศูนย์ (Non-zero Sum Game) ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น เกมบวก (Positive Sum Game) และเกมลบ (Negative Sum Game) (พีรพงศ์ ไวกาสี, ๒๕๔๘ : ๑๙-๒๐)

ทฤษฎีเกมศูนย์ (Zero Sum Game) หมายถึงแนวทางในการตัดสินใจว่าต้องมีผู้ได้ (Winner) และผู้เสีย (Looser) ผู้ตัดสินใจที่จะเล่นเกมนี้จะต้องมีการประเมินอำนาจต่อรองและต้องมีความมั่นใจว่าตนเองนั้นมีอำนาจตัดสินใจสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ในวงไพ่ ถ้ามีผู้ได้ ๓๐๐ บาท จะต้องมียุติธรรมกันแล้ว ๓๐๐ บาท ดังนั้น บวก ๓๐๐ รวมกับ ลบ ๓๐๐ จึงเท่ากับศูนย์

ทฤษฎีเกมลบ (Negative Sum Game) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีเกมประเภทไม่ศูนย์ (Non-zero Sum Game) หมายถึงกรอบการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ว่าถ้าเมื่อใดผลการตัดสินใจนั้นจะทำให้ผู้ตัดสินใจทุกฝ่ายเป็นผู้เสียผู้ตัดสินใจนั้นจะหลีกเลี่ยงการตัดสินใจดังกล่าว ตัวอย่างคือ นาย ก กับ นาย ข มีการเจรจาต่อรองกัน แต่ในที่สุดก็ทะเลาะกันทำให้การเจรจาต่อรองล้มเหลวและทำให้ธุรกิจของทั้งสองฝ่ายต่างพังทลาย เพราะนาย ก ซื้อวัตถุดิบจากนาย ข ซึ่งมีราคาถูกและหาซื้อจากที่อื่นไม่ได้ ทำให้ นาย ก มีความได้เปรียบคู่แข่ง ในขณะที่นาย ข ต้องพึ่งนาย ก ซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ ซึ่งถ้า นาย ก ไม่ซื้อ วัตถุดิบ นาย ข ก็จะขาดทุนทฤษฎีเกมลบ ก็จะอธิบายพฤติกรรมของนาย ก และ นาย ข ในอนาคต ว่าจะต้องกลับมาเจรจากันใหม่ และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเจรจาด้วยความจำเป็นของการหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย (จุลชีพ ชินวรรณ, ๒๕๔๗ : ๒-๕)

ทฤษฎีเกมบวก (Positive Sum Game) ซึ่งมีหลักการสำคัญที่อธิบายการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลว่าผู้ตัดสินใจจะต้องพยายามหาแนวทางที่ได้ทั้งคู่ (Win-Win) ทางออกในการตัดสินใจของทุกฝ่ายคือการประเมินสถานการณ์ของตนเองและของอีกฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่ายก็ได้ และหาแนวทางที่จะมีจุดพบกันของผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เรียกว่า “เกมบวก” (Positive Sum Game) จุดที่เป็นเกมบวกนั้นย่อมเป็นจุดรวมของการหักลบผลประโยชน์และต้นทุนของแต่ละฝ่าย โดยมีข้อสรุปว่า การหักลบของแต่ละฝ่ายมีผลบวก (Positive) มากกว่าผลลบ และแน่นอนในทางปฏิบัติ บางฝ่ายยอมมีมากกว่าบางฝ่าย ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองหรือความฉลาดและข้อมูลของแต่ละฝ่าย บางคนนี้อาจจะมีอำนาจต่อรองน้อยแต่เข้าใจฝ่ายตรงข้ามและมีข้อมูลมากกว่าก็อาจจะได้ผลประโยชน์สูงกว่าฝ่ายตรงข้าม ซึ่งแม้จะมีอำนาจต่อรองในความเป็นจริงมากกว่าก็ได้ อย่างไรก็ตามการที่ฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งได้ยอมไม่ได้หมายถึงอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เสีย เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจะเข้าใจกรอบของเกมศูนย์ แต่ในทฤษฎีเกมบวก ผลได้อาจจะไม่เท่ากันแต่ทุกฝ่ายสรุปหักลบแล้วต้องเป็นผู้ได้

ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory) ทฤษฎีการตัดสินใจนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการอธิบายพฤติกรรมในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และเช่นเดียวกับทฤษฎีเกม ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางพฤติกรรมนิยม (Behaviourism) ในระบอบประธานาธิบดีหรือระบอบกึ่งประธานาธิบดี ในกรอบทฤษฎีการตัดสินใจดังกล่าวนี้ ยังอาจจำแนกย่อยออกเป็นทฤษฎีการตัดสินใจ “บนพื้นฐานของกฎหมาย (Legal Approach)” และ “บนพื้นฐานของพฤติกรรม (Behavioural Approach)” ในกรอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของกฎหมายหมายถึง การพิจารณาการตัดสินใจตามบทบัญญัติที่กฎหมายระบุไว้ กล่าวคือ กฎหมายจะระบุอำนาจหน้าที่ว่าผู้มีส่วนในการตัดสินใจในนโยบายต่างประเทศคือสถาบันใด เช่น การแบ่งหน้าที่ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศ นายกรัฐมนตรีและรัฐสภา เป็นต้น ในแนวทางเชิงพฤติกรรมศาสตร์จะอธิบายว่าในการดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นแม้กฎหมายจะระบุไว้อย่างไร ผลของการตัดสินใจอาจจะเป็นไปตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ อาจจะขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองทางการเมืองของผู้มีส่วนในการตัดสินใจเช่น ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีในระบอบรัฐสภาขาดความรู้ในด้านการต่างประเทศ หรือในกรณีที่รัฐมนตรีต่างประเทศ เป็นผู้นำของกลุ่มสำคัญในพรรค ย่อมทำให้มีอำนาจต่อรองกับนายกรัฐมนตรีในกรณีดังกล่าว อำนาจในการตัดสินใจในนโยบายต่างประเทศในความเป็นจริงอาจจะอยู่กับตัวรัฐมนตรีต่างประเทศ แทนที่จะอยู่กับตัวนายกรัฐมนตรีตามขั้นตอนทางกฎหมาย

ทฤษฎีการตัดสินใจอีกประเภทหนึ่งจะเน้นทางด้านจิตวิทยา กล่าวคือ เป็นการศึกษาจิตวิทยาและทัศนคติของผู้ตัดสินใจในกรอบดังกล่าวจะอธิบายว่านโยบายต่างประเทศจะเกิดจากลักษณะความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้นำเป็นสำคัญ และถือเป็น “ปัจจัยนำเข้า (Input)” ในระดับหนึ่ง แม้จะไม่ใช่อัยเปอร์เซ็นต์ก็ตาม

แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้ง

ความหมายของความขัดแย้ง

ให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า “ขัดแย้ง” ประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่งหมายถึง การไม่ทำตามฝ่าฝืน ขืนไว้ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้ (The Academy, 2003) จากความหมายของความขัดแย้งในทัศนะปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า “ขัดแย้ง” ประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่งหมายถึง การไม่ทำตามฝ่าฝืนขืนไว้ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้ เพราะความขัดแย้งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่ขัดกันทั้งภายในตนเอง ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแข่งขัน หรือการทำลายกัน ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล ได้ให้ความหมายคำว่า ความขัดแย้งว่าหมายถึงความแตกต่างของจุดประสงค์ ความเชื่อและค่านิยม

ระหว่างบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งความขัดแย้งในสถานการณ์ใดก็ตามเป็นการแสดงออกของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้ความหมายนี้จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งเป็นความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็น ค่านิยมและเป้าหมายไม่เป็นไปในทางเดียวกัน รวมไปถึงความขัดแย้งที่เป็นรูปแบบของการต่อสู้เพื่อทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด หรือการที่ฝ่ายหนึ่งรุกล้ำหรือขัดขวางการกระทำอีกฝ่ายเพื่อให้เป้าหมายของตนบรรลุผล ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวอาจจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของความไม่รุนแรง หรือรุนแรงก็ได้ (Center for Peace and Good Governance, 2011)

ความขัดแย้งก็คือชนิดของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นชนิดหนึ่ง เมื่อกลุ่มตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป มีความคิดเห็น การรับรู้ที่ได้มาจากกิจกรรม สิ่งจูงใจ ความคาดหวัง ค่านิยม หรือการเกี่ยวข้องต่อกัน ไม่ลงรอยกัน เป็นปรปักษ์ต่อกัน (Thongchai Santiwong and Somchai Santiwong, 2003)

ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Fredrich Hegel (1987) เป็นนักทฤษฎีความขัดแย้งชาวเยอรมันโดยมองว่าความขัดแย้งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ปกครองรัฐบางรัฐพยายามที่จะครอบครองและควบคุมรัฐอื่นๆ ไว้ จึงเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างรัฐขึ้น ถือเป็นความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ (Historical Conflict)

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Ludwig Feuerbach (1987) เป็นอีกหนึ่ง นักทฤษฎีความขัดแย้งของชาวเยอรมัน ที่มองว่ามนุษย์แต่ละคนต่างมีความเห็นแก่ตัวและมีความ พยายามที่จะครอบครองวัตถุต่างๆ ไว้ให้ได้มากที่สุด และเมื่อมนุษย์ไม่สามารถที่จะครอบครองวัตถุได้มากดังที่ตั้งใจ ความขัดแย้งจากการแก่งแย่งแข่งขันจึงเกิดขึ้น ปรากฏการณ์นี้จึงเรียกว่า "ความขัดแย้งทางวัตถุ" (Material Dialectic)

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Max Weber (1968) ยอมรับว่าความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างบุคคลพบได้ทุกหนทุกแห่งในสังคม ความขัดแย้งเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ต้องการที่จะบรรลุความปรารถนาของตนเกิดปะทะกับการต่อต้านของอีกฝ่ายหนึ่งหรือ หลายๆ กลุ่ม และความขัดแย้งเป็นผลมาจากการมีทรัพยากรหรือรางวัลอย่างจำกัด Max Weber ยังถือว่า "การแข่งขัน" (Competition) เป็นรูปแบบหนึ่งของความขัดแย้ง เพราะในการแข่งขันนั้น ถึงจะมีกฎหรือกติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับ แต่การแพ้ - ชนะ ก็จะเป็นชนวนสำคัญที่นำมาซึ่งความขัดแย้งด้วย

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Gaetano Mosca (1939) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอิตาลี ที่เชื่อว่าความขัดแย้งในสังคมไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม เป็นเรื่องปกติที่เกิดโดยธรรมชาติและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการดำรงชีวิต และยังเป็นสาเหตุในการสร้างความก้าวหน้า ความเป็นระเบียบของสังคม และเสรีภาพทางการเมือง

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Lewis A. Coser (1965) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันที่พยายามชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งเป็นทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ และความขัดแย้งอาจนำไปสู่ความกลมเกลียว หรือความแตกแยกได้ เช่น ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกจะนำไปสู่ความกลมเกลียวภายในที่แน่นแฟ้นของคนในกลุ่ม กล่าวโดยสรุป ความขัดแย้งนั้นสามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะตามแนวคิดของนักทฤษฎีต่างๆ เป็นต้นว่าเกิดจากการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ การมีแนวคิดที่จะแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าควบคุมหรือครอบครองบางสิ่งบางอย่าง โดยมีพื้นฐานที่มาจากความเห็นแก่ตัวที่มีอยู่ในตัวตนของมนุษย์ ขณะเดียวกันในอีกมุมมองหนึ่งกลับเห็นว่าเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ต่างหากที่เป็นชนวนให้ผู้คนแก่งแย่งแข่งขันจนเกิดความขัดแย้ง สุดท้ายจึงต้องแสวงหาอำนาจเพื่อจะได้เข้าไปควบคุมหรือครอบครองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยผ่านกระบวนการแข่งขัน ต่อสู้ ตีรัน ทั้งในระหว่างตัวตนหรือกลุ่มก่อนที่มีรากฐานการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และแปรเปลี่ยนสภาพจากความกลมเกลียวสู่ความขัดแย้ง หรือ จากความขัดแย้งมุ่งสู่ความกลมเกลียวสมานฉันท์ ทั้งนี้ทั้งนั้นอาจจะกระทำต่อกันในลักษณะตัวต่อตัว กลุ่มต่อกลุ่ม หรือมีการจับมือกันในลักษณะที่มากกว่าพหุภาคีก็เกิดขึ้นได้

วิธีการแก้ไขและลดความขัดแย้ง

Johnson David, & Johnson Roger (1987) มีแนวคิดการจัดการแก้ไขความขัดแย้งว่าบุคคลแตกต่างกัน จึงใช้กลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งโดยแต่ละคนมีรูปแบบการแก้ปัญหาเป็นของตน สามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และหาวิธีการใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความขัดแย้งในภาวะขัดแย้ง ประเด็นหลักที่ต้องใส่ใจ คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัวเมื่ออยู่ในภาวะขัดแย้ง คนแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากผู้อื่น และการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นแบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง ๕ แบบ คือ

๑. ลักษณะแบบ "เต่า" (ถอนตัว, หดหัว) มีลักษณะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ยอมละวัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณี จะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

๒. ลักษณะแบบ "ฉลาม" (บังคับ, ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง คำนึงถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

๓. ลักษณะแบบ "ตุ๊กตาหมี" (สัมพันธภาพราบรื่น) เชื่อว่าความขัดแย้งหลีกเลี่ยงได้เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว ยอมยกเลิกเป้าหมาย เพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้

๔. ลักษณะแบบ "สุนัขจิ้งจอก" (ประนีประนอม, แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตนและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอมพร้อมและเต็มใจที่จะสละวัตถุประสงค์และสัมพันธภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมที่ดี

๕. ลักษณะแบบ "นกฮูก" (เผชิญหน้ากัน, สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธภาพ สิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น

การแก้ปัญหาความขัดแย้งมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และบุคลิกของผู้ขัดแย้งว่าเป็นอย่างใดเราต้องเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้ถูกวิธี และพยายามทำให้ทุกคนเป็นผู้ชนะองค์การจึงจะประสบความสำเร็จเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นเราจึงจำเป็นต้องเลือกหาวิธีการต่างๆ มาจัดการกับความขัดแย้งนั้นๆ ซึ่งจำแนกตามพฤติกรรมที่เป็นหลักสำคัญอันเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งพื้นฐาน ๕ วิธี ได้แก่

๑. การหลีกเลี่ยง (Avoidance)

การหลีกเลี่ยงเป็นวิธีการที่ให้ประสิทธิภาพผลน้อยที่สุดใน ๕ วิธีการแก้ไขความขัดแย้งทั้งหมด เพราะเนื่องจากการหลีกเลี่ยงมิได้ทำให้ความขัดแย้งนั้นหมดไป แต่เป็นเพียงการหลบเลี่ยงจากปัญหาที่ไม่ได้เกิดการแก้ไข และพร้อมที่จะกลับมาเจอกับปัญหาได้อีกตลอดเวลา รวมทั้งยังอาจเป็นการก่อให้เกิดโทสะได้เช่น ฝ่ายตรงข้ามอาจจะคิดว่าเราไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจเพียงพอในการรับฟัง จึงกลับกลายเป็นการเพิ่มความขัดแย้งมากขึ้นไปอีก ผู้ที่ใช้วิธีการนี้มักจะพยายามให้ตนเองหนีไปจากเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามที่จะนำข้อโต้แย้งเข้ามาหาตน หรือโดยวิธีการเปลี่ยนประเด็นการสนทนา (Changing Issues) ดังนั้นวิธีการหลีกเลี่ยงจึงเป็นการหนีปัญหา ผู้ที่ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงอาจต้องคอยหาตระเวนว่าวันใดวันหนึ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงนิยมใช้สำหรับผู้อ่อนแอไม่มีความสามารถในการเผชิญหน้า แต่อาจจะใช้ได้ดีสำหรับประเด็นปัญหาที่ไม่ค่อยจะสำคัญนัก (Smit Sachchukorn, 2007) เทคนิคสำคัญในการแก้ไขความขัดแย้งวินิจฉัยสาเหตุและรูปแบบความขัดแย้งให้ได้ เพื่อสามารถจัดการได้อย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยทักษะการสื่อสารการทำงานแบบกลุ่ม โอเวนส์ กล่าวว่าต้องมี การปรองดอง การประนีประนอม การแข่งขัน การร่วมมือ (Owens, 1991)

๒. การปรองดอง (Accommodation)

เป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยการยอมเสียสละความต้องการของตนเอง เพื่อที่จะให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุความต้องการของตน เป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่อีกฝ่าย เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง แต่วิธีนี้มักจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ยินยอมให้ เพราะตนต้องยอมสละความต้องการและเป้าประสงค์ของตนให้แก่ผู้อื่น จึงเป็นการสร้างความคับแค้นใจที่ติดอยู่ในใจ วิธีการนี้จึงไม่ใช่ทางเลือกที่ดีนักในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (สมิต สัจฉกร)

๓. การประนีประนอม (Compromise)

เป็นวิธีที่บุคคลทั้ง ๒ ฝ่ายที่มีความขัดแย้ง สามารถตกลงกันได้โดยวิธี “พบกันครึ่งทาง” ต่างฝ่ายต่างต้องยอมลดความต้องการของตนบางส่วน ดังนั้น วิธีการนี้จึงเป็นการที่แต่ละฝ่าย

ต้องเสียสละบางส่วน เพื่อให้ได้ข้อตกลงที่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้ง มักจะพบว่าบุคคลทั้งสองฝ่ายจะไม่ค่อยเห็นด้วยอย่างเต็มที่นักในระยะยาวเพราะต่างฝ่ายต่างก็ต้องยอมเสียบางส่วนของตนเอง อาจด้วยความไม่เต็มใจ อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีประนีประนอมเพื่อลดข้อขัดแย้งอาจจะใช้ได้ผลกับความขัดแย้งในผลประโยชน์อันเกิดจากความจำกัดของทรัพยากร (Scarce Resources) ที่จะมีผลสนองต่อความต้องการของแต่ละฝ่ายได้

๔. การแข่งขัน (Competition)

ผู้เขียนมองว่าเป็นการใช้วิธีเอาแพ้เอาชนะ เพื่อให้ตนเองสามารถบรรลุความต้องการ อาจจะต้องใช้อำนาจหรือการแสดงความก้าวร้าวรุนแรง อันอาจจะเกิดมาจากเมื่อมีอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย จึงใช้วิธีการที่อาจจะต้องทำลายอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนหวังไว้ผู้ที่อยู่ในลักษณะของการแข่งขันมักจะแสวงหาข้อโต้แย้งอยู่เสมอ และจะคำนึงถึงจุดหมายเฉพาะของตนโดยใช้การบีบบังคับให้มีการยอมรับ เพื่ออำนาจที่เหนือกว่า และจะรับรู้เฉพาะจุดดีของตนเอง มองหาจุดบกพร่องของฝ่ายตรงข้าม วิธีการนี้เป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ที่เป็นฝ่ายชนะ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ที่เป็นฝ่ายแพ้อาจจะเก็บความคับแค้นใจไว้ในขณะหนึ่ง เพื่อรอเวลาที่จะหาทางแก้แค้นในที่สุด อย่างไรก็ตาม วิธีการแข่งขันถือได้ว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผลเมื่อทั้ง ๒ ฝ่าย มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพียงช่วงระยะเวลาอันสั้น และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสัมพันธภาพในระยะยาว การแข่งขันจึงเป็นวิธีที่รวดเร็วของการแก้ไขข้อขัดแย้งในกรณีนี้

๕. การร่วมมือ (Collaboration)

โดยทั่วไปการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการเผชิญหน้า เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด จากวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ยินยอมที่จะหันหน้าเข้าหาหรือกันเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการช่วยกันบริหารความขัดแย้ง การร่วมมือกันเป็นการทำความตกลงกันในลักษณะของการบรรลุถึงข้อยุติโดยวิธีการซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและยินยอมพร้อมใจ รวมทั้งยอมที่จะปฏิบัติตามผลของข้อยุตินั้น อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้จำเป็นจะต้องใช้ระยะเวลามากในการจัดการแก้ไขปัญหา แต่ก็ใช่วิธีที่ดีที่สุดสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งทุกฝ่ายที่มีสัมพันธภาพในการทำงานอยู่ร่วมกันในระยะยาว

นอกจากวิธีการแก้ไขความขัดแย้ง ๕ วิธี ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีวิธีอื่นๆ ซึ่งเป็นรูปแบบ ที่ใช้กันได้ผลทั้งในระดับประเทศและระดับความขัดแย้งทั่ว ๆ ไป ดังนี้

๑. การนั่งลงเจรจา (Bargain Table) เป็นวิธีหนึ่งในลักษณะของการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กับความขัดแย้งมีความยินยอม ตกลงที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยการที่ทุกฝ่ายต้องมานั่งคุยกัน แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และหาวิธีการเพื่อให้สามารถส่งเสริมอีกฝ่ายให้บรรลุเป้าประสงค์ ในขั้นที่ทั้งสองฝ่ายได้รับความพึงพอใจ

๒. การใช้บุคคลที่สาม (Third Party) มาทำหน้าที่ในการช่วยไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง ในลักษณะที่คู่กรณีไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติจากข้อขัดแย้งได้ บุคคลที่สาม

อาจจะเป็นเพื่อน บุคคลที่คู่กรณีทุกฝ่ายให้ความเคารพ ไว้วางใจ เชื่อใจ, บุคคลที่อยู่ในระดับสูงกว่า ในหน่วยงาน, ฝ่ายบุคคล (ที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาและยุติข้อโต้แย้งโดยเฉพาะ) และยังรวมถึง การใช้อุญาโตตุลาการ (Arbitrator) หรือผู้ประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliator) ในการเจรจา ให้ความตกลง โดยใช้บุคคลที่สามเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยนั้น จะต้องได้รับการยินยอมพร้อมใจจากคู่กรณี ทั้งสองฝ่ายในการที่จะมาช่วยไกล่เกลี่ย บุคคลที่สามจึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการแก้ไข ความขัดแย้ง ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่สามจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในความขัดแย้งเพิ่มขึ้นมา ถ้าฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งของคู่กรณีไม่ยอมรับให้มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง บุคคลที่สามจำเป็นต้องเลือกจาก ผู้มีทักษะในการที่จะวินิจฉัยหาสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งได้ รวมทั้งต้องสามารถชักนำให้คู่กรณี มาพบปะเจรจากัน อย่างเปิดเผยจริงใจเพื่อสื่อสารทำความเข้าใจและตกลงยุติข้อขัดแย้ง

๓. สันติวิธี : อีกทางเลือกการแก้ไขความขัดแย้ง

สันติวิธีเป็นวิธีการเดียวที่สนับสนุนการคิด และการปฏิบัติการในการจัดการความ ขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งทางร่างกาย ทางเพศ ทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจและสังคม (UNESCO, 2000) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ใช้ความรุนแรงดังกล่าวนี้ ประกอบไปด้วยความเป็นธรรม ทั้งในแง่ของยุติธรรม ความเที่ยงธรรม การยกย่องและให้เกียรติมนุษยในสถานะของเพื่อนร่วมโลก คนหนึ่งซึ่งรักสุข และเกลียดกลัวความทุกข์เช่นเดียวกันสำหรับรูปแบบการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง แบบสันติวิธี (Hansa Dhammaso. 2005) นั้น มีวิธีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ทางการทูตเชิงสันติ (Peaceful Diplomatic Means) ซึ่งเป็นทางเลือกในหลายทางเลือกที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ประกอบด้วยแนวทางในการแก้ไข ๔ วิธี คือ

๓.๑ การเจรจา (Negotiation) เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งแบบสันติวิธี ด้วยการแสดงออกซึ่งข้อเสนอที่ต้องการให้ได้รับการตกลงบนพื้นฐานของประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน (Fred C. Ikle, 1964) และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความรู้สึก ของกันและกัน (Wanchai Watthanasap. 2009) หรือเป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจ ความพยายาม ความมุ่งหมายที่อยากจะมีการตกลงร่วมกัน เพื่อหาข้อยุติที่จะยึดถือเป็นแนวปฏิบัติที่ดีต่อกันในอนาคต (Nopnithi Suriya, 1983)

๓.๒ การไต่สวน (Inquiry) เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งแบบสันติวิธีที่มุ่งเน้น การจัดการข้อพิพาททั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ระบบการไต่สวนระหว่างประเทศเกิดขึ้น เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ทั้งนี้หากไม่สามารถตกลงกันได้โดยทางการทูตอันเนื่องมาจาก มีความเห็นขัดแย้งกัน ก็ให้จัดตั้งคณะกรรมการไต่สวนขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกวิเคราะห์ปัญหา โดยหาข้อเท็จจริงอันแน่ชัดด้วยการสืบสวนที่ปราศจากความลำเอียงและด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Chawat Phisuthiphan : 6-7) อยู่ในวงจำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น ไม่มีลักษณะชี้ขาดไม่มีลักษณะ บังคับและไม่มีผลผูกพันให้รัฐคู่กรณียอมรับแต่อย่างใด แต่ก็อาจมีประโยชน์ในการยุติปัญหาต่อไปได้ (Preecha Eiamta, 1982)

๓.๓ การไกล่เกลี่ย (Reconciliation) เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี ในกรณีที่คู่กรณีไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ จึงต้องอาศัยบุคคลที่สามที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ เข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาเพื่อหาข้อตกลง หรือหาทางออกให้กับปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน โดยจะดำเนินการในลักษณะไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) (Wanchai Watthanasap, 2009) หรือไกล่เกลี่ยโดยอาศัยคนกลางเป็นคนติดต่อเชื่อมประสาน (Good Officer or Facilitator) (Clyde Eagleton, 1948) ทั้งสองฝ่ายก็ได้

๓.๔ การประนีประนอม เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยการมุ่งแสวงหา ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล และเป็นที่ยอมรับของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย (Leland M. Goodrich & Edward Hambro, 1949) เป็นการแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างของคู่กรณี โดยยึดหลักการที่ว่าประเด็นใด สามารถที่จะหาทางออกร่วมกันได้บนพื้นฐานของเท็จจริงที่เกิดขึ้น ให้รับดำเนินการในทันที ในขณะที่ ประเด็นใดยังคงมีความแตกต่างในทางความคิดหรือเหตุผลให้ สงวนเอาไว้เพื่อรอจังหวะ และโอกาส ที่เหมาะสมที่จะนำกลับมาพิจารณาใหม่อีกครั้ง (Sompong Choomak, 1987)

แนวความคิดเรื่องการวิเทศน์สัมพันธ์

วิจิตร อวาทกุล อ้างถึงใน กิตติ สุขสมสถาน (๒๕๔๑ : ๓๗-๓๘) ได้กล่าวถึงการวิเทศน์สัมพันธ์ว่า การดำเนินการวิเทศน์สัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปกับสถาบันหน่วยงาน ของต่างประเทศ การดำเนินงานวิเทศน์สัมพันธ์ที่ผิดพลาดอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศได้ ดังนั้นการวิเทศน์สัมพันธ์จึงมีเพื่อการเสริมสร้าง แก้ไข และป้องกัน ทั้งนี้เพื่อการรักษา ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อเป็นการก่อหรือสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ (Constructive) เป็นการดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรี และแสวงหาความร่วมมือร่วมใจระหว่างหน่วยงานของเรากับต่างประเทศ

๒. เพื่อป้องกันแก้ไขความเข้าใจผิด (Reputation) เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดเกี่ยวกับ ชื่อเสียงเกียรติคุณ มิให้ถูกทำลายเสียหายเพื่อค้นหาสาเหตุ และขจัดแหล่งที่เป็นต้นเหตุของ ความเข้าใจผิดของชาวต่างประเทศที่มีต่อหน่วยงานและสถาบันของเรา

๓. เพื่อเสริมสร้างเกียรติคุณ (Good Will) สร้างความนิยมเลื่อมใส เชื่อถือศรัทธา สร้างคุณงามความดีบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อหน่วยงาน สถาบัน และเป็นประโยชน์ ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมกัน

๔. เพื่อเป็นการธำรงรักษาความสัมพันธ์อันดี (Maintain Good Relations) กระชับ เกลียวสัมพันธ์ที่ได้สร้างไว้ รักษาความเข้าใจและเป็นมิตรระหว่างกัน ในเรื่องของการดำเนินงาน โครงการ และนโยบายของหน่วยงานให้เกิดความราบรื่นอยู่เสมอ

กิตติ สุขสมสถาน (๒๕๔๑ : ๓๗-๓๘) ได้กล่าวถึงงานของการวิเทศน์สัมพันธ์ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. งานการทูตฝ่ายทหาร คือมีหน้าที่เป็นผู้แทนกองทัพ หาข่าวสาร และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพของประเทศทั้งสอง

๒. งานแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหาร เช่น การเดินทางไปเยือนต่างประเทศของผู้นำทหารไทย การเดินทางมาเยือนประเทศไทยของผู้นำทางทหารต่างประเทศ เพื่อแนะนำตัวหรืออำนวยการร่วมงานพิธี ร่วมกิจกรรมทางทหารและร่วมประชุม รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๓. งานฝึกศึกษา ได้แก่การจัดส่งนายทหารไปศึกษาในสถานศึกษาของต่างประเทศ และการให้ที่ฝึกศึกษาแก่มิตรประเทศ งานความร่วมมือทางทหารระดับทวิภาคี (การประชุมสัมมนา ข้าราชการ) การจัดกิจกรรมทางทหาร (กอล์ฟกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพ งานนิทรรศการ อารุญโทโปกรณ)

เดชา หันหาบุญ (๒๕๔๔ : ๑๑๖) ได้เสนอแนะยุทธศาสตร์ที่เป็นยุทธศาสตร์นำไปสู่การสร้างสัมพันธ์มิตรอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

๒. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างจริงจังและจริงใจ

๓. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำประเทศ ทั้งส่วนตัวและเป็นทางการระดับสากล

๔. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศที่ ๓ ที่มีอิทธิพลกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขอความช่วยเหลือสนับสนุนการเจรจาระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านที่มีข้อขัดแย้งกันให้บรรลุความสำเร็จด้วยการประสานผลประโยชน์ที่ยุติธรรม

๕. แสดงความยินดีหรือแสดงความเสียใจ แล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงของประเทศรอบบ้าน เพื่อแสดงความเป็นมิตรและจริงใจและไม่ควรละเลยโอกาสที่จะช่วยเหลือประเทศรอบบ้านเมื่อประสบความเดือดร้อน

๖. ส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกับประเทศรอบบ้านในกรอบของนโยบายต่างประเทศ

๗. ร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในกรอบของอาเซียนอย่างเหนียวแน่นด้วยเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศที่เท่าเทียมกัน และส่งเสริม สนับสนุนให้ประเทศรอบบ้านก้าวสู่เวทีการเมืองระดับสากล ขณะเดียวกันกับการเจรจาเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ กฤษณ์ ลัยวิรัตน์ (๒๕๖๑ : ๒๐-๒๑)

แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร

การดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหารในต่างประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้กำลังอำนาจด้านการทหารของกองทัพ สนับสนุนงานด้านการทูตของประเทศ โดยเป็นการดำเนินงานที่มีความมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ ด้วยการแสดงให้เห็นว่า

เรามีขีดความสามารถด้านการทหารที่สามารถจะใช้ในการบังคับให้รัฐชาติอื่นๆ กระทำตามที่เราต้องการ เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ หรืออาจนำมาใช้ในการป้องกัน ความทะเยอทะยานของรัฐชาติอื่น มิให้มาทำลายผลประโยชน์ชาติเราทั้งในทางการเมือง เขตแดน หรือ เศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในห้วงศตวรรษที่ผ่านมา การแสดงกำลังทางทหารเพื่อป้องกันและขัดขวาง เจตนาารมณ์ของต่างชาติ โดยเฉพาะข้าศึกและภัยคุกคาม ค่อยๆ เปลี่ยนเป็นการดำเนินการด้านการทหารที่จะนำมาซึ่งสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย พร้อม ๆ ไปด้วยการปกป้องผลประโยชน์ชาติ ทั้งนี้ก็ด้วยการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการทหารของกองทัพตนเอง กองทัพชาติพันธมิตร และประเทศที่มีแนวความคิดไปในทิศทางเดียวกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กระบวนการ เทคนิค และด้านยุทธโธปกรณ์ อันจะนำมาซึ่งความเป็นไปได้ในการสร้างแนวร่วมหรือพันธมิตรร่วมกัน ในการต่อสู้และต่อต้านกับข้าศึกและภัยคุกคามร่วม และยังช่วยในการปกป้องและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานด้าน การต่างประเทศได้อย่างเสรีของชาติตนเองและชาติพันธมิตร

การทูตฝ่ายทหารเป็นงานหรือหน้าที่ที่มีมานานแล้ว ควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือทางทหารที่มีมาแต่อดีตเช่นกัน พันธมิตรทางทหาร กองทัพร่วมผสม และกองกำลังนานาชาติ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วในประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม แนวความคิด ทฤษฎีด้านการทูตฝ่ายทหารเพิ่งจะแยกออกมาศึกษาโดยเฉพาะอย่างแท้จริงช่วงหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นนี้เอง โดยขยายออกมาจากแนวความคิด ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือแนวความคิดด้านการทูต (Vinod Bhatia, LTG., Vijai S Chaudhari, RADM., and Ranjit Singh, BG., 2016 : 1) การทูตฝ่ายทหาร ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือของชาติในลักษณะของพลังอำนาจในแบบ Soft Power ที่ผสมผสานกับพลังอำนาจแห่งชาติในด้านอื่น ๆ ในระดับยุทธศาสตร์ โดยการทูตฝ่ายทหารจะครอบคลุมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนอกเหนือการสงครามที่ดำเนินการโดย ฝ่ายทหารหรือหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทัศนคติในทางบวกและความเชื่อถือ ความเคารพจากสังคมนานาชาติ โดยเฉพาะการกำจัดความเป็นปรปักษ์และไม่เป็นมิตร พร้อมไปกับการสร้างและดำรงรักษาความเชื่อถือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันความขัดแย้ง และช่วยกันแก้ไขปัญหา (Vinod Bhatia, LTG., Vijai S Chaudhari, RADM., and Ranjit Singh, BG., 2016 : 18 - 19)

๑. นิยามความหมายการทูตฝ่ายทหาร

มีอยู่หลากหลาย และอาจแตกต่างกันไปตามความกว้างหรือแคบของกิจกรรม ระดับ และรูปแบบของการทูตฝ่ายทหาร เช่น หมายถึงการ ดำเนินกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายด้านการต่างประเทศใด ๆ ที่ไม่ใช่ความรุนแรง ที่รัฐชาตินำมาใช้ เพื่อเป้าหมายในการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ ที่จะมีต่อความมั่นคงของรัฐชาติ ซึ่งเป็น ความหมายในเชิงกว้าง โดยรวมถึงการทูตทางวัฒนธรรมด้วย สำหรับความหมายที่แคบลงมา ก็เช่น การทูตฝ่ายทหาร หมายถึง กิจกรรมของทหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของกระทรวงกลาโหมที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการต่างประเทศ ที่ไม่ใช่ความรุนแรงในการดำเนินการ โดยอยู่ในกรอบ ของงานด้านการทูตของรัฐชาตินั้น

ๆ และความหมายที่แคบที่สุดคือ กิจกรรมทางการทูตของกระทรวงกลาโหม ที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ ในกรอบของนโยบายด้านความมั่นคงซึ่งหมายถึงกิจกรรมด้านการทูตที่มีเป้าหมายในการแก้ไขความขัดแย้ง หรือการจัดระเบียบหลังสงคราม และการป้องกันการเกิดสงคราม

ทั้งนี้ สำนักงาน ผชท.ทหาร ไทยในต่างประเทศ ปัจจุบันมีจำนวน ๕๔ สน. ตั้งอยู่ใน ๒๔ ประเทศ แบ่งเป็น บก.ทท. ๒ ประเทศ ทบ. ๑๗ ประเทศ ทร. ๑๘ ประเทศ และ ทอ. ๑๘ ประเทศ โดยมีประเทศประกอบด้วย ผชท.เหล่าทัพ ตั้งแต่ ๒ เหล่าขึ้นไป จำนวน ๑๘ ประเทศ โดยที่ผ่านมาเป็นการจัดตั้งตามความร่วมมือทางทหาร หรือความสัมพันธ์ระหว่างเหล่าทัพต่างๆ โดยไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน

๒. บทบาทของการทูตฝ่ายทหาร มีดังนี้

๒.๑ การรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวกรอง ด้านการป้องกัน ประเทศและความมั่นคง เพื่อป้องกันความขัดแย้ง สร้างความสัมพันธ์อันดี และที่สำคัญคือการรักษาความมั่นคงและการป้องกันประเทศจากภายนอก ทั้งนี้ ก็ด้วยการให้ได้มาซึ่ง ข้อมูลข่าวสารที่ละเอียดและแม่นยำในเรื่องกองกำลังของรัฐชาติที่เป็นเป้าหมาย จากข้อมูลข่าวสาร สาธารณะ เช่น สื่อมวลชน การแถลงข่าว การปราศรัย จากตัวบุคคล เช่น การพูดคุย หรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญในกองทัพ ฝ่ายความมั่นคง หรือเจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการเข้าไปเยี่ยมเยียน เข้าร่วมหรือสังเกตการณ์ การฝึกทางทหาร หน่วยทหารหรือหน่วยงานความมั่นคงต่างๆ เป็นต้น

๒.๒ การสร้าง พัฒนา และดำรงความร่วมมือ การสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างกองทัพและรัฐชาติของตน กับกองทัพและรัฐชาติ เป้าหมาย ซึ่งอาจดำเนินการโดยการเจรจาความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคง จนถึงการทำข้อตกลง และบันทึกความเข้าใจในความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคง ช่วยเชื่อมต่อกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง พัฒนาการฝึกร่วม การแลกเปลี่ยนทางทหาร เป็นต้น

๒.๓ การวางแผน เตรียมการ และบริหารจัดการ เพื่อให้ความร่วมมือด้านการทหาร ด้านความมั่นคง และกิจกรรมต่างๆ ที่รวมถึงการแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกๆ ระดับ การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การฝึกพร้อมฝึกผสม การประชุม สัมมนาร่วม และกิจกรรมตามข้อตกลงต่างๆ ที่ได้ทำไว้ เพื่อให้ความร่วมมือและการมีปฏิสัมพันธ์เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ชาติเป็นสำคัญ

๒.๔ สนับสนุนการดำเนินงานทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์โดยอาจอยู่ในบทบาทของการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการทูตทางเศรษฐกิจ สำหรับการเผยแพร่และกระจายสินค้าด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคง หรืออาจดำเนินการเพื่อให้การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสามารถตอบสนองต่อกองทัพ และผลประโยชน์ชาติได้อย่างแท้จริง เช่น อาจช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ด้วยการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการป้องกันประเทศจากชาติอื่น

๒.๕ เป็นผู้แทนของกองทัพ กระทรวงกลาโหม หรือประเทศ ในการติดต่อ มีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐชาติอื่น

๓. หน้าที่ของ ผชท.ทหาร ไทย/ต่างประเทศ ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการทูตฝ่ายทหาร พ.ศ. ๒๕๒๗

- ๓.๑ เป็นผู้แทนทางทหารของกองทัพไทยในต่างประเทศ
- ๓.๒ เป็นที่ปรึกษาของเอกอัครราชทูต อัครราชทูต หรืออุปทูต เกี่ยวกับกิจการทางทหาร
- ๓.๓ เป็นผู้แทนของกองทัพต้นสังกัดในพิธีต่าง ๆ
- ๓.๔ เป็นผู้สังเกตการณ์และประสานงาน ด้านกิจการทหารกับเจ้าหน้าที่ทางทหารของประเทศนั้น
- ๓.๕ ควบคุม ดูแล และช่วยเหลือบุคคลสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ไปศึกษา หรือดูกิจการ ณ ประเทศที่ตนประจำอยู่ ให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพ หรือที่กระทรวงกลาโหมกำหนด
- ๓.๖ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศที่ตนประจำอยู่
- ๓.๗ เชื่อมความสัมพันธ์กับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศอื่น ๆ ที่ประจำอยู่ ณ ประเทศ นั้น
- ๓.๘ เป็นผู้แทนของกองทัพหรือกระทรวงกลาโหม ในการจัดซื้อยุทโธปกรณ์ และสิ่งของตามความต้องการของกองทัพ หรือกระทรวงกลาโหม เมื่อได้รับมอบหมาย
- ๓.๙ อำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ทางทหารที่จะเข้าไปยังประเทศที่ตนประจำอยู่ตามความเหมาะสม
- ๓.๑๐ ติดต่อประสานในการขอ หรือให้ความช่วยเหลือทางทหาร ในกรณี ที่ไม่มีหน่วยติดต่อช่วยเหลือทางทหารประจำอยู่ ณ ประเทศนั้น
- ๓.๑๑ อำนวยการและกำหนดระเบียบในสำนักงาน ให้สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพ และกองบัญชาการกองทัพไทย
- ๓.๑๒ ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๔. กิจกรรมด้านการทูตฝ่ายทหาร

โดยปกติแล้วเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการทูตฝ่ายทหาร จะดำเนินงานผ่านกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ เช่น ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร กิจกรรมความร่วมมือที่ได้ทำข้อตกลงกันในหลายรูปแบบ การสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ถูกผนวกเข้ากับยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการทูตฝ่ายทหารที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันประเทศที่อยู่ในกรอบของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหาร จะสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ มากกว่าที่จะสนับสนุนเพียงกองทัพเท่านั้น โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ การมีปฏิสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบพหุภาคี และทวิภาคี ระหว่าง ข้าราชการพลเรือนกลาโหมระดับสูงและนายทหารระดับสูงของกองทัพ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการพบปะเจรจา ด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคง หรือการเมือง (Political, Security and Strategic Defence Dialogues)

๔.๒ การแลกเปลี่ยนหรือการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ไปประจำการหรือรับผิดชอบในต่างประเทศ

๔.๓ การฝึกกำลังพลทหารและข้าราชการกลาโหมพลเรือนของกองทัพต่างชาติ รวมถึงการแลกเปลี่ยนด้านการฝึก ศึกษา

๔.๔ การสร้างความเป็นทหารอาชีพ การให้ความรู้ และคำแนะนำใน การบริหารจัดการด้านการป้องกันประเทศและเทคนิคทางทหาร

๔.๕ การติดต่อมีปฏิสัมพันธ์หรือการแลกเปลี่ยนกำลังพลหรือหน่วย รวมถึง การเยือนของเรือรบ

๔.๖ การแลกเปลี่ยนกำลังพลทหารหรือข้าราชการกลาโหมพลเรือนให้เข้าไปทำงาน ในกระทรวงกลาโหมหรือกองทัพมิตรประเทศ

๔.๗ การเคลื่อนย้ายกำลังที่ฝึกเข้าไปประจำการหรือไปสนับสนุนกองทัพ มิตรประเทศ

๔.๘ การจัดเตรียมความช่วยเหลือด้านยุทธโปกรณ์ และเครื่องมืออื่นๆ ให้มิตร ประเทศเพื่อยกระดับความสัมพันธ์และการเข้าไปมีอิทธิพล

๔.๙ การเผยแพร่เอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ นโยบายด้านการ ป้องกัน ประเทศเพื่อความโปร่งใสด้านการทหาร และสร้างความไว้วางใจ

๔.๑๐ การช่วยเหลือรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้กับรัฐบาล และประชาชน ผ่านการเข้าไป รักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

๔.๑๑ การเข้าไปช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม ค้นหา ช่วยชีวิต ในกรอบของ สหประชาชาติ

๔.๑๒ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนคติ ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็น ทางการ ผ่านการแลกเปลี่ยนการเยือนในแต่ละระดับ การสัมมนา การเข้าร่วมประชุม และ แลกเปลี่ยนการเยือนหน่วยงานด้านการข่าว การศึกษา และปฏิบัติการ

๔.๑๓ การพัฒนาขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศของตน โดยแสวงหา ข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือด้านยุทธโปกรณ์ การค้นคว้าวิจัยและพัฒนาจากชาติต่างๆ รวมถึง ความพยายามในการพัฒนาให้อุตสาหกรรมด้านการป้องกันประเทศและการวิจัยของตนให้มี ประสิทธิภาพ คุ่มค่ากับงบประมาณในการดำเนินการ

๔.๑๔ ช่วยเหลือมิตรประเทศในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการทหารผ่าน การให้การฝึก ศึกษา และช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ ทั้งนี้ จะต้องมั่นใจว่าจะไม่กระทบต่อความ มั่นคงของตน

๔.๑๕ การมีปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมทหารนานาชาติ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ กองทัพของตนเอง โดยเข้าร่วมกิจกรรมด้านการทหาร ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

๔.๑๖ การส่งเสริมการปฏิบัติการร่วมทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เช่น การเข้า ร่วมปฏิบัติการลาดตระเวนร่วม การจัดกำลังไปรักษาสันติภาพ

๔.๑๗ การฝึกร่วมทางทหารทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อความมุ่งหมาย ในการฝึก (Vinod Bhatia, LTG., Vijai S Chaudhari, RADM., and Ranjit Singh, BG., 2016 : 21) (KA Muthanna, 2011 : 3 - 8)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐) เป็นแผนการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุ วิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลัก ธรรมนูญเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลัง ผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของ ประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และ ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ให้มีความ พร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไก การแก้ไขปัญหา แบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อย ๖ ด้าน โดยด้านความมั่นคง ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. การรักษาความสงบภายในประเทศ

เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง

๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคน ในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม
ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบัน หลักของชาติ

๑.๓ การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลเห็นแก่ประโยชน์ของ ประเทศชาติ
มากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไก ที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็น
ปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เพื่อแก้ไข ปัญหาเดิม และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น

๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคง ในปัจจุบัน

๒.๒ การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่

๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดน
ภาคใต้

๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ทั้งทางบกและทางทะเล

๓. การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบ ต่อความมั่นคงของชาติ

เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้าน ความมั่นคง

๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมี ประสิทธิภาพ

๓.๒ การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพ และหน่วยงานความมั่นคง
รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับ
ภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคาม
ให้มีประสิทธิภาพ

๔. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีในภาครัฐ

เพื่อสร้างเสริมความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า
ให้กับประเทศไทย ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน

๔.๑ การ เสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

๔.๒ การเสริมสร้างและ ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับ ประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๕. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

เพื่อให้ กลไกสำคัญต่างๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับ การติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวม อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้อำนาจต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่นๆ

๕.๓ การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐- ๒๕๗๙

การจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ได้ยึดถือหลักการสำคัญด้านการป้องกันประเทศ ได้แก่ บทบัญญัติด้านความมั่นคงที่สำคัญตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ รวมทั้งมุ่งตอบสนอง วัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ จำนวน ๔ ประเด็น ได้แก่

๑. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของชาติในประชาคมระหว่าง ประเทศ

๒. สถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ดำรงอยู่อย่างมั่นคง

๓. สถานการณ์ภายในประเทศมีความสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๔. ประเทศมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มูลฐาน ด้านความมั่นคงของประเทศนั้น กระทรวงกลาโหมได้กำหนด วิสัยทัศน์คือ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาท สำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐ และมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค” ด้วยการยึดถือ แนวความคิดทางยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ๓ แนวความคิด ได้แก่

๔.๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation)

๔.๒ การผนึกกำลังป้องกันประเทศ (United Defence)

๔.๓ การป้องกันเชิงรุก (Active Defence) รวมทั้ง กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์รองรับ จำนวน ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๔.๓.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง กับต่างประเทศให้ความสำคัญกับ ๖ ด้าน ได้แก่

- ๔.๓.๑.๑ การสร้างความสำคัญกับต่างประเทศ
- ๔.๓.๑.๒ การพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงและความร่วมมือ
ทางทหาร
- ๔.๓.๑.๓ การสร้างความมั่นคงอาเซียน
- ๔.๓.๑.๔ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ
- ๔.๓.๑.๕ การแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน
- ๔.๓.๑.๖ การพัฒนาพื้นที่ชายแดน
- ๔.๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบัน
พระมหากษัตริย์ให้มีความสำคัญ ๑ ด้าน ได้แก่ การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- ๔.๓.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การรักษาความมั่นคงของรัฐให้มีความสำคัญ
กับ ๖ ด้าน ได้แก่
- ๔.๓.๓.๑ การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๔.๓.๓.๒ การสร้างความปรองดอง
- ๔.๓.๓.๓ การแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายภายในประเทศ
- ๔.๓.๓.๔ การแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศ
- ๔.๓.๓.๕ การแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ
- ๔.๓.๓.๖ การแก้ไขปัญหาชายแดนและในทะเล
- ๔.๓.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน
ให้มีความสำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่
- ๔.๓.๔.๑ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน
- ๔.๓.๔.๒ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๔.๓.๔.๓ การคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ๔.๓.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน
ให้มีความสำคัญ ๒ ด้าน ได้แก่
- ๔.๓.๕.๑ การจัดตั้งและใช้กำลังเครือข่ายประชาชน
- ๔.๓.๕.๒ การเสริมสร้างอุดมการณ์เครือข่ายกำลังภาคประชาชน
- ๔.๓.๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตย
และผลประโยชน์ของชาติให้มีความสำคัญกับ ๔ ด้าน ได้แก่
- ๔.๓.๖.๑ การรบหลัก
- ๔.๓.๖.๒ การปฏิบัติการด้านไซเบอร์
- ๔.๓.๖.๓ กิจกรรมอวกาศ
- ๔.๓.๖.๔ การข่าวกรอง

๔.๓.๖.๕ การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ
การมาตรฐานทางทหาร กิจกรรมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร

๔.๓.๖.๖ ระบบการควบคุมบังคับบัญชาและระบบสารสนเทศ
เพื่อการบริหารงานทั่วไป

๔.๓.๖.๗ ระบบการส่งกำลังบำรุงร่วม

๔.๓.๖.๘ ระบบกำลังสำรองและระบบการระดมสรรพกำลัง

๔.๓.๖.๙ การใช้กำลังประชาชนสนับสนุนการรบ

กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของกระทรวงกลาโหม เป็น ๔ ระยะ ๆ ละ ๕ ปี คือ
ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ กระทรวงกลาโหม มีความสำคัญ
และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ ตามกรอบความเร่งด่วนที่รัฐบาลกำหนด
มีความพร้อมทั้งในด้านกำลังพลยุทโธปกรณ์ หลักนิยม การฝึกศึกษาและการพัฒนาขีดความสามารถ
ในการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศและการแก้ไขปัญหาของชาติในมิติต่างๆ รวมทั้ง พัฒนาการ
ปฏิบัติการด้านไซเบอร์ กิจกรรมด้านอวกาศ การวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่มุ่งสู่
การผลิตใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์

ระยะที่ ๒ (ปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การยกระดับและขยายขอบเขต
ความสำคัญและความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคาม
ข้ามชาติ ให้มีความแน่นแฟ้น และกว้างขวางยิ่งขึ้น ประเทศมีความสุข ประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิต
ที่ดี กระทรวงกลาโหมมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับการบริหารราชการยุคใหม่ ที่มุ่งเน้นความคล่องตัว
มียุทธโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถปฏิบัติการด้านไซเบอร์ และกิจกรรมด้านอวกาศต่อเนื่อง
จากระยะที่หนึ่ง ตลอดจนการนำระบบกำลังสำรองมาบรรจุทดแทนกำลังทหารประจำการในบางอัตรา
ตั้งแต่ยามปกติ การวิจัย พัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่สามารถผลิตใช้ในราชการ
และเพื่อการพาณิชย์ได้สมบูรณ์

ระยะที่ ๓ (ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๔) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การรักษาระดับความสัมพันธ์
และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคาม
ที่มีความหลากหลาย ประเทศมีความสุข ประชาชนมีระดับคุณภาพที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัย
ในชีวิตและทรัพย์สิน กระทรวงกลาโหมได้รับการยกระดับศักยภาพทางด้านการทหารด้วยเทคโนโลยี
ทางทหารระดับสูง ตลอดจนขีดความสามารถการปฏิบัติการด้านไซเบอร์ และกิจกรรมด้านอวกาศ
เพื่อทัดเทียมกับประเทศภูมิภาค

ระยะที่ ๔ (ปี ๒๕๗๕ - ๒๕๗๙) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ ประเทศมีความสุข
ประชาชนมีระดับคุณภาพที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างยั่งยืน กระทรวงกลาโหม
ดำรงการพัฒนา และเสริมสร้างขีดความสามารถทางด้านการทหารในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๑. ความมั่นคงแห่งชาติ

หมายความว่า ภาวะที่ประเทศปลอดจากภัยคุกคามต่อเอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน หรือที่กระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งความพร้อมของประเทศที่จะเผชิญสถานการณ์ต่างๆ อันเกิดจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

๒. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

หมายความว่า นโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบ หรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

๓. ภัยคุกคาม

หมายความว่า ภาวะหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่มั่นคง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความรุนแรง สลับซับซ้อน หากไม่ดำเนินการแก้ไขจะเกิดผลกระทบในวงกว้างต่อความมั่นคงแห่งชาติ

๔. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

๔.๑ นโยบายที่ ๑ : เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔.๒ นโยบายที่ ๒ : สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความสมานฉันท์ในชาติเพื่อลดการเผชิญหน้า และการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ

๔.๓ นโยบายที่ ๓ : ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง

๔.๔ นโยบายที่ ๔ : จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าฝิ่นแดน เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐและส่งเสริมบทบาท และความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๕ นโยบายที่ ๕ : สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติเพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๖ นโยบายที่ ๖ : ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๗ นโยบายที่ ๗ : จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกหนีเข้าเมือง เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๘ นโยบายที่ ๘ : เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน เพื่อ พัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือ กับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๙ นโยบายที่ ๙ : เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๑๐ นโยบายที่ ๑๐ : เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๑๑ นโยบายที่ ๑๑ : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจาก ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์

๔.๑๒ นโยบายที่ ๑๒ : เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร เพื่อให้การ จัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความ สมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแส โลกาภิวัตน์

๔.๑๓ นโยบายที่ ๑๓ : พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความ มั่นคงของชาติเพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงคราม และวิกฤตการณ์ความมั่นคง อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

๔.๑๔ นโยบายที่ ๑๔ : เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อพัฒนา ศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงครามและวิกฤตการณ์ความมั่นคง อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ และเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถนีกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญ กับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ

๔.๑๕ นโยบายที่ ๑๕ : พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือ กับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๑๖ นโยบายที่ ๑๖ : เสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ (๑ ต.ค.๖๔ - ๓๐ ก.ย.๖๕)

กำหนดให้ทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหม ตลอดจนองค์การรัฐวิสาหกิจ ในความควบคุม และหน่วยงานในกำกับของกระทรวงกลาโหม ให้มีความสำคัญกับการขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อสานต่อแนวทางการขับเคลื่อนประเทศภายใต้นโยบาย “รวมไทยสร้างชาติ” ของรัฐบาลเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืน โดยกระทรวงกลาโหมยังคงมีนโยบายเร่งด่วน ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม ประกอบด้วย

๑. การเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ
๒. การปฏิรูปกองทัพ และการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
๓. การสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ

ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ

๑. ให้ความสำคัญเร่งด่วนสูงสุดในการพิทักษ์รักษา ปกป้อง และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างเต็มขีดความสามารถเพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทยที่มั่นคง ยั่งยืน ในฐานะสถาบันหลักของชาติ พร้อมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาท และความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจพร้อมทั้งจัดกิจกรรมเทิดพระเกียรติ ตามห้วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน ที่มีมาอย่างยาวนานจนแยกออกจากกันมิได้

๒. สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน และโรงเรียนจิตอาสาพระราชทานให้สามารถดำเนินโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในการสร้างความกินดีอยู่ดี และการเสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจเชิงประจักษ์ อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติและเพื่อเป็นการสืบสานรักษา ต่อยอด “ศาสตร์พระราชา” และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริรวมทั้งพระราชดำรัส

ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ ตลอดระยะเวลาการครองราชย์กว่า ๗๐ ปี

๓. ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนระดับที่ ๓ รองรับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ ... (พ.ศ. -) แผนปฏิบัตินโยบาย ระยะ ๕ ปีแผนปฏิบัตินโยบายรายปีและแผนต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินโครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) ผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : EMENSCR) ตามห้วงเวลาที่กำหนดต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) คณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนา ศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔. ดำรงความร่วมมือด้านความมั่นคงและความร่วมมือทางทหาร กับประเทศมหาอำนาจมิตรประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคีด้วยการใช้กลไกของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ การทูตฝ่ายทหาร การฝึกร่วม/ผสม การศึกษาทางทหารการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบของสหประชาชาติ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติการต่อสู้วิกฤติการณ์แพร่ระบาดของ COVID -19 และโรคอุบัติใหม่ การแพทย์ทหารการปฏิบัติงานแสดงนิทรรศการยุทธโศภกรณ์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ รวมถึงการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกัน เพื่อให้กองทัพไทยเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

๕. ดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และสมาชิกอาเซียน ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus : ADMM - Plus) รวมทั้งกลุ่มประเทศ ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) และความร่วมมือในกรอบทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนในระดับนโยบายรวมทั้งการประชุมต่าง ๆ ในกรอบคณะกรรมการชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง

๖. ดำรงการเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ และระบบการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมด้วยการฝึกกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ เพื่อให้มีศักยภาพที่ทัดเทียมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหารทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร สามารถยุติปัญหาหรือ ข้อขัดแย้งได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา

โดยยึดหลักการมีกำลังรบเพื่อการป้องกันตนเอง โดยใช้การปฏิบัติการร่วมเป็นหลัก รวมทั้งการมีกำลังทหารที่เพียงพอต่อการปฏิบัติการอื่นที่ได้รับมอบหมาย สำหรับการนำยุทธโศปกรณ์ใหม่เข้าประจำการให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น ควบคู่ไปกับการซ่อมปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยืดอายุการใช้งานยุทธโศปกรณ์ที่มีอยู่เดิม เพื่อให้สอดคล้องกับขีดความสามารถด้านงบประมาณของประเทศ

๗. สนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการปฏิบัติการทางทหารเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ด้วยการเชิญชวนให้มาเข้าร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบจิตอาสา ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง คุณธรรม จริยธรรม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกในความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

๘. ประสานความร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์สำนักนายกรัฐมนตรี และศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทยของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนด้วยการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและทันต่อสถานการณ์ผ่านสื่อในทุกช่องทาง ทุกรูปแบบ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการสร้างข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จ (Fake News) ที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการทางทหารของกระทรวงกลาโหม รัฐบาล และภาพลักษณ์ของประเทศชาติ

แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

ไทย กับ สปป.ลาว มีกลไกและกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจพิจารณาจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมทั้งพัฒนาและขยายความร่วมมือฯ เพิ่มเติมได้ ดังนี้

๑. การประชุมหารือทวิภาคีระดับสูง มีอยู่ ๔ กลไกสำคัญ ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม (Joint Commission on Cooperation : JC) การประชุมคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) การประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (General Border Committee : GBC) และการประชุมคณะอนุกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (Sub - General Border Committee : Sub - GBC) อย่างไรก็ตามไทยและ สปป.ลาว ยังไม่มีกลไกการประชุมในระดับรองลงมา อาทิ การประชุมระดับผู้บัญชาการทหารสูงสุด เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวเป็นกองทัพเดี่ยว ไม่มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดในโครงสร้างกองทัพ จึงมีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงผ่านคณะกรรมการ GBC เพียงด้านเดียว แต่เพื่อประโยชน์ในการเป็นคู่เจรจากับประเทศอื่น ๆ จึงกำหนดให้หัวหน้ากรมใหญ่เสนาธิการทำหน้าที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแทน นอกจากนั้นแล้ว การประชุมระหว่างเหล่าทัพ ยังมีเพียงการประชุม Air Working Group ของกองทัพอากาศเท่านั้น ยังไม่มี

กลไกระหว่างกองทัพบก (ลาวไม่มีกองทัพเรือ) ทั้งนี้ การประชุมต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับยุทธศาสตร์เป็นกลไกสำคัญในการปรึกษาหารือความมั่นคงระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน อาทิ การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด และการลักลอบคูดทรูปในแม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๒. การแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับของผู้บังคับบัญชาระดับสูง สามารถสร้างความไว้วางใจในระหว่างกันได้เป็นอย่างดี จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๓. การแลกเปลี่ยนด้านการข่าว เป็นกลไกที่ช่วยให้สามารถเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ต้องใช้เวลาในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกัน จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๔. การศึกษา ไทยได้สนับสนุนการศึกษาหลักสูตรทางทหารให้แก่ สปป.ลาว ตลอดจนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๕. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งสองฝ่ายได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดตามชายแดนไทย - ลาว ภายใต้การกำกับดูแลของ Sub - GBC ไทย - ลาว รวมทั้งได้แต่งตั้งชุดประสานงานประจำพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน รวมทั้งการหลบหนีเข้าเมืองและสินค้าหนีภาษี มีประโยชน์ต่อความมั่นคงปลอดภัยของทั้งสองประเทศ จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๖. การแพทย์ทหาร เพราะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างความมั่นคงทางสาธารณสุขตามแนวชายแดน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๗. ความร่วมมือด้านแผนที่ เป็นเรื่องสำคัญในการเจรจาหารือร่วมกันในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้งตามบริเวณแนวชายแดน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากยังมีพื้นที่ที่อาจยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการร่วมกัน จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๘. การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ เป็นกรอบความร่วมมือที่สอดคล้องกับแนวทางของอาเซียน เพื่อเตรียมการช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบภัยพิบัติ และไทยมีศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถสนับสนุนการฝึกให้แก่ สปป.ลาว ได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๙. การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม เนื่องจากตามแนวชายแดนไทยและ สปป.ลาวยังคงมีปัญหาจากทุ่นระเบิดที่ตกค้างอยู่ในบางพื้นที่ หากสามารถขจัดปัญหาทุ่นระเบิดนี้ได้เรียบร้อยจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๑๐. การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ไทยมีหลักสูตรการฝึกอบรมกำลังพลสำหรับการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาขีดความสามารถกำลังพลให้แก่ สปป.ลาว ได้ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และขยายความร่วมมือระหว่างกัน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

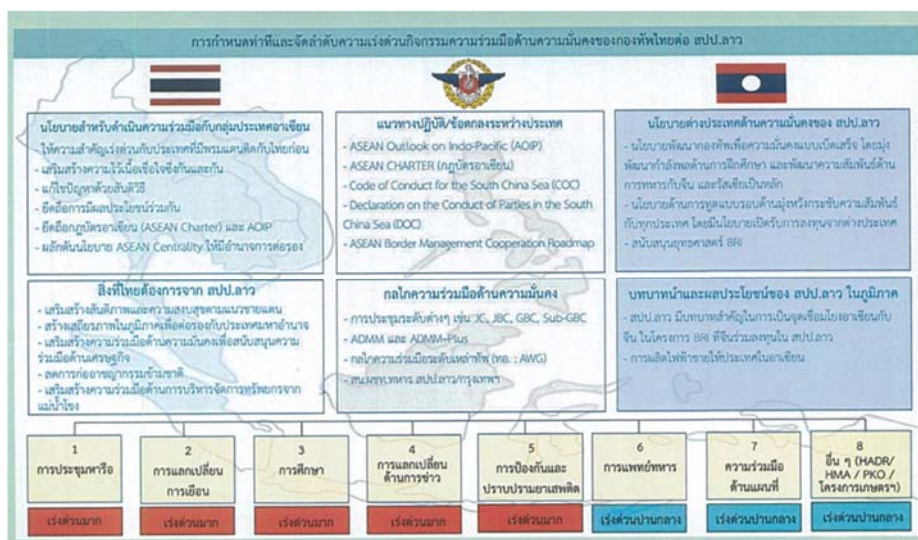
๑๑. การฝึกอบรมโครงการเกษตรและปศุสัตว์ ไทยมีขีดความสามารถและยินดีให้การสนับสนุนแก่ สปป.ลาว เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถขยายผลไปสู่ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ในอนาคต จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๑๒. ความร่วมมือด้านอื่น ๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ดนตรี แข่งขันกีฬา ระหว่างกองทัพเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๑๓. การฝึกทางทหาร ปัจจุบันไทยเชิญ สปป.ลาว ส่งกำลังพลสังเกตการณ์การฝึกคอบร้าโกลด์เท่านั้น แต่เนื่องจากการฝึกร่วมกันจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในอนาคต ดังนั้น จึงควรส่งเสริมแต่ยังมีความเร่งด่วนน้อย

กองทัพไทยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพประชาชนลาวในทุกด้าน อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนอยู่ในบางพื้นที่ รวมทั้งปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในด้านอื่น ๆ อาทิ ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต้องร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้น หากสามารถเพิ่มกลไกความร่วมมือระดับปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้ได้เพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกัน

แผนภาพที่ ๒-๔ : การกำหนดท่าทีและจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อ สปป.ลาว

ที่มา : การกำหนดท่าทีและจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทย
ต่อกลุ่มประเทศอาเซียน : การจัดกลุ่มประเทศอาเซียน, ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐

ข้อมูลพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะภูมิประเทศ

มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๓๖,๘๐๐ ตร.กม.หรือ ๙๑,๔๒๙ ตร.ไมล์ (ครึ่งหนึ่งของประเทศไทย) แบ่งเป็น ภาคพื้นดิน ๒๓๐,๘๐๐ ตร.กม. และภาคพื้นน้ำ ๖,๐๐๐ ตร.กม. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบสูง (๔ ใน ๕ ของทั้งหมด) ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และยังมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่ยังไม่ได้ขุดค้นนำมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก มีแม่น้ำจำนวนมากหลายสาย ส่วนใหญ่ไหลจากภาคตะวันออกเฉียงสู่แม่น้ำโขง

อาณาเขตของประเทศ ทิศใต้และทิศตะวันตก ติดกับ ประเทศไทย ประมาณ ๑,๘๑๐ กม. แบ่งเป็นทางบก ๗๐๒ กม. และทางน้ำ ๑,๑๐๘ กม. โดยมีชายแดนติดต่อกับไทย ๑๒ จังหวัด ได้แก่ จว.เชียงราย จว.พะเยา จว.น่าน จว.อุดรดิษฐ์ จว.พิษณุโลก จว.เลย จว.หนองคาย จว.บึงกาฬ จว.นครพนม จว.มุกดาหาร จว.อำนาจเจริญ และ จว.อุบลราชธานี และไทยมีชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว ๙ แขวง ได้แก่ แขวงบ่อแก้ว แขวงไชยบุรี แขวงเวียงจันทน์ แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน และแขวงจำปาสัก

ประวัติศาสตร์ของ สปป.ลาว

ยุคอาณาจักร ความเป็นมาของลาวปรากฏชัดขึ้นเมื่อมีการก่อตั้งอาณาจักรขึ้นที่เชียงตุง เชียงทองหรือ หลวงพระบาง ซึ่งสันนิษฐานว่าเมืองนี้คงเป็นเมืองศูนย์อำนาจของชนชาติที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร มาก่อนจะตกอยู่ในอำนาจของชนชาติลาว ทั้งนี้ ถือกันว่าประวัติศาสตร์ลาวเริ่มต้นจากรื่องราวของพระเจ้าฟ้าจุ่ม ที่กล่าวกันว่าสืบเชื้อสายมาจาก ขุนลอ ไอรสขุนบรม ซึ่งได้ก่อตั้งอาณาจักรล้านช้าง ขึ้นในปี พ.ศ.๑๘๙๖ (ธีระนุช เปี่ยม ใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น. ๑๐๐) จากนั้นหลังจากยุคของพระเจ้าสามแสนไทย ได้เกิดความแตกแยกในอาณาจักรล้านช้างมาโดยตลอด และมีทั้งช่วงที่สงบรุ่งเรืองอยู่หลายสมัย สมัยพระเจ้าโพธิสารราช ซึ่งได้รับอิทธิพลด้านพุทธศาสนาจากอาณาจักรล้านนา จึงทำให้มีความรุ่งเรืองในด้านพุทธศาสนา ศิลปะและวรรณกรรม ต่อมาสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ซึ่งถือว่าเป็นยุคทองของอาณาจักรล้านช้าง มีการย้ายเมืองหลวงจากหลวงพระบางมายังเวียงจันทน์ เพื่อหลีกเลี่ยงอำนาจของหงสาวดี และมีสัมพันธไมตรีที่ดีกับกรุงศรีอยุธยา อย่างไรก็ตาม ความรุ่งเรืองได้ดำรงอยู่จนสิ้นรัชสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช หลังจากนั้นในปี พ.ศ.๒๒๔๒ อาณาจักรล้านช้างได้แตกเป็น ๓ อาณาจักรที่เป็นอิสระแก่กัน ได้แก่ อาณาจักรหลวงพระบางในภาคเหนือ อาณาจักรเวียงจันทน์ในภาคกลาง และอาณาจักรจำปาศักดิ์

ในภาคใต้ซึ่งความขัดแย้งทั้งภายในอาณาจักรเดียวกันและความขัดแย้งระหว่างอาณาจักร และความขัดแย้งกับประเทศอื่น ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๑๓)

จนในที่สุดทั้งสามอาณาจักรของลาวได้ตกเป็นประเทศราชของไทยทั้งหมดในปี พ.ศ.๒๓๒๒ โดยลาวได้ตกเป็นประเทศราชของไทยเป็นระยะเวลา ๑๑๔ ปี (พ.ศ.๒๓๒๒ - ๒๔๓๖) ในช่วงที่ไทยปกครองลาวนั้น มิได้เปลี่ยนแปลงแผนการปกครองของลาว ลาวยังคงใช้กฎหมายของตน มีอิสระในการบริหารบุคคล งบประมาณ การเก็บภาษี การศาล และดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรม ล้านช้าง และไทยมักจะผูกน้ำใจเจ้านายและขุนนางลาวไว้โดยตลอด ส่วนประโยชน์ที่รัฐบาลไทย ได้จากการปกครองหัวเมืองลาวมากที่สุด คือ การเก็บส่วย (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๑๔-๔๑๕) การต่อต้านครั้งใหญ่ที่สุดของลาวต่อการปกครองของไทย คือ กบฏเจ้าอนุวงศ์ ซึ่งเจ้าอนุวงศ์ ได้ฉวยโอกาสประกาศเอกราชยกทัพจากเวียงจันทน์มาตีภาคอีสานเลยมาจนถึงสระบุรี และฝ่ายไทย ได้เกณฑ์กองทัพใหญ่ตีได้ฝ่ายลาวอย่างรุนแรง ขณะที่เจ้าอนุวงศ์หนีไปพึ่งญวน หรือเวียดนาม และได้กลับมายึดเมืองเวียงจันทน์โดยการสนับสนุนกองกำลังจากทหารเวียดนาม ซึ่งทำให้ครั้งนี้ไทย ได้ตอบโต้โดยการตีเวียงจันทน์จนแตกพ่าย และนับได้ว่าสร้างความเสียหายให้กับสภาพนครหลวง ในขณะนั้นเป็นอย่างมาก เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ไทยกับญวน บาดหมางกันมากขึ้น จนกลายเป็นสงคราม ยืดเยื้อชิงอำนาจระหว่างไทยกับญวน ในอาณาจักรลาวโดยตลอดมาจนถึงยุคอาณานิคมด้วย ส่วนทาง เศรษฐกิจในช่วงที่ไทยปกครองนั้นส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนกันในชุมชนใกล้เคียง เป็นเมืองใหญ่ๆ ซึ่งส่วนมากอยู่ริมแม่น้ำโขงที่มีการค้าระหว่างเมืองและระหว่างประเทศด้วย พ่อค้าลาวจากภาคอีสาน และฝั่งซ้ายค้าขายข้ามไปมา มีเป็นปกติอยู่แล้ว สินค้าจากยุโรปส่วนมากส่งผ่านกรุงเทพฯ อุดรดิตถ์ ทางเรือ แล้วขึ้นช้างส่งต่อทางเรือมายังหลวงพระบาง อุปสรรคการค้าในยุคนี้คือ แก่งน้ำโขงซึ่งเป็นอันตรายในการเดินเรือ ถนนที่กลายเป็นหล่มในฤดูฝน ไข้ป่าและโจรที่คอยดักปล้นอยู่ทางภาคใต้ กับโจรฮ่อทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๑๖-๔๑๗)

ยุคอาณานิคม ฝรั่งเศสเริ่มขยายอำนาจเข้ามาในอินโดจีนตั้งแต่ช่วงครึ่งหลัง คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยได้ยึดครองเวียดนามและกัมพูชา แล้วจัดตั้งเป็นอินโดจีนของฝรั่งเศสในปี พ.ศ.๒๔๓๐ ทำให้พรมแดนของไทยด้านที่ติดต่อกับประเทศราชลาวจึงประชิดกับดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส (ธีระ นุชเปี่ยม ใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๐๕) การปล้นสะดมของโจรฮ่อในเขตรอยต่อไทยญวน เป็นปัญหาเรื้อรังที่ทั้งฝ่ายไทยและญวน ล้วนเคยปราบปรามให้สงบได้เป็นครั้งคราว เมื่อฝรั่งเศสปกครองญวน ยังคงเกิดปัญหาเรื่องโจรฮ่ออยู่ จนกระทั่ง ทั้งไทยและฝรั่งเศส ได้ร่วมมือกันในการปราบโจรฮ่อให้ออกไปจากทั้งแผ่นดินลาว และแผ่นดินญวน ได้สำเร็จเด็ดขาดในที่สุด ซึ่งผลร้ายที่ตามมาคือ ฝรั่งเศสตั้งฐานทัพในสิบสองจุไทแล้วไม่ยอมถอนทัพเข้าเขตญวน พร้อมอ้างว่าดินแดนแห่งนี้เป็นของญวนมาก่อน จึงเกิดการทำสัญญา ๙ ข้อระหว่างไทยกับฝรั่งเศสที่ เมืองเดียนเบียนฟู โดยยอมให้ฝรั่งเศสตั้งกองทหารไว้ที่สิบสองจุไทไว้ชั่วคราว จากนั้นฝรั่งเศสได้ขอเข้ามาสำรวจลาว เพื่อนำผลการสำรวจไปใช้ในการปักปันเขตแดน ซึ่งในส่วนฝ่ายไทย

เห็นว่าหากมีการปักปันเขตแดนอย่างชัดเจน ก็จะขจัดปัญหาการกระทบกระทั่งต่างๆ ระหว่างกัน จึงยินยอมให้ฝรั่งเศสดำเนินการสำรวจได้ ผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องการสำรวจเขตแดนคือ โอกุสต์ ปาวี รองกงสุล ประจำหลวงพระบาง ปี พ.ศ.๒๔๒๙ ซึ่งปาวี ได้เริ่มสำรวจกลุ่มแม่น้ำโขงก่อนหน้านั้นหลายปี ใช้เวลารวมกันถึงประมาณ ๑๖ ปี ทั้งเดินเท้า นั่งช้าง และใช้แพเป็นพาหนะเป็นระยะทางประมาณ ๓๐,๐๐๐ กม. สำรวจพื้นที่รวมกันทั้งหมดประมาณ ๖๒๗,๐๐๐ ตร.กม. ตั้งแต่อ่าวสยามจนครอบคลุมดินแดนอินโดจีนปัจจุบัน คณะสำรวจซึ่งมีอยู่หลายชุดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเรียกว่า คณะสำรวจปาวี (ธีระ นุชเปี่ยม ใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๐๘-๑๐๙) ต่อมาฝรั่งเศสอ้างสิทธิเหนือดินแดนเหล่านี้เพราะถือว่าเคยอยู่ภายใต้อำนาจเวียดนาม พร้อมเรียกร้องให้ไทยถอนกำลังออกจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมด พร้อมทั้งใช้กองกำลังทหารและแรงกดดันข่มขู่ไทย นำมาสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๓๖ โดยยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงหรือดินแดนลาวให้ฝรั่งเศสมีอำนาจปกครองนับแต่นั้น

เมื่อฝรั่งเศสเข้าปกครองลาว ลาวกลายเป็นแคว้นหนึ่งของสหภาพอินโดจีน มีข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่ที่ฮานอย ซึ่งขึ้นกับกระทรวงอาณานิคมที่ปารีสอีกที ลาวมีผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสปกครองอยู่เวียงจันทน์ การปกครองส่วนกลางมีฝรั่งเศสเป็นหัวหน้ากอง ส่วนการปกครองส่วนภูมิภาคมี ๑๐ แขวง ทุกแขวงมีเจ้าแขวงฝรั่งเศสปกครอง แขวงประกอบด้วยเมืองมีเจ้าเมืองลาวซึ่งผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสเป็นผู้แต่งตั้ง อย่างไรก็ตามฝรั่งเศสไม่ยอมให้กษัตริย์ที่หลวงพระบางมีฐานะเป็นประมุขของลาวทั้งหมด แม้กระทั่งในเชิงสัญลักษณ์ และฟื้นฟูเวียงจันทน์เป็นนครหลวงและศูนย์กลางการปกครองโดยตรง การปกครองโดยตรงของฝรั่งเศสในแต่ละแขวงนั้นครอบคลุมกิจกรรมทุกอย่างตั้งแต่งานยุติธรรม การเก็บภาษี และงานโยธาธิการ มีการนำชาวเวียดนามมาเป็นเจ้าหน้าที่ทำงานจำนวนหนึ่ง ส่วนชาวลาวเป็นเจ้าหน้าที่ระดับล่าง ฝรั่งเศสให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องการเลิกทาสและการเก็บภาษี ซึ่งการเลิกทาสนั้นเป็นภารกิจในการสร้างความก้าวหน้าของฝรั่งเศส ส่วนการเก็บภาษีนั้นมีการเก็บภาษีเป็นเงินมากขึ้นรวมทั้งภาษีในรูปแบบอื่นๆ โดยสิ่งที่สร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวลาวอย่างมากคือ การขูดรีดภาษีและเกณฑ์แรงงานต่างๆ อย่างมาก ทำให้ชาวลาวเดือดร้อนและพากันต่อต้านฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่องทั้งภาคใต้และภาคเหนือ ในช่วงดังกล่าวลาวได้พัฒนาการด้านสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านโยธาธิการ ด้านสาธารณสุข การศึกษา และการคมนาคม ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจไม่ได้มีพัฒนาการใดๆ มากนัก อย่างไรก็ตามการปกครองลาวของฝรั่งเศสมีความโดดเด่นในด้านการศึกษาและวัฒนธรรมซึ่งส่งผลต่อการสร้างสำนึกความเป็นชาติในหมู่ชนชั้นนำของลาว คือ การปฏิสังขรณ์และอนุรักษ์โบราณสถานและค้นคว้าวิจัยด้านประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของลาว คือในเวียงจันทน์มีการบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุหลวง และวัดพระแก้วด้วยความช่วยเหลือของสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ รวมถึง การขุดค้นและบูรณะปราสาทหินวัดภูในจำปาสัก (ธีระ นุชเปี่ยมใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๑๙) อีกทั้งได้ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการกำหนดตัวเขียนภาษาลาวให้เป็นมาตรฐานและฟื้นฟูพุทธศาสนาในลาว ซึ่งแม้ว่า

พุทธศาสนาจะได้รับผลกระทบภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส แต่ส่งผลเพียงเล็กน้อยเพราะท้ายที่สุดแล้วคริสต์ศาสนาไม่ได้รับความสนใจจากชาวลาว และชาวลาวยังคงนับถือพุทธศาสนาเช่นเดิม อีกทั้งการศึกษาค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์ วรรณกรรม และวัฒนธรรม และการถกเถียงเรื่องต่างๆ ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสนี้ ได้มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงกระตุ้นเกี่ยวกับชาตินิยมในลาว ซึ่งมุ่งเน้นในด้านวัฒนธรรม ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นในยุโรป และฝรั่งเศสแพ้สงครามทำให้อำนาจในอินโดจีนลดลง ในช่วงดังกล่าว ญี่ปุ่น ได้เข้ามาครอบครองลาวและชาวลาว ถูกเกณฑ์แรงงานและภาษีหนักกว่าเดิม ทำให้เกิดขบวนการลาวอิสระต่อต้านจักรวรรดินิยม แต่ต่อเมื่อญี่ปุ่นยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ฝรั่งเศสได้ส่งกองทัพกลับเข้ามาในลาวอีกครั้ง ขบวนการลาวอิสระ เป็นแกนนำในการต่อสู้กับฝรั่งเศสและสุดท้ายก็แตกพ่ายเข้าไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในประเทศไทย โดยรัฐบาลไทยซึ่งมี ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำในขณะนั้น ให้การสนับสนุนทั้งอาวุธและเงิน สุดท้ายรัฐบาลพลัดถิ่นก็ได้สลายตัวไป แต่สมาชิกของขบวนการลาวอิสระบางส่วนไม่ยอมเข้าหาฝรั่งเศสได้หนีเข้าป่าเมื่อฝรั่งเศสเริ่มเพ่งเล็งพล้ำในสงครามอินโดจีนที่ดำเนินมา ก็ถูกกดดันโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกาให้ยอมตามข้อเรียกร้องของกลุ่มชาตินิยมในอินโดจีน พร้อมเรียกร้องให้ฝรั่งเศสขยายอำนาจการปกครองตนเองให้แก่ลาวมากขึ้น ในช่วงนี้กลุ่มลาวอิสระหัวรุนแรงก็แยกไปดำเนินการจัดตั้งขบวนการปฏิวัติประกอบด้วยแนวร่วมที่เรียกว่า “แนวลาวอิสระ” และรัฐบาลที่เรียกว่า “ปะเทดลาว” ซึ่งนับว่าขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวก่อรูปขึ้นแล้วเกือบจะสมบูรณ์ เพียงแต่ยังมิได้จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ลาวขึ้น ซึ่งส่วนนี้ได้นำไปสู่การยึดและปลดปล่อย ๒ แขวงของลาว คือ แขวงจำปาสักและแขวงพงสาลี ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ลาวมีเขตพื้นที่ปกครองตนเอง ซึ่งขณะเดียวกันประเทศอื่นในอินโดจีนก็อยู่ระหว่างช่วงเรียกร้องเอกราช โดยกองทัพเวียดนามได้เปิดฉากโจมตี เดียนเบียนฟู ซึ่งเป็นขุมกำลังที่ใหญ่ที่สุดของฝรั่งเศสในอินโดจีนอย่างดุเดือด จนฝรั่งเศสต้องยอมจำนนในวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๗ หลังจากนั้นฝรั่งเศสได้ถอนตัวออกจากอินโดจีนอย่างสิ้นเชิงตามสัญญาเจนีวาซึ่งลงนามในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๙๗ (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๒๑) โดยมีหนุ่ยฮัก พุมสะหวัน เป็นตัวแทนของฝ่ายปะเทดลาวเข้าร่วมประชุม โดยที่ประชุมได้ให้การรับรองเอกราชของลาว เพื่อให้ประชาชนลาวมีอำนาจปกครองตนเอง และได้ตัดสินใจอนาคตทางการเมืองโดยกำหนดให้จัดการเลือกตั้งเสรีในปี พ.ศ.๒๔๙๘

ยุคสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถึงปัจจุบัน ประเทศลาวได้รับเอกราชและมีวิถีแห่งประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาสั้นๆ นั่นคือ มีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลบริหารประเทศ แต่ความแตกแยกทางการเมืองภายในของผู้นำอย่างรุนแรงเป็น ๒ ขั้วใหญ่ ได้แก่ ฝ่ายขวามีเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลาง โดยมีมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาสับสนุน อีกฝ่ายคือ ฝ่ายซ้าย หรือขบวนการปะเทดลาว ซึ่งมีศูนย์กลางที่จำปาสัก มีประเทศสังคมนิยมสนับสนุน โดยเฉพาะเวียดนาม ในขณะที่ฝ่ายขวาแตกแยก และมีรัฐบาลเปลี่ยนหน้ากันขึ้นมาปกครองประเทศถึง ๑๐ รัฐบาลในช่วงเกือบ ๒ ทศวรรษหลังได้รับเอกราช (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๒๔) หลังจากที่สหรัฐอเมริกาถอนกองกำลัง

จากอินโดจีน สมรภูมิในอินโดจีนจึงสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้ฝ่ายขวาในลาว เสียขวัญอย่างมาก ประกอบกับเกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง ฝ่ายปะเทดลาวซึ่งเป็นฝ่ายซ้าย จึงได้ยึดอำนาจทางทหารและยึดอำนาจการปกครองลาวได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นการเปลี่ยนระบอบการปกครอง จากราชอาณาจักรลาวเป็นการปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในชื่อว่า “สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นประธานประเทศ และท่านโกสอน พมวิหาน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของลาวประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งกำหนดให้ลาว เป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมที่มีลัทธิ มาร์กซ-เลนิน (Marxism-Leninism) เป็นพื้นฐานด้านอุดมการณ์ และมีพรรคการเมืองพรรคเดียวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศคือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว โดยทางการลาว เรียกระบอบการปกครองตนเองว่า “ระบอบประชาธิปไตยประชาชน” (ธีระ นุชเปี่ยม ในสำนักงาน ราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๓๖)

ช่วงแรกของการปกครองประเทศในระบอบสังคมนิยมเป็นการเดินหน้าใช้อำนาจแบบ เบ็ดเสร็จอย่างรวดเร็วเกินไป ความพยายามของพรรคที่จะควบคุมประเทศทั้งด้านการบริหารและ เศรษฐกิจนั้น ไม่ใช่แนวทางในการสร้างความปรองดองแห่งชาติ แต่กลับสร้างความไม่ไว้วางใจ และ ยึดยึดสิ่งๆที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสังคมนิยมแบบลาว” ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งหมดถูกย้ายไปยังเวียงไซ เพื่อเข้าค่ายสัมมนาทางการเมือง ส่วนข้าราชการระดับล่างที่ยังคงอยู่ปฏิบัติงาน ก็ได้รับคำสั่งให้เข้าร่วม การประชุมครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองใหม่ รวมทั้งวิพากษ์นโยบายรัฐบาลชุดเก่า นอกจากนั้น ประชาชนจำนวนหนึ่งก็ถูกจับกุม และถูกส่งเข้ามาร่วมการสัมมนานั้นด้วย ทำให้เกิด บรรยากาศแห่งความหวาดกลัวและระแวงสงสัยในสังคม นอกจากการบังคับใช้กฎข้อบังคับต่างๆ ทั้งในระดับบุคคลและในทางเศรษฐกิจอย่างเข้มงวดแล้วยังมีความพยายามที่จะปลุกกระตมประชาชน ให้มีอุดมการณ์ “ที่ก้าวหน้า” มีการปิดสิ่งพิมพ์ ควบคุมข้อมูลข่าวสารอย่างเข้มงวดกวดขัน ประชาชน ในชนบทและชาวเมืองก็ถูกทหารใช้กำลังบีบบังคับให้เข้าร่วมการประชุมประชาชน ลูกจ้างของรัฐ ถูกกระตุ้นให้เข้าร่วมการทำงานในระดับย่อย ๆ มากมาย พรรคบริหารแบบปิดประเทศ แม้ในชาติ ตะวันตกก็หยุดให้ความช่วยเหลือ มีเพียงประเทศคอมมิวนิสต์เช่นสหภาพโซเวียต ที่คอยให้ความ ช่วยเหลือทางการเงินได้ในบางส่วน ซึ่งนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจที่ล่มสลาย ยิ่งไปกว่านั้นพุทธศาสนายัง ได้รับแรงกดดันจากนโยบายของพรรคที่พยายามทำลายความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ การไม่สนับสนุน ให้มีการประกอบพิธีตามแบบพุทธศาสนา การคุกคามวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ เช่น การบิณฑบาต การให้พระสงฆ์ทำงานสร้างผลผลิต การให้สอดแทรกอุดมการณ์ของลัทธิมาร์กซิส เป็นต้น (สัจวัต-พอกซ์, มาร์ติน, ๒๕๕๓, น.๓๕๑-๓๕๓)

อย่างไรก็ตาม ประเทศลาวมีความก้าวหน้าไปหลายด้านในช่วงเกือบ ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา หลังจากที่มีรัฐบาลปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาแบบสังคมนิยมของตนมาเป็น “นโยบายจินตนาการ ใหม่” ในปี พ.ศ.๒๕๒๙ นโยบายนี้ต่อมาเปลี่ยนเป็นนโยบายปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่

ความมุ่งหมายหลักประการหนึ่งของนโยบายปฏิรูป คือเชื่อมเศรษฐกิจของลาวเข้ากับระบบทุนนิยมโลกมากขึ้น เพื่อให้ลาวเติบโตก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว (ธีระ นุชเปี่ยม ในสำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๓๖) ในขณะที่ด้านสังคมวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของประชาชน นั้นรัฐบาลได้มีการผ่อนปรน และประนีประนอมมากขึ้น นอกจากนี้ มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์ ยังได้กล่าวถึงเรื่องการประสานสามัคคีภายในภูมิภาค ซึ่งเป็นกระแสหลักของทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ในการสร้างพลังอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งลาวได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนและร่วมมือระดับภูมิภาค

ปัจจุบัน การเมืองลาวยังคงมีเสถียรภาพภายใต้การนำของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และรัฐบาลของ นายทองสิง ทាំมะวง ซึ่งให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน และการสนับสนุนบทบาทผู้นำรุ่นใหม่ ทั้งนี้รัฐบาลลาว ปรับคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ เพื่อแก้ปัญหาด้านงบประมาณ ต่อมาเมื่อเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการแต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรีเพิ่ม ๒ ตำแหน่ง รวมทั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันความสงบ ซึ่งสะท้อนถึงการถ่ายโอนอำนาจจากผู้นำรุ่นเก่าสู่ผู้นำรุ่นใหม่ในที่ประชุมสมัชชาพรรคฯ ทิศทางการพัฒนาประเทศในห้วง ๕ ปีต่อไป รัฐบาลลาวยังคงมุ่งเป้าหมายการนำประเทศให้หลุดพ้น จากสถานะประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดภายในปี ๒๕๖๓ ขณะเดียวกัน ลาว ดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบเปิดกว้าง เพื่อสร้างดุลยภาพในการพัฒนาสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เช่น ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ เพื่อลดทอนการครอบงำจากอิทธิพลของจีนและเวียดนาม

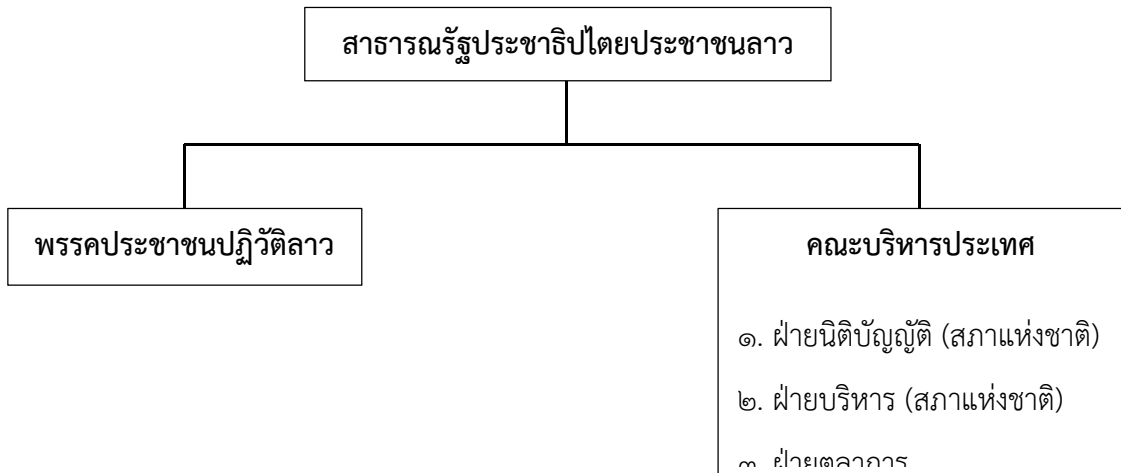
ด้านการเมือง

รูปแบบระบบการเมืองการปกครอง หลังจากประกาศตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๘ แล้ว สปป.ลาว ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม แต่ยังคงได้รับความช่วยเหลือจากเครือประเทศสังคมนิยม โดยเฉพาะสหภาพโซเวียต และเวียดนาม ทำให้ สปป.ลาว ได้ยึดถือทั้งสองประเทศ เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศมาตลอด จนกระทั่งสหภาพโซเวียตเปลี่ยนมาใช้นโยบาย Perestroika และเวียดนามเปลี่ยนมาใช้นโยบาย Doi Moi มีผลให้ลาวต้องปรับนโยบายมาพึ่งตนเองมากขึ้นด้วยการนำนโยบาย “จินตนาการใหม่” (New Economic Mechanism : NEM) มาใช้ตั้งแต่ ปี ๒๕๒๙ เป็นต้นมา โดยเน้นความสำคัญของระบบราคาที่เป็นไปตามกลไกตลาด และการบริหารในเชิงธุรกิจมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นระบอบการปกครองของ สปป.ลาว ยังคงยึดระบอบ “สังคมนิยมประชาธิปไตย” เช่นเดิม

ปัจจุบัน สปป.ลาว มีการปกครองในระบบพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวคือพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และมีสภาเดียว คือสภาแห่งชาติ ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และตุลาการดูแลอนุมัติงบประมาณ การออกและแก้ไขกฎหมาย ตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ รวมทั้งกำกับดูแลการทำงานของรัฐบาล มีประธานประเทศซึ่งเป็นหัวหน้าพรรค เป็นผู้นำประเทศ มีอำนาจในการกำหนด

นโยบายและควบคุมการบริหารประเทศทั้งหมด และนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่หัวหน้าคณะรัฐบาล โดยทั้ง ๓ ตำแหน่งมีวาระการดำรงตำแหน่งครั้งละ ๕ ปี

แผนภาพที่ ๒-๕ : แผนผังแสดงโครงสร้างการบริหารงานควบคุมประเทศ

ที่มา : สำนักข่าวกรองแห่งชาติ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ๒๕๖๕

โครงสร้างพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เป็นพรรคการเมืองตามทฤษฎี มาร์กซ์-เลนิน เช่นเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์ของเวียดนาม มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้กำหนดทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อให้รัฐบาลรับเป็นแนวทางดำเนินการ รวมถึงคัดเลือก และเสนอผู้ดำรงตำแหน่งประธานประเทศต่อสภาแห่งชาติ โดยการเลือกตั้งคณะกรรมการพรรคฯ ชุดใหม่ (คณะกรรมการการเมืองและคณะกรรมการศูนย์กลางพรรค) จะมีกำหนดจัดขึ้นทุก ๕ ปี ตามกรอบการประชุมใหญ่สมัชชาพรรคปฏิวัติประชาชนลาว ทั้งนี้ การประชุมใหญ่สมัชชาพรรคฯ เพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาของพรรคฯ และกำหนดแนวนโยบายในระยะต่อไปรวมถึงเพื่อคัดเลือก คัดเลือกเลขาธิการใหญ่, กรรมการเมือง ศูนย์กลางพรรค, คณะเลขาธิการพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, คณะตรวจตราศูนย์กลางพรรค, คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค และคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคสำรอง ชุดใหม่ โดยเลือกตั้งจากตัวแทนสมาชิกพรรคฯ โครงสร้างการบริหารสำคัญภายในพรรคฯ มี ๒ องค์กร ดังนี้

๑. พรรคประชาชนปฏิวัติลาว
๒. องค์กรการจัดตั้งมหาชนของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

ด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทยเป็นประเทศคู่ค้าลำดับที่ ๑ ของ สปป.ลาว และ สปป.ลาว เป็นคู่ค้าลำดับที่ ๑๙ ของประเทศไทย

๑. ลาวเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๐ และได้เป็นประธานคณะกรรมการประจำ อาเซียนเมื่อกรกฎาคม ๒๕๔๗ ไทยได้ให้ความร่วมมือแก่ ลาว เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในอาเซียนได้อย่างทัดเทียม กับประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า ทั้งในกรอบความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (IAI) การให้สิทธิพิเศษทางภาษี ศุลกากร (AISP) และการให้ความร่วมมือแก่ลาวเตรียมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน โดยได้จัดการดูงานให้เจ้าหน้าที่ลาวสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดตั้งศูนย์ข่าว และให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อปรับปรุงสนามบินวัดไต

๒. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ลาวมีส่วนร่วมในกรอบ ACMECS อย่างแข็งขันโดยได้เป็นประธานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับ ACMECS (Plan of Action) และทบทวนโครงการความร่วมมือในสาขาต่างๆ ที่กรุงเทพฯ และเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ACMECS ระดับรัฐมนตรีที่เมือง ดอนโขง แขวงจำปาสัก โครงการความร่วมมือไทย - ลาว ในกรอบ ACMECS ที่มีความคืบหน้า อาทิ โครงการ Contract Farming และการให้ทุกฝักอบรม เป็นต้น

๓. ความร่วมมือในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ลาวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีความร่วมมือในกรอบสามเหลี่ยมมรกตที่แขวงจำปาสัก ที่ประชุมได้เห็นชอบปฏิญญา ว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก และได้กำหนดพื้นที่ความร่วมมือ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชา และภาคใต้ของลาว ในโครงการปรับปรุงศูนย์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกตที่แขวงจำปาสักด้วย

๔. การส่งเสริมการเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อ ฝ่ายไทยมุ่งเน้นการส่งเสริมความเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อกับ สปป. ลาว เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน และการขนส่งระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคโดยลาวเป็นทางผ่านสำคัญในการขนส่งสินค้าของไทยไปยังภาคใต้ของจีน ปัจจุบันมีโครงการที่ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญ อาทิ โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ ๕ (บึงกาฬ - บอลิคำไซ) โครงการพัฒนาถนนสาย R12 (นครพนม - คำม่วน) เชื่อมต่อไปยังเวียดนาม โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายท่านาแล้ง - นครหลวงเวียงจันทน์ (ระยะที่ ๒ ช่วงที่ ๒) และการส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างรถไฟลาว - จีน กับรถไฟไทย เป็นต้น

ด้านสังคม

ประชากรลาวมีประมาณ ๗.๔๕ ล้านคน กระจายไปทั่วประเทศคนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหุบเขาของแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาขา แขวงเวียงจันทน์ เมืองหลวง และเมืองที่ใหญ่ที่สุด มีประชากรประมาณ ๖๘๓,๐๐๐ คน ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ ส่วนที่เหลือเป็นพวกไทขาว ไทดำ และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณภูเขา ได้แก่ ม้ง เย้า และข่า

ประเทศลาวมีผู้นับถือศาสนา ๗.๒ ล้านคน โดยแบ่งได้ดังนี้ ศาสนาพุทธ ๖๖% ศาสนาผี ๓๐.๗% ศาสนาคริสต์ ๑.๕% และศาสนาอื่นๆ ๑.๘%

ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาลาว อย่างไรก็ตาม มีประชากรเพียงครึ่งเดียวเท่านั้นที่พูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่ ส่วนที่เหลือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท พูดภาษาชนกลุ่มน้อย ตัวอักษรลาวซึ่งมีวิวัฒนาการในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ ถึง ๑๔ ได้มาจากอักษรเขมรโบราณ และมีความคล้ายคลึงกับอักษรไทยมาก ภาษาต่างๆ เช่น ขมุ (ออสโตรเอเชียติก) และม้ง (ม้ง-เมี่ยน) เป็นภาษาพูดของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางและที่ราบสูง มีการใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นครั้งคราว ในกิจกรรมของรัฐบาล ลาวเป็นสมาชิกขององค์กรที่พูดภาษาฝรั่งเศสของ La Francophonie ประเมินการว่ามีผู้พูดภาษาฝรั่งเศส ๑๗๓,๘๐๐ คนในลาว นอกจากนี้รัฐบาลลาว ได้มีการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมากขึ้นในทุกโรงเรียน

อัตราการเข้าเรียนหนังสืออยู่ที่ ๘๔% มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐลาว ในฐานะประเทศที่มีรายได้ต่ำ ลาวต้องเผชิญกับปัญหาสมองไหลเนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาจำนวนมากอพยพไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว คาดว่าประมาณ ๓๗% ของชาวลาวที่มีการศึกษาอาศัยอยู่นอกประเทศลาว

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำแผนความร่วมมือวิชาการไทย - ลาว ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) โดยมีโครงการเพื่อการพัฒนาที่ฝ่ายไทยพร้อมให้ความช่วยเหลือ ฝ่ายลาวกว่า ๔๐ โครงการ มุ่งเน้นด้านการเกษตร สาธารณสุข การศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การค้า/ อุตสาหกรรม/ท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การดำเนินการของกรมความร่วมมือฯ ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อ สปป.ลาว และเป็นสิ่งที่รัฐบาลลาวเห็นคุณค่าและขอบคุณ รัฐบาลไทยเสมอมา

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระดับประชาชนต่อประชาชนผ่านสมาคมไทย - ลาว เพื่อมิตรภาพ โดยมีโครงการด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ อาทิ

๑. กฐินพระราชทาน โดยล่าสุด เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๒ สมาคมไทย - ลาว เพื่อมิตรภาพ และกระทรวงการต่างประเทศได้ร่วมกันเชิญผ้าพระกฐิน พระราชทานไปทอดถวายที่วัดพระธาตุหลวงเหนือ นครหลวงเวียงจันทน์

๒. โครงการโรงเรียนเพื่อนมิตร ไทย - ลาว โดยสมาคมไทย - ลาวเพื่อมิตรภาพ (โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงการต่างประเทศ) ได้บริจาคงบประมาณ ๗ ล้านบาท เพื่อก่อสร้างอาคารเรียนที่ โรงเรียนประถมสมบุญไชยะบุลี แขวงไชยะบุลี เพื่อฉลองครบรอบ ๗๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับ สปป. ลาว

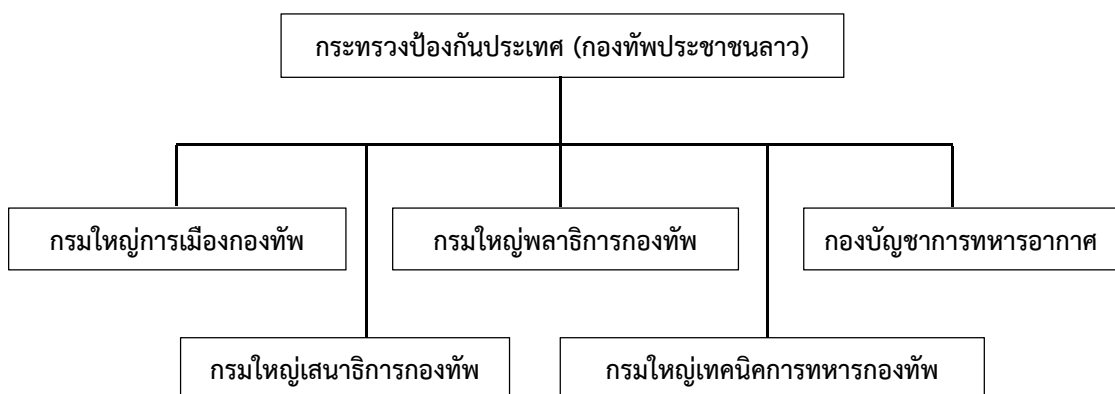
ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตประชาชนใน สปป.ลาว โดยเฉพาะโครงการพระราชดำริ อาทิ โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน - ห้วยซั่ว (หลัก ๒๒) และ โครงการส่งเสริมกิจกรรมโรงเรียนวัฒนธรรมเด็กกำพร้า (หลัก ๖๗) ซึ่งเป็นพระราชดำริ

ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากนี้ ยังมีโครงการแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นโครงการภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมูลนิธิชัยพัฒนากับมหาวิทยาลัย จำปาสัก และโครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตร (หนองเต่า) บ้านโพนสิม เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต

ด้านการทหาร

โครงสร้างทัพ สปป.ลาว มีระบบกองทัพเดียวเรียกว่า “กองทัพประชาชนลาว” มีกระทรวงป้องกันประเทศ (เทียบเท่า กห.ของไทย) เป็นหน่วยบังคับบัญชาสูงสุดที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองรัฐในชั้นศูนย์กลางอยู่ภายในการควบคุมสั่งการของรัฐบาล แห่ง สปป.ลาว มีหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกให้กับศูนย์กลางพรรคและรัฐบาล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ โดยเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานแนวความคิดด้านการป้องกันประเทศ โดยประชาชนทั้งปวงของพรรค รวมถึงการฝึก/ศึกษาอบรม ควบคุมกำกับ ดูแล บังคับบัญชา กองกำลังประกอบอาวุธทั้งสามประเภท อีกทั้งยังเป็นตัวแทนให้รัฐบาลในการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับต่างประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ จึงนับว่า กระทรวงป้องกันประเทศ เป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสถาปนาความมั่นคงพรรค กระทรวงป้องกันประเทศ มีโครงสร้างภายในจัดแบ่งกำลังรบออกเป็น ๒ กำลังรบ คือ กำลังทางบก และกำลังทางอากาศ สำหรับกำลังทหารของ สปป.ลาว มีทั้งสิ้น ประมาณ ๕๙,๕๐๐ คน เป็นกำลังทางบกประมาณ ๕๘,๐๐๐ คน และกำลังทางอากาศ ประมาณ ๓,๕๐๐ คน

แผนภาพที่ ๒-๖ : แผนผังโครงสร้างกองทัพประชาชนลาว

ที่มา : สำนักข่าวกรองแห่งชาติ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ๒๕๖๕

การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

ความสัมพันธ์ไทย - ลาว ดำเนินไปอย่างราบรื่น มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงสม่ำเสมอและไม่มีประเด็นขัดแย้งระหว่างกัน ล่าสุดในการประชุมร่วมนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอย่างไม่เป็นทางการ (Joint Cabinet Retreat : JCR) ครั้งที่ ๓ ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อ ธ.ค.๖๑ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องยกระดับความสัมพันธ์เป็น “หุ้นส่วนยุทธศาสตร์เพื่อความเจริญเติบโตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างรัฐบาล และกองทัพทั้งสองประเทศได้พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำให้ชายแดนมีสันติภาพ มิตรภาพ และมีเสถียรภาพ จากการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั้งสองประเทศ ในระดับต่างๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำกองทัพสองประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดมาตรการที่จำเป็นมีประสิทธิภาพ เพื่อสกัดกั้น และปราบปรามการเคลื่อนไหวของบุคคลผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ สปป.ลาว - ไทย ที่เคลื่อนไหวก่อความไม่สงบตามบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ โดยฝ่ายไทยจะสกัดกั้น และปราบปรามการเคลื่อนไหวของบุคคลผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ ไทย - สปป.ลาว ตามพื้นที่ของตนให้หมดสิ้นไป ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องในการวางกำลังระหว่าง แขวงจำปาสัก กับ จว.อุบลราชธานี ฝ่ายละ ๓ จุด ตามเดิม รวมทั้งการจัดวางจุดที่ตั้งกำลังตามชายแดนทางบก ระหว่าง แขวงบ่อแก้ว และ แขวงไซยะบูลี กับ จว.เชียงราย จว.พะเยา จว.น่าน จว.อุตรดิตถ์ และ จว.พิษณุโลก ตามความในมาตรา ๔ ข้อ ๔ ของความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงบริเวณชายแดน สปป.ลาว - ไทย

เมื่อ ๒๙ ม.ค.๖๕ ที่ผ่านมาได้มีประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว ครั้งที่ ๒๗ นำโดย พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และ พล.อ.ฉัตรชัย สารภัง คณาบดี อธิบดีกรมการกงสุลต่างประเทศ สปป.ลาว เพื่อสรุปผลการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ผ่านมา ซึ่งมีผลการปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจ รวมถึงมีการปรึกษาหารือหรือปรับปรุงข้อตกลง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความร่วมมือในปัจจุบันของทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ยังได้มีข้อตกลงในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพและตำรวจของทั้งสองฝ่าย อาทิเช่น การแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกๆระดับ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและกีฬาระหว่างสองกองทัพไทย - ลาว การส่งเสริมความร่วมมือด้านการแพทย์ทหาร การให้ทุนการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพไทย เป็นต้น

ความสัมพันธ์ไทย - ลาว มีความใกล้ชิดทั้งในระดับรัฐบาล เอกชน และประชาชน และมีความร่วมมือในด้านต่าง ๆ หลากหลายสาขา โดยกลไกความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคง มีกลไกที่สำคัญ ดังนี้

๑. กลไกทวิภาคี

๑.๑ ความร่วมมือในระดับรัฐบาล

ประเทศไทย และ สปป.ลาว มีกลไกความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง โดยกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทวิภาคี คือ คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - ลาว (Joint Commission : JC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม ประเด็นหารือในกรอบความร่วมมือนี้ครอบคลุมทุกมิติ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การเปิดจุดผ่านแดน การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม แรงงาน ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการค้าการลงทุน และความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เป็นต้น ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับทางทหารมีกลไกที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑.๑ การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีชายแดนร่วมกันเป็นระยะทาง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร ทั้งชายแดนทางบกและทางน้ำ (แม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง) โดยมีคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม เป็นกลไกในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

๑.๑.๒ การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การที่ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีพรมแดนร่วมกันเป็นระยะทางยาวถึง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองฝ่ายดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข จึงเป็นเรื่องสำคัญหน่วยงานความมั่นคงที่มีบทบาทหลักในเรื่องนี้ คือ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย โดยมีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมและกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว คือ คณะกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (General Border Committee : GBC) ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๓ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วมจัดประชุมครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๔

๑.๒ ความร่วมมือในระดับกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นกลไกในการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมความร่วมมือและร่วมกันรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนกับประเทศ สปป.ลาว จะนำมาซึ่ง ความเข้าใจอันดี การอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ และลดความหวาดระแวง และปัญหาต่างๆ บริเวณแนวชายแดน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองกองทัพ โดยมีกลไกที่สำคัญ คือ

๑.๒.๑ คณะอนุกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (Sub-GBC) กำหนดประชุมปีละ ๒ ครั้ง โดยผลัดกันเป็นเจ้าภาพ ฝ่ายไทยมีเจ้ากรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธานคณะอนุกรรมการ และมีผู้เกี่ยวข้องจากหลายหน่วยงาน รวมถึงผู้แทนเหล่าทัพร่วมเป็นอนุกรรมการ โดยฝ่ายลาวมีหัวหน้ากรมชายแดนเป็นประธานร่วม การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการปฏิบัติงานภายในกรอบนโยบาย GBC

เสนอผลการดำเนินงาน และข้อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ความร่วมมือระหว่างกองทัพ ความร่วมมือในการรักษาเส้นเขตแดน และปัญหายาเสพติด เป็นต้น

๑.๒.๒ การพบปะหารือหรือทวิภาคีของผู้นำกองทัพไทย กับผู้นำกองทัพประชาชนลาว จากการมาเยือนของผู้นำกองทัพประชาชนลาว หรือการไปเยือนกองทัพประชาชนลาว หรือการพบปะหารือหรือทวิภาคีกันในเวทีต่างๆ ที่ผู้นำทั้งสองกองทัพเข้าร่วม โดยที่ผ่านมาผู้นำกองทัพไทย ได้มีโอกาสพบปะกับผู้นำกองทัพประชาชนลาวเกือบทุกปี โดยผู้นำทั้งสองกองทัพจะพบกัน ภายใต้หัวข้อการหารือที่จะมีการประสานกันล่วงหน้า โดยเฉพาะในประเด็นที่จะทำความร่วมมือกันได้ในระดับทวิภาคี และพหุภาคี หรือแม้แต่การแสวงหาความร่วมมือในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศ หรือของภูมิภาคหรือของโลก ซึ่งต่อประเด็นดังกล่าว จะมีกรมข่าวทหาร และกรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยงานหลักที่จัดเตรียมเนื้อหา และทำที่ในการพบปะหารือดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น ที่สำคัญได้แก่การตีกอล์ฟ และร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์ของทั้ง ๒ ฝ่าย

๑.๒.๓ การร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยการนำข้าราชการของ กองบัญชาการกองทัพไทยร่วมทำบุญกับกองทัพประชาชนลาวในโอกาสที่เหมาะสม รวมถึงการส่ง คณะศรัทธาจากกองบัญชาการกองทัพไทยร่วมกิจกรรมตามที่ได้รับเชิญจากกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เช่นในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปีการก่อตั้งกองทัพประชาชนลาว

๑.๒.๔ การสนับสนุนด้านการศึกษา โดยให้ที่นั้งการศึกษาแก่นายทหาร ระดับสูงจากกองทัพประชาชนลาวในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

๑.๓ ความร่วมมือในระดับเหล่าทัพ

๑.๓.๑ การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำเหล่าทัพ ในโอกาสการเข้าดำรง ตำแหน่งใหม่เพื่อแนะนำตนเอง และการอำลา ซึ่งส่วนใหญ่ฝ่ายไทยจะเป็นฝ่ายเดินทางไปเยือนมากกว่า โดยในโอกาสดังกล่าวผู้นำเหล่าทัพจะมีการสนทนาหารือในบางประเด็น รวมถึงกิจกรรมตีกอล์ฟ ทำบุญ และร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์

๑.๓.๒ การประชุมร่วม ๒ ฝ่าย เช่น การประชุมคณะทำงานร่วมระหว่าง กองทัพอากาศกับกองบัญชาการทหารอากาศ สปป.ลาว (Air Working Group : AWG) เพื่อหาหรือ ความร่วมมือในด้านการฝึก การศึกษา และการเยี่ยมชมกิจการ เป็นต้น ซึ่งจะจัดการประชุมทุกปีโดย ผลัดกันเป็นเจ้าภาพ

๑.๓.๓ การแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย (รักษาราชการผู้ช่วยทูต ฝ่ายทหารไทย) และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไปประจำการที่ นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว และ ฝ่ายลาวแต่งตั้งที่ปรึกษาป้องกันชาติ (เทียบเท่าผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร) มาประจำการ ที่ กรุงเทพมหานคร เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางการทูต ส่งเสริมความสัมพันธ์ และป้องกันความขัดแย้งต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

๑.๓.๔ การสนับสนุนด้านการฝึกศึกษา ปัจจุบันฝ่ายไทยสนับสนุนที่นั้ง การศึกษาให้แก่นายทหารจากกองทัพประชาชนลาวเพื่อศึกษาในสถาบันต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนเสนาธิการ ทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ และโรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง เป็นต้น รวมถึง เชิญผู้แทนเข้าร่วมสังเกตการณ์การฝึกต่างๆ เช่น การฝึก Cobra Gold

๑.๓.๕ การเชิญเยี่ยมชมกิจการ/ดูงานในหน่วยทหาร และชมการสาธิต การปฏิบัติภารกิจ เช่นกองทัพอากาศเชิญผู้แทนนายทหารจาก ทอ.ลาว ฟังการบรรยายสรุปเยี่ยมชม กิจการ และชมการสาธิตการปฏิบัติภารกิจของหน่วยบินผนหลวง

๑.๓.๖ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ของหน่วยทหารที่ปฏิบัติงานพื้นที่ ที่สำคัญได้แก่ แข่งขันกีฬาเพื่อความสามัคคีระหว่างกำลังพลของกองทัพภาคที่ ๒ กับกำลังพลของ กองทัพประชาชนลาว ส่วนใหญ่กิจกรรมนี้จัดขึ้นทุกปีโดยผลัดกันเป็นเจ้าภาพตามความเหมาะสม และจะมีงานเลี้ยงสังสรรค์เมื่อเสร็จสิ้นการแข่งขันทุกครั้ง

๒. กลไกพหุภาคี

กรอบความร่วมมือในระดับกระทรวงกลาโหม

๒.๑ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) เป็นการประชุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมชาติสมาชิก อาเซียน ๑๐ ประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ด้านความมั่นคง โดยชาติที่เป็นประธานอาเซียนในแต่ละปี เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างโปร่งใสและเปิดเผย รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกัน

๒.๒ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม คู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus: ADMM - Plus) เป็นการประชุมที่สมาชิกอาเซียนประชุม ร่วมกับประเทศคู่เจรจา ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ รัสเซีย สหรัฐฯ โดยจัดประชุมต่อจากการประชุม ADMM เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างร่วมมือ กับชาตินอกกรอบอาเซียน เช่น ความร่วมมือด้านการ ให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและ การบรรเทาภัยพิบัติด้านความมั่นคงทางทะเล ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ด้านการต่อต้าน การก่อการร้าย ด้านการแพทย์ทหาร และด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

๒.๓ การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดกองทัพชาติอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Chiefs of Defence Forces Informal Meeting ACDFIM) เป็นการประชุมอย่างไม่เป็น ทางการของผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพชาติอาเซียน ที่จัดขึ้นประจำปี โดยก่อนการประชุม จะมีการประชุมในด้านยุทธการและปฏิบัติการ ASEAN Military Operations Informal Meeting (AMOIM) และประชุมในด้านการข่าว ASEAN Military Intelligence Informal Meeting (AMIIM) เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็น ความมั่นคง และภัยคุกคามในภูมิภาค

ที่มีผลกระทบต่อสันติภาพและความสงบสุขของภูมิภาค รวมถึง การพิจารณาถึงแนวทางการร่วมมือ อันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งและภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ผลการประชุม AMIIM และ AMOIM จะถูกนำเสนอและกลายเป็นข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการในการประชุม ACDFIM

๒.๔ การประชุมผู้บัญชาการทหารบกอาเซียน (ASEAN Chief of Armies Multi - Lateral Meeting : ACAMM) การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs' Meeting : ANCM) การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน (ASEAN Air Chiefs Conference : AACC) เป็นการประชุมของ ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ.ของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ชาติสมาชิกอาเซียน ๑๐ ชาติ เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับเหล่าทัพ ของกองทัพชาติอาเซียน อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านความมั่นคงในมิติของแต่ละเหล่าทัพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัย ชูเชิด (๒๕๖๑ : ๒๐๐ - ๒๑๕) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการทูตฝ่ายทหารเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ที่สำคัญดังนี้

๑. กระบวนการดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหารของไทย ยังคงมี ปัญหา ข้อขัดข้อง อยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการบริหารจัดการบุคลากร ปัญหาด้านธุรการ ปัญหา การปฏิบัติงานร่วมกัน และที่สำคัญก็คือปัญหาเชิงนโยบาย โดยเฉพาะการขาดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ปัญหาการพัฒนาและเตรียมบุคลากรด้านการทูตฝ่ายทหาร ปัญหาการบูรณาการงานด้านการต่างประเทศ ปัญหาการแปลงความสัมพันธ์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อให้ตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ และปัญหาเครือข่ายการดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหาร โดยสามารถจัดกลุ่มของปัญหาได้ ๕ กลุ่ม คือ การขาดนโยบายยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ขาดการประสาน สอดคล้องของข้อตกลง แผนงาน โครงการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมยังไม่สามารถนำมาใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ขาดขีดความสามารถด้านการทูตฝ่ายทหาร และขาดการบูรณาการงาน ด้านการทูตฝ่ายทหาร

๒. ผู้วิจัยได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ต่อไปในอนาคต พร้อมเสนอแนะว่าการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหารและแผนการทูต ฝ่ายทหาร ควรเป็นหน้าที่ของ สนผ.กท. ภายใต้ความช่วยเหลือของ ขว.ทหาร และ ขว.เหล่าทัพ และมีหน่วยต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศให้การสนับสนุน มีกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำ ๙ ขั้นตอน โดยระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ และยุทธศาสตร์ ด้านการต่างประเทศ สนผ.กท. ขว.ทหาร และ ขว.เหล่าทัพ ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำ

๓. ควรให้มีการศึกษาทบทวน แผนงาน โครงการ กิจกรรม และการดำเนินงาน ของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร และหน่วยงานรวมถึงผู้ปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารทั้งสิ้นว่ามีวัตถุประสงค์

ในการดำเนินงานเช่นไร มีการบูรณาการเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติหรือไม่ ควรให้มีการศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถด้านการทูตฝ่ายทหาร และขอบเขตการใช้ขีดความสามารถดังกล่าว

กฤษณ์ ลัยวิรัตน์ (๒๕๖๑ : ๖๓ - ๖๗) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียโอกาสและความท้าทายต่อยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) และได้สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในด้านต่าง ๆ เป็นทั้งโอกาส (Opportunity) ที่สนับสนุนและความท้าทาย (Challenges) ที่อาจเป็นอุปสรรคในการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติอย่างมีนัยสำคัญ

๑.๑ เป็นโอกาส (Opportunity) สำหรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในประเด็นที่จะเป็น กลไกสำคัญในความร่วมมือแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงแบบบูรณาการร่วมกัน ด้วยการจัดตั้งคณะทำงานร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงไทย-อินเดีย (Thailand-India Joint Working Group on Security Cooperation-JWG) เพื่อประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความมั่นคงในสาขาต่างๆ ได้แก่ การข่าวกรอง การทหาร การแก้ไขปัญหาเสพติด การปราบปรามการฟอกเงิน การต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบขนอาวุธเถื่อน การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๑.๒ เป็นโอกาส (Opportunity) สำหรับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในประเด็นการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามและภัยพิบัติที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ ด้วยความสัมพันธ์อันใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทั้งในระดับเหล่าทัพและกระทรวงกลาโหม มีการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองฝ่าย (High Level Dialogue) การจัดทำบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านกลาโหม (MOU on Defence Cooperation) ซึ่งครอบคลุมการแลกเปลี่ยนข้อมูลความร่วมมือในการฝึกอบรม การจัดการกิจกรรมร่วม และความร่วมมือด้านช่วยเหลือมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ตลอดจนยังมีการจัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารระหว่างกัน และการดำเนินความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันกับทั้งสามเหล่าทัพของอินเดีย ทั้งในการฝึกศึกษา การดูงาน การประชุมในกรอบความร่วมมือต่างๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนการเยือนทั้งในระดับสูงและระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

๒. เสนอแนะว่าปัจจัยสำคัญที่จะเริ่มต้นจุดประกายความคิดที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันของทั้งสองประเทศก็คือ การที่ทั้งสองประเทศมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ซึ่งก็ต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนของทั้งสองประเทศที่จะต้องเสริมสร้างความ เข้าใจที่ดีต่อกัน จะต้องส่งเสริมให้มีกิจกรรมระหว่างกันให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในด้านต่างๆ และการแลกเปลี่ยนการเยือนของระดับวีไอพีของทั้งสองประเทศ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของกันและกันได้

๓. ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างทั้งสองประเทศ ควรจะอยู่บนพื้นฐานของการที่ทั้งสองประเทศได้ประโยชน์เท่าเทียมกัน (WIN – WIN Approach) และก็ต้องมีความจริงใจต่อกัน ซึ่งก็จะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ความร่วมมือของทั้งสองประเทศมีความมั่นคงต่อเนื่องยาวนาน โดยบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการปฏิบัติทางการทหารที่นอกเหนือจากการสงคราม (Military Operations Other Than War) ซึ่งก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

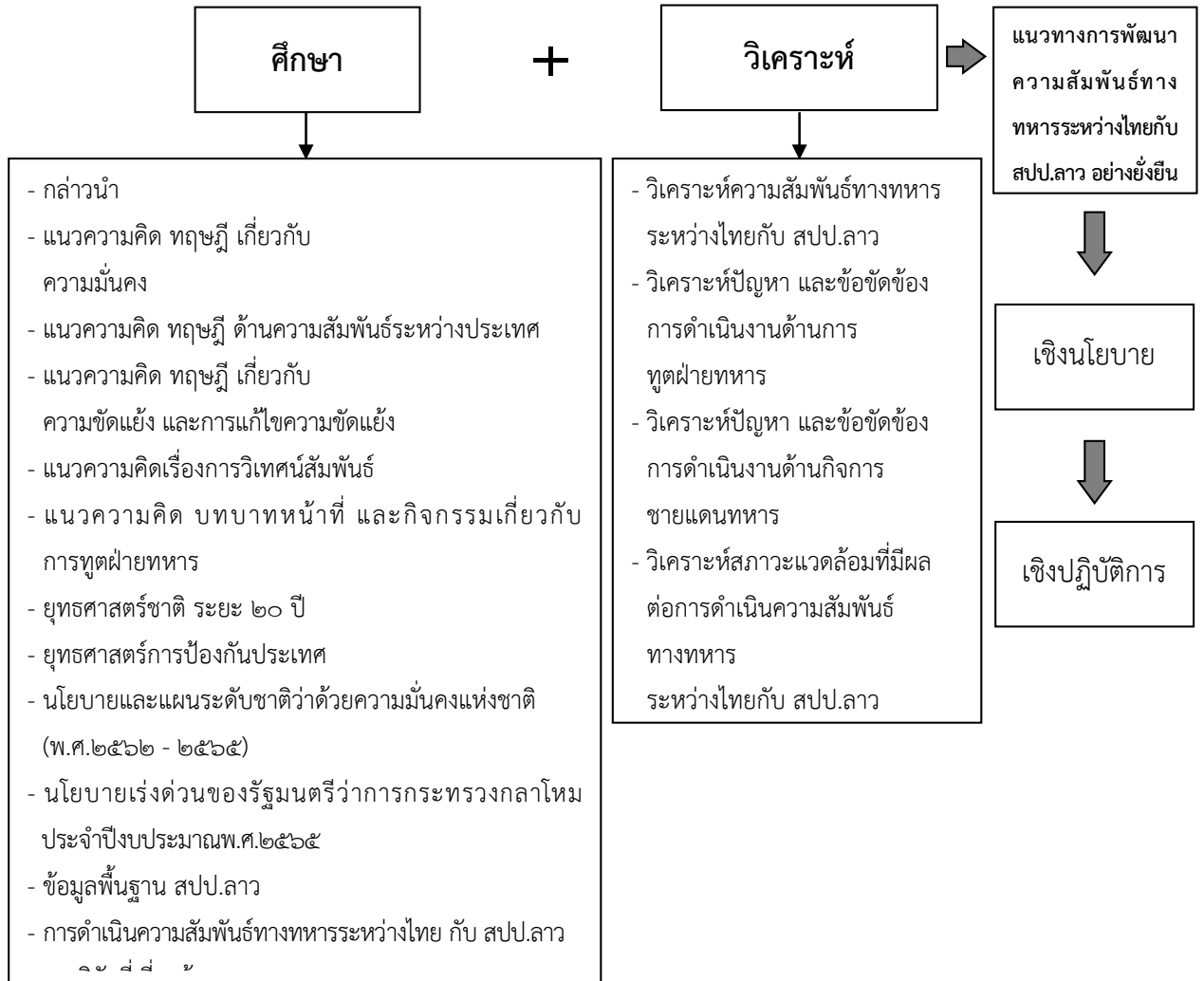
พงศ์เทพ แก้วชัยโย (๒๕๕๙ : ๓๐-๓๑) ทำวิจัยเรื่อง การทูตโดยฝ่ายทหาร : กำปั้นเหล็กในถุงมือแพร และได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

๑. กองทัพไทยจะต้องแสดงความจริงใจในการสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีผ่านกลไกต่างๆ โดยเฉพาะการทูตโดยฝ่ายทหาร (Defence Diplomacy) สนับสนุนนโยบายรัฐบาลและกระทรวงการต่างประเทศทั้งในรูปทวิภาคี และพหุภาคี แต่ในขณะเดียวกันกองทัพยังขาดการบูรณาการการปฏิบัติภารกิจ และไม่มีแนวทางการดำเนินการทูตโดยฝ่ายทหารที่ชัดเจน รวมถึงกำลังพลยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

๒. เสนอแนะว่าควรปลูกฝังและสร้างความเข้าใจเรื่องการทูตโดยฝ่ายทหารให้กำลังพลของกองทัพ โดยอาจบรรจุวิชาการทูตโดยฝ่ายทหารในการศึกษาระดับต่างๆ รวมถึงควรจัดให้มีการสัมมนาผู้ที่เคยปฏิบัติงานด้านการทูตโดยฝ่ายทหารเพื่อรวบรวมข้อมูล และประสบการณ์ นำมาใช้ประโยชน์เช่นกำหนดแผนงาน และแนวทางการดำเนินการทูตโดยฝ่ายทหารที่ชัดเจน

๓. กองทัพไทยควรกำหนดให้การทูตโดยฝ่ายทหารเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของกองทัพ เพื่อป้องปราม และแก้ปัญหาระหว่างประเทศที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนกำหนดแนวทางการดำเนินการแผนงานที่ชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกันทั้งกองทัพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาในบทที่ ๒ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้ง การวิเทศสัมพันธ์ บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๕) นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีนโยบายการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว รวมถึงวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า ความมั่นคงเป็นปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติ มิใช่ของรัฐใดรัฐเดียว เนื่องจากภัยคุกคามแบบใหม่ๆ (Non Traditional Threats) เป็นภัยคุกคามของทุกคนในโลก ดังนั้น รัฐต่างๆ จึงต้องร่วมมือกันในกรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อจัดการกับปัญหาความมั่นคงและสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคและของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปหลายๆ ประเทศจึงปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความมั่นคงของตนจากการกำหนดภัยคุกคามร่วมกันมาเป็นแนวคิดเชิงป้องกันความขัดแย้ง หรือนโยบายความร่วมมือเพื่อความมั่นคงร่วมกัน โดยการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงจะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของกองทัพในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศพันธมิตร ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐในด้านความมั่นคง ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนและนโยบายด้านความมั่นคง ในระดับต่างๆ ที่มุ่งเน้นเรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และลดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งจะได้นำข้อมูลต่างๆ เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อสรุปและให้ข้อเสนอแนะต่อไป

บทที่ ๓

ศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่าง ไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน
กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)

สวส.สนผ.กท.มีหน้าที่พิจารณา เสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน
กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการวิเทศสัมพันธ์ กิจการล่ามและภาษาต่างประเทศ
การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้กับผู้นำทางทหารและบุคคลสำคัญต่างประเทศ
พิธีการทูต การเยี่ยมเยือนและการรับรองแขกต่างประเทศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
และสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน
ของกระทรวงกลาโหม ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติหน้าที่
ในด้านการต่างประเทศอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

แนวความคิดทางยุทธศาสตร์

การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation) เป็นแนวคิด
ทางยุทธศาสตร์หลักของกระทรวงกลาโหม ในการพิจารณาใช้ทรัพยากรทางทหารในการสนับสนุน
รัฐบาล โดยสร้างความร่วมมือกับประเทศรอบบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ
ประเทศมหาอำนาจต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเสริมสร้าง
ความมั่นคงร่วมกัน สร้างบรรยากาศความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง ลดเงื่อนไข และลดโอกาส
ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง รวมทั้งป้องกันมิให้ความขัดแย้งขยายขอบเขตออกไปจนอยู่นอกเหนือ
การควบคุม โดยยึดมั่นในหลักการแนวความคิดเชิงป้องกัน (Preventive) ซึ่งเป็นการแก้ปัญหา
ในเชิงรุกก่อนที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น และแม้ความขัดแย้งเกิดขึ้นก็สามารถควบคุมได้ทันเวลา
โดยมาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ในเวทีการเมือง
ระหว่างประเทศ รวมทั้งผลประโยชน์ที่ประเทศพึงจะได้รับ ความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือ
ด้านความมั่นคง ขึ้นอยู่กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล ในการประสานประโยชน์ร่วมกับ
ประเทศต่างๆ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน โดยปราศจากการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ
ซึ่งกองทัพเป็นเครื่องมือประการหนึ่งของประเทศ มีบทบาทนำในการเสริมสร้างความร่วมมือ

ด้านความมั่นคง โดยการดำเนินกิจกรรมทางทหาร ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานการทูตฝ่ายทหาร (Defence Diplomacy) ได้แก่ การพบปะหารือและการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำทางทหาร การดำเนินการของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร รวมทั้งการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยทหารอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาพื้นที่ข้ามชายแดน (Cross - Border Development) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ร่วมกัน เพื่อลดปัญหาที่มาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

(Peace Operations) ในภูมิภาคต่างๆ ภายใต้กรอบสหประชาชาติ กรอบความร่วมมือต่างๆ ในระดับภูมิภาค และแนวทางของประเศมหาอำนาจบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาสันติภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อกระชับความสัมพันธ์และสร้างความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทางทหารร่วมกัน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา และการปฏิบัติการร่วมในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี ด้านการบรรเทาภัยพิบัติและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการต่อต้านการก่อการร้าย เพื่อขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่างๆ โดยมุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีโอกาสเกิดความขัดแย้งโดยไม่ได้ตั้งใจ และให้ความสำคัญต่อความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญในความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของแต่ละประเทศ ซึ่งไทยควรใช้ประโยชน์จากความร่วมมือ ด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ นอกจากจะมุ่งเน้นการพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อการส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างกันแล้ว ยังมุ่งเน้นที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการรับมือกับปัญหาความท้าทายด้านความมั่นคงในปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบภัยคุกคามดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการดำเนินการตามแนวคิดทางยุทธศาสตร์หลักของกระทรวงกลาโหมอีก ๒ ด้าน ได้แก่ การผนึกกำลังป้องกันประเทศ.(United.Defence) และการป้องกันเชิงรุก (Active Defence) ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ.และสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์ของกระทรวงกลาโหมที่กำหนดไว้ คือ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐ และมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค”

กรอบกิจกรรมของกระทรวงกลาโหม

ในห้วง พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ กระทรวงกลาโหมได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การมีความสัมพันธ์ และความร่วมมือทางทหารกับประเทศรอบบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศประเศมหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ ตามกรอบความเร่งด่วนที่รัฐบาลกำหนดรวมทั้งมีบทบาทสำคัญในประชาคมอาเซียนและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้กรอบสหประชาชาติทั้งนี้ นอกจากประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศแล้วยังมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ประเด็นยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐในการแก้ปัญหาเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกในสังคมไทย การก่อการร้าย การแพร่ระบาดของยาเสพติด การโยกย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศแบบไม่ปกติ และการกระทำผิดกฎหมายที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนทางบกและในทะเล เป็นต้น

ประเด็นยุทธศาสตร์การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัย จากภัยคุกคามทางทหารที่อาจเกิดจากความขัดแย้ง อันเนื่องมาจากปัญหาเขตแดนและพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลรวมทั้งมีศักยภาพทางทหารที่มุ่งไปสู่ความทัดเทียมกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้จากประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์ข้างต้น กระทรวงกลาโหมจึงได้กำหนด กรอบกิจกรรมการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของกระทรวงกลาโหมกับมิตรประเทศ ดังนี้

๑. การเดินทางเยือนมิตรประเทศอย่างเป็นทางการของผู้บังคับบัญชาระดับสูงการเข้า เยี่ยมคำนับประมุข/ผู้นำของมิตรประเทศ การพบปะหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมิตร ประเทศ รวมทั้งผู้นำระดับสูงของกองทัพ โดยพิจารณาการขอรับการสนับสนุนความร่วมมือ และความช่วยเหลือทางทหารจากมิตรประเทศ ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารสูงกว่า และอาจพิจารณาเสนอให้การสนับสนุนทางทหารต่อมิตรประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และทางทหารน้อยกว่า อาทิ การสนับสนุนที่นึ่งศึกษาในหลักสูตรทางทหารต่างๆ และการพัฒนา อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการวิจัยพัฒนาทางทหาร รวมทั้งอาจพิจารณาให้มีการจัดทำ และลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางทหารและการป้องกันประเทศระหว่างกัน เป็นต้น

๒. การพัฒนาความร่วมมือภายใต้กลไกการประชุมระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน ในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับกองทัพ จนถึงระดับรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง หน่วยงานของฝ่ายปกครอง และหน่วยงานด้านการต่างประเทศร่วมกันเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนา ความสัมพันธ์ แก้ไขความขัดแย้ง รวมทั้งเป็นเวทีในการพัฒนาความร่วมมือชายแดนระหว่างกัน ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้นำรัฐบาลและกองทัพ ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นไปอย่างสันติและในเชิงสร้างสรรค์

๓. การดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาทิ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) การประชุม ผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนและผู้บัญชาการเหล่าทัพอาเซียน การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเป็นการ พัฒนาความร่วมมือระหว่างกันของกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้ง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการยกระดับความร่วมมือและขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมสำหรับการรับมือ ต่อภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ

๔. การประชุมทวิภาคีด้านความมั่นคงกับกระทรวงกลาโหมมิตรประเทศ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมมิตรประเทศ

จะได้พบปะและหารือร่วมกันเพื่อกระชับความสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นการขยายผลและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สำคัญทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศที่มีการดำเนินการอยู่แล้วให้มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณาจัดให้มีการประชุมหารือทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ คือระดับกองบัญชาการกองทัพไทย (Senior Staff Talks) และเหล่าทัพ (Army/Navy/Air Staff Talks) ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความร่วมมือกับประเทศเหล่านั้นเป็นสำคัญ

๕. การให้และรับการสนับสนุนความร่วมมือ และความช่วยเหลือทางทหารจากมิตรประเทศโดยอาจพิจารณาขอรับการสนับสนุนจากมิตรประเทศ ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารสูงกว่า โดยมุ่งเน้นไปที่การขอรับการสนับสนุนที่นึ่งศึกษาในหลักสูตรทางทหารต่างๆ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการวิจัยและพัฒนาทางทหารร่วมกัน นอกจากนี้ อาจพิจารณาเสนอให้การสนับสนุนทางทหารต่อมิตรประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารน้อยกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเทศรอบบ้าน ด้วยการมอบสิ่งอุปกรณ์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางทหารและให้ความอนุเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาลแก่บุคคลสำคัญของประเทศรอบบ้าน เพื่อสร้างไมตรีและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในระดับผู้นำ อันจะนำมาซึ่งความสนิทสนมคุ้นเคย และสามารถพบปะเจรจาสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาการกระทบกระทั่งในเรื่องต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

๖. การประชุมแลกเปลี่ยนเฉพาะด้าน (Expert Talks) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ รวมทั้งข้อมูลระหว่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยอาจพิจารณาจัดการประชุมแลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญจากมิตรประเทศในด้านต่างๆ อาทิ การข่าวกรอง การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การแพทย์ทหาร และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย และความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

๗. การแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับกลาง (Staff Visit) และในระดับผู้ปฏิบัติงาน (Officer Visit) เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความไว้วางใจและความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างกันของกำลังพล รวมทั้งพิจารณาการพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีมากขึ้นในการแลกเปลี่ยนการเยือนของเรือรบและอากาศยานในรูปแบบ Goodwill Visit จนถึงการเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์การฝึกก่อนเข้าร่วมการฝึกร่วม/ผสมต่อไป

๘. การฝึกร่วม/ผสม และการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬากับมิตรประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความไว้วางใจและความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างกันของกำลังพล ตั้งแต่ระดับผู้ปฏิบัติจนถึงผู้บังคับบัญชาระดับสูง และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการต่างๆ ด้วย

๙. การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วม/ผสมระหว่างประเทศของกองทัพไทย โดยการเข้าร่วมในการปฏิบัติการฝึกเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติการให้ความช่วยเหลือ

ด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ และการปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง ทางทะเลทั้งในระดับหน่วย และบุคคล

๑๐. การเข้าร่วมการประชุมระดับพหุภาคีที่กระทรวงกลาโหมมิตรประเทศเป็นเจ้าภาพ ซึ่งมุ่งหวังให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงระดับสูงของแต่ละประเทศได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน

๑๑. การเข้าร่วมนิทรรศการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ นิทรรศการการแสดงอาวุธ และการบิน ที่กระทรวงกลาโหมมิตรประเทศเป็นเจ้าภาพ และการเป็นเจ้าภาพจัดนิทรรศการด้าน อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าในกิจการด้านอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศ และเป็นโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของแต่ละประเทศได้พูดคุยแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน

๑๒. การปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านการต่างประเทศของรัฐบาล รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินการด้านต่างประเทศในภาพรวม ของประเทศ รวมทั้งการดำเนินการอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ภายใต้กรอบกิจกรรมข้างต้น

ประเทศรอบบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านยังเป็นไปด้วยดีและมีแนวโน้มที่จะพัฒนา ไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความเป็นไปได้ที่ไทยและประเทศรอบบ้านจะเกิดความ ขัดแย้งในระดับไม่รุนแรง จากปัญหาเส้นเขตแดนทางบก และการอ้างกรรมสิทธิ์พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ส่งผลให้กระทรวงกลาโหมจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศรอบบ้านที่มีปัญหา เรื่องเส้นเขตแดน ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา (กัมพูชา) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมียนมา) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) นอกจากนี้ประเทศดังกล่าวมีรูปแบบการ ปกครองที่ฝ่ายทหารยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้านความมั่นคงได้เป็นอย่างดี

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

มีนโยบายการทูตแบบรอบด้าน มุ่งหวังที่จะกระชับความสัมพันธ์กับทุกประเทศ เพื่อพัฒนาความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ ไทยและ สปป.ลาว มีความสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี กองทัพมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพ สปป. ลาว ในทุกด้าน ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และ วัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนอยู่ในบางพื้นที่ ทั้งปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน ทางบกและปัญหาการปักปันหลักเขตตามเกาะแก่งในแม่น้ำโขง และปัญหาข้อสงสัยที่ สปป.ลาว มีต่อ ไทย กรณีขบวนการต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ซึ่ง สปป.ลาว เชื่อว่ามีการใช้พื้นที่ไทยในการเป็นแหล่ง

พักพิงและฐานปฏิบัติการ นอกจากนี้ปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในด้านอื่นๆ อาทิ ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงกลาโหมควรพัฒนาความร่วมมือกับ สปป.ลาว โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การประชุมภายใต้กรอบความร่วมมือระดับทวิภาคี ในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับกองทัพ จนถึงระดับรัฐบาล
๒. การแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้บังคับบัญชาระดับสูง
๓. การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ชายแดน
๔. การสนับสนุนทางทหารโดยการมอบสิ่งอุปกรณ์ และการให้ความอนุเคราะห์รักษาพยาบาลแก่บุคคลสำคัญ
๕. การพัฒนาความร่วมมือในการรับมือต่อปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนทางบก อาทิ การลาดตระเวนร่วมและการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง
๖. การสนับสนุนที่นั้งศึกษาในหลักสูตรทางทหารในระดับต่างๆ
๗. การจัดโครงการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับผู้บริหารระดับกลาง และระดับผู้ปฏิบัติในลักษณะต่างตอบแทน

ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์

ปัจจุบันประเทศไทย และ สปป.ลาว มีกลไกความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง โดยกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทวิภาคี ดังนี้

๑. คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - ลาว (Joint Commission : JC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม ประเด็นหารือในกรอบความร่วมมือนี้ครอบคลุมทุกมิติ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การเปิดจุดผ่านแดน การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม แรงงาน ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการค้าการลงทุนและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เป็นต้น

๒. การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนประเทศไทยและ สปป.ลาว มีชายแดนร่วมกัน เป็นระยะทาง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร ทั้งชายแดนทางบกและทางน้ำ (แม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง) โดยมีคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศของทั้งฝ่ายเป็นประธานร่วม เป็นกลไกในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

๓. การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การที่ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีพรมแดนร่วมกันเป็นระยะทางยาวถึง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณ ชายแดน เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองฝ่ายดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข จึงเป็นเรื่องสำคัญ หน่วยงาน ความมั่นคงที่มีบทบาทหลักในเรื่องนี้ คือ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย โดยมีกลไก ความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมและกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว คือ คณะกรรมการ ร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (General Border Committee : GBC) ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกัน ประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วม จัดประชุมครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ GBC ได้ตั้งคณะอนุกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย-ลาว (Sub-GBC) กำหนดประชุมปีละ ๒ ครั้ง เพื่อติดตามการปฏิบัติงานภายในกรอบนโยบาย GBC เสนอผลการดำเนินงาน และข้อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาคนเข้าเมืองผิดกฎหมายความร่วมมือระหว่างกองทัพ ความร่วมมือในการรักษาเส้นเขตแดนและปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

กลไกความร่วมมือที่ทหารได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดจึงเป็นกลไก GBC ซึ่งในการจัดการ ประชุมครั้งล่าสุดเป็นครั้งที่ ๒๖ จัดขึ้น ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๒๓ ธ.ค.๖๒ ซึ่งเช่นเดียวกับการ ประชุมทุกครั้งที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาจากความร่วมมือด้านการทหารระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๓-๑ : กลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนที่ ชด.ทหาร บก.ทท.รับผิดชอบ

ที่มา : สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย ณ เวียงจันทน์, ๒๕๖๕

จะเห็นได้ว่ากลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ไทยมีอยู่กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมดนั้น ไทย-ลาว มีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนเพียง GBC กลไกเดียว ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านยังมีกลไกอื่นเสริมในแต่ละระดับ ตามแผนภาพที่แสดง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีลักษณะโครงสร้างเป็นกองทัพเดียว ไม่แบ่งแยก ทบ. ทร. และ ทอ. โดยมี บก.ทสส.เป็นหน่วยอำนวยการยุทธวิธีเหมือนประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ด้วยความจำกัดด้านโครงสร้างกองทัพของ สปป.ลาว นี้ การสร้างกลไกอื่นเพิ่มเติมจึงเป็นไปได้ยาก เพราะความร่วมมือใดๆ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ ซึ่งช่องทางเดียวที่จะเข้าสู่ความเห็นชอบในระดับรัฐบาลของ สปป.ลาว ได้คือผ่านทางรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ ก็คือประธานกลไกของ GBC นั่นเอง

ซึ่งหากเข้าใจในโครงสร้างและข้อจำกัดด้านนโยบายของ สปป.ลาว แล้วการสร้างกลไกความร่วมมืออื่นเพิ่มเติมจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยาก หากแต่การส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่จะริเริ่มขึ้นใหม่นั้น ควรอาศัยกลไก GBC ที่มีอยู่เดิมในการผลักดันให้เกิดเป็นผลขึ้นจะเป็นช่องทางที่เป็นไปได้ที่สุด เช่นที่ผ่านมาได้จัดตั้งคณะทำงานด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยให้กองกำลังป้องกันชายแดนของทั้งสองประเทศมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในอดีตใน สปป.ลาว งานดังกล่าวเป็นของ จนท.ตำรวจเท่านั้น ความร่วมมือมีอยู่จึงเป็นการทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างทหารตามชายแดนมากขึ้น อันเป็นผลพลอยได้ในการสร้างความไว้วางใจและลดการปะทะโดยไม่ได้ตั้งใจตามแนวชายแดน

ปัจจุบันกลไก GBC ได้ถูกนำมาใช้ในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่อง เช่นการแลกเปลี่ยนดูงานของผู้บังคับหน่วยขนาดกลาง (ร.อ. - พ.ท.) ในพื้นที่ชายแดนระหว่างกันที่จะผลัดกันเป็นฝ่ายต้อนรับเป็นระยะเวลาครั้งละ ๑๐ - ๑๕ วัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือการที่ สปป.ลาว เห็นชอบในการส่งกำลังพลเข้ารับการศึกษาอบรมเกษตรทฤษฎีใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จัดขึ้นโดย ศปร.บก.ทท.ในปีนี้ (พ.ศ.๒๕๖๕) เป็นปีแรกเป็นต้น ก็นับว่าเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากกลไกที่มีอยู่

ดังนั้นสรุปแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านการทหาร ระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาวนั้นจำเป็นต้องอยู่บนความเข้าใจด้านความแตกต่างของกองทัพ และอาศัยกลไกที่มีอยู่เดิมในการสานต่อความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคงใหม่ๆ ต่อไป ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

จะเห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายได้ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง โครงการสร้างสรรค์ที่ได้รับการเสนอเข้าสู่ที่ประชุม GBC หากไม่ขัดต่อข้อจำกัดทางการเมืองของ สปป.ลาว แล้วก็มักจะได้รับการตอบสนองและความร่วมมือที่ดีทั้งสิ้น กลไก GBC จึงถือว่าเป็นช่องทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือด้านการทหารที่ดีที่สุดในปัจจุบัน ความพยายามที่จะสร้างกลไกอื่นๆ เพิ่มเติมนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างของกองทัพประชาชนลาว ที่แตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด

ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นไปในทางที่ไม่ค่อยดีนัก กล่าวคือมีความขัดแย้งกันมาโดยตลอด รวมถึงมีการสู้รบกันในบางช่วงเวลา ทำให้การพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับกองทัพประชาชนลาว พัฒนาไปอย่างช้าๆ คือมีการดำเนินการในการสร้างความสัมพันธ์พร้อมกันกับการแก้ปัญหาไปด้วย ทั้งนี้ในมุมมองของกองทัพประชาชนลาว ที่ยังมีความหวาดระแวงและระมัดระวังต่อการพัฒนาสัมพันธ์ ทำให้การพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารนั้นเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน การได้รับความช่วยเหลือการสนับสนุนทางทหารจากประเทศมหาอำนาจที่อยู่ต่างค่ายกัน เป็นสาเหตุสำคัญในการวางตัวของกองทัพประชาชนลาว

ปัญหาข้อขัดข้องในการพัฒนาความสัมพันธ์

๑. ด้วยนโยบายของผู้บริหารระดับสูงของ สปป.ลาว ที่ยังระมัดระวังในท่าทีที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศไทย โดยเฉพาะการทำกิจกรรมร่วมกันนั้น จะต้องได้รับการเห็นชอบจากหน่วยเหนือก่อน ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ หรืออาจจะไม่ได้รับความสะดวกในการประสานงาน

๒. จากความขัดแย้งในอดีตทำให้กองทัพประชาชนลาวให้ความสำคัญ และทำการตรวจสอบกำลังพลของกองทัพประชาชนลาว ในเรื่องความสัมพันธ์โดยเฉพาะความสัมพันธ์ส่วนตัวกับทหารไทย เพราะฉะนั้นจะเป็นการยากในการที่จะดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทั้งสองกองทัพ

๓. เนื่องจากแผนงานด้านงบประมาณของกองทัพประชาชนลาว กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ต้องเสนอและได้รับการอนุมัติบรรจุไว้ในแผนงานประจำปี หากระหว่างปีมีกิจกรรมที่นอกเหนือจากแผนงานประจำปี จะต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลลาว โดยเฉพาะแผนงานที่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความสัมพันธ์กรณีนี้ฝ่ายกองทัพไทยเสนอจัดกิจกรรมที่ไม่ได้เป็นไปตามแผนหรือประสานแผนไว้ล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะ

๑. ในการดำเนินการความสัมพันธ์ทางทหารระดับสูง ควรเริ่มด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อพัฒนาไปสู่ความไว้วางใจ โดยจะต้องอธิบายให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงได้รับทราบถึงประวัติศาสตร์

ความเป็นมาระหว่างสองประเทศ แนวความคิดของผู้บัญชาาระดับสูงในกองทัพประชาชนลาว ซึ่งเป็นคนที่อยู่ในช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งในอดีต รวมถึงหลักนิยมและการได้รับการสนับสนุนทางทหารจากประเทศที่มีระบอบการปกครองที่แตกต่าง เพื่อเป็นข้อมูลที่ทางกองทัพไทยใช้ประกอบการพิจารณาในการกำหนดท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์

๒. การพัฒนาความสัมพันธ์จะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของกองทัพ และควรจะต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้น กลาง และยาว รวมถึงการวางตัวบุคคลในการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เหมาะสม เพราะการสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศที่มีความหวาดระแวงนั้น จะต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ความต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

๓. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารที่เป็นทางการระหว่างสองกองทัพ อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นคณะกรรมการทางด้านความมั่นคงเดียวที่ทางกองทัพลาวให้การรับรอง ดังนั้นหากกองทัพไทยมีความต้องการจะพัฒนาความสัมพันธ์หรือจะทำกิจกรรมใดๆ ควรจะนำเข้าหารือและเสนอในที่ประชุมผ่านทางคณะกรรมการฯ ซึ่งจะทำให้เกิดความง่ายในการดำเนินการและเป็นทางการมากกว่า การประสานงาน หรือดำเนินความสัมพันธ์ของเหล่าทัพผ่านทางช่องทางอื่นๆ

๔. โดยธรรมชาติของนายทหารลาวชอบกีฬาบอลล์ และการดื่มสังสรรค์เพื่อผูกมิตรไมตรี ชอบความจริงใจ ให้เกียรติกัน ถ้าสามารถเอาชนะใจนายทหารลาวโดยแสดงออกให้เห็นถึงความ เป็นมิตรแท้และจริงใจได้ จะช่วยลดความหวาดระแวง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้นมาก ส่งผลดีในการติดต่อประสานงานและเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว ในภาพรวมได้

๕. การริเริ่มกิจกรรมใหม่หรือการแก้ปัญหาในบางเรื่อง อาจต้องอาศัยผู้บังคับบัญชา ระดับสูงเป็นผู้ขับเคลื่อน เช่นการพบปะพูดคุยในโอกาสต่างๆ เนื่องจากการตัดสินใจหรือสั่งการ ในทุกเรื่อง ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของฝ่ายลาวจะเป็นผู้พิจารณา ตัดสินใจ และสั่งการให้ระดับ รองลงมาเป็นผู้ปฏิบัติเท่านั้น

๖. การดำเนินการทูตในลักษณะคู่ขนาน โดยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้แทนทางการทูต ของประเทศที่ สปป.ลาว มีความเกรงใจ โดยเฉพาะเวียดนาม มีส่วนช่วยในการดำเนินความสัมพันธ์ ทางทหาร กับ สปป.ลาว. เนื่องจาก สปป.ลาว. นับถือเวียดนามเหมือนเป็นพี่ใหญ่ที่มีบุญคุณ และคอยช่วยเหลือมาโดยตลอด จึงมักจะฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของเวียดนามเสมอ

๗. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ผ่านกิจกรรม ทางศาสนา ซึ่งคนไทยและคนลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน และพระผู้ใหญ่ที่คนลาว เคารพนับถือเกือบทั้งหมดมีความผูกพันใกล้ชิดกับพระไทย และเคยมาศึกษาธรรมะที่ประเทศไทย เป็นเรื่องที่ติงามที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

๘. การดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่นายทหารระดับสูงของลาวรวมถึงครอบครัวที่มารักษาพยาบาลที่ประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างความประทับใจและช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากประเทศไทยมีระบบสาธารณสุขที่ดีกว่า นายทหารลาวหรือครอบครัวจึงนิยมมารักษาพยาบาลที่ประเทศไทย

๙. การรวบรวมข้อมูลข่าวสารโดยผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร หรือเสมียนประจำสำนักงานผู้ช่วยทูต ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากฝ่ายทหารลาวมีความหวาดระแวงฝ่ายทหารไทยและระวังเรื่องข้อมูลที่สำคัญทางทหารเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพัสดุต่างประเทศ และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ

๑. ช่องทางการพัฒนาความสัมพันธ์

แผนงานและกิจกรรมทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ควรเริ่มต้นหาหรือและกำหนดไว้กรอบการประชุม Sub GBC โดยหากทั้ง ๒ ฝ่ายเห็นพ้องต้องกันก็นำเข้าสู่การประชุม GBC เพื่อลงนามบันทึกเป็นข้อตกลงต่อไป ทั้งนี้ ทางฝ่ายลาวให้ความสำคัญกับช่องทางนี้เป็นหลักเพียงช่องทางเดียวในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายไทย โดยจะมีการเตรียมงบประมาณรองรับในทุกแผนงาน ขณะที่กิจกรรมอื่นที่ไม่ได้บันทึกเป็นข้อตกลงไว้ในการประชุม จะไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากไม่มีงบประมาณรองรับ

๒. รูปแบบกิจกรรม

กองทัพประชาชนลาวมีการปรับโครงสร้างใหม่ โดยเฉพาะการยกระดับกรมทหารอากาศเป็นกองบัญชาการทหารอากาศ ซึ่งจะมีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่หลายหน่วย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา/เยี่ยมชมกิจการหน่วยงานทางทหารของ ทอ.อาทิจเช่น สถาบันเวชศาสตร์การบินกองทัพอากาศ สำนักงานนิรภัยการบินกองทัพอากาศ เพื่อเป็นแนวทางการการจัดตั้งและบริหารงานในหน่วยงานใหม่ของตน

๓. งบประมาณ

การส่งนายทหารลาวมาฝึก/ศึกษาที่ ทอ.ได้รับค่าตอบแทน (เบี้ยเลี้ยง) น้อยกว่านายทหารลาวที่มาฝึก/ศึกษาที่ ทบ.ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย จึงขอให้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับการส่งนายทหารลาวไปฝึก/ศึกษาที่ประเทศอื่น เช่น เวียดนามและจีน จะได้รับค่าตอบแทนมากกว่าที่ได้รับจากประเทศไทย

วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่าง ไทยกับ สปป.ลาว

ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว มีดังนี้

๑. ประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ระหว่างไทย และ สปป.ลาว ที่เคยมีประเด็นความขัดแย้ง และการใช้กำลังต่อสู้กันหลายครั้งในอดีต และการที่ไทยยินยอมให้สหรัฐฯ ตั้งฐานทัพในประเทศเพื่อใช้อากาศยานบินเข้าไปทิ้งระเบิดใน เวียดนาม และ สปป.ลาว รวมถึงการที่ สปป.ลาว คิดว่าไทยให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ใช้พื้นที่ในประเทศไทยหลบซ่อนและเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ประเด็นเหล่านี้ยังอยู่ในความทรงจำของคนลาว โดยจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญในการปลูกฝังเรื่องประวัติศาสตร์ในตำราเรียนของนักเรียนลาว และเข้มข้นมากขึ้นในระดับผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะทหาร และสมาชิกพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งส่วนหนึ่งเห็นได้ชัดจากการปลูกฝัง และเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อทางการของรัฐในช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับไทยเป็นไปอย่างระมัดระวัง และแฝงด้วยความหวาดระแวง

๒. ระบอบการปกครอง

สปป.ลาว มีการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งแตกต่างจากไทยที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยสปป.ลาว มีความเป็นมาและได้รับอิทธิพลด้านการเมือง การปกครองจากเวียดนามมากที่สุด มีพรรคการเมืองคือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวพรรคเดียว การบริหารประเทศมีเอกภาพ โดยคณะผู้บริหารประเทศมีความเด็ดขาดในทุกภาคส่วน รวมถึงกระทรวงป้องกันประเทศซึ่งกำกับดูแลด้านการทหาร ก็เป็นไปในลักษณะการกำหนดนโยบาย และการสั่งการลงไปสู่ระดับล่างหรือผู้ปฏิบัติเท่านั้น และโดยที่ สปป.ลาว มีงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด แต่มีความใกล้ชิดกับประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันกับประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ รัสเซีย และจีน ซึ่งมีอิทธิพลและให้การสนับสนุน สปป.ลาว ด้านการทหารมากขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารไม่จำเป็นต้องพึ่งพาประเทศไทย ดำเนินการเท่าที่จำเป็น และเป็นไปอย่างซ้ำๆ เน้นในเรื่องผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นหลัก

๓. เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม

สปป.ลาว เป็นประเทศเดียวในโลกที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกับประเทศไทยมากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับไทยง่ายมากขึ้น และสามารถใช้เป็นเครื่องมือหลักในกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระชับ

ความสัมพันธ์ระหว่างกันได้เป็นอย่างดี เช่นการจัดกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ ในลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความสุขและสนุกสนานอย่างเป็นกันเอง ประกอบกับการที่คนลาวนิยมสินค้าไทย และติดตามสื่อไทยผ่านช่องทางต่างๆ จึงนับว่าไทยมีอิทธิพลด้านสังคมจิตวิทยาต่อคนลาวค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ

๔. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว

บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีระดับความเข้มข้นที่แตกต่างกันที่สำคัญมีดังนี้

๔.๑ เวียดนาม ในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ สปป.ลาว ถือเวียดนามเป็นประเทศที่มีอุดมการณ์เดียวกันและมีความสัมพันธ์พิเศษและแน่นแฟ้นที่สุด เนื่องจากการผ่านประวัติศาสตร์สงครามอินโดจีนและการต่อสู้เพื่อเอกราชร่วมกัน โดยกล่าวได้ว่า สปป.ลาว “ฟัง” เวียดนามในการตัดสินใจทางการเมืองและในด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่า ผู้นำของลาว ที่จะขึ้นสู่ตำแหน่งประธานประเทศและนายกรัฐมนตรีได้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากเวียดนาม (ผ่านนายคำไต สีสันดอนซึ่งเป็น ๑ ใน ๗ นักปฏิวัติก่อตั้ง สปป.ลาว และเป็นคนเดียวที่ยังมีชีวิตอยู่และทรงอิทธิพลอย่างมากใน สปป.ลาว) ด้านความมั่นคงและการทหาร เวียดนามถือเป็นประเทศที่ใกล้ชิด และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน สปป.ลาว ทั้งในด้านการฝึกศึกษา ปลูกฝังหลักนิยมและอุดมการณ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๔.๒ จีน เป็นประเทศมหาอำนาจเพียงประเทศเดียวที่ได้กำหนดความสัมพันธ์แบบพิเศษในฐานะประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน และสร้างกลไกความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่มีกลไกความร่วมมือรอบด้านและทุกระดับกับ สปป.ลาว มาช้านาน และ สปป.ลาว ได้พยายามตอบสนอง นโยบายและความต้องการของจีนไม่ว่าจะในระดับรัฐบาล และภาคเอกชนด้วยเช่นกัน โดยจีนมอง สปป.ลาว.ว่าเป็นเสมือน backyard ของจีน ในฐานะแหล่งพลังงานแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งความมั่นคงทางอาหาร เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการบริโภคของจีน ทั้งนี้ แม้ว่าอิทธิพลทางการเมืองของจีนจะลดลง ภายหลังจากการล้างไพ่” รัฐบาล จากผลการเลือกตั้งรัฐบาล สปป.ลาว เมื่อต้นปี พ.ศ.๒๕๕๙ (โดยนายสมสะหวาด เล่งสะหวัด และรัฐมนตรีคนอื่นๆ ที่เป็นพวกนิยมจีนได้หลุดออกจากตำแหน่ง) แต่จีนยังคงสามารถขยายบทบาททางเศรษฐกิจทั่วประเทศลาวอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็น

๔.๒.๑ โครงการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ รถไฟความเร็วสูงจีน - ลาว, การสร้างถนน และการเดินเรือในแม่น้ำโขง

๔.๒.๒ การลงทุนด้านการเกษตร อาทิ ไร่กล้วย ไร่ยางพารา

๔.๒.๓ การหลั่งไหลเข้ามาทำงานของคนจีน นักท่องเที่ยวจีนและการขยายเขตชุมชนจีนในลาว ซึ่งมีแนวโน้มว่า ในอนาคตการเชื่อมโยงโดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ทุกๆ สะพาน จะเอื้อให้อิทธิพลจีนเข้ามาสู่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น

อนึ่ง สปป.ลาว จะยังคงรักษาระดับความสัมพันธ์แบบพิเศษกับจีนในทุกๆระดับ เนื่องจากจำเป็นต้องพึ่งพาการลงทุนและความช่วยเหลือจากจีนเพื่อการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาล สปป.ลาว มีแนวโน้มจะใช้อำนาจในการแก้ไขปัญหาแบบเบ็ดเสร็จเมื่อจำเป็น รวมไปถึงปัญหาที่เกิดจากชาวจีน เช่น การจัดสรรพื้นที่ให้ชาวจีนอยู่เป็นสัดส่วนแยกออกจากชุมชนท้องถิ่น การยุติสัมปทานการปลูกกล้วยในแขวงบ่อแก้วที่ให้แก่ักลงทุนจีน ภายหลังตรวจพบการใช้สารเคมีในระดับสูง ตลอดจนการวางมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบความคืบหน้าและประสิทธิภาพของโครงการภายใต้สัมปทานที่ได้อนุมัติให้แก่จีน ในด้านการทหาร กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน กับกองทัพประชาชนลาว ได้เริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕ และหลังจากการที่ สปป.ลาว และจีน ได้ลงนามฟื้นฟูความสัมพันธ์คู่วรมมือยุทธศาสตร์รอบด้าน ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ และการลงนามในแผนแม่บทว่าด้วย “การสร้างคู่วรมมือยุทธศาสตร์ลาว - จีน ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีน กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ระยะ ๕ ปี” เมื่อ ๓๐ เม.ย.๖๒ โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลทำให้ สปป.ลาว สามารถพัฒนากองทัพได้อย่างก้าวกระโดด

๔.๓ รัสเซีย ได้เริ่มรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ขึ้นใหม่ในห้วงปี พ.ศ.๒๕๕๔ หลังจากยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลง (สหภาพโซเวียต ในอดีต) ซึ่งความสัมพันธ์ด้านการทหารก็ได้รับการฟื้นฟูขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเมื่อ ๒๑ ม.ค.๖๑ พล.อ.เซอร์เก ซอยกู รัฐมนตรีกลาโหมรัสเซีย และคณะเดินทางเยือน สปป.ลาว เพื่อลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือด้านความมั่นคง และเทคนิคการทหาร, ข้อตกลงการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาทางทหารรัสเซีย และการจัดตั้งสำนักงานความช่วยเหลือด้านความมั่นคงของรัสเซียประจำ สปป.ลาว โดยสำนักงานคณะที่ปรึกษาทางทหารรัสเซียประจำ สปป.ลาว เป็นหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทใน สปป.ลาว ในฐานะตัวแทนของกองทัพรัสเซีย โดยได้สนับสนุนกองทัพประชาชนลาวในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในกิจการทางด้านการทหารและความมั่นคง ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันถึงความสัมพันธ์ทางทหารที่แน่นแฟ้นระหว่างทั้งสองกองทัพ และมีแนวโน้มที่สำนักงานดังกล่าวจะเป็นส่วนสำคัญให้กองทัพรัสเซียเข้ามามีบทบาทในด้านการพัฒนา และการมีส่วนร่วมร่วมกับกองทัพประชาชนลาวมากขึ้นต่อไปในอนาคต อนึ่งในห้วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ กองทัพประชาชนลาวได้จัดหายุทโธปกรณ์ที่สำคัญจากรัสเซีย ได้แก่ รถถัง T-72 B1MS เครื่องบินแบบ YAK -130 และระบบเรดาร์ป้องกันทางอากาศ

๔.๔ สหรัฐฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มีความสนใจโดยตรงใน สปป.ลาว มากนัก แต่มีความร่วมมือ/ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา โดยสหรัฐฯ ให้ความสำคัญมากที่สุดต่อการเก็บกู้วัตถุระเบิดที่ยังไม่ระเบิด (Unexploded Ordnance : UXO) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ หมู่บ้าน ในทางภาคเหนือและภาคใต้ของ สปป.ลาว (เมื่อ ก.ย.๕๙ ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ปธน.โอบามา ได้ประกาศสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๙๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับงานด้าน UXO) และการค้นหาทหารสหรัฐฯ ที่สูญหายในช่วงสงครามอินโดจีน อนึ่ง สปป.ลาว

มีทัศนคติที่เป็นลบอย่างยิ่งต่อสหรัฐฯ เนื่องจากการทิ้งระเบิดใน สปป.ลาว สมัยสงครามอินโดจีน ซึ่งยังคงคร่าชีวิตประชาชนลาวและเป็นอุปสรรคอันดับต้นๆ ในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ตอบสนองยุทธศาสตร์การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ ด้วยดีและจัดสหรัฐฯ อยู่ในกลุ่มประเทศคู่ร่วมพัฒนา (Development Partners) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาลาวให้บรรลุเป้าหมายการหลุดพ้นจากการเป็น Least Developed Countries (LDC) แต่ดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ อย่างระมัดระวัง เนื่องจากยังคงไม่ไว้วางใจและไม่เชื่อมั่นความบอบช้ำในช่วงสงครามอินโดจีน อีกทั้งไม่ต้องการให้เวียดนามและจีน ซึ่งเป็นพันธมิตรพิเศษของลาวรู้สึกว่าคุณ สปป.ลาว ดึงสหรัฐฯ เข้ามาถ่วงดุลอำนาจตน

โดยสรุป บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีรูปแบบและความเข้มข้นที่แตกต่างกัน โดยมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับกลุ่มประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันเป็นหลักและให้ความช่วยเหลือ สปป.ลาว มาตั้งแต่ในอดีต เวียดนามถือว่ามียุทธพลทางการเมืองและความมั่นคงมากที่สุด ขณะที่จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงที่กำลังมีบทบาทและอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจใน สปป.ลาว ค่อนข้างมาก และยังคงพร้อมช่วยเหลือ สปป.ลาว ในการพัฒนาประเทศทุกๆ ด้าน ขณะที่รัสเซีย มีบทบาทเด่นในด้านการทหาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการป้องกันประเทศ ส่วนไทยถือว่ามียุทธพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา เนื่องจากมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน ทั้งนี้ บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)

๑. ประเทศไทยมียุทธศาสตร์.แผนและนโยบายด้านความมั่นคงที่ชัดเจนกับประเทศเพื่อนบ้าน
๒. มีกลไกหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกัน (GBC)
๓. ไทยและ สปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน
๔. ไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณในการดำเนินความสัมพันธ์

จุดอ่อน (Weaknesses)

๑. ขาดการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และการบูรณาการร่วมกันของเหล่าทัพในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว

๒. ความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมืองและระบอบการปกครอง
๓. มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางทหารของฝ่ายไทยค่อนข้างบ่อยเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายลาว ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้นำทางทหารที่อาจไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดลึกซึ้ง และขาดความต่อเนื่อง
๔. นโยบายและแผนงานในบางเรื่องขาดความจริงจัง และต่อเนื่อง

โอกาส (Opportunities)

๑. คนลาวจำนวนมากมีทัศนคติที่ดีต่อในหลวงรัชกาลที่ ๙ และกรมสมเด็จพระเทพฯ
๒. ประเทศไทยมีอิทธิพลด้านสังคมจิตวิทยาต่อ สปป.ลาว มาก
๓. นายทองลุน สีสุลิด ประธานประเทศ สปป.ลาว คนปัจจุบัน มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย
๔. มีการปรับโครงสร้างกองทัพประชาชนลาว และสนใจการดูงาน/เยี่ยมชมกิจการทางทหารของไทย
๕. มีกรอบความร่วมมืออื่นในอาเซียนเช่น ADMM ที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว นอกเหนือจากกรอบความร่วมมือ GBC
๖. โดยทั่วไปคนลาวมีนิสัยที่เป็นมิตร ชอบการสังสรรค์ และมีความจริงใจ ซึ่งเกื้อกูลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน

อุปสรรค (Threats)

๑. ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งในอดีตยังอยู่ในความทรงจำของคนลาว
๒. สปป.ลาว ยังมีความหวาดระแวงไทย และลึกๆ แล้วยังมองไทยเป็นภัยคุกคาม
๓. สปป.ลาว มีงบประมาณทางทหารค่อนข้างจำกัด
๔. อิทธิพลของบางประเทศต่อ สปป.ลาว โดยเฉพาะเวียดนาม ทำให้ สปป.ลาว ดำเนินความสัมพันธ์กับไทยด้วยความระมัดระวัง
๕. การเตรียมแผนงาน การติดต่อประสานงาน มีขั้นตอนที่ล่าช้า มีรายละเอียดไม่มากพอในบางเรื่อง และดำเนินการในลักษณะที่ค่อนข้างกระชั้น

สรุป

การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว สอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ตลอดจนแผนงานและนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ แต่ยังคงขาดแผนงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์/รวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและ ลาว ทำให้ทราบปัญหา ข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งในระดับนโยบาย และผู้ปฏิบัติ โดยมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยสำคัญพื้นฐาน ได้แก่

๑. ประวัติศาสตร์
๒. ระบอบการปกครอง
๓. เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม
๔. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว

ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis) จะพบแนวการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี

๑.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

๑.๓ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๑.๔ นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

๑.๕ แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๒. แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

๒.๒ แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๓ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง

๒.๔ แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์

๒.๕ แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร

๓. ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว

๔. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ประกอบด้วย

๑. การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)

๒. ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ

๔. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis) ข้อมูล และการวิเคราะห์ในส่วนที่ผ่านมาสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในเชิงนโยบาย และปฏิบัติการ ดังนี้

เชิงนโยบาย

๑. การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี, ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ, นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ลดความขัดแย้ง และสร้างความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งในส่วน of กระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพต่างๆ ได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติการกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ประเทศไทย และ สปป.ลาว อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังจะเห็นได้ว่าในห้วงระยะเวลาย้อนหลังไปประมาณ ๕ ปี ไม่มีความขัดแย้งรุนแรงถึงขั้นการใช้กำลังทางทหาร ความสัมพันธ์ในอดีตตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ที่ สปป.ลาว (ราชอาณาจักรลาวในขณะนั้น) เคยตกเป็นประเทศราช ของไทย (สยามในขณะนั้น) จนถึง กรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า ที่เคยทำให้ความสัมพันธ์ทางทหารถดถอยไปอย่างมาก ปัจจุบันความสัมพันธ์ในภาพรวมของประเทศ และความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศทั้งสองดีขึ้นตามลำดับ โดยแม้ว่ายังคงมีปัญหาเส้นเขตแดนที่ยังไม่ชัดเจนในบางพื้นที่ ปัญหาความหวาดระแวงของ สปป.ลาว ที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) แต่ด้วยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการประนีประนอม (Accommodation), การร่วมมือ (Collaboration) โดยฝ่ายทหารมีกรอบความร่วมมือ GBC เป็นหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และการหลีกเลี่ยง (Avoidance) ซึ่งฝ่ายไทยมีนโยบายหลีกเลี่ยงไม่นำประเด็นอ่อนไหวที่อาจจะกระทบหรือบั่นทอนความสัมพันธ์มาหารือหรือดำเนินการกับ สปป.ลาว สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญเชิงนโยบายที่ทำให้ความสัมพันธ์ในภาพรวมของประเทศ และความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสองประเทศดีขึ้นตามลำดับ จึงควรดำรงแนวคิด และการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนตามที่กล่าวมาในตอนต้น

๒. กระทรวงกลาโหมมีแนวคิดทางยุทธศาสตร์ ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน และ สปป.ลาว ที่ชัดเจนมีรูปแบบกิจกรรมความร่วมมือหลายรูปแบบ ทั้งทวิภาคี และพหุภาคี กองทัพมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพประชาชนลาว ในทุกด้าน ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม การดำเนินความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้ในระดับสูงทางทหารไปจนถึงระดับปฏิบัติการ การประชุมตามกรอบความร่วมมือต่างๆ และการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ฝ่ายลาว ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี ควรดำรงแนวคิด และกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ไว้ และอาจพิจารณาเพิ่มเติมตามความเหมาะสมในอนาคต ทั้งนี้ควรเพิ่มการบูรณาการร่วมกับเหล่าทัพ เพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน กิจกรรม เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากยิ่งขึ้น อนึ่ง โดยที่ธรรมชาติของ สปป.ลาว เป็นคอมมิวนิสต์ การปกครองบังคับบัญชาเป็นลักษณะบนลงล่าง (Top - Down) ที่ชัดเจนมาก ผู้นำทางทหารไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย และสามารถปฏิบัติงานไปได้เรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับสุขภาพและความสัมพันธ์กับผู้นำในระดับที่สูงกว่า และโดยลักษณะของคนลาวที่ชอบความจริงใจ และการให้เกียรติ ประกอบกับประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/เวียงจันทน์ เห็นว่าการเดินทางเยือน สปป.ลาว ของผู้ในระดับสูงทางทหารของไทยมีความสำคัญมากที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะภาพรวม และเป็นการส่วนบุคคล ซึ่งจะทำให้ความร่วมมือต่างๆ เกิดขึ้นง่าย หรือหากมีเรื่องติดขัดก็หาทางออกร่วมกันได้ไม่ยาก จึงควรดำรงแนวคิดการเยือน สปป.ลาวของผู้ในระดับสูงทางทหารของไทยในโอกาสที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่อง

๓. การพัฒนาความสัมพันธ์จะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของกองทัพ และควรจะต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้น กลาง และยาว รวมถึงการวางตัวบุคคลในการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เหมาะสม เพราะการสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศที่มีความหวาดระแวงนั้น ควรต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ความต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

๔. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารที่เป็นทางการระหว่างสองกองทัพ อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นคณะกรรมการทางด้านความมั่นคงเดียวที่ทางกองทัพประชาชนลาวให้การรับรอง ดังนั้น หากกองทัพไทยมีความต้องการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์หรือจะทำกิจกรรมใดๆ ควรจะนำเข้าหารือ และเสนอในที่ประชุมผ่านทางคณะกรรมการฯ ซึ่งจะทำให้ง่ายในการดำเนินการ และเป็นทางการมากกว่าการประสานงาน หรือดำเนินความสัมพันธ์ของเหล่าทัพผ่านทางช่องทางอื่นๆ

๕. สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีงบประมาณจำกัด การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ ทั้งแบบให้เปล่า และแบบมีเงื่อนไข โดยประเทศ

ที่มีบทบาทและอิทธิพลในด้านต่างๆ มีรูปแบบและความเข้มข้นที่แตกต่างกัน โดย สปป.ลาว มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับกลุ่มประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันเป็นหลัก และให้ความช่วยเหลือ สปป.ลาว มาตั้งแต่ในอดีต เวียดนาม ถือว่ามีอิทธิพลทางการเมือง และความมั่นคงมากที่สุด ขณะที่ จีน เป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงที่กำลังมีบทบาทและอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจใน สปป.ลาว ค่อนข้างมาก และยังพร้อมช่วยเหลือ สปป.ลาว ในการพัฒนาประเทศ ทุกๆ ด้าน รัสเซีย มีบทบาทเด่นในด้านการทหาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการป้องกันประเทศ ส่วนไทย ถือว่ามีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา เนื่องจากมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน ทั้งนี้ บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนท่าทีที่เหมาะสม ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว ทั้งนี้ การดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตทหารในลักษณะคู่ขนาน เช่นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม จะส่งผลดีทางอ้อม ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เพราะเวียดนามเปรียบเหมือนพี่ใหญ่ของลาว สปป.ลาว จะเกรงใจ และฟัง ตลอดจนระวังการดำเนินการใดๆ กับฝ่ายไทยที่อาจจะกระทบต่อความรู้สึกของเวียดนาม

๖. การขยายความสัมพันธ์ และกิจกรรมต่างๆ ทางทหาร หากฝ่ายไทยสนับสนุนงบประมาณหรือออกค่าใช้จ่ายให้ตามความเหมาะสม จะทำให้มีโอกาสเกิดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกัน มากยิ่งขึ้น เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด และเคยมีกรณีที่ฝ่ายไทยได้สนับสนุน ที่นั้งการศึกษาในหลักสูตรทางทหารให้แก่ฝ่ายลาว แต่การดูแลของเหล่าทัพมีความแตกต่างกัน ในบางเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องเงินที่จ่ายให้แก่ทหารลาว โดยที่ ทบ.ให้มากกว่าที่ ทอ.ให้ฝ่ายลาว จนมีการเปรียบเทียบของฝ่ายลาวและนำมาสู่การขอให้ฝ่าย ทอ.พิจารณาสนับสนุนเงินเพิ่มเติม ให้เท่ากับที่ ทบ.ให้แก่ฝ่ายลาว ซึ่งฝ่ายลาวให้เหตุผลว่าไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เมื่อมาศึกษาที่ไทยซึ่งเรื่องนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจของฝ่ายลาวที่จะส่งคนมาศึกษาหรือไม่ โดยในอดีต เคยมีการแจ้งขอระงับการส่งนายทหารลาวมาศึกษาหลักสูตรทางทหารของ ทอ.ด้วยเหตุผลดังกล่าว มาแล้วจึงจำเป็นที่ฝ่ายไทยอาจจะต้องมีการหารือ และกำหนดนโยบายที่เหมาะสมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในเรื่องนี้

๗. ไทยและ สปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ที่คล้ายกันมาก โดยเคยมี คำกล่าวของนายดำรง ไคร์ครวญ อดีตเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ แสดงความเห็น ว่า สปป.ลาว เป็นมากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ไม่มีประเทศใดๆ ในโลกที่จะมีความใกล้เคียงไทยเท่ากับ สปป.ลาว และการที่ไทยมีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาส ที่จะทำให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหาร โดยใช้ความคล้ายคลึงกันดังกล่าวเป็นเครื่องมือ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ทอดผ้าป่า หรือกฐิน ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม

ทางทหารอื่นๆ นับเป็นการสร้างความรู้สึกดีๆ ต่อกันได้อย่างมาก อย่างไรก็ตาม ควรระมัดระวัง ประเด็นอ่อนไหวที่จะทำให้ฝ่ายลาวมีความรู้สึกว่าด้อยต่ำกว่าฝ่ายไทย

๘. ปัจจุบันกองทัพประชาชนลาวมีการปรับโครงสร้างของหน่วยต่างๆ อาทิ การจัดตั้ง กองบัญชาการทหารอากาศ ขึ้นใหม่ ซึ่งเดิมเป็นเพียงกรมทหารอากาศที่เป็นหน่วยขึ้นตรง ของกรมใหญ่เสนาธิการ โดยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลในบางเรื่องจากฝ่ายไทยเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนากองทัพของตน เช่น ด้านนิตยภัตการบิน ด้านแพทย์เวชศาสตร์การบิน และการศึกษา ทางทหารในหลักสูตรต่างๆ ของ ทอ. นับเป็นโอกาสที่ดีที่ฝ่ายไทยจะพิจารณาเพิ่มกิจกรรมตอบสนอง ความต้องการของฝ่ายลาวตามที่เห็นควร ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน

๙. ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหา ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผล เพื่อนำไปสู่ การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป โดยกำหนดวงรอบ การประชุมตามความเหมาะสม เช่น ประชุมทุกปี ปีละ ๑ ครั้ง เป็นต้น เพื่อให้ทุกระดับมองภาพ เดียวกัน เข้าใจตรงกัน มีความเชื่อมโยงสอดคล้องในการดำเนินการ ตั้งแต่ระดับนโยบายลงไปถึงระดับ ปฏิบัติการ

๑๐. การริเริ่มกิจกรรมทางทหาร/ความร่วมมือขึ้นมาใหม่ หรือการแก้ปัญหาในบางเรื่อง อาจต้องอาศัยผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้ช่วยผลักดันผ่านการพบปะพูดคุยในโอกาสต่างๆ เนื่องจาก การตัดสินใจหรือสั่งการในเกือบทุกเรื่อง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของฝ่ายลาวจะเป็นผู้พิจารณา ตัดสินใจ และสั่งการให้ระดับรองลงมาเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะมีน้ำหนักและความเป็นไปได้มากกว่าการ เสนอขึ้นไปจากระดับล่าง

๑๑. ในสังคมลาว มีสายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของลูกหลานผู้นำในอดีตที่ร่วมปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครอง และก่อตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งถือว่ายังมีอิทธิพลในหลายๆ ด้าน รวมทั้งด้านการเมือง และการทหาร โดยชนชั้นนำของลาวส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติ ที่มีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกัน ดังนั้นการรู้ว่าใครเป็นใคร การมีโอกาสได้รู้จักหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีบทบาท หรือกว้างขวางในสังคมลาว อาจช่วยให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารเป็นไปอย่างราบรื่น

เชิงปฏิบัติ

๑. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประเด็นอ่อนไหวจากปม ประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งกันในอดีต ความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทย ให้การสนับสนุน ขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) จึงจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อทราบ และตระหนักในประเด็นที่ควรหลีกเลี่ยงทั้งในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาว

๒. การพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว เป็นไปแบบช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป และจากกรณีที่ฝ่ายลาวยังมีความรู้สึกหวาดระแวงฝ่ายไทย จึงควรดำเนินความสัมพันธ์ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ฝ่ายลาวลดความหวาดระแวงมีความรู้สึกไว้น้อยเชื่อใจ มองว่าไทยเป็นเพื่อน ไม่ใช่ศัตรู เช่น การรวบรวมข้อมูลข่าวสารด้านการทหาร เพราะหากถูกจับได้จะยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสองประเทศถดถอย และใช้เวลานานกว่าจะฟื้นฟูกลับมาสู่จุดเดิม

๓. การที่ประเทศไทย และสปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม คล้ายกันมาก ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาส ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ควรใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความสนิทสนมระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงในภาพรวมได้ แต่ทั้งนี้ต้องเล็งบางประเด็นที่อ่อนไหว เช่นกรณีของไทย (สยามในขณะนั้น) อัญเชิญพระแก้วมรกตกลับมาประดิษฐานที่ไทย นอกจากนี้ ไทยถือว่ามีอิทธิพล ด้านสังคมจิตวิทยาต่อคนลาวมาก โดยคนลาวส่วนใหญ่นิยมชมรายการโทรทัศน์ของไทย และชื่นชอบศิลปินดารานักร้องไทย สถานบันเทิงต่างๆ ใน สปป.ลาว มักจะเปิดเพลงและร้องเพลงไทยได้ไพเราะ โดยคนลาวส่วนใหญ่สามารถพูดและฟังภาษาไทยเข้าใจได้เป็นอย่างดี ตลอดจนนิยมสินค้าไทย มารักษาพยาบาลตามสถานพยาบาลต่างๆ ของไทย รวมถึงมีญาติพี่น้องอยู่ที่ฝั่งไทย สิ่งเหล่านี้ ล้วนสามารถนำมาสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี เช่นกองทัพไทยจัดวงดุริยางค์ไปร่วมแสดงในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบ ๗๐ ปี การก่อตั้งกองทัพประชาชนลาว และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ผ่านกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งคนไทยและคนลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน

๔. กรณีเส้นเขตแดนที่ยังไม่ชัดเจน บางส่วนอยู่ระหว่างดำเนินการ บางส่วนชะลอไว้ก่อน ยังไม่นำมาหารือเพราะเกรงว่าอาจจะกระทบความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในภาพรวมของไทย ถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ควรต้องระมัดระวังการปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อกัน ไม่ให้เกิดประเด็นกระทบกระทั่งหรือขัดแย้ง บนพื้นฐานของขอบเขตหน้าที่ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ

๕. การจัดกิจกรรมของ ชต.ทหาร โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของหน่วยทหารในพื้นที่กับหน่วยทหารของกองทัพประชาชนลาว เช่นการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดแข่งขันกีฬาและงานเลี้ยงสังสรรค์ นับเป็นเรื่องที่ดีที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกัน จึงควรดำรงกิจกรรมในลักษณะนี้ไว้ และอาจพิจารณากิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

๖. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหาร (Standard Operating Procedure : SOP) เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในลักษณะที่เป็นมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับ สปป.ลาว

๗. ปัจจุบันมีสำนักงานทูตทหารของประเทศต่างๆ ที่ประจำอยู่ที่นครหลวงเวียงจันทน์ จำนวน ๑๐ ประเทศ โดยรวมถึงประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ได้แก่ เวียดนาม จีน และรัสเซีย การปฏิบัติงานด้านการทูตทหารของฝ่ายไทย ควรดำเนินการในลักษณะการทูตแบบคู่ขนาน โดยไม่ควรมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ สปป.ลาว เพียงประเทศเดียว ควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ด้วย เนื่องจาก สปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่ง สปป.ลาว มักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายเรื่อง รวมถึงระมัดระวังการดำเนินการและการตัดสินใจใดๆ ที่อาจกระทบความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทยกับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย จะมีส่วนช่วยทางอ้อม ในการสร้างสัมพันธ์ทางการทูต หรือแก้ปัญหาในบางเรื่องระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ได้

๘. ธรรมชาติของคนลาวชอบการให้เกียรติกัน ไม่ชอบการดูถูก ขึ้น้อยใจ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนในการปฏิสัมพันธ์ทางการทูตกับฝ่ายลาวควรตระหนัก และระมัดระวังในเรื่องดังกล่าว ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ ให้เกียรติกัน จะช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่นและลึกซึ้งได้ แต่หากพลั้งเผลอทำในทางตรงข้ามก็จะทำให้ฝ่ายลาวเสียความรู้สึก และกระทบต่อความสัมพันธ์ได้ อนึ่ง ในด้านสันตนาการ นายทหารลาวชอบกีฬาบอลล์ และการดื่มสังสรรค์เพื่อผูกมิตรไมตรี ชอบความจริงใจ ถ้าสามารถเอาชนะใจนายทหารลาวโดยแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นมิตรแท้และจริงใจได้ จะช่วยลดความหวาดระแวง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้นมาก ส่งผลดีในการติดต่อประสานงานและเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในภาพรวมได้

๙. โดยที่ฝ่ายไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการทูต และผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับตามวงรอบค่อนข้างบ่อย มีการเกษียณอายุราชการที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากฝ่ายลาว ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับฝ่ายลาว จึงควรต้องส่งต่อข้อมูล และหาวิธีการที่จะทำให้ความสัมพันธ์ทางการทูตเดินหน้าต่อไปได้ ไม่หยุดชะงัก

๑๐. จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid 19 ทำให้การพบปะกันของผู้นำทางการทูตลดน้อยลงไปจากปกติ เมื่อสถานการณ์คลี่คลายแล้วควรพิจารณาให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูง รวมถึงกิจกรรมการประชุม และความร่วมมือในกรอบความร่วมมือต่างๆ ดังเช่นที่เคยดำเนินการในภาวะปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าความสัมพันธ์เห็นห่างกันมากเกินไป

๑๑. การดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่นายทหารระดับสูงของลาว รวมถึงครอบครัวในบางเรื่อง เช่นการรักษาพยาบาลที่ประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีระบบสาธารณสุขที่ดีกว่า สปป.ลาว นายทหารลาวหรือครอบครัวจึงนิยมมารักษาพยาบาลที่ประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างความประทับใจและช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นเมื่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทย เมื่อมีโอกาสควรดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่นายทหารระดับสูงของลาว ตามความเหมาะสม

๑๒. การทำงานร่วมกับฝ่ายลาว ควรเข้าใจธรรมชาติของฝ่ายลาวที่มีความสบายๆ ไม่รีบเร่ง เช่นการเตรียมแผนงาน การติดต่อประสานงาน มีขั้นตอนที่ล่าช้า มีรายละเอียดไม่มากพอในบางเรื่อง และดำเนินการในลักษณะที่ค่อนข้างกระชั้น ซึ่งแตกต่างกับฝ่ายไทยที่จะมีการเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร มีรายละเอียดการปฏิบัติที่ชัดเจน มีแผนสำรอง เพื่อให้การทำงานราบรื่น ในกรณีที่ฝ่ายลาวเป็นเจ้าของภาพในการจัดกิจกรรมใดๆ จึงอาจมีข้อขัดข้องอยู่บ้าง ซึ่งหากฝ่ายไทยเร่งรัดหรือกดดันมากเกินไป อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีของผู้ปฏิบัติงานและอาจขยายผลไปสู่ความสัมพันธ์ในภาพรวมได้ ดังนั้นฝ่ายไทยจึงควรนำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาทราบล่วงหน้าไว้ก่อน

๑๓. การสนับสนุนที่นึ่งการศึกษาให้แก่นายทหารลาวในหลักสูตรต่างๆ เป็นโอกาสที่ดีที่จะปรับทัศนคติ สร้างความประทับใจและความสัมพันธ์ ผู้เกี่ยวข้องจึงไม่ควรมองข้ามโอกาสนี้ เนื่องจากนายทหารลาวส่วนใหญ่จะไปศึกษา/อบรมที่ประเทศเวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมือง และการปกครองในลักษณะเดียวกัน รวมถึงให้ความช่วยเหลือ/สนับสนุนแก่กองทัพประชาชนลาวมากกว่าไทย

สรุป

การศึกษาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยเริ่มต้นจากยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis) ทำให้ได้แนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในเชิงนโยบาย และปฏิบัติการ ในหลายมิติ และเกี่ยวข้องกับทั้งผู้บังคับบัญชาระดับสูงลงไปถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยเริ่มต้นการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี

๑.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

๑.๓ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๑.๔ นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

๑.๕ แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๒. แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

๒.๒ แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๓ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง

๒.๔ แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์

๒.๕ แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร

๓. ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว

๔. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ประกอบด้วย

๑. การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)

๒. ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ

๔. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis)

การศึกษา และวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ข้อที่ ๑ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ที่สำคัญได้แก่ ความทรงจำและการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ฝ่ายลาวมองไทยในทางลบ ความขัดแย้งในอดีต ความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ความแตกต่างทางระบอบการปกครองและอุดมการณ์ทางการเมือง รวมถึงบทบาทและอิทธิพลของชาติอื่นต่อ สปป.ลาว โดยเฉพาะเวียดนามซึ่งเปรียบเสมือนพี่ใหญ่ที่ลาวมักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายๆ เรื่อง ขณะที่มีโอกาสและความท้าทายที่สำคัญได้แก่ การที่ไทยและลาวมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายกันไม่เหมือนประเทศใดๆ ในโลก กลไกความร่วมมือต่างๆ ในภูมิภาคทั้งทวีปเอเชียและพหุภาคี ประกอบกับกองทัพประชาชนลาวอยู่ในช่วงการปรับโครงสร้างและพัฒนากองทัพ แต่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงต้องการการสนับสนุนจากชาติต่างๆ ซึ่งลาวต้องการศึกษาเรียนรู้จากไทยในบางเรื่อง จึงเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกัน การศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๒ ทั้งเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ ได้ดังนี้

เชิงนโยบาย

๑. ควรดำรงแนวคิดตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) และนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ลดความขัดแย้ง และสร้างความมั่นคงในภูมิภาค แต่ควรเพิ่มการบูรณาการร่วมกันของหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงานและกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหา

ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผล เพื่อนำไปสู่ การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป

๒. หากกองทัพไทยริเริ่มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับฝ่ายลาว ควรนำเข้าหารือและเสนอในที่ประชุมผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตาม ชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักที่กองทัพประชาชนลาวให้การรับรองและอาจ พิจารณาร่วมกับฝ่ายลาวเพิ่มกรอบความร่วมมือ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee : RBC) เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในพื้นที่ สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อ ประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนท่าทีที่เหมาะสมในการ ดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว ทั้งนี้ การดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตฝ่ายทหาร ใน ลักษณะคู่ขนาน เช่นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม จะส่งผลดีทางอ้อมในการดำเนิน ความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว

๔. ควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่ฝ่ายลาว เช่น ค่าใช้จ่าย ของนายทหารลาวที่มาศึกษาอบรม หรือดูงานที่ประเทศไทย จะทำให้มีโอกาสเกิดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด

๕. การที่ไทยมีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา ถือเป็นทั้งจุดแข็งและ โอกาสในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหาร โดยใช้ความคล้ายคลึงกันในเรื่องดังกล่าวเป็นเครื่องมือ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ทอดผ้าป่า หรือกฐิน ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมทาง ทหารอื่นๆ นับเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีๆ ต่อกันได้อย่างมาก อย่างไรก็ตามควรระมัดระวังประเด็น อ่อนไหวที่จะทำให้ฝ่ายลาวมีความรู้สึกว่าต้อยต่ำกว่าฝ่ายไทย

เชิงปฏิบัติ

๑. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประเด็นอ่อนไหวจากปม ประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งกันในอดีต รวมถึงความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การ สนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) จึงจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆเพื่อทราบและ ตระหนักในประเด็นที่ควรหลีกเลี่ยงทั้งในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาวควรดำเนิน ความสัมพันธ์และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเพื่อลดความหวาดระแวงสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ และทำให้เห็นว่าไทยเป็นเพื่อน ไม่ใช่ศัตรู รวมถึงควรเข้าใจลักษณะนิสัย และธรรมชาติของคนลาว

๒. ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่บริเวณชายแดนที่เส้นเขตแดนยังไม่ชัดเจน ควรต้องระมัดระวัง การปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อกัน ไม่ให้เกิดประเด็นกระทบกระทั่งหรือขัดแย้ง บนพื้นฐานของ

ขอบเขตหน้าที่ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของหน่วยทหารในพื้นที่กับหน่วยทหารของกองทัพประชาชนลาว เช่นการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดแข่งขันกีฬาและงานเลี้ยงสังสรรค์ นับเป็นเรื่องที่ดีที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกัน จึงควรดำรงกิจกรรมในลักษณะนี้ไว้และอาจพิจารณาจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

๓. การที่ประเทศไทย และสปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม คล้ายกันมาก ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาส ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ควรใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความสนิทสนมระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงในภาพรวมได้

๔. การปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารของไทยควรดำเนินการในลักษณะการทูตแบบคู่ขนาน โดยไม่ควรมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ สปป.ลาว เพียงประเทศเดียว ควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ด้วย เนื่องจาก สปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่ง สปป.ลาว มักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายเรื่อง รวมถึงระมัดระวังการดำเนินการและการตัดสินใจใดๆ ที่อาจกระทบความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทยกับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย จะมีส่วนช่วยทางอ้อมในการสร้างสัมพันธ์ทางทหาร หรือแก้ปัญหาในบางเรื่องระหว่างไทย กับ สปป.ลาว ได้

๕. การปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารที่ สปป.ลาว ยังไม่มีคู่มือการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SOP) กองทัพ จึงควรพิจารณาจัดทำเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

๖. โดยที่ฝ่ายไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางทหาร และผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับตามวงรอบค่อนข้างบ่อย มีการเกษียณอายุราชการที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากฝ่ายลาว ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับฝ่ายลาว จึงควรพิจารณาหาหนทางในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารให้มีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

๑. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางทฤษฎีร่วมกับการสอบถามความเห็น และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน และกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงานเพื่อรับ

ฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป. ลาว และควรมีการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป

๒. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับฝ่ายลาว จะผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักเพียงช่องทางเดียวที่กองทัพประชาชนลาวให้การรับรอง โดยมี รมว.กท. และรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วม กท.อาจพิจารณาเพิ่มกรอบความร่วมมือคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค Regional Border Committee : RBC เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในระดับพื้นที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรทบทวนการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมให้แก่ฝ่ายลาว เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด เช่นค่าใช้จ่ายของนายทหารลาวที่จะมาฝึกศึกษา หรือดูงานที่ประเทศไทย ซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้ฝ่ายลาวเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ฝ่ายไทยเป็นเจ้าภาพ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น

๔. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูง ในโอกาสที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของผู้นำทางทหารของทั้งสองประเทศ และเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้หารือกันในเรื่องต่างๆ เพื่อเพิ่มความร่วมมือระหว่างกัน

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับฝ่ายลาว เพื่อให้ทราบและตระหนักในประเด็นอ่อนไหวที่ควรหลีกเลี่ยงในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาว พร้อมทั้งดำเนินความสัมพันธ์และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง แต่มีความจริงใจ

๖. ทบ. และ ทอ.ควรพิจารณาคัดเลือกและเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการทูตฝ่ายทหาร ณ สปป.ลาว

๗. เอกสารวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษา แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในกรอบของ กท.ควรขยายกรอบการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมกับการดำเนินความสัมพันธ์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงมหาดไทย ในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วารสาร

รัฐพล เย็นใจมา, สุรพล สุยะพรหม. “ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๗ (๒), เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๑. หน้า ๒๒๔ - ๒๓๗.

เอกสารวิจัย

กฤษณ์ ลัยวิรัตน์, พลตรี. “ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียโอกาสและความท้าทายต่อยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐

วิชัย ชูเชิด, พลตรี. “แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐

สัมภาษณ์

แก่นจัน นันทะลังสี, พลจัตวา, หัวหน้ากรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. สัมภาษณ์. ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ชาติรี แสงทองศรีกมล, พันเอก, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย/เวียงจันทน์. สัมภาษณ์. ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕

ณัฐพงศ์ พรหมศร, พันเอก, อดีต ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย/เวียงจันทน์. สัมภาษณ์. ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕

ดาวโก เลิดลิวัน, พันเอก, อดีต ผู้ช่วยทูตทหารลาว/กรุงเทพฯ. สัมภาษณ์. ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕

บรรลุ เอี่ยมศรี, พลตรี, ผู้อำนวยการสำนักกิจการชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน กรมกิจการชายแดนทหาร. สัมภาษณ์. ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๕

วสันต์ บัณฑิตศักดิ์สกุล, นาวาอากาศเอก, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย/เวียงจันทน์. สัมภาษณ์. ๑๘ เมษายน ๒๕๖๕

สมชาย โกลาตี, พันเอก, อดีต ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย/เวียงจันทน์. สัมภาษณ์. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๕

สุระ สายอุบล, พลตรี, ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม.
สัมภาษณ์. ๘ เมษายน ๒๕๖๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม Immediate Policy of the Minister of Defence ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕”. ๒๕๖๕.

กรมยุทธการทหาร, กองบัญชาการกองทัพไทย. “แนวทางการกำหนดทำที่และจัดลำดับความเร่งด่วน กิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐”. ๒๕๖๕.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)”. ๒๕๖๒.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“ความสัมพันธ์ไทย กับสปป.ลาว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://thaibizlaos.com/lao/about/relations.php>, ๒๕๖๕.

“ฐานข้อมูลสังคม - วัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.sac.or.th/database/southeastasia/subject.php?c_id=4&sj_id=40, ๒๕๕๙.

“ประเทศลาว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศลาว>, ๒๕๖๕.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Gaetano Mosca. “The Ruling Class”. New York : McGraw Hill, 1939.

Lewis A. Coser. “The Function of Social Conflict”. Glencoe Illinois : Free Press, 1965.

Ludwig Feuerbach. “The Essence of Christianity”. in Religion and Liberal Culture. ed. Chicago : University of Chicago Press, 1987.

Max Weber. “Economy and Society”. Guenter Roth and Claus Wittich eds. New York : Bedminster Press, 1968.

Electronic Data Base

World Military and Police Forces. “Laos”. (Online). Available : gopher : http://worldmilitaryintel.blogspot.com/2013/05/blog-post_3230.html?m=1, 2013.

ภาคผนวก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลอากาศตรี กิตติพงษ์ แก้วภา
วัน เดือน ปีเกิด	๑๒ เมษายน ๒๕๑๑
ประวัติการศึกษา	๒๕๒๙ โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๗ ๒๕๓๓ โรงเรียนนายเรืออากาศ วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ทอ.) รุ่นที่ ๓๔ ๒๕๔๐ หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๘๘ ๒๕๔๕ หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๔๖ ๒๕๔๗ หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศออสเตรเลีย ๒๕๕๙ หลักสูตรวิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ ๔๙ ๒๕๖๕ หลักสูตรนักบริหารการเงินการคลังภาครัฐระดับสูง รุ่นที่ ๘
ประวัติการทำงานโดยย่อ	๒๕๓๕ นักบินประจำ หมวดบิน ๒ ฝูงบิน ๕๓๑ กองบิน ๕ ๒๕๔๑ ผู้บังคับหมวดบิน ๑ ฝูงบิน ๕๓๑ กองบิน ๕ ๒๕๔๓ นายทหารยุทธการ ฝูงบิน ๕๓๑ กองบิน ๕ ๒๕๔๔ รองหัวหน้ายุทธการ กองบิน ๕ ๒๕๕๒ รองผู้อำนวยการกองข่าวกรองยุทธศาสตร์ สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหารอากาศ ๒๕๕๓ เสนาธิการกองบิน ๕ ๒๕๕๕ รองผู้บังคับการกองบิน ๕ ๒๕๕๘ นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ กรมยุทธการทหารอากาศ ๒๕๖๐ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารอากาศ สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ๒๕๖๓ รองเจ้ากรมการเงินทหารอากาศ
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้ากรมการเงินทหารอากาศ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว
ผู้วิจัย พล.อ.ต.กิตติพงษ์ แก้วภา **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 64
ตำแหน่ง เจ้ากรมการเงินทหารอากาศ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สปป.ลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีพรมแดนทั้งทางบก และทางน้ำติดกัน
ประมาณ 1,810 กม. และมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาหลายร้อยปี มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา
และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมาก แต่มีการปกครองที่แตกต่างกัน โดย สปป.ลาว มีระบบการปกครอง
แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (ทางการลาวใช้คำว่า ระบอบประชาธิปไตยประชาชน) โดยมีพรรค
ประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ ในด้านเศรษฐกิจมีการนำเข้า-ส่งออกสินค้าการลงทุน
และการท่องเที่ยวระหว่างกันมาอย่างต่อเนื่องปัจจุบัน ไทยและ สปป.ลาว มีหลายกลไกเพื่อส่งเสริม
ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง กลไกที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทั้งหมด ได้แก่
คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย - ลาว (Joint Commission : JC) และทางด้านทหาร
มีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหม และกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ได้แก่
คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - สปป.ลาว
(General Border Committee : GBC) นอกจากนี้กระทรวงกลาโหม ยังมีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร
(ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก/รักษาการ) และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย/
เวียงจันทน์ ขณะที่กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ก็มีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/กรุงเทพฯ
เพื่อเป็นผู้แทนทางทหารกระชับความสัมพันธ์ และประสานการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการทาง
ทหารของทั้ง ๒ ประเทศ ปัจจุบันความสัมพันธ์ทางทหารของไทยกับ สปป.ลาว นอกจากการประชุม
GBC แล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูงของทั้ง 2 ฝ่าย,
การประชุมคณะกรรมการร่วมกองทัพอากาศ กับกองบัญชาการทหารอากาศ กระทรวงป้องกันประเทศ
สปป.ลาว, การสนับสนุนที่นัการศึกษา ในหลักสูตรทางทหารของไทย เช่น การป้องกันราชอาณาจักร
เสนาธิการทหารบก, เสนาธิการทหารอากาศ และนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง (ทอ.) ตลอดจนการจัด
กิจกรรมเชื่อมความสามัคคี เช่นการแข่งขันกีฬาระหว่างทหารของทั้ง 2 ประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากมองย้อนกลับไปในอดีต ไทยและ สปป.ลาว เคยมีความขัดแย้ง และการสู้รบกันที่สำคัญกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และกรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า รวมถึงยังมีประเด็นความหวาดระแวงของฝ่าย สปป.ลาว ที่มองว่าไทยให้การสนับสนุน ขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ประกอบกับปัจจุบันยังมีประเด็นเรื่องเขตแดนบางส่วนที่ยังตกลงกันไม่ได้

รวมถึงประเด็นต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ อาทิ การขนยาเสพติด จากฝั่งสปป.ลาว เข้ามาในไทย และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการค้าของเถื่อนบริเวณ ชายแดน เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่มุ่งจะศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ลดความ หวาดระแวงต่อกัน ซึ่งจะเอื้อต่อการแก้ปัญหาในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึง เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ส่งเสริมสภาวะแวดล้อม ที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ปัญหา อุปสรรค โอกาส ความท้าทาย และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 การวิจัยนี้เน้นการศึกษา วิเคราะห์ บนพื้นฐานข้อมูล และมุมมองของฝ่ายไทย
 - 1.2 การวิจัยนี้เน้นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ ตรงในการปฏิบัติงานด้านการทูตทหาร กิจการชายแดนทหาร และวิเทศสัมพันธ์กับ สปป.ลาว เป็นหลัก
2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

 - 2.1 ผชท.ทบ.ไทย/เวียงจันทน์, ผชท.ทอ.ไทย/เวียงจันทน์ และผู้ที่มีประสบการณ์ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
 - 2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการชายแดนทหาร
 - 2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเทศสัมพันธ์ กท.
 - 2.4 ผอ.สนผ.ขว.ทอ.
 - 2.5 หน.กรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1.1 ผชท.ทบ.ไทย/เวียงจันทน์, ผชท.ทอ.ไทย/เวียงจันทน์ และผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

1.1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการชายแดนทหาร

1.1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเทศสัมพันธ์ กท.

1.1.4 ผอ.สนผ.ขว.ทอ.

1.1.5 ทน.กรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำรา และเอกสารต่างๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่วิเคราะห์ได้

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา และวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยเริ่มต้นการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

1.2 ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

1.3 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2562 - 2565)

1.4 นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

1.5 แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.2565 - 2570)

2. แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

- 2.2 แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 2.3 แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง
- 2.4 แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์
- 2.5 แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร
3. ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว
4. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)
2. ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก ไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์
3. ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ
4. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
5. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis)

การศึกษา และวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ข้อที่ 1 ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ที่สำคัญ ได้แก่ ความทรงจำและการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ฝ่ายลาวมองไทยในทางลบ ความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ความแตกต่างทางระบอบการปกครอง และอุดมการณ์ทางการเมือง รวมถึงบทบาทและอิทธิพลของชาติอื่นต่อ สปป.ลาว โดยเฉพาะเวียดนามซึ่งเปรียบเสมือนพี่ใหญ่ที่ลาวมักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายๆ เรื่อง ขณะที่มีโอกาสและความท้าทายที่สำคัญได้แก่ การที่ไทยและลาวมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายกัน ไม่เหมือนประเทศใดๆ ในโลก ไทยมีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา กลไกความร่วมมือต่างๆ ในภูมิภาคทั้งทวีปเอเชียและพหุภาคี ประกอบกับกองทัพประชาชนลาว อยู่ในช่วงการปรับโครงสร้างและพัฒนากองทัพแต่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงต้องการการสนับสนุนจากชาติต่างๆ

ซึ่งลาวต้องการศึกษาเรียนรู้จากไทยในบางเรื่องจึงเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกัน การศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 ทั้งเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติการได้ ดังนี้

เชิงนโยบาย

1. ควรดำรงแนวคิดตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2562 - 2565) และนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ลดความขัดแย้ง และสร้างความมั่นคงในภูมิภาค แต่ควรเพิ่มการบูรณาการร่วมกันของหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงานและกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป

2. หากกองทัพไทยริเริ่มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับฝ่ายลาว ควรนำเข้าหารือและเสนอในที่ประชุมผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักที่กองทัพประชาชนลาวให้การรับรองและอาจพิจารณาร่วมกับฝ่ายลาวเพิ่มกรอบความร่วมมือ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee : RBC) เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในพื้นที่ สดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว ทั้งนี้ การดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตฝ่ายทหาร ในลักษณะคู่ขนาน เช่นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม จะส่งผลดีทางอ้อมในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว

4. ควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่ฝ่ายลาว เช่น ค่าใช้จ่ายของนายทหารลาวที่มาศึกษาอบรม หรือดูงานที่ประเทศไทย จะทำให้มีโอกาสเกิดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด

5. การที่ไทยมีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาสในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหาร โดยใช้ความคล้ายคลึงกันในเรื่องดังกล่าวเป็นเครื่องมือผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ทอดผ้าป่า หรือกฐิน ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมทางทหาร

อื่นๆ นับเป็นการสร้างความรู้สึกดีๆ ต่อกันได้อย่างมาก อย่างไรก็ตามควรระมัดระวังประเด็นอ่อนไหวที่จะทำให้ฝ่ายลาวมีความรู้สึกว่าด้อยต่ำกว่าฝ่ายไทย

เชิงปฏิบัติ

1. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประเด็นอ่อนไหวจากปมประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งกันในอดีต รวมถึงความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) จึงจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อทราบและตระหนักในประเด็นที่ควรหลีกเลี่ยงทั้งในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาวควรดำเนินความสัมพันธ์และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเพื่อลดความหวาดระแวงสร้างความไว้วางใจ และทำให้เห็นว่าไทยเป็นเพื่อน ไม่ใช่ศัตรู รวมถึงควรเข้าใจลักษณะนิสัย และธรรมชาติของคนลาว

2. ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่บริเวณชายแดนที่เส้นเขตแดนยังไม่ชัดเจน ควรต้องระมัดระวังการปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อกัน ไม่ให้เกิดประเด็นกระทบกระทั่งหรือขัดแย้ง บนพื้นฐานของขอบเขตหน้าที่ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของหน่วยทหารในพื้นที่กับหน่วยทหารของกองทัพประชาชนลาว เช่นการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดแข่งขันกีฬาและงานเลี้ยงสังสรรค์ นับเป็นเรื่องที่ดีที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกัน จึงควรดำรงกิจกรรมในลักษณะนี้ไว้และอาจพิจารณาจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

3. การที่ประเทศไทย และสปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม คล้ายกันมาก ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาส ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ควรใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความสนิทสนมระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงในภาพรวมได้

4. การปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารของไทยควรดำเนินการในลักษณะการทูตแบบคู่ขนาน โดยไม่ควรมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ สปป.ลาว เพียงประเทศเดียว ควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ด้วย เนื่องจาก สปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่ง สปป.ลาว มักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายเรื่อง รวมถึงระมัดระวังการดำเนินการและการตัดสินใจใดๆ ที่อาจกระทบความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทยกับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย จะมีส่วนช่วยทางอ้อมในการสร้างสัมพันธ์ทางทหาร หรือแก้ปัญหาในบางเรื่องระหว่างไทย กับ สปป.ลาว ได้

5. การปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารที่ สปป.ลาว ยังไม่มีคู่มือการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SOP) กองทัพ จึงควรพิจารณาจัดทำเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

6. โดยที่ฝ่ายไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางทหาร และผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ตามวงรอบค่อนข้างบ่อย มีการเกษียณอายุราชการที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากฝ่ายลาว ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับฝ่ายลาว จึงควรพิจารณาหาหนทางในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารให้มีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางทฤษฎีร่วมกับการสอบถามความเห็นและประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน และกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป

2. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับฝ่ายลาว จะผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักเพียงช่องทางเดียวที่กองทัพประชาชนลาวให้การรับรอง โดยมี รมว.กท. และรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วม กท.อาจพิจารณาเพิ่มกรอบความร่วมมือคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee : RBC) เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในระดับพื้นที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรทบทวนการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมให้แก่ฝ่ายลาว เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด เช่นค่าใช้จ่ายของนายทหารลาวที่จะมาฝึกศึกษา หรือดูงานที่ประเทศไทย ซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้ฝ่ายลาวเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ฝ่ายไทยเป็นเจ้าภาพ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น

4. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูง ในโอกาสที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของผู้นำทางทหารของทั้งสองประเทศ และเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้หารือกันในเรื่องต่างๆ เพื่อเพิ่มความร่วมมือระหว่างกัน

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับฝ่ายลาว เพื่อให้ทราบและตระหนักในประเด็นอ่อนไหวที่ควรหลีกเลี่ยงในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาว พร้อมทั้งดำเนินความสัมพันธ์และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง แต่มีความจริงใจ

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ ประเทศมีบทบาทด้านความมั่นคง เป็นที่ชื่นชม และได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศและกองทัพมีความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความมั่นคง ขณะที่นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้ประเมินสถานการณ์ และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค โดยกล่าวถึงประเด็นความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางทหารยังคงมีปัญหาคความไม่เข้าใจ และความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านแต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิด และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาคและการที่ประเทศไทยมีชายแดนทั้งทางบก และทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศโดยยังมีปัญหาคความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนรวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกันหากเกิดความขัดแย้งรุนแรง และไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลกบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ นอกจากนี้ นโยบายของ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงนโยบายเฉพาะเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียนมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง สร้างความไว้วางใจ สร้างเสถียรภาพและสันติภาพร่วมกันโดยให้ความสำคัญในการป้องกัน และลดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศต่อนานาชาติ การสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพและเพื่อมนุษยธรรมภายใต้กรอบของสหประชาชาติและความร่วมมือในภูมิภาค การริเริ่มและพัฒนาความร่วมมือทางทหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์ที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคการเร่งรัดการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนที่ยังคงมีปัญหา

สปป.ลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีพรมแดนทั้งทางบก และทางน้ำติดกัน ประมาณ ๑,๘๑๐ กม. และมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาหลายร้อยปี มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมาก แต่มีการปกครองที่แตกต่างกัน โดย สปป.ลาว มีระบบการปกครอง

แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (ทางการลาวใช้คำว่า ระบอบประชาธิปไตยประชาชน) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ ในด้านเศรษฐกิจมีการนำเข้า - ส่งออกสินค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างกันมาอย่างต่อเนื่องปัจจุบัน ไทยและ สปป.ลาว มีหลายกลไกเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง กลไกที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทั้งหมด ได้แก่ คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว (Joint Commission : JC) และทางด้านทหาร มีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหม และกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ได้แก่ คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย-สปป.ลาว (General Border Committee : GBC) นอกจากนี้กระทรวงกลาโหมยังมีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร (ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก/รักษาการ) และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย/เวียงจันทน์ ขณะที่กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว ก็มีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/กรุงเทพฯ เพื่อเป็นผู้แทนทางทหารกระชับความสัมพันธ์ และประสานการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทหารของทั้ง ๒ ประเทศ ปัจจุบันความสัมพันธ์ทางทหารของไทยกับ สปป.ลาว นอกจากการประชุม GBC แล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูงของทั้ง ๒ ฝ่าย, การประชุมคณะทำงานร่วมกองทัพอากาศ กับกองบัญชาการทหารอากาศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว, การสนับสนุนที่นึ่งการศึกษาในหลักสูตรทางทหารของไทย อาทิเช่น การป้องกันราชอาณาจักร เสนาธิการทหารบก, เสนาธิการทหารอากาศ และนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง (ทอ.) ตลอดจนการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์เช่นการแข่งขันกีฬาระหว่างทหารของทั้ง ๒ ประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากมองย้อนกลับไปในอดีต ไทยและ สปป.ลาว เคยมีความขัดแย้งและการสู้รบกันที่สำคัญกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และกรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า รวมถึงยังมีประเด็นความหวาดระแวงของฝ่าย สปป.ลาว ที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ประกอบกับปัจจุบันยังมีประเด็นเรื่องเขตแดนบางส่วนที่ยังตกลงกันไม่ได้ รวมถึงประเด็นต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ อาทิ การขนยาเสพติดจากฝั่ง สปป.ลาวเข้ามาในไทย และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการค้าของเถื่อนบริเวณชายแดน เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่มุ่งจะศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ลดความหวาดระแวงต่อกัน ซึ่งจะเอื้อต่อการแก้ปัญหาในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์ และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ปัญหา อุปสรรค โอกาส ความท้าทาย และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
๒. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ๑.๑ การวิจัยนี้เน้นการศึกษา วิเคราะห์ บนพื้นฐานข้อมูล และมุมมองของฝ่ายไทย
 - ๑.๒ การวิจัยนี้เน้นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานด้านการทูตทหาร กิจการชายแดนทหาร และวิเทศสัมพันธ์กับ สปป.ลาว เป็นหลัก
๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ประกอบด้วย

 - ๒.๑ ผชท.ทบ.ไทย/เวียงจันทน์, ผชท.ทอ.ไทย/เวียงจันทน์ และผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
 - ๒.๒ ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการชายแดนทหาร
 - ๒.๓ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเทศสัมพันธ์ กท.
 - ๒.๔ ผอ.สนผ.ขว.ทอ.
 - ๒.๕ หน.กรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

๑. การรวบรวมข้อมูล
 - ๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
 - ๑.๑.๑ ผชท.ทบ.ไทย/เวียงจันทน์, ผชท.ทอ.ไทย/เวียงจันทน์ และผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
 - ๑.๑.๒ ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการชายแดนทหาร
 - ๑.๑.๓ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเทศสัมพันธ์ กท.
 - ๑.๑.๔ ผอ.สนผ.ขว.ทอ.
 - ๑.๑.๕ หน.กรมพัวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว
 - ๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำรา และเอกสารต่างๆ
 ๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่วิเคราะห์ได้
 ๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา และวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ
- จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง โอกาส และความท้าทาย ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว
๒. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
๓. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	กระบวนการที่มีการจัดและใช้เครื่องมือ พลังอำนาจแห่งชาติ ทุกด้าน เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์แห่งชาติ
พลังอำนาจแห่งชาติ	หมายถึง	เครื่องมือที่ก่อให้เกิดความสามารถในการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติในทุกๆ ด้านเพื่อผลสำเร็จของวัตถุประสงค์ของชาติ และผลประโยชน์ของชาติอันเป็นจุดหมายปลายทางของชาติ ที่ได้วางไว้นั่นเอง
ผลประโยชน์แห่งชาติ	หมายถึง	เป้าหมายแห่งชาติที่ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบจากองค์ประกอบต่างๆ ของชาติ ประมวลขึ้นเป็นความจำเป็นที่สำคัญที่สุดที่ชาติจะขาดเสียมิได้ โดยมีลักษณะที่ถาวรและยั่งยืนสำหรับชาตินั้นๆ
ความมั่นคง	หมายถึง	การมีเสรี จากการเสี่ยง จากความกังวล ความสงสัย ความตื่นตระหนก และอันตรายต่างๆ รวมถึงมีความปลอดภัย และไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่าย
ความมั่นคงแห่งชาติ	หมายถึง	สภาพการณ์ หรือสภาพที่รัฐชาติ ภายใต้การนำของรัฐบาล ที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนด้วยตนเองดำรงอยู่ได้ ด้วยความปลอดภัยจากภัยอันตราย ปราศจากการเสี่ยง ความเกรงกลัว ความกังวล และความสงสัยทั้งปวงมีความเจริญก้าวหน้า มีเสรีต่อแรงกดดันต่างๆ ที่ประกันให้เกิดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนภายในชาติดำเนินไปได้อย่างอิสระมีความแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่นแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่าย มีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ ที่มากระทบต่อเอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและความผาสุกของ ประชาชน ภายใต้วิถีชีวิตของตน และมีขีดความสามารถพร้อมเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้
วิเทศสัมพันธ์	หมายถึง	ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ
การทูตฝ่ายทหาร	หมายถึง	การดำเนินงานด้านการต่างประเทศ โดยใช้เครื่องมือทรัพยากร และขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศ ปฏิบัติภารกิจ

และกิจกรรมที่หลากหลายอย่างสันติเพื่อลดทอนความรู้สึกไม่เป็นมิตร สร้างและดำรงรักษาความไว้วางใจ และช่วยพัฒนาให้อยู่ร่วมกันได้โดยมุ่งป้องกันความขัดแย้งและเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ขบวนการต่อต้านลาว

หมายถึง

กลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว หรือกลุ่มคนปดื (ฝ่าย สปป.ลาว เรียก) ที่บางส่วนอาจลักลอบใช้พื้นที่ชายแดนไทยเป็นทางผ่านหรือหลบซ่อนตัว นอกจากนี้ยังพบการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาวที่เคลื่อนไหวในต่างประเทศทั้งในไทย ยุโรป และสหรัฐฯ โดยกลุ่มเหล่านี้เคลื่อนไหวโจมตีรัฐบาล สปป.ลาว ผ่านสื่อ สังคมออนไลน์เพื่อเป็นการทำลายภาพลักษณ์และเสถียรภาพของรัฐบาล สปป.ลาว

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กล่าวนำ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว จำเป็นต้องเริ่มศึกษาจากแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบายและแผน รวมถึงตรวจสอบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

๑. แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง
๒. แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๓. แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง
๔. แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์
๕. แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร
๖. ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐)
๗. ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม (พ.ศ.๒๕๖๐ - พ.ศ.๒๕๗๙)
๘. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)
๙. นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีนโยบายการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

(๑ ต.ค.๖๕ - ๓๐ ก.ย.๖๕)

๑๐. แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๑๑. ข้อมูลพื้นฐานของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
๑๒. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว
๑๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๔. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๑๕. สรุป

ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ ที่จะใช้ประกอบการวิเคราะห์ ในบทต่อไป เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ตามวัตถุประสงค์ของเอกสารการวิจัยฉบับนี้

แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

เมื่อกล่าวถึงความมั่นคงนั้น โดยทั่วไปจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบ หรือการสงครามเท่านั้น พจนี พงศ์สุวรรณ (๒๕๓๖ : ๔๑-๔๒) แสดงความเห็นว่าคุณค่าความเข้าใจเช่นนั้น อาจเป็นความจริงในสมัยก่อน เพราะภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศชาติได้ก็คือ การรุกรานด้วยกำลังทหารของชาติที่เหนือกว่า เพื่อยึดครองหรือบีบบังคับ ให้ประเทศอื่นปฏิบัติตาม ความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดมีกำลังทหารเข้มแข็ง มีการฝึกมาอย่างดีมีขวัญกำลังใจในการต่อสู้ รวมทั้ง มีผู้นำทัพที่ดีมีความสามารถก็จะสามารถป้องกันรักษาเอกราช และความมั่นคง ปลอดภัยของชาติไว้ได้ ดังนั้น จากความเข้าใจดังนี้ จึงทำให้มองดูเหมือนว่าความมั่นคงของชาติขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังได้แสดงความเห็นต่อไปอีกว่า การศึกษา เรื่องความมั่นคงนั้น ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในด้านการทหารเท่านั้น เพราะสถานการณ์ของโลก เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และกำลังทหารก็เป็นเพียงองค์ประกอบอย่างหนึ่ง ของพลังอำนาจ แห่งชาติเท่านั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ควรจะพิจารณาให้ครอบคลุม ปัจจัยด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

ในการศึกษาความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ วิชัย ชูเชิด (๒๕๔๔ : ๑๓) พบว่ามีบุคคล สถาบันการศึกษา และหน่วยงานด้านความมั่นคงจำนวนมากได้ให้นิยามความหมาย ของความมั่นคงแห่งชาติไว้หลากหลาย แตกต่างกันไป โดยให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบ ในด้านที่ผู้เขียนสนใจ และยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความมั่นคงในขณะนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม นิยาม ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติที่แตกต่างกันนั้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ พจนี พงศ์สุวรรณ (๒๕๓๖ : ๔๓) กล่าวคือ ความมั่นคงแห่งชาติเป็นการศึกษาหลายมิติ เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของประชาชน รัฐชาติหรือประเทศ และเกี่ยวกับการใช้พลังอำนาจของชาติในการเอาชนะภัยคุกคาม หรือการป้องกัน ผลประโยชน์แห่งชาติ

พลังอำนาจของชาติ คือ การเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การทหาร และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงานและสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติก็จะกำหนดเป็นนโยบาย ๖ ด้าน ตามองค์ประกอบ ดังกล่าว (ฐิตินันท์ ธีญญสิริ, ๒๕๔๐ : ๑๑) บูซาน (Buzan ๑๙๘๓ : ๒๔๕ อ้างถึงใน ฐิตินันท์ ธีญญสิริ, ๒๕๔๐ : ๑๒) วิเคราะห์ ระดับของความมั่นคงว่าสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล (Individual Security) ระดับชาติ (National Security) และระดับระหว่างประเทศ (International Security) พร้อมทั้งกล่าวว่าแนวคิด เกี่ยวกับความมั่นคงจะต้องมองในภาพรวมให้เห็นว่าความมั่นคง ทั้ง ๓ ระดับ มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น การพิจารณาความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งได้อย่าง ถ่องแท้จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์กันอีก ๒ ระดับด้วย หากจะพิจารณาเฉพาะความมั่นคงในระดับ ใดระดับหนึ่งอย่างเป็นเอกเทศ ก็จะได้แนวความคิดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง จุลชีพ ชินวรรโณ (๒๕๔๗ : ๖๑-๖๓) กล่าวว่าความมั่นคง (Security) เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่งในวิชาความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ โดยทั่วไปมักหมายถึงความเป็นอิสระ หรือสภาวะปลอดภัยจากภัยคุกคามต่อคุณค่าที่สำคัญ ในระยะแรกๆ แนวคิด “ความมั่นคง” ก็ได้รับอิทธิพลจากสงครามเย็น และสำนักมองโลกตามจริง (Realist) เช่นเดียวกับแนวคิด “ยุทธศาสตร์” เพียงแต่ความมั่นคงเน้นมิติทางทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภัยคุกคามทั้งจากอาวุธยุทธศาสตร์หรืออาวุธนิวเคลียร์และอาวุธในแบบ (Conventional Weapons) อื่นๆ ด้วย รัฐจะมั่นคงก็ต่อเมื่อไม่เผชิญกับภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าที่มีความสำคัญยิ่ง

อีกทั้งต้องสามารถที่จะรักษาคุณค่าเหล่านี้ได้ถ้าถูกทำลาย ดังนั้น ความมั่นคงในความหมายแคบ จึงเกี่ยวข้องกับความสามารถของรัฐ และสังคมที่จะรักษาเอกลักษณ์อย่างมีอิสรภาพและบูรณภาพนั้น คือป้องกันเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนและเอกลักษณ์ทางสังคมนั่นเองนักวิเคราะห์ความมั่นคงบางคนมองว่า ความมั่นคงหรือไม่มั่นคงของรัฐเป็นผลมาจาก โครงสร้างของระบบระหว่างประเทศซึ่งเป็น “อนาธิปไตย” ทำให้รัฐต่างๆ ต้องแสวงหาอำนาจทางทหารเพื่อปกป้องผลประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การสิ้นสุดของสงครามเย็นในต้นทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนของแนวคิดใหม่ทางด้านความมั่นคงใน ๕ ประเด็น ดังนี้

๑. ที่มาของภัยคุกคาม แนวคิดความมั่นคงแบบเดิมมองว่าภัยคุกคามมาจาก “รัฐ” อื่นๆ อาจเป็นรัฐเพื่อนบ้านหรือรัฐมหาอำนาจซึ่งมีทั้งโอกาส (ขีดความสามารถ) และแรงจูงใจ (ประเด็นเรื่องดินแดน ชาติพันธุ์ อุดมการณ์ และความเชื่อต่างๆ) แนวคิดใหม่พิจารณาว่าความมั่นคงแบบเดิมให้ความสำคัญเฉพาะภัยคุกคามจากภายนอกด้วยกำลังทหารจากรัฐอื่นๆ แต่แนวความคิดใหม่หลังสงครามเย็นจะวิเคราะห์ภัยคุกคามทั้งจากภายนอกและจากภายใน ทั้งจากรัฐและผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐ เช่น ขบวนการก่อการร้ายและโจรแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งภัยคุกคามต่อประชาชน หรือ “ความมั่นคงของปัจเจกชน” จากปัญหาความชอบธรรมและการใช้อำนาจรัฐ

๒. ลักษณะของภัยคุกคาม ในอดีตจะสนใจเฉพาะภัยคุกคามแบบเดิม (Traditional Threats) คือการคุกคาม “ทางทหาร” จากรัฐอื่น แต่ในปัจจุบันจะมองภัยคุกคามที่กว้างขึ้น ครอบคลุมทั้งการทหาร เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่าภัยคุกคามแบบใหม่ๆ (Non Traditional Threats) เช่น การก่อการร้ายข้ามชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ การค้าสตรี เด็ก และยาเสพติด ตลอดจนปัญหาความเสื่อมสลายของสภาพแวดล้อม

๓. การตอบสนองต่อภัยคุกคาม ความมั่นคงแบบเดิมเน้นการตอบสนองด้วยกำลังต่อภัยคุกคามทางทหาร ด้วยการพัฒนาอาวุธหรือแสวงหาพันธมิตรทางทหาร แต่เมื่อลักษณะของภัยคุกคามเปลี่ยนแปลงไป การแก้ไขหรือตอบสนองก็เปลี่ยนแปลงไปจากมิติทางทหารสู่เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น การพัฒนาประชาธิปไตย การสร้างสมรรถนะของรัฐ การพัฒนาประชาสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ

๔. ผู้รับผิดชอบ แนวคิดความมั่นคงแบบเดิมให้ความสำคัญกับรัฐในการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ แต่แนวคิดใหม่หลังสงครามเย็นให้ความสำคัญกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันและความร่วมมือของรัฐต่างๆ เพราะความมั่นคงเป็นปัญหาาร่วมกันของมนุษยชาติมิใช่ของรัฐใดรัฐเดียว เนื่องจากภัยคุกคามแบบใหม่ๆ (Non Traditional Threats) เป็นภัยคุกคามของทุกคนในโลก ดังนั้น รัฐต่างๆ จึงต้องร่วมมือกันในการรอบพหุภาคีในการจัดการกับปัญหาความมั่นคง ยิ่งไปกว่านั้น องค์การระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการดูแลจัดการปัญหาความมั่นคงใหม่ๆ เหล่านี้

๕. คุณค่าที่สำคัญ แนวคิดแบบเดิมเน้นการปกป้องคุณค่า (Values) สำคัญของ “รัฐ” เช่น เอกราช ประชาธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน แต่แนวคิดใหม่ มองว่าคุณค่าเหล่านี้กำลังเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลมาจากกระแสรอบโลก (Globalization) รัฐซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของอำนาจ และคุณค่ากำลังลดความสำคัญ ค่านิยมใหม่จะไปเน้นที่ระดับปัจเจกชนและระดับประชาคมโลกในระดับปัจเจกชน คุณค่าสำคัญคือสิทธิและความต้องการของมนุษย์ ในระดับประชาคมโลก ค่านิยมข้ามชาติกำลังได้รับการพัฒนา เช่น เสรีภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจ ตลอดจนการกินดีอยู่ดีและปราศจากภัยข้ามชาติ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ ยาเสพติด อาชญากรรม เป็นต้น

แนวความคิดในการสร้างความร่วมมือเพื่อความมั่นคง (Cooperative Security) คือ การพิจารณาใช้ทรัพยากรทางทหารสนับสนุนรัฐบาล ในการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และประเทศมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างบรรยากาศ ความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง ลดเงื่อนไขและลดโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง รวมทั้ง ป้องกัน ไม่ให้ความขัดแย้งขยายขอบเขตออกไปนอกเหนือการควบคุม โดยยึดมั่นในหลักการแนวความคิด เชิงป้องกัน ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานในการประสานประโยชน์ร่วมกับประเทศต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์การชนะร่วมกัน (Win - Win Strategy) มิใช่ฝ่ายหนึ่งได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งเสียแบบ Zero - Sum Game ฐิตินันท์ ธัญญสิริ (๒๕๔๐ : ๑๓๒-๑๓๕) เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดยุทธศาสตร์ ป้องกันร่วม (Collective Defense Strategy) มาเป็นแนวคิดยุทธศาสตร์ร่วมมือเพื่อความมั่นคง (Security Cooperation Strategy) ยุทธศาสตร์ใหม่นี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดความมั่นคงร่วมมือ (Cooperative Security) ซึ่งนักวิชาการชาวต่างประเทศได้ทำการศึกษาวิจัยในช่วงใกล้สิ้นสุดสงครามเย็น และมีพื้นฐานมาจากแนวคิดการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) แนวคิดยุทธศาสตร์ร่วมมือเพื่อความมั่นคงนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดด้านความมั่นคงของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค แต่ได้มุ่งขยายความร่วมมือด้านการทหารให้กว้างออกไปโดยสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีด้านการทหารกับทุกๆ ประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมิตรและลดโอกาสเกิดความขัดแย้งซึ่งเท่ากับ เป็นการลดโอกาสที่จะเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศได้ ปรีชา ศรีสุข (๒๕๔๑ : ๑๗-๑๘) มีความเห็นสอดคล้องกับ ฐิตินันท์ ธัญญสิริ โดยกล่าวว่า เมื่อสิ้นสุดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ในยุคสงครามเย็น แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงก็เปลี่ยนแปลงไป เพราะเดิมเคยมีภัยคุกคามร่วมเป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันร่วมกัน (Collective Security) แต่เมื่อการเผชิญหน้าทางทหารลดลง กลายมาเป็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ยุทธศาสตร์การป้องกันร่วมจึงไม่น่าใช้ได้อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ปัญหาความขัดแย้ง เช่น ปัญหาเส้นเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเลยังคงมีอยู่ จึงน่าจะมีแนวความคิดที่จะปรับเป็นยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงร่วมกันเพื่อสร้างความไว้วางใจ และป้องกันวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้น การที่รัฐชาติหรือประเทศมีความมั่นคง มีเอกราชอธิปไตย ประชาชนกินดีอยู่ดีมีเกียรติและศักดิ์ศรีเป็นเป้าหมายสูงสุดของชาติ การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้จำเป็นต้องใช้เครื่องมือ คือ พลังอำนาจของชาติด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ แนวทางการใช้พลังอำนาจให้บรรลุเป้าหมายของชาติ ก็คือยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปนโยบายระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกัน เช่น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายต่างประเทศ และยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปการศึกษาเรื่องความมั่นคงควรมองอย่างองค์รวมให้ครอบคลุมองค์ประกอบ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ซึ่งก็คือ พลังอำนาจของชาติด้านต่างๆ หรือขีดความสามารถของชาติที่จะทำให้บรรลุผลประโยชน์ของชาติ คือความมั่นคงและการมีเอกราชอธิปไตย เนื่องจากสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคและของโลกเปลี่ยนแปลงไปหลายๆ ประเทศ จึงปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความมั่นคงของตนจากการกำหนด ภัยคุกคามร่วมกัน มาเป็นแนวคิดเชิงป้องกันความขัดแย้งหรือนโยบายความร่วมมือเพื่อความมั่นคงร่วมกัน การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคง จะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของกองทัพในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการร่วมมือทางทหาร

กับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศพันธมิตร ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐในด้านความมั่นคง และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจทาง ทหารกับพลังอำนาจของชาติด้านอื่นๆ

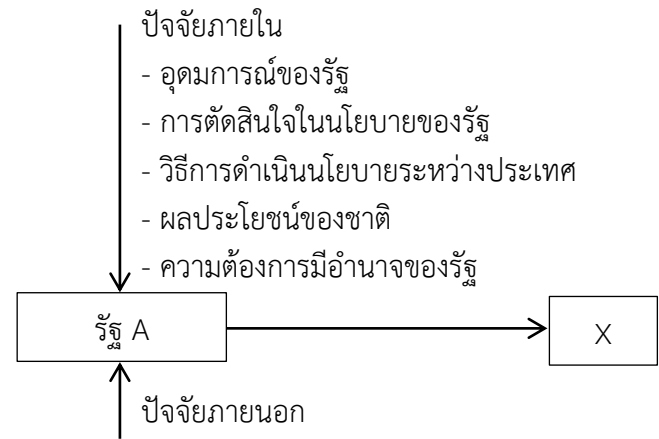
แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ทฤษฎีที่นักวิชาการในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสร้างขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นทฤษฎีแบบอนุমান (Deductive Theory) ที่เราจะสามารถอนุমান (Deduce) ข้อสรุป และสมมติฐานตามหลักที่ว่าด้วยเหตุและผล (Logic) ได้จากถ้อยแถลงของทฤษฎีนั้น ทฤษฎีที่นักวิชาการสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสร้างขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นกึ่งทฤษฎี (Quasi Theory) ทั้งนี้ ก็เพราะว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีลักษณะเช่นเดียวกับวิชาอื่นๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มีตัวแปรมากมายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์จึงทำให้ยากต่อการสร้างทฤษฎีตามแบบวิทยาศาสตร์กายภาค การสร้างทฤษฎีในสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างให้การศึกษาวิชานี้มีระเบียบ แบบแผน และกฎเกณฑ์เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในอดีต และปัจจุบัน เพื่อช่วยให้สามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า และทำให้สามารถควบคุมความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศให้ดำเนินไปตามวิถีทางที่ถูกต้อง (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๑ : ๒๗) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะขอยกทฤษฎี สำหรับอธิบายปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ ๕ ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีปฏิบัติการ (Action Theory) ทฤษฎีเกี่ยวพัน (Linkage Theory) ทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power Theory) ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ทฤษฎีเกมส์ (Game Theory) และทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory)

๑. ทฤษฎีปฏิบัติการ (Action Theory)

ทฤษฎีปฏิบัติการมีสมมติฐานว่าการที่รัฐใดรัฐหนึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ก็เพราะแรงกระตุ้นซึ่งเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง แต่ทฤษฎีปฏิบัติการอธิบายถึงปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก เช่น ความต้องการที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติการตัดสินใจในนโยบายของรัฐ วิถีทางที่รัฐและผู้ตัดสินใจของรัฐดำเนินนโยบายต่างประเทศ อุดมการณ์ของรัฐ และความต้องการมีอำนาจของรัฐ เป็นต้น (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๒๗-๒๘) ตามที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒-๑

แผนภาพที่ ๒-๑ : สมมติฐานของทฤษฎีการปฏิบัติ

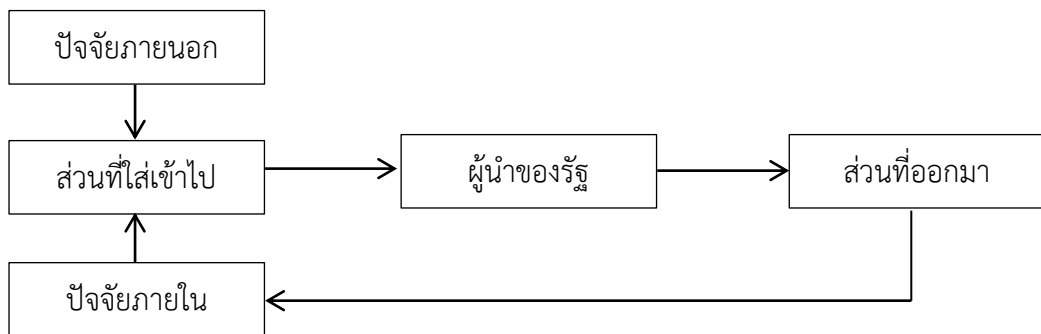
(X = พฤติกรรมของรัฐ)

ที่มา : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, ๒๕๖๐

๒. ทฤษฎีเกี่ยวพัน (Linkage Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายความเกี่ยวพันกันระหว่างการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองภายในของประเทศต่างๆ ในแง่ที่ว่าปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไม่เพียงแต่เกิดจากผลของปรากฏการณ์ทางการเมืองภายในของประเทศต่างๆ แต่ยังสามารถก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองภายในของประเทศต่างๆ ได้อีกด้วย ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของรัฐ โดยถือว่าทั้งสองปัจจัยต่างมีส่วนกระตุ้นหรือผลักดันให้รัฐกระทำหรือนำนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจัยภายในและภายนอกของรัฐ เปรียบเสมือนส่วนที่ใส่เข้าไป (Input) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำของรัฐ (Decision Maker) เมื่อส่วนที่ใส่เข้าไป ผ่านกระบวนการกลั่นกรองพิจารณา (Conversion Process) โดยผู้นำของรัฐหลายขั้นตอนแล้ว (ในแต่ละประเทศกระบวนการกลั่นกรองนี้อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไปสุดแล้วแต่ชนิดของระบบทางการเมือง) ก็จะได้ส่วนที่เป็นผลออกมา (Outputs) (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๒-๓๓) ดังที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒-๒

แผนภาพที่ ๒-๒ : สมมติฐานของทฤษฎีเกี่ยวพัน

ที่มา : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, ๒๕๖๐

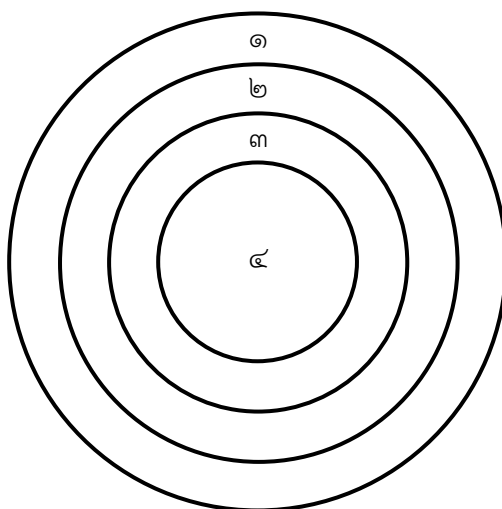
๓. ทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power Theory)

ทฤษฎีนี้ถือว่าโลกประกอบด้วยรัฐมีจำนวนกว่า ๑๔๐ ประเทศ มีคุณภาพของพลังต่างๆ ซึ่งถ้าหากไม่มีดุลภาพดังกล่าวในโลกแล้วซึ่งสันติภาพก็ไม่ว่าจะเกิดขึ้นได้ ทฤษฎีนี้ถือว่าสถานการณ์ระหว่างประเทศมีอิทธิพลสำคัญมากต่อประเทศต่างๆ และถือว่ามีส่วนผลักดันให้รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ทฤษฎีนี้ตั้งสมมติฐานว่าถ้าหากสถานการณ์ระหว่างประเทศเป็นไปในรูปที่รัฐ แต่ละรัฐ หรือกลุ่มรัฐแต่ละกลุ่มมีอำนาจทัดเทียมกันแล้ว การรุกรานซึ่งกันและกันก็จะเกิดได้ยาก เพราะไม่แน่ใจว่าตนจะเป็นฝ่ายชนะ นอกจากนี้ นักทฤษฎีดุลแห่งอำนาจเชื่อว่า การที่รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อรัฐอื่นๆ หรือมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างใดอย่างหนึ่งต่อการกระทำของรัฐอื่นๆ นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการ ๒ ประการ ได้แก่ ความต้องการที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจและอิทธิพล และความต้องการที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพล (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๔)

๔. ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายว่าโลกอันประกอบไปด้วยประเทศใหญ่น้อยนั้นเป็นระบบใหญ่ ซึ่งเรียกว่าระบบโลก หรือระบบระหว่างประเทศ (International System) ซึ่งประกอบด้วยระบบรองอีกหลายระบบ (Sub - System) ดังที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒-๓

แผนภาพที่ ๒-๓ : ทฤษฎีระบบ

ระบบที่ ๑ = ระบบโลก (International System)

ระบบที่ ๒ = ระบบรองในระดับระหว่างประเทศ (Sub-International System)

ระบบที่ ๓ = ระบบแห่งชาติ (National System)

ระบบที่ ๔ = ระบบรองแห่งชาติหรือระบบภายในแต่ละชาติ (Sub-National System)

ที่มา : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, ๒๕๖๐

ผู้มีบทบาทหรือตัวกระทำ (Actors) ในระบบที่ ๑ ๒ และ ๓ นั้นได้แก่รัฐ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น ถ้าในระดับโลกคือระบบที่ ๑ ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ ระบบที่ ๒ ก็คือ องค์การในส่วนภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีทั้งองค์การด้านการทหาร และองค์การทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ระบบที่ ๓ ก็คือประเทศหรือรัฐ ระบบที่ ๔ ที่เป็นระบบที่เล็กที่สุด ซึ่งจะได้แก่พรรคการเมือง ผู้นำพรรครัฐบาล ระบบเศรษฐกิจและสังคมภายใน กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผลักดัน

นักทฤษฎีระบบเชื่อว่าเมื่อใดที่ระบบโลกมีการเปลี่ยนแปลง ระบบรองลงมาก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย มิฉะนั้นแล้วความสัมพันธ์ระหว่างระบบโลกกับระบบรองจะยุ่งยากทันที และยังมีความเชื่ออีกว่าการที่ประเทศต่างๆ ในโลกนี้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปก็เพื่อจุดประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๕-๓๖) คือต้องการรักษาระบบที่ตนเห็นว่าดีให้คงอยู่ไว้ ต้องการแสดงบทบาทในระบบที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และต้องการสร้างระบบมาใหม่ตามที่ตนต้องการ

๕. ทฤษฎีเกม (Game Theory)

ทฤษฎีเกมอธิบายว่าการเมืองภายในประเทศหรือการเมืองระหว่างประเทศก็ตีต่างก็มีลักษณะคล้ายเกมชนิดหนึ่งซึ่งมีการแข่งขัน (Competition) และในการแข่งขันนี้จะต้องมีผู้แสดงบทบาทหรือตัวกระทำ (Actors) ตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยผู้แสดงเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้มีเหตุผลในการเลือกใช้ยุทธศาสตร์ (Strategy) หรือยุทธวิธีที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ต่อตนมากที่สุดและในกรณีที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียซึ่งไม่อาจจะทนต่อไปได้ ผู้แสดงจะต้องยอมแพ้ในทันที ถ้าผู้แสดงไม่มีเหตุผลโดยไม่ยอมแพ้ก็จะมีผลทำให้การทํานายของทฤษฎีนี้ผิดทันที (ศิริโรจน์ ภาคสุวรรณ, ๒๕๓๒ : ๓๘) ทฤษฎีเกมที่ใช้คือแนวทางเกมศูนย์ (Zero Sum Game) และแนวทางเกมไม่ศูนย์ (Non-zero Sum Game) ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น เกมบวก (Positive Sum Game) และเกมลบ (Negative Sum Game) (พีรพงศ์ ไวกาสี, ๒๕๔๘ : ๑๙-๒๐)

ทฤษฎีเกมศูนย์ (Zero Sum Game) หมายถึงแนวทางในการตัดสินใจว่าต้องมีผู้ได้ (Winner) และผู้เสีย (Looser) ผู้ตัดสินใจที่จะเล่นเกมนี้จะต้องมีการประเมินอำนาจต่อรองและต้องมีความมั่นใจว่าตนเองนั้นมีอำนาจตัดสินใจสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ในวงไพ่ ถ้ามีผู้ได้ ๓๐๐ บาท จะต้องมีการเสียรวมกันแล้ว ๓๐๐ บาท ดังนั้น บวก ๓๐๐ รวมกับ ลบ ๓๐๐ จึงเท่ากับศูนย์

ทฤษฎีเกมลบ (Negative Sum Game) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีเกมประเภทไม่ศูนย์ (Non-zero Sum Game) หมายถึงกรอบการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ว่าถ้าเมื่อใดผลการตัดสินใจนั้นจะทำให้ผู้ตัดสินใจทุกฝ่ายเป็นผู้เสียผู้ตัดสินใจนั้นจะหลีกเลี่ยงการตัดสินใจดังกล่าว ตัวอย่างคือ นาย ก กับ นาย ข มีการเจรจาต่อรองกัน แต่ในที่สุดก็ทะเลาะกันทำให้การเจรจาต่อรองล้มเหลวและทำให้ธุรกิจของทั้งสองฝ่ายต่างพังทลายไป เพราะนาย ก ซื้อวัตถุดิบจากนาย ข ซึ่งมีราคาถูกและหาซื้อจากที่อื่นไม่ได้ ทำให้ นาย ก มีความได้เปรียบคู่แข่ง ในขณะที่นาย ข ต้องพึ่งนาย ก ซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ ซึ่งถ้า นาย ก ไม่ซื้อ วัตถุดิบ นาย ข ก็จะต้องขาดทุนทฤษฎีเกมลบ ก็จะอธิบายพฤติกรรมของนาย ก และ นาย ข ในอนาคต ว่าจะต้องกลับมาเจรจากันใหม่ และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเจรจาด้วยความจำเป็นของการหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย (จุลชีพ ชินวรรณ, ๒๕๔๗ : ๒-๕)

ทฤษฎีเกมบวก (Positive Sum Game) ซึ่งมีหลักการสำคัญที่อธิบายการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลว่าผู้ตัดสินใจจะต้องพยายามหาแนวทางที่ได้ทั้งคู่ (Win-Win) ทางออกในการตัดสินใจของทุกฝ่ายคือการประเมินสถานการณ์ของตนเองและของอีกฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่ายก็ได้ และหาแนวทางที่จะมีจุดพบกันของผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เรียกว่า “เกมบวก”(Positive Sum Game) จุดที่เป็นเกมบวกนั้นย่อมเป็นจุดรวมของการหักลบผลประโยชน์และต้นทุนของแต่ละฝ่าย โดยมีข้อสรุปว่า การหักลบของแต่ละฝ่ายมีผลบวก (Positive) มากกว่าผลลบ และแน่นอนในทางปฏิบัติ บางฝ่ายย่อมมีมากกว่าบางฝ่าย ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองหรือความฉลาดและข้อมูลของแต่ละฝ่าย บางคนที่อาจจะมีอำนาจต่อรองน้อยแต่เข้าใจฝ่ายตรงข้ามและมีข้อมูลมากกว่าก็อาจจะได้ผลประโยชน์สูงกว่าฝ่ายตรงข้าม ซึ่งแม้จะมีอำนาจต่อรองในความเป็นจริงมากกว่าก็ได้ อย่างไรก็ตามการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ยอมไม่ได้หมายถึงอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เสีย เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจะเข้าใจกรอบของเกมศูนย์ แต่ในทฤษฎีเกมบวก ผลได้อาจจะไม่เท่ากันแต่ทุกฝ่ายสรุปหักลบแล้วต้องเป็นผู้ได้

ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory) ทฤษฎีการตัดสินใจนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการอธิบายพฤติกรรมในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และเช่นเดียวกับทฤษฎีเกม ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางพฤติกรรมนิยม (Behaviourism) ในระบอบประธานาธิบดี

หรือระบอบกึ่งประธานาธิบดี ในกรอบทฤษฎีการตัดสินใจดังกล่าวนี้ ยังอาจจำแนกย่อยออกเป็นทฤษฎีการตัดสินใจ “บนพื้นฐานของกฎหมาย (Legal Approach)” และ “บนพื้นฐานของพฤติกรรม (Behavioural Approach)” ในกรอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของกฎหมายหมายถึง การพิจารณาการตัดสินใจตามบทบัญญัติที่กฎหมายระบุไว้ กล่าวคือ กฎหมายจะระบุอำนาจหน้าที่ว่าผู้มีส่วนในการตัดสินใจในนโยบายต่างประเทศคือสถาบันใด เช่น การแบ่งหน้าที่ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศ นายกรัฐมนตรีและรัฐสภา เป็นต้น ในแนวทางเชิงพฤติกรรมศาสตร์จะอธิบายว่าในการดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นแม้กฎหมายจะระบุไว้อย่างไร ผลของการตัดสินใจอาจจะไม่ได้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ อาจจะขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองทางการเมืองของผู้มีส่วนในการตัดสินใจเช่น ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีในระบบรัฐสภาขาดความรู้ในด้านการต่างประเทศ หรือในกรณีที่รัฐมนตรี ต่างประเทศ เป็นผู้นำของกลุ่มสำคัญในพรรค ย่อมทำให้มีอำนาจต่อรองกับนายกรัฐมนตรีในกรณีดังกล่าว อำนาจในการตัดสินใจในนโยบายต่างประเทศในความเป็นจริงอาจจะอยู่กับตัวรัฐมนตรีต่างประเทศ แทนที่จะอยู่กับตัวนายกรัฐมนตรีตามขั้นตอนทางกฎหมาย

ทฤษฎีการตัดสินใจอีกประเภทหนึ่งจะเน้นทางด้านจิตวิทยา กล่าวคือ เป็นการศึกษาจิตวิทยาและทัศนคติของผู้ตัดสินใจในกรอบดังกล่าวจะอธิบายว่านโยบายต่างประเทศจะเกิดจากลักษณะความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้นำเป็นสำคัญ และถือเป็น “ปัจจัยนำเข้า (Input)” ในระดับหนึ่ง แม้จะไม่ใช่อัยเปอร์เซ็นต์ก็ตาม

แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้ง

ความหมายของความขัดแย้ง

ให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า “ขัดแย้ง” ประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่งหมายถึง การไม่ทำตามฝ่าฝืน ขืนไว้ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ด้านไว้ ทานไว้ (The Academy, 2003) จากความหมายของความขัดแย้งในทัศนะปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า “ขัดแย้ง” ประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่งหมายถึง การไม่ทำตามฝ่าฝืนขืนไว้ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ด้านไว้ ทานไว้ เพราะความขัดแย้งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่ขัดกันทั้งภายในตนเอง ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแข่งขัน หรือการทำลายกัน ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล ได้ให้ความหมายคำว่า ความขัดแย้งว่าหมายถึงความแตกต่างของจุดประสงค์ ความเชื่อและค่านิยมระหว่างบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งความขัดแย้งในสถานการณ์ใดก็ตามเป็นการแสดงออกของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้ความหมายนี้จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งเป็นความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็น ค่านิยมและเป้าหมายไม่เป็นไปในทางเดียวกัน รวมไปถึงความขัดแย้งที่เป็นรูปแบบของการต่อสู้เพื่อทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด หรือการที่ฝ่ายหนึ่งรุกล้ำหรือขัดขวางการกระทำอีกฝ่ายเพื่อให้เป้าหมายของตนบรรลุผล ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวอาจจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของความไม่รุนแรง หรือรุนแรงก็ได้ (Center for Peace and Good Governance, 2011) ความขัดแย้งก็คือชนิดของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นชนิดหนึ่ง เมื่อกลุ่มตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป มีความคิดเห็น การรับรู้ที่ได้มาจากกิจกรรม สิ่งจูงใจ ความคาดหวัง ค่านิยม หรือการเกี่ยวข้องต่อกัน ไม่ลงรอยกัน เป็นปรปักษ์ต่อกัน (Thongchai Santiwong and Somchai Santiwong, 2003)

ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Fredrich Hegel (1987) เป็นนักทฤษฎีความขัดแย้งชาวเยอรมันโดยมองว่าความขัดแย้งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ปกครองรัฐบางรัฐพยายามที่จะครอบครองและควบคุมรัฐอื่นๆ ไว้ จึงเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างรัฐขึ้น ถือเป็นความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ (Historical Conflict)

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Ludwig Feuerbach (1987) เป็นอีกหนึ่ง นักทฤษฎีความขัดแย้งของชาวเยอรมัน ที่มองว่ามนุษย์แต่ละคนต่างมีความเห็นแก่ตัวและมีความ พยายามที่จะครอบครองวัตถุต่างๆ ไว้ให้ได้มากที่สุด และเมื่อมนุษย์ไม่สามารถที่จะครอบครองวัตถุได้มากดังที่ตั้งใจ ความขัดแย้งจากการแก่งแย่งแข่งขันจึงเกิดขึ้น ปรากฏการณ์นี้จึงเรียกว่า "ความขัดแย้งทางวัตถุ" (Material Dialectic)

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Max Weber (1968) ยอมรับว่าความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างบุคคลพบได้ทุกหนทุกแห่งในสังคม ความขัดแย้งเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ต้องการที่จะบรรลุความปรารถนาของตนเกิดปะทะกับการต่อต้านของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือ หลายๆ กลุ่ม และความขัดแย้งเป็นผลมาจากการมีทรัพยากรหรือรางวัลอย่างจำกัด Max Weber ยังถือว่า "การแข่งขัน" (Competition) เป็นรูปแบบหนึ่งของความขัดแย้ง เพราะในการแข่งขันนั้น ถึงจะมีกฎหรือกติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับ แต่การแพ้ - ชนะ ก็จะเป็นชนวนสำคัญที่นำมาซึ่งความขัดแย้งด้วย

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Gaetano Mosca (1939) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอิตาลี ที่เชื่อว่าความขัดแย้งในสังคมไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม เป็นเรื่องปกติที่เกิดโดยธรรมชาติและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการดำรงชีวิต และยังเป็นสาเหตุในการสร้างความก้าวหน้า ความเป็นระเบียบของสังคม และเสรีภาพทางการเมือง

ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Lewis A. Coser (1965) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันที่พยายามชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งเป็นทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ และความขัดแย้งอาจนำไปสู่ความกลมเกลียว หรือความแตกแยกได้ เช่น ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกจะนำไปสู่ความกลมเกลียวภายในที่แน่นแฟ้นของคนในกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป ความขัดแย้งนั้นสามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะตามแนวคิดของนักทฤษฎีต่างๆ เป็นต้นว่าเกิดจากการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ การมีแนวคิดที่จะแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าควบคุมหรือครอบครองบางสิ่งบางอย่าง โดยมีพื้นฐานที่มาจากความเห็นแก่ตัวที่มีอยู่ในตัวตนของมนุษย์ ขณะเดียวกันในอีกมุมมองหนึ่งกลับเห็นว่าเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ต่างหากที่เป็นชนวนให้ผู้คนแก่งแย่งแข่งขันจนเกิดความขัดแย้ง สุดท้ายจึงต้องแสวงหาอำนาจเพื่อจะได้เข้าไปควบคุมหรือครอบครองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยผ่านกระบวนการแข่งขัน ต่อสู้ ตัดรอน ทั้งในระหว่างตัวตนหรือกลุ่มก่อนที่มีรากฐานการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และแปรเปลี่ยนสภาพจากความกลมเกลียวสู่ความขัดแย้ง หรือ จากความขัดแย้งมุ่งสู่ความกลมเกลียวสมานฉันท์ ทั้งนี้ทั้งนั้นอาจจะกระทำต่อกันในลักษณะตัวต่อตัว กลุ่มต่อกลุ่ม หรือมีการจับมือกันในลักษณะที่มากกว่าพหุภาคีก็เกิดขึ้นได้

วิธีการแก้ไขและลดความขัดแย้ง

Johnson David, & Johnson Roger (1987) มีแนวคิดการจัดการแก้ไขความขัดแย้งว่าบุคคลแตกต่างกัน จึงใช้กลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งโดยแต่ละคนมีรูปแบบการแก้ปัญหา

เป็นของตน สามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และหาวิธีการใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความขัดแย้งในภาวะขัดแย้ง ประเด็นหลักที่ต้องใส่ใจ คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัวเมื่ออยู่ในภาวะขัดแย้ง คนแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากผู้อื่น และการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นแบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง ๕ แบบ คือ

๑. ลักษณะแบบ "เต่า" (ถอนตัว, หดหัว) มีลักษณะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ยอมละวัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณี จะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

๒. ลักษณะแบบ "ฉลาม" (บังคับ, ขอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง คำนึงถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

๓. ลักษณะแบบ "ตุ๊กตาหิม" (สัมพันธภาพราบรื่น) เชื่อว่าความขัดแย้งหลีกเลี่ยงได้เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว ยอมยกเลิกเป้าหมาย เพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้

๔. ลักษณะแบบ "สุนัขจิ้งจอก" (ประนีประนอม, แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตัวและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอมพร้อมและเต็มใจที่จะสละวัตถุประสงค์และสัมพันธภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมที่ดี

๕. ลักษณะแบบ "นกฮูก" (เผชิญหน้ากัน, สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธภาพ สิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น

การแก้ปัญหาความขัดแย้งมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และบุคลิกของผู้ขัดแย้งว่าเป็นอย่างใดเราต้องเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้ถูกวิธี และพยายามทำให้ทุกคนเป็นผู้ชนะองค์การจึงจะประสบความสำเร็จเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นเราจึงจำเป็นต้องเลือกหาวิธีการต่างๆ มาจัดการกับความขัดแย้งนั้นๆ ซึ่งจำแนกตามพฤติกรรมที่เป็นหลักสำคัญอันเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งพื้นฐาน ๕ วิธี ได้แก่

๑. การหลีกเลี่ยง (Avoidance)

การหลีกเลี่ยงเป็นวิธีการที่ให้ประสิทธิภาพผลน้อยที่สุดใน ๕ วิธีการแก้ไขความขัดแย้งทั้งหมด เพราะเนื่องจากการหลีกเลี่ยงมิได้ทำให้ความขัดแย้งนั้นหมดไป แต่เป็นเพียงการหลบเลี่ยงจากปัญหาที่ไม่ได้เกิดการแก้ไข และพร้อมที่จะกลับมาเจอกับปัญหาได้อีกตลอดเวลา รวมทั้งยังอาจเป็นการก่อให้เกิดโทสะได้เช่น ฝ่ายตรงข้ามอาจจะคิดว่าเราไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจเพียงพอในการรับฟัง จึงกลับกลายเป็นการเพิ่มความขัดแย้งมากขึ้นไปอีก ผู้ที่ใช้วิธีการนี้มักจะพยายามให้ตนเองหนีไปจากเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามที่จะนำข้อโต้แย้งเข้ามาหาตน หรือโดยวิธีการเปลี่ยนประเด็นการสนทนา (Changing Issues) ดังนั้นวิธีการหลีกเลี่ยงจึงเป็นการหนีปัญหา ผู้ที่ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงอาจต้องคอยหากระแวงว่าวันใดวันหนึ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงนิยมใช้สำหรับผู้อ่อนแอไม่มีความสามารถในการเผชิญหน้า แต่อาจจะใช้ได้ดีสำหรับประเด็นปัญหาที่ไม่ค่อยจะสำคัญนัก (Smit Sachchukorn, 2007) เทคนิคสำคัญในการแก้ไขความขัดแย้งวินิจฉัยสาเหตุและรูปแบบความขัดแย้งให้ได้ เพื่อสามารถจัดการได้อย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยทักษะการสื่อสารการทำงานแบบกลุ่ม โอเวนส์ กล่าวว่าต้องมี การปรองดอง การประนีประนอม การแข่งขัน การร่วมมือ (Owens, 1991)

๒. การปรองดอง (Accommodation)

เป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยการยอมเสียสละความต้องการของตนเอง เพื่อที่จะให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุความต้องการของตน เป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่อีกฝ่าย เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง แต่วิธีนี้มักจะไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ยินยอมให้ เพราะตนต้องยอมเสียสละความต้องการและเป้าประสงค์ของตนให้แก่ผู้อื่น จึงเป็นการสร้างความคับแค้นใจที่ติดอยู่ในใจ วิธีวิธีนี้จึงไม่ใช่ทางเลือกที่ดีนักในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (สมิต สัชฌุกร)

๓. การประนีประนอม (Compromise)

เป็นวิธีที่บุคคลทั้ง ๒ ฝ่ายที่มีความขัดแย้ง สามารถตกลงกันได้โดยวิธี “พบกันครึ่งทาง” ต่างฝ่ายต่างต้องยอมลดความต้องการของตนบางส่วน ดังนั้น วิธีวิธีนี้จึงเป็นการที่แต่ละฝ่ายต้องเสียสละบางส่วน เพื่อให้ได้ข้อตกลงที่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้ง มักจะพบว่าบุคคลทั้งสองฝ่ายจะไม่ค่อยเห็นด้วยอย่างเต็มที่นักในระยะยาว เพราะต่างฝ่ายต่างก็ต้องยอมเสียบางส่วนของตน อาจจะด้วยความไม่เต็มใจ อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีประนีประนอมเพื่อลดข้อขัดแย้งอาจจะใช้ได้ผลกับความขัดแย้งในผลประโยชน์อันเกิดจากความจำกัดของทรัพยากร (Scarce Resources) ที่จะมีส่วนสนองต่อความต้องการของแต่ละฝ่ายได้

๔. การแข่งขัน (Competition)

ผู้เขียนมองว่าเป็นการใช้วิธีเอาแพ้เอาชนะ เพื่อให้ตนเองสามารถบรรลุความต้องการ อาจจะต้องใช้อำนาจหรือการแสดงความก้าวร้าวรุนแรง อันอาจจะเกิดมาจากเมื่อมีอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย จึงใช้วิธีการที่อาจจะต้องทำลายอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนหวังไว้ผู้ที่อยู่ในลักษณะของการแข่งขันมักจะแสวงหาข้อโต้แย้งอยู่เสมอ และจะคำนึงถึงจุดหมายเฉพาะของตนโดยใช้การบีบบังคับให้มีการยอมรับ เพื่ออำนาจที่เหนือกว่า และจะรับรู้เฉพาะจุดดีของตนเอง มองหาจุดบกพร่องของฝ่ายตรงข้าม วิธีวิธีนี้เป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ที่เป็นฝ่ายชนะ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ที่เป็นฝ่ายแพ้อาจจะเกิดความคับแค้นใจไว้ในขณะหนึ่ง เพื่อรอเวลาที่หาทางแก้แค้นในที่สุด อย่างไรก็ตาม วิธีวิธีนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผลเมื่อทั้ง ๒ ฝ่าย มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพียงช่วงระยะเวลาอันสั้น และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสัมพันธ์ภาพในระยะยาว การแข่งขันจึงเป็นวิธีที่รวดเร็วของการแก้ไขข้อขัดแย้งในกรณีนี้

๕. การร่วมมือ (Collaboration)

โดยทั่วไปการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการเผชิญหน้า เป็นวิธีที่มีประสิทธิผลมากที่สุด จากวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ยินยอมที่จะหันหน้าเข้าหาหรือกันเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการช่วยกันบริหารความขัดแย้ง การร่วมมือกันเป็นการทำความตกลงกันในลักษณะของการบรรลุถึงข้อยุติโดยวิธีการซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและยินยอมพร้อมใจ รวมทั้งยอมที่จะปฏิบัติตามผลของข้อยุตินั้น อย่างไรก็ตาม วิธีวิธีนี้จำเป็นต้องใช้ระยะเวลามากในการจัดการแก้ไขปัญหา แต่ก็ใช่วิธีที่ดีที่สุดสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งทุกฝ่ายที่มีสัมพันธ์ภาพในการทำงานอยู่ร่วมกันในระยะยาว

นอกจากวิธีการแก้ไขความขัดแย้ง ๕ วิธี ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีวิธีอื่นๆ ซึ่งเป็นรูปแบบ ที่ใช้กันได้ผลทั้งในระดับประเทศและระดับความขัดแย้งทั่ว ๆ ไป ดังนี้

๑. การนั่งลงเจรจา (Bargain Table) เป็นวิธีหนึ่งในลักษณะของการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กับความขัดแย้งมีความยินยอม ตกลงที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยการที่ทุกฝ่ายต้อง

มานั่งคุยกัน แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และหาวิธีการเพื่อให้สามารถส่งเสริมอีกฝ่ายให้บรรลุเป้าประสงค์ ในขั้นที่ทั้งสองฝ่ายได้รับความพึงพอใจ

๒. การใช้บุคคลที่สาม (Third Party) มาทำหน้าที่ในการช่วยไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง ในลักษณะที่คู่กรณีไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติจากข้อขัดแย้งได้ บุคคลที่สาม อาจจะเป็นเพื่อน บุคคลที่คู่กรณีทุกฝ่ายให้ความเคารพ ไว้วางใจ เชื่อใจ, บุคคลที่อยู่ในระดับสูงกว่า ในหน่วยงาน, ฝ่ายบุคคล (ที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาและยุติข้อโต้แย้งโดยเฉพาะ) และยังสามารถถึง การใช้อุญาโตตุลาการ (Arbitrator) หรือผู้ประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliator) ในการเจรจา ทำความตกลง โดยใช้บุคคลที่สามเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยนั้น จะต้องได้รับการยินยอมพร้อมใจจากคู่กรณี ทั้งสองฝ่ายในการที่จะมาช่วยไกล่เกลี่ย บุคคลที่สามจึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการแก้ไข ความขัดแย้ง ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่สามจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในความขัดแย้งเพิ่มขึ้นมา ถ้าฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งของคู่กรณีไม่ยอมรับให้มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง บุคคลที่สามจำเป็นต้องเลือกจาก ผู้มีทักษะในการที่จะวินิจฉัยหาสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งได้ รวมทั้งต้องสามารถชักนำให้คู่กรณี มาพบปะเจรจากัน อย่างเปิดเผยจริงใจเพื่อสื่อสารทำความเข้าใจและตกลงยุติข้อขัดแย้ง

๓. สันติวิธี : อีกทางเลือกการแก้ไขความขัดแย้ง

สันติวิธีเป็นวิธีการเดียวที่สนับสนุนการคิด และการปฏิบัติการในการจัดการความ ขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งทางร่างกาย ทางเพศ ทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจและสังคม (UNESCO, 2000) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ใช้ความรุนแรงดังกล่าวนี้ ประกอบไปด้วยความเป็นธรรม ทั้งในแง่ของยุติธรรม ความเที่ยงธรรม การยกย่องและให้เกียรติมนุษย์ในสถานะของเพื่อนร่วมโลก คนหนึ่งที่รักสุข และเกลียดกลัวความทุกข์เช่นเดียวกันสำหรับรูปแบบการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง แบบสันติวิธี (Hansa Dhammaso. 2005) นั้น มีวิธีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ทางการทูตเชิงสันติ (Peaceful Diplomatic Means) ซึ่งเป็นทางเลือกในหลายทางเลือกที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ประกอบด้วยแนวทางในการแก้ไข ๔ วิธี คือ

๓.๑ การเจรจา (Negotiation) เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งแบบสันติวิธี ด้วยการแสดงออกซึ่งข้อเสนอที่ต้องการให้ได้รับการตกลงบนพื้นฐานของประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน (Fred C. Ikle, 1964) และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความรู้สึก ของกันและกัน (Wanchai Watthanasap. 2009) หรือเป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจ ความพยายาม ความมุ่งหมายที่อยากจะมีการตกลงร่วมกัน เพื่อหาข้อยุติที่จะยึดถือเป็นแนวปฏิบัติที่ดีต่อกันในอนาคต (Nopnithi Suriya, 1983)

๓.๒ การไต่สวน (Inquiry) เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งแบบสันติวิธีที่มุ่งเน้น การจัดการข้อพิพาททั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ระบบการไต่สวนระหว่างประเทศเกิดขึ้น เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ทั้งนี้หากไม่สามารถตกลงกันได้โดยทางการทูตอันเนื่องมาจาก มีความเห็นขัดแย้งกัน ก็ให้จัดตั้งคณะกรรมการไต่สวนขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกวิเคราะห้ปัญหา โดยหาข้อเท็จจริงอันแน่ชัดด้วยการสืบสวนที่ปราศจากความลำเอียงและด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Chawat Phisuthiphan : 6-7) อยู่ในวงจำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น ไม่มีลักษณะชี้ขาดไม่มีลักษณะ บังคับและไม่มีผลผูกพันให้รัฐคู่กรณียอมรับแต่อย่างใด แต่ก็อาจมีประโยชน์ในการยุติปัญหาต่อไปได้ (Preecha Eiamta, 1982)

๓.๓ การไกล่เกลี่ย (Reconciliation) เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งแบบสันติวิธี ในกรณีที่คู่กรณีไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ จึงต้องอาศัยบุคคลที่สามที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ

เข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาเพื่อหาข้อตกลง หรือหาทางออกให้กับปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน โดยจะดำเนินการในลักษณะไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) (Wanchai Watthanasap, 2009) หรือไกล่เกลี่ยโดยอาศัยคนกลางเป็นคนติดต่อเชื่อมประสาน (Good Officer or Facilitator) (Clyde Eagleton, 1948) ทั้งสองฝ่ายก็ได้

๓.๔ การประนีประนอม เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยการมุ่งแสวงหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผล และเป็นที่ยึดถือของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย (Leland M. Goodrich & Edward Hambro, 1949) เป็นการแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างของคู่กรณี โดยยึดหลักการที่ว่าประเด็นใดสามารถที่จะหาทางออกร่วมกันได้บนพื้นฐานของเท็จจริงที่เกิดขึ้น ให้รับดำเนินการในทันที ในขณะที่ประเด็นใดยังคงมีความแตกต่างในทางความคิดหรือเหตุผลให้ สงวนเอาไว้เพื่อรอจังหวะ และโอกาสที่เหมาะสมที่จะนำกลับมาพิจารณาใหม่อีกครั้ง (Sompong Choomak, 1987)

แนวความคิดเรื่องการวิเทศน์สัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล อ้างถึงใน กิตติ สุขสมสถาน (๒๕๔๑ : ๓๗-๓๘) ได้กล่าวถึงการวิเทศน์สัมพันธ์ว่า การดำเนินการวิเทศน์สัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปกับสถาบันหน่วยงานของต่างประเทศ การดำเนินงานวิเทศน์สัมพันธ์ที่ผิดพลาดอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ ดังนั้นการวิเทศน์สัมพันธ์จึงมีเพื่อการเสริมสร้าง แก้ไข และป้องกัน ทั้งนี้เพื่อการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อเป็นการก่อหรือสร้างสรรคความสัมพันธ์ (Constructive) เป็นการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรี และแสวงหาความร่วมมือร่วมใจระหว่างหน่วยงานของเรากับต่างประเทศ

๒. เพื่อป้องกันแก้ไขความเข้าใจผิด (Reputation) เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงเกียรติคุณ มิให้ถูกทำลายเสียหายเพื่อค้นหาสาเหตุ และขจัดแหล่งที่เป็นต้นเหตุของความเข้าใจผิดของชาวต่างประเทศที่มีต่อหน่วยงานและสถาบันของเรา

๓. เพื่อเสริมสร้างเกียรติคุณ (Good Will) สร้างความนิยมเลื่อมใส เชื่อถือศรัทธา สร้างคุณงามความดีบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อหน่วยงาน สถาบัน และเป็นประโยชน์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมกัน

๔. เพื่อเป็นการธำรงรักษาความสัมพันธ์อันดี (Maintain Good Relations) กระชับเกลียวสัมพันธ์ที่ได้สร้างไว้ รักษาความเข้าใจและเป็นมิตรระหว่างกัน ในเรื่องของการดำเนินงานโครงการ และนโยบายของหน่วยงานให้เกิดความราบรื่นอยู่เสมอ

กิตติ สุขสมสถาน (๒๕๔๑ : ๓๗-๓๘) ได้กล่าวถึงงานของการวิเทศน์สัมพันธ์ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. งานการทูตฝ่ายทหาร คือมีหน้าที่เป็นผู้แทนกองทัพ หาข่าวสาร และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพของประเทศทั้งสอง

๒. งานแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหาร เช่น การเดินทางไปเยือนต่างประเทศของผู้นำทหารไทย การเดินทางมาเยือนประเทศไทยของผู้นำทางทหารต่างประเทศ เพื่อแนะนำตัวหรืออำนวยการร่วมงานพิธี ร่วมกิจกรรมทางทหารและร่วมประชุม รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๓. งานฝึกศึกษา ได้แก่การจัดส่งนายทหารไปศึกษาในสถานศึกษาของต่างประเทศ และการให้ที่ฝึกศึกษาแก่มิตรประเทศ งานความร่วมมือทางทหารระดับทวิภาคี (การประชุมสัมมนา

ข่าวกรอง) การจัดกิจกรรมทางทหาร (กอล์ฟกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพ งานนิทรรศการ อารุญชโรปกรณ์)

เดชา หันหาบุญ (๒๕๔๔ : ๑๑๖) ได้เสนอแนะยุทธศาสตร์ที่เป็นยุทธศาสตร์นำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
๒. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างจริงจังและจริงจัง
๓. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำประเทศ ทั้งส่วนตัวและเป็นทางการระดับสากล
๔. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศที่ ๓ ที่มีอิทธิพลกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขอให้ช่วยสนับสนุนการเจรจาระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านที่มีข้อขัดแย้งกันให้บรรลุความสำเร็จ ด้วยการประสานผลประโยชน์ที่ยุติธรรม
๕. แสดงความยินดีหรือแสดงความเสียใจ แล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงของประเทศรอบบ้าน เพื่อแสดงความเป็นมิตรและจริงใจและไม่ควรละเลยโอกาสที่จะช่วยเหลือประเทศรอบบ้านเมื่อประสบความเดือดร้อน
๖. ส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกับประเทศรอบบ้านในกรอบของนโยบายต่างประเทศ
๗. ร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในกรอบของอาเซียนอย่างเหนียวแน่นด้วยเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศที่เท่าเทียมกัน และส่งเสริม สนับสนุนให้ประเทศรอบบ้านก้าวสู่เวทีการเมืองระดับสากล ขณะเดียวกันกับการเจรจาเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ กฤษณ์ ลัยวิรัตน์ (๒๕๖๑ : ๒๐-๒๑)

แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร

การดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหารในต่างประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้กำลังอำนาจด้านการทหารของกองทัพ สนับสนุนงานด้านการทูตของประเทศ โดยเป็นการดำเนินงานที่มีความมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ ด้วยการแสดงให้เห็นว่าเรามีขีดความสามารถด้านการทหารที่สามารถจะใช้ในการบังคับให้รัฐชาติอื่น ๆ กระทำตามที่เราต้องการ เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ หรืออาจนำมาใช้ในการป้องกัน ความทะเยอทะยานของรัฐชาติอื่น มิให้มาทำลายผลประโยชน์ชาติเราทั้งในทางการเมือง เขตแดน หรือ เศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในห้วงศตวรรษที่ผ่านมา การแสดงกำลังทางทหารเพื่อป้องกันและขัดขวาง เจตนากรรมณ์ของต่างชาติ โดยเฉพาะข้าศึกและภัยคุกคาม ค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นการดำเนินการด้านการทหารที่จะนำมาซึ่งสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย พร้อม ๆ กับการปกป้องผลประโยชน์ชาติ ทั้งนี้ก็ด้วยการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการทหารของกองทัพตนเอง กองทัพชาติพันธมิตร และประเทศที่มีแนวความคิดไปในทิศทางเดียวกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กระบวนการ เทคนิค และด้านยุทธโรปกรณ์ อันจะนำมาซึ่งความเป็นไปได้ในการสร้างแนวร่วมหรือพันธมิตรร่วมกัน ในการต่อสู้และต่อต้านกับข้าศึกและภัยคุกคามร่วม และยังช่วยในการปกป้องและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานด้าน การต่างประเทศได้อย่างเสรีของชาติตนเองและชาติพันธมิตร

การทูตฝ่ายทหารเป็นงานหรือหน้าที่ที่มีมานานแล้ว ควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือทางทหารที่มีมาแต่อดีตเช่นกัน พันธมิตรทางทหาร กองทัพร่วมผสม และกองกำลังนานาชาติ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วในประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม แนวความคิด ทฤษฎีด้านการทูตฝ่ายทหารเพิ่งจะแยกออกมาศึกษาโดยเฉพาะอย่างแท้จริงช่วงหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นนี้เอง โดยขยายออกมาจากแนวความคิด ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือแนวความคิดด้านการทูต (Vinod Bhatia, LTG., Vijai S Chaudhari, RADM., and Ranjit Singh, BG., 2016 : 1) การทูตฝ่ายทหาร ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือของชาติในลักษณะของพลังอำนาจในแบบ Soft Power ที่ผสมผสานกับพลังอำนาจแห่งชาติในด้านอื่น ๆ ในระดับยุทธศาสตร์ โดยการทูตฝ่ายทหารจะครอบคลุมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนอกเหนือการสงครามที่ดำเนินการโดย ฝ่ายทหารหรือหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทัศนคติในทางบวกและความเชื่อถือ ความเคารพจากสังคมนานาชาติ โดยเฉพาะการกำจัดความเป็นปรปักษ์และไม่เป็นมิตร พร้อมไปกับการสร้างและดำรงรักษาความเชื่อถือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันความขัดแย้ง และช่วยกันแก้ไขปัญหา (Vinod Bhatia, LTG., Vijai S Chaudhari, RADM., and Ranjit Singh, BG., 2016 : 18 - 19)

๑. นิยามความหมายการทูตฝ่ายทหาร

มีอยู่หลากหลาย และอาจแตกต่างกันไปตามความกว้างหรือแคบของกิจกรรม ระดับ และรูปแบบของการทูตฝ่ายทหาร เช่น หมายถึงการ ดำเนินกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายด้านการต่างประเทศใด ๆ ที่ไม่ใช่ความรุนแรง ที่รัฐชาตินำมาใช้ เพื่อเป้าหมายในการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ ที่จะมีต่อความมั่นคงของรัฐชาติ ซึ่งเป็น ความหมายในเชิงกว้าง โดยรวมถึงการทูตทางวัฒนธรรมด้วย สำหรับความหมายที่แคบลงมา ก็เช่น การทูตฝ่ายทหาร หมายถึง กิจกรรมของทหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของกระทรวงกลาโหมที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการต่างประเทศ ที่ไม่ใช่ความรุนแรงในการดำเนินการ โดยอยู่ในกรอบ ของงานด้านการทูตของรัฐชาตินั้น ๆ และความหมายที่แคบที่สุดคือ กิจกรรมทางการทูตของกระทรวงกลาโหม ที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ ในกรอบของนโยบายด้านความมั่นคงซึ่งหมายถึงกิจกรรมด้านการทูตที่มีเป้าหมายในการแก้ไขความขัดแย้ง หรือการจัดระเบียบหลังสงคราม และการป้องกันการเกิดสงคราม

ทั้งนี้ สำนักงาน ผท.ทหาร ไทยในต่างประเทศ ปัจจุบันมีจำนวน ๕๔ สน. ตั้งอยู่ใน ๒๔ ประเทศ แบ่งเป็น บก.ทท. ๒ ประเทศ ทบ. ๑๗ ประเทศ ทร. ๑๘ ประเทศ และ ทอ. ๑๘ ประเทศ โดยมีประเทศประกอบด้วย ผท.เหล่าทัพ ตั้งแต่ ๒ เหล่าขึ้นไป จำนวน ๑๘ ประเทศ โดยที่ผ่านมาเป็นการจัดตั้งตามความร่วมมือทางทหาร หรือความสัมพันธ์ระหว่างเหล่าทัพต่างๆ โดยไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน

๒. บทบาทของการทูตฝ่ายทหาร มีดังนี้

๒.๑ การรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวกรอง ด้านการป้องกัน ประเทศและความมั่นคง เพื่อป้องกันความขัดแย้ง สร้างความสัมพันธ์อันดี และที่สำคัญคือการรักษาความมั่นคงและการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอก ทั้งนี้ ก็ด้วยการให้ได้มาซึ่ง ข้อมูลข่าวสารที่ละเอียดและแม่นยำในเรื่องกองกำลังของรัฐชาติที่เป็นเป้าหมาย จากข้อมูลข่าวสาร สาธารณะ เช่น สื่อมวลชน การแถลงข่าว การปราศรัย จากตัวบุคคล เช่น การพูดคุย หรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญในกองทัพฝ่ายความมั่นคง หรือเจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการเข้าไปเยี่ยมเยียน เข้าร่วมหรือสังเกตการณ์ การฝึกทางทหาร หน่วยทหารหรือหน่วยงานความมั่นคงต่างๆ เป็นต้น

๒.๒ การสร้าง พัฒนา และดำรงความร่วมมือ การสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์
อย่างสร้างสรรค์ระหว่างกองทัพและรัฐชาติของตน กับกองทัพและรัฐชาติ เป้าหมาย ซึ่งอาจดำเนินการ
โดยการเจรจาความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคง จนถึงการทำข้อตกลง และบันทึกความ
เข้าใจในความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคง ช่วยเชื่อมต่อกองทัพ และหน่วยงานด้านความ
มั่นคง พัฒนาการฝึกซ้อม การแลกเปลี่ยนทางทหาร เป็นต้น

๒.๓ การวางแผน เตรียมการ และบริหารจัดการ เพื่อให้ความร่วมมือด้าน
การทหาร ด้านความมั่นคง และกิจกรรมต่างๆ ที่รวมถึงการแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับ การ
แลกเปลี่ยนทางการศึกษา การฝึกซ้อมฝึกผสม การประชุม สัมมนาร่วม และกิจกรรมตามข้อตกลงต่างๆ
ที่ได้ทำไว้ เพื่อให้ความร่วมมือและการมีปฏิสัมพันธ์เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำมาซึ่ง
ผลประโยชน์ชาติเป็นสำคัญ

๒.๔ สนับสนุนการดำเนินงานทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์โดยอาจอยู่ในบทบาทของ
การสนับสนุนการดำเนินงานด้านการทูตทางเศรษฐกิจ สำหรับการเผยแพร่และกระจายสินค้าด้านการ
ป้องกันประเทศและความมั่นคง หรืออาจดำเนินการเพื่อให้การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นไปด้วย
ความเรียบร้อยสามารถตอบสนองต่อกองทัพ และผลประโยชน์ชาติได้อย่างแท้จริง เช่น อาจช่วย
ในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ด้วยการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการป้องกัน
ประเทศจากชาติอื่น

๒.๕ เป็นผู้แทนของกองทัพ กระทรวงกลาโหม หรือประเทศ ในการติดต่อ
มีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐชาติอื่น

๓. หน้าที่ของ ผชท.ทหาร ไทย/ต่างประเทศ ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการทูตฝ่ายทหาร พ.ศ. ๒๕๒๗

- ๓.๑ เป็นผู้แทนทางทหารของกองทัพไทยในต่างประเทศ
- ๓.๒ เป็นที่ปรึกษาของเอกอัครราชทูต อัครราชทูต หรืออุปทูต เกี่ยวกับกิจการ
ทางทหาร
- ๓.๓ เป็นผู้แทนของกองทัพต้นสังกัดในพิธีต่าง ๆ
- ๓.๔ เป็นผู้สังเกตการณ์และประสานงาน ด้านกิจการทหารกับเจ้าหน้าที่ทางทหาร
ของประเทศนั้น
- ๓.๕ ควบคุม ดูแล และช่วยเหลือบุคคลสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ไปศึกษา หรือดู
กิจการ ณ ประเทศที่ตนประจำอยู่ ให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพ หรือที่กระทรวงกลาโหมกำหนด
- ๓.๖ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศที่ตนประจำอยู่
- ๓.๗ เชื่อมความสัมพันธ์กับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศอื่น ๆ ที่ประจำอยู่ ณ
ประเทศ นั้น
- ๓.๘ เป็นผู้แทนของกองทัพหรือกระทรวงกลาโหม ในการจัดซื้อยุทโธปกรณ์
และสิ่งของตามความต้องการของกองทัพ หรือกระทรวงกลาโหม เมื่อได้รับมอบหมาย
- ๓.๙ อำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ทางทหารที่จะเข้าไปยังประเทศ
ที่ตนประจำอยู่ตามความเหมาะสม
- ๓.๑๐ ติดต่อประสานในการขอ หรือให้ความช่วยเหลือทางทหาร ในกรณี ที่ไม่มี
หน่วยติดต่อช่วยเหลือทางทหารประจำอยู่ ณ ประเทศนั้น

๓.๑๑ อำนวยความสะดวกและกำหนดระเบียบในสำนักงาน ให้สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพ และกองบัญชาการกองทัพไทย

๓.๑๒ ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๔. กิจกรรมด้านการทูตฝ่ายทหาร

โดยปกติแล้วเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการทูตฝ่ายทหาร จะดำเนินงานผ่านกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ เช่น ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร กิจกรรมความร่วมมือที่ได้ทำข้อตกลงกันในหลายรูปแบบ การสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ถูกผนวกเข้ากับยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการทูตฝ่ายทหารที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันประเทศที่อยู่ในกรอบของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหาร จะสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ มากกว่าที่จะสนับสนุนเพียงกองทัพเท่านั้น โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ การมีปฏิสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบพหุภาคี และทวิภาคี ระหว่าง ข้าราชการพลเรือนกลาโหมระดับสูงและนายทหารระดับสูงของกองทัพ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการพบปะเจรจา ด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคง หรือการเมือง (Political, Security and Strategic Defence Dialogues)

๔.๒ การแลกเปลี่ยนหรือการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ไปประจำการหรือรับผิดชอบในต่างประเทศ

๔.๓ การฝึกกำลังพลทหารและข้าราชการกลาโหมพลเรือนของกองทัพต่างชาติ รวมถึงการแลกเปลี่ยนด้านการฝึก ศึกษา

๔.๔ การสร้างความเป็นทหารอาชีพ การให้ความรู้ และคำแนะนำใน การบริหารจัดการด้านการป้องกันประเทศและเทคนิคทางทหาร

๔.๕ การติดต่อมีปฏิสัมพันธ์หรือการแลกเปลี่ยนกำลังพลหรือหน่วย รวมถึงการเยือนของเรือรบ

๔.๖ การแลกเปลี่ยนกำลังพลทหารหรือข้าราชการกลาโหมพลเรือนให้เข้าไปทำงานในกระทรวงกลาโหมหรือกองทัพมิตรประเทศ

๔.๗ การเคลื่อนย้ายกำลังที่ฝึกเข้าไปประจำการหรือไปสนับสนุนกองทัพมิตรประเทศ

๔.๘ การจัดเตรียมความช่วยเหลือด้านยุทธโปกรณ์ และเครื่องมืออื่นๆ ให้มิตรประเทศเพื่อยกระดับความสัมพันธ์และการเข้าไปมีอิทธิพล

๔.๙ การเผยแพร่เอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ นโยบายด้านการ ป้องกันประเทศเพื่อความโปร่งใสด้านการทหาร และสร้างความไว้วางใจ

๔.๑๐ การช่วยเหลือรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้กับรัฐบาล และประชาชนผ่านการเข้าไป รักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

๔.๑๑ การเข้าไปช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม ค้นหา ช่วยชีวิต ในกรอบของสหประชาชาติ

๔.๑๒ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนคติ ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ผ่านการแลกเปลี่ยนการเยือนในแต่ระดับ การสัมมนา การเข้าร่วมประชุม และแลกเปลี่ยนการเยือนหน่วยงานด้านการข่าว การศึกษา และปฏิบัติการ

๔.๑๓ การพัฒนาขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศของตน โดยแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือด้านยุทธโศปกรณ์ การค้นคว้าวิจัยและพัฒนาจากชาติต่างๆ รวมถึงความพยายามในการพัฒนาให้อุตสาหกรรมด้านการป้องกันประเทศและการวิจัยของตนให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่ากับงบประมาณในการดำเนินการ

๔.๑๔ ช่วยเหลือมิตรประเทศในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการทหารผ่านการให้การฝึก ศึกษา และช่วยเหลือด้านอาวุธยุทธโศปกรณ์ ทั้งนี้ จะต้องมั่นใจว่าจะไม่กระทบต่อความมั่นคงของตน

๔.๑๕ การมีปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมทหหรณานาชาติ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถกองทัพของตนเอง โดยเข้าร่วมกิจกรรมด้านการทหาร ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

๔.๑๖ การส่งเสริมการปฏิบัติการร่วมทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เช่น การเข้าร่วมปฏิบัติการลาดตระเวนร่วม การจัดกำลังไปรักษาสันติภาพ

๔.๑๗ การฝึกร่วมทางทหารทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อความมุ่งหมายในการฝึก (Vinod Bhatia, LTG., Vijai S Chaudhari, RADM., and Ranjit Singh, BG., 2016 : 21) (KA Muthanna, 2011 : 3 - 8)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐) เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของ ประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และ ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหา แบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อย ๖ ด้าน โดยด้านความมั่นคง ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. การรักษาความสงบภายในประเทศ

เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง

๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคน ในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม
ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความรักภักดีต่อสถาบัน หลักของชาติ

๑.๓ การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลเห็นแก่ประโยชน์ของ ประเทศชาติ
มากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไก ที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็น
ปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เพื่อแก้ไข ปัญหาเดิม และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น

๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคง ในปัจจุบัน

๒.๒ การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่

๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดน
ภาคใต้

๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ทั้งทางบกและทางทะเล

๓. การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบ ต่อความมั่นคงของชาติ

เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้าน ความมั่นคง

๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมี ประสิทธิภาพ

๓.๒ การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพ และหน่วยงานความมั่นคง
รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับ
ภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคาม
ให้มีประสิทธิภาพ

๔. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ

เพื่อสร้างเสริมความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า
ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน

๔.๑ การ เสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

๔.๒ การเสริมสร้างและ ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับ ประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กร
ภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ

๕. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

เพื่อให้ กลไกสำคัญต่างๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับ การติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวม อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่นๆ

๕.๓ การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐- ๒๕๗๙

การจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ได้ยึดถือหลักการสำคัญด้านการป้องกันประเทศ ได้แก่ บทบัญญัติด้านความมั่นคงที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ รวมทั้งมุ่งตอบสนอง วัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ จำนวน ๔ ประเด็น ได้แก่

๑. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของชาติในประชาคมระหว่างประเทศ

๒. สถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดำรงอยู่อย่างมั่นคง

๓. สถานการณ์ภายในประเทศมีความสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๔. ประเทศมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศนั้น กระทรวงกลาโหมได้กำหนด วิสัยทัศน์คือ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐ และมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค” ด้วยการยึดถือแนวความคิดทางยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ๓ แนวความคิด ได้แก่

๔.๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation)

๔.๒ การผนึกกำลังป้องกันประเทศ (United Defence)

๔.๓ การป้องกันเชิงรุก (Active Defence) รวมทั้ง กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์รองรับจำนวน ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๔.๓.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศให้ความสำคัญกับ ๖ ด้าน ได้แก่

๔.๓.๑.๑ การสร้างความสำคัญกับต่างประเทศ

๔.๓.๑.๒ การพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงและความร่วมมือ

ทางทหาร

๔.๓.๑.๓ การสร้างความมั่นคงอาเซียน

๔.๓.๑.๔ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

๔.๓.๑.๕ การแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน

๔.๓.๑.๖ การพัฒนาพื้นที่ชายแดน

๔.๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ความสำคัญ ๑ ด้าน ได้แก่ การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๔.๓.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การรักษาความมั่นคงของรัฐ ให้ความสำคัญ
กับ ๖ ด้าน ได้แก่

- ๔.๓.๓.๑ การแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๔.๓.๓.๒ การสร้างความปรองดอง
- ๔.๓.๓.๓ การแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายภายในประเทศ
- ๔.๓.๓.๔ การแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศ
- ๔.๓.๓.๕ การแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ
- ๔.๓.๓.๖ การแก้ปัญหาชายแดนและในทะเล

๔.๓.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน
ให้ความสำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่

- ๔.๓.๔.๑ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน
- ๔.๓.๔.๒ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๔.๓.๔.๓ การคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๓.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน
ให้ความสำคัญ ๒ ด้าน ได้แก่

- ๔.๓.๕.๑ การจัดตั้งและใช้กำลังเครือข่ายประชาชน
- ๔.๓.๕.๒ การเสริมสร้างอุดมการณ์เครือข่ายกำลังภาคประชาชน

๔.๓.๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตย
และผลประโยชน์ของชาติ ให้ความสำคัญกับ ๙ ด้าน ได้แก่

- ๔.๓.๖.๑ การรบหลัก
- ๔.๓.๖.๒ การปฏิบัติการด้านไซเบอร์
- ๔.๓.๖.๓ กิจกรรมอวกาศ
- ๔.๓.๖.๔ การข่าวกรอง
- ๔.๓.๖.๕ การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

การมาตรฐานทางทหาร กิจกรรมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร

๔.๓.๖.๖ ระบบการควบคุมบังคับบัญชาและระบบสารสนเทศ
เพื่อการบริหารงานทั่วไป

- ๔.๓.๖.๗ ระบบการส่งกำลังบำรุงร่วม
- ๔.๓.๖.๘ ระบบกำลังสำรองและระบบการระดมสรรพกำลัง
- ๔.๓.๖.๙ การใช้กำลังประชาชนสนับสนุนการรบ

กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของกระทรวงกลาโหม เป็น ๔ ระยะ ๆ ละ ๕ ปี คือ
ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ กระทรวงกลาโหม มีความสำคัญ
และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ ตามกรอบความเร่งด่วนที่รัฐบาลกำหนด
มีความพร้อมทั้งในด้านกำลังพลยุทธโศปกรณ์ หลักนิยม การฝึกศึกษาและการพัฒนาขีดความสามารถ
ในการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศและการแก้ไขปัญหาของชาติในมิติต่างๆ รวมทั้ง พัฒนาการ
ปฏิบัติการด้านไซเบอร์ กิจกรรมด้านอวกาศ การวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่มุ่งสู่
การผลิตใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์

ระยะที่ ๒ (ปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การยกระดับและขยายขอบเขต ความสำคัญและความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคาม ข้ามชาติ ให้มีความแน่นแฟ้น และกว้างขวางยิ่งขึ้น ประเทศมีความสุข ประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิต ที่ดี กระทรวงกลาโหมมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับการบริหารราชการยุคใหม่ ที่มุ่งเน้นความคล่องตัว มียุทธศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถปฏิบัติการด้านไซเบอร์ และกิจการด้านอวกาศต่อเนื่อง จากระยะที่หนึ่ง ตลอดจนการนำระบบกำลังสำรองมาบรรจุกองกำลังทหารประจำการในบางอัตรา ตั้งแต่ยามปกติ การวิจัย พัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่สามารถผลิตใช้ในราชการ และเพื่อการพาณิชย์ได้สมบูรณ์

ระยะที่ ๓ (ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๔) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การรักษาระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคาม ที่มีความหลากหลาย ประเทศมีความสุข ประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตดี มีความมั่นคงปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน กระทรวงกลาโหมได้รับการยกระดับศักยภาพทางด้านทหารด้วยเทคโนโลยี ทหารระดับสูง ตลอดจนขีดความสามารถการปฏิบัติการด้านไซเบอร์ และกิจการด้านอวกาศ เพื่อทัดเทียมกับประเทศภูมิภาค

ระยะที่ ๔ (ปี ๒๕๗๕ - ๒๕๗๙) เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ ประเทศมีความสุข ประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตดี มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างยั่งยืน กระทรวงกลาโหม ดำรงการพัฒนา และเสริมสร้างขีดความสามารถทางด้านทหารในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๑. ความมั่นคงแห่งชาติ

หมายความว่า ภาวะที่ประเทศปลอดภัยจากภัยคุกคามต่อเอกราชอธิปไตย บูรณภาพ แห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิต โดยปกติสุขของประชาชน หรือที่กระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งความพร้อมของประเทศที่จะเผชิญสถานการณ์ต่างๆ อันเกิดจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

๒. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

หมายความว่า นโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบ หรือทิศทางในการ ดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

๓. ภัยคุกคาม

หมายความว่า ภาวะหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่มั่นคง ซึ่งเป็นปัญหา ที่มีความรุนแรง สลับซับซ้อน หากไม่ดำเนินการแก้ไขจะเกิดผลกระทบในวงกว้างต่อความมั่นคง แห่งชาติ

๔. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

๔.๑ นโยบายที่ ๑ : เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก ของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔.๒ นโยบายที่ ๒ : สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ ในชาติเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ความปลอดภัย และความสมานฉันท์ในชาติ เพื่อลดการเผชิญหน้า และการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ

๔.๓ นโยบายที่ ๓ : ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง

๔.๔ นโยบายที่ ๔ : จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐและส่งเสริมบทบาท และความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๕ นโยบายที่ ๕ : สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติเพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๖ นโยบายที่ ๖ : ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคาม ทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๗ นโยบายที่ ๗ : จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๘ นโยบายที่ ๘ : เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน เพื่อ พัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือ กับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๙ นโยบายที่ ๙ : เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๑๐ นโยบายที่ ๑๐ : เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๑๑ นโยบายที่ ๑๑ : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจาก ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์

๔.๑๒ นโยบายที่ ๑๒ : เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร เพื่อให้การ จัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความ สมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแส โลกาภิวัตน์

๔.๑๓ นโยบายที่ ๑๓ : พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความ มั่นคงของชาติเพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงคราม และวิกฤตการณ์ความมั่นคง อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

๔.๑๔ นโยบายที่ ๑๔ : เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อพัฒนา ศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงครามและวิกฤตการณ์ความมั่นคง อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ และเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถผนึกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญ กับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ

๔.๑๕ นโยบายที่ ๑๕ : พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนา ศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือ กับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๔.๑๖ นโยบายที่ ๑๖ : เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศเพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิ ของชาติ

นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ (๑ ต.ค.๖๔ - ๓๐ ก.ย.๖๕)

กำหนดให้ทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหม ตลอดจนองค์การรัฐวิสาหกิจ ในความควบคุม และหน่วยงานในกำกับของกระทรวงกลาโหม ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อน นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อสานต่อแนวทางการขับเคลื่อนประเทศภายใต้ต้นนโยบาย “รวมไทยสร้าง ชาติ” ของรัฐบาลเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืน โดยกระทรวงกลาโหมยังคงมีนโยบายเร่งด่วน ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็น รูปธรรม ประกอบด้วย

๑. การเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ
๒. การปฏิรูปกองทัพ และการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
๓. การสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ

ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ

๑. ให้ความสำคัญเร่งด่วนสูงสุดในการพิทักษ์รักษา ปกป้อง และเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ อย่างเต็มขีดความสามารถเพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ของปวงชนชาวไทยที่มั่นคง ยั่งยืน ในฐานะสถาบันหลักของชาติ พร้อมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาท และความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจพร้อมทั้งจัดกิจกรรมเทิดพระเกียรติ ตามห้วงเวลา ที่เหมาะสม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน ที่มีมาอย่างยาวนานจนแยกออกจากกันมิได้

๒. สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน และโรงเรียน จิตอาสาพระราชทานให้สามารถดำเนินโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้น การมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในการสร้างความ กินดีอยู่ดี และการเสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และความ

เข้าใจเชิงประจักษ์ อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติและเพื่อเป็นการสืบสานรักษา ต่อยอด “ศาสตร์พระราชา” และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริรวมทั้งพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ ตลอดระยะเวลาการครองราชย์กว่า ๗๐ ปี

๓. ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนระดับที่ ๓ รองรับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ ... (พ.ศ. -) แผนปฏิบัตินโยบาย ระยะ ๕ ปีแผนปฏิบัตินโยบายรายปีและแผนต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินโครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) ผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : EMENSCR) ตามห้วงเวลาที่กำหนดต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) คณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนา ศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔. ดำรงความร่วมมือด้านความมั่นคงและความร่วมมือทางทหาร กับประเทศมหาอำนาจมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคีด้วยการใช้กลไกของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ การทูตฝ่ายทหาร การฝึกร่วม/ผสม การศึกษาทางทหารการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบของสหประชาชาติ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติการต่อสู้วิกฤติการณ์แพร่ระบาดของ COVID -19 และโรคอุบัติใหม่ การแพทย์ทหารการจัดงานแสดงนิทรรศการยุทธโศภกรณ์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ รวมถึงการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกัน เพื่อให้กองทัพไทยเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

๕. ดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และสมาชิกอาเซียน ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus : ADMM - Plus) รวมทั้งกลุ่มประเทศ ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) และความร่วมมือในกรอบทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนในระดับนโยบายรวมทั้งการประชุมต่าง ๆ ในกรอบคณะกรรมการชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง

๖. ดำรงการเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ และระบบการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมด้วยการฝึกกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ เพื่อให้มีศักยภาพที่ทัดเทียมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหารทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร สามารถยุติปัญหาหรือ ข้อขัดแย้งได้อย่างรวดเร็วและทันเวลาโดยยึดหลักการมีกำลังรบเพื่อการป้องกันตนเอง โดยใช้การปฏิบัติการร่วมเป็นหลัก รวมทั้งการมีกำลังทหารที่เพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจอื่นที่ได้รับมอบหมาย สำหรับการนำยุทธโศภกรณ์ใหม่เข้าประจำการให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น ควบคู่ไปกับการซ่อมปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

และยึดอายุการใช้งานยุทธโศปกรณ์ที่มีอยู่เดิม เพื่อให้สอดคล้องกับขีดความสามารถด้านงบประมาณของประเทศ

๗. สนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการปฏิบัติภารกิจทางทหารเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ด้วยการเชิญชวนให้มาเข้าร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบจิตอาสา ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง คุณธรรม จริยธรรม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกในความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

๘. ประสานความร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์สำนักนายกรัฐมนตรี และศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทยของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนด้วยการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและทันต่อสถานการณ์ผ่านสื่อในทุกช่องทาง ทุกรูปแบบ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการสร้างข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จ (Fake News) ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติภารกิจของกระทรวงกลาโหม รัฐบาล และภาพลักษณ์ของประเทศชาติ

แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

ไทย กับ สปป.ลาว มีกลไกและกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจพิจารณาจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมทั้งพัฒนาและขยายความร่วมมือฯ เพิ่มเติมได้ ดังนี้

๑. การประชุมหารือทวิภาคีระดับสูง มีอยู่ ๔ กลไกสำคัญ ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Commission on Cooperation : JC) การประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) การประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (General Border Committee : GBC) และการประชุมคณะอนุกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (Sub - General Border Committee : Sub - GBC) อย่างไรก็ตามไทยและ สปป.ลาว ยังไม่มีกลไกการประชุมในระดับรองลงมา อาทิ การประชุมระดับผู้บัญชาการทหารสูงสุด เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวเป็นกองทัพเดี่ยว ไม่มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดในโครงสร้างกองทัพ จึงมีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงผ่านคณะกรรมการ GBC เพียงด้านเดียว แต่เพื่อประโยชน์ในการเป็นคู่เจรจากับประเทศอื่น ๆ จึงกำหนดให้หัวหน้ากรมใหญ่เสนาธิการทำหน้าที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแทน นอกจากนั้นแล้ว การประชุมระหว่างเหล่าทัพ ยังมีเพียงการประชุม Air Working Group ของกองทัพอากาศเท่านั้น ยังไม่มีกลไกระหว่างกองทัพบก (ลาวไม่มีกองทัพเรือ) ทั้งนี้ การประชุมต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับยุทธศาสตร์เป็นกลไกสำคัญในการปรึกษาหารือความมั่นคงระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน อาทิ การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด และการลักลอบคูดทรูปในแม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๒. การแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับของผู้บังคับบัญชาระดับสูงสามารถสร้างความไว้วางใจในระหว่างกันได้อย่างดี จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๓. การแลกเปลี่ยนด้านการข่าว เป็นกลไกที่ช่วยให้สามารถเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ต้องใช้เวลาในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกัน จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๔. การศึกษา ไทยได้สนับสนุนการศึกษาหลักสูตรทางทหารให้แก่ สปป.ลาว ตลอดมา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกัน ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๕. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งสองฝ่ายได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดตามชายแดนไทย - ลาว ภายใต้การกำกับดูแลของ Sub - GBC ไทย - ลาว รวมทั้งได้แต่งตั้งชุดประสานงานประจำพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน รวมทั้งการหลบหนีเข้าเมืองและสินค้าหนีภาษี มีประโยชน์ต่อความมั่นคงปลอดภัยของทั้งสองประเทศ จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนมาก

๖. การแพทย์ทหาร เพราะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างความมั่นคงทางสาธารณสุขตามแนวชายแดน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๗. ความร่วมมือด้านแผนที่ เป็นเรื่องสำคัญในการเจรจาหารือร่วมกันในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้งตามบริเวณแนวชายแดน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากยังมีพื้นที่ที่อาจยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการร่วมกัน จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๘. การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ เป็นกรอบความร่วมมือที่สอดคล้องกับแนวทางของอาเซียน เพื่อเตรียมการช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบภัยพิบัติ และไทยมีศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถสนับสนุนการฝึกให้แก่ สปป.ลาว ได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๙. การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม เนื่องจากตามแนวชายแดนไทยและ สปป.ลาวยังคงมีปัญหาจากทุ่นระเบิดที่ตกค้างอยู่ในบางพื้นที่ หากสามารถจัดปัญหาทุ่นระเบิดนี้ได้เรียบร้อยจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๑๐. การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ไทยมีหลักสูตรการฝึกอบรมกำลังพลสำหรับการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาขีดความสามารถกำลังพลให้แก่ สปป.ลาว ได้ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และขยายความร่วมมือระหว่างกัน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

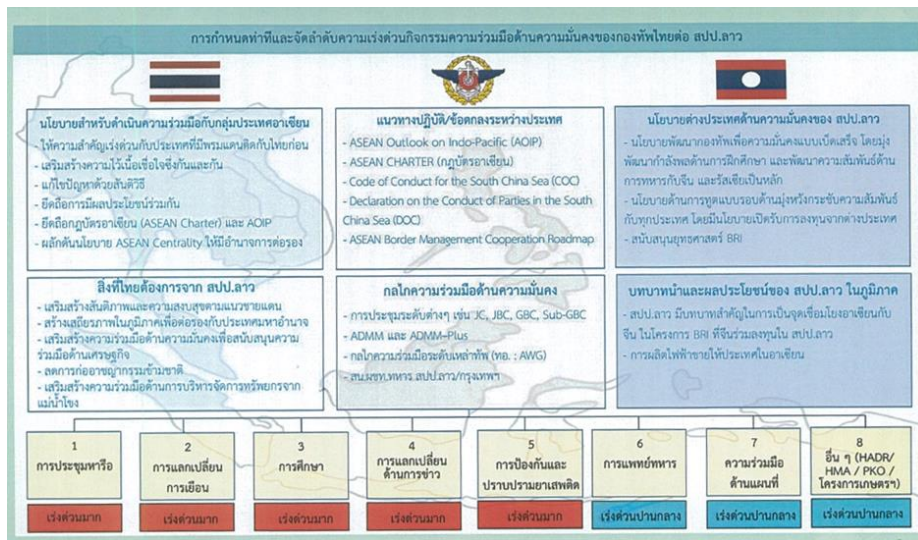
๑๑. การฝึกอบรมโครงการเกษตรและปศุสัตว์ ไทยมีขีดความสามารถและยินดีให้การสนับสนุนแก่ สปป.ลาว เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถขยายผลไปสู่ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ในอนาคต จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๑๒. ความร่วมมือด้านอื่น ๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ดนตรี แข่งขันกีฬา ระหว่างกองทัพเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ จึงควรส่งเสริมและมีความเร่งด่วนปานกลาง

๑๓. การฝึกทางทหาร ปัจจุบันไทยเชิญ สปป.ลาว ส่งกำลังพลสังเกตการณ์การฝึกคอบร้าโกลด์เท่านั้น แต่เนื่องจากการฝึกร่วมกันจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในอนาคต ดังนั้น จึงควรส่งเสริมแต่ยังมีความเร่งด่วนน้อย

กองทัพไทยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพประชาชนลาวในทุกด้าน อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนอยู่ในบางพื้นที่ รวมทั้งปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในด้านอื่น ๆ อาทิ ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้น หากสามารถเพิ่มกลไกความร่วมมือระดับปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้ได้เพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกัน

แผนภาพที่ ๒-๔ : การกำหนดท่าทีและจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อ สปป.ลาว

ที่มา : การกำหนดท่าทีและจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน : การจัดกลุ่มประเทศอาเซียน, ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐

ข้อมูลพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะภูมิประเทศ

มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๓๖,๘๐๐ ตร.กม.หรือ ๙๑,๔๒๙ ตร.ไมล์ (ครึ่งหนึ่งของประเทศไทย) แบ่งเป็น ภาคพื้นดิน ๒๓๐,๘๐๐ ตร.กม. และภาคพื้นน้ำ ๖,๐๐๐ ตร.กม. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบสูง (๔ ใน ๕ ของทั้งหมด) ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และยังมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่ยังไม่ได้ขุดค้นนำมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก มีแม่น้ำจำนวนหลายสาย ส่วนใหญ่ไหลจากภาคตะวันออกเฉียงลงสู่ม่าน้ำโขง

อาณาเขตของประเทศ ทิศใต้และทิศตะวันตก ติดกับ ประเทศไทย ประมาณ ๑,๘๑๐ กม. แบ่งเป็นทางบก ๗๐๒ กม. และทางน้ำ ๑,๑๐๘ กม. โดยมีชายแดนติดต่อกับไทย ๑๒ จังหวัด ได้แก่ จว.เชียงราย จว.พะเยา จว.น่าน จว.อุดรดิตถ์ จว.พิษณุโลก จว.เลย จว.หนองคาย จว.บึงกาฬ จว.นครพนม จว.มุกดาหาร จว.อำนาจเจริญ และ จว.อุบลราชธานี และไทยมีชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว ๙ แขวง ได้แก่ แขวงบ่อแก้ว แขวงไชยบุรี แขวงเวียงจันทน์ แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน และแขวงจำปาสัก

ประวัติศาสตร์ของ สปป.ลาว

ยุคอาณาจักร ความเป็นมาของลาวปรากฏชัดขึ้นเมื่อมีการก่อตั้งอาณาจักรขึ้นที่เชียงตุง เชียงทองหรือ หลวงพระบาง ซึ่งสันนิษฐานว่าเมืองนี้คงเป็นเมืองศูนย์กลางอำนาจของชนชาติที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร มาก่อนจะตกอยู่ในอำนาจของชนชาติลาว ทั้งนี้ ถือกันว่าประวัติศาสตร์ลาวเริ่มต้นจากรื่องราวของพระเจ้าฟ้ารุ่งม ที่กล่าวกันว่าสืบเชื้อสายมาจาก ขุนลอ ไอร์สขุนบรม ซึ่งได้ก่อตั้งอาณาจักรล้านช้าง ขึ้นในปี พ.ศ.๑๘๙๖ (ธีระนุช เปี่ยม ใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น. ๑๐๐) จากนั้นหลังจากยุคของพระเจ้าสามแสนไทย ได้เกิดความแตกแยกในอาณาจักรล้านช้างมาโดยตลอด และมีทั้งช่วงที่สงบรุ่งเรืองอยู่หลายสมัย สมัยพระเจ้าโพธิสารราช ซึ่งได้รับอิทธิพลด้านพุทธศาสนาจากอาณาจักรล้านนา จึงทำให้มีความรุ่งเรืองในด้านพุทธศาสนา ศิลปะและวรรณกรรมต่อมาสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ซึ่งถือว่าเป็นยุคทองของอาณาจักรล้านช้าง มีการย้ายเมืองหลวงจากหลวงพระบางมายังเวียงจันทน์ เพื่อหลีกเลี่ยงอำนาจของหงสาวดี และมีสัมพันธไมตรีที่ดีกับกรุงศรีอยุธยา อย่างไรก็ตาม ความรุ่งเรืองได้ดำรงอยู่จนสิ้นรัชสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช หลังจากนั้นในปี พ.ศ.๒๒๔๒ อาณาจักรล้านช้างได้แตกเป็น ๓ อาณาจักรที่เป็นอิสระแก่กัน ได้แก่ อาณาจักรหลวงพระบางในภาคเหนือ อาณาจักรเวียงจันทน์ในภาคกลาง และอาณาจักรจำปาศักดิ์ในภาคใต้ซึ่งความขัดแย้งทั้งภายในอาณาจักรเดียวกันและความขัดแย้งระหว่างอาณาจักรและความขัดแย้งกับประเทศอื่น ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๑๓)

จนในที่สุดทั้งสามอาณาจักรของลาวได้ตกเป็นประเทศราชของไทยทั้งหมดในปี พ.ศ.๒๓๒๒ โดยลาวได้ตกเป็นประเทศราชของไทยเป็นระยะเวลา ๑๑๔ ปี (พ.ศ.๒๓๒๒ - ๒๔๓๖) ในช่วงที่ไทยปกครองลาวนั้น มิได้เปลี่ยนแปลงแผนการปกครองของลาว ลาวยังคงใช้กฎหมายของตน มีอิสระในการบริหารบุคคล งบประมาณ การเก็บภาษี การศาล และดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมล้านช้าง และไทยมักจะผูกน้ำใจเจ้านายและขุนนางลาวไว้โดยตลอด ส่วนประโยชน์ที่รัฐบาลไทยได้จากการปกครองหัวเมืองลาวมากที่สุด คือ การเก็บส่วย (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๑๔-๔๑๕) การต่อต้านครั้งใหญ่ที่สุดของลาวต่อการปกครองของไทย คือ กบฏเจ้าอนุวงศ์ ซึ่งเจ้าอนุวงศ์ได้ฉวยโอกาสประกาศเอกราชยกทัพจากเวียงจันทน์มาตีภาคอีสานเลยมาจนถึงสระบุรี และฝ่ายไทยได้เกณฑ์กองทัพใหญ่ตีโต้ฝ่ายลาวอย่างรุนแรง ขณะที่เจ้าอนุวงศ์หนีไปพึ่งญวน หรือเวียดนาม และได้กลับมายึดเมืองเวียงจันทน์โดยการสนับสนุนกองกำลังจากทหารเวียดนาม ซึ่งทำให้ครั้งนี้ไทยได้ตอบโต้โดยการตีเวียงจันทน์จนแตกพ่าย และนับได้ว่าสร้างความเสียหายให้กับสภาพนครหลวงในขณะนั้นเป็นอย่างมาก เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ไทยกับญวน บาดหมางกันมากขึ้น จนกลายเป็นสงครามยืดเยื้อชิงอำนาจระหว่างไทยกับญวน ในอาณาจักรลาวโดยตลอดมาจนถึงยุคอาณานิคมด้วย ส่วนทางเศรษฐกิจในช่วงที่ไทยปกครองนั้นส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มชนใกล้เคียง เป็นเมืองใหญ่ๆ ซึ่งส่วนมากอยู่ริมแม่น้ำโขงที่มีการค้าระหว่างเมืองและระหว่างประเทศด้วย พ่อค้าลาวจากภาคอีสานและฝั่งซ้ายค้าขายข้ามไปมา มีเป็นปกติอยู่แล้ว สินค้าจากยุโรปส่วนมากส่งผ่านกรุงเทพฯ มาอุดรธานีทางเรือ แล้วขึ้นช้างส่งต่อทางเรือมายังหลวงพระบาง อุปสรรคการค้าในยุคนี้คือ แก่งน้ำโขงซึ่งเป็นอันตรายในการเดินเรือ ถนนที่กลายเป็นหล่มในฤดูฝน ไข้ป่าและโจรที่คอยดักปล้นอยู่ทางภาคใต้กับโจรฮ่อทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ๒๕๔๓, น.๔๑๖-๔๑๗)

ยุคอาณานิคม ฝรั่งเศสเริ่มขยายอำนาจเข้ามาในอินโดจีนตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยได้ยึดครองเวียดนามและกัมพูชา แล้วจัดตั้งเป็นอินโดจีนของฝรั่งเศสในปี

พ.ศ.๒๔๓๐ ทำให้พรมแดนของไทยด้านที่ติดต่อกับประเทศราชลาวจึงประชิดกับดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส (ธีระ นุชเปี่ยม ใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๐๕) การปล้นสะดมของโจรสลัดในเขตรอยต่อไทยญวน เป็นปัญหาเรื้อรังที่ทั้งฝ่ายไทยและญวน ล้วนเคยปราบปรามให้สงบได้เป็นครั้งคราว เมื่อฝรั่งเศสปกครองญวน ยังคงเกิดปัญหาเรื่องโจรสลัดอยู่ จนกระทั่ง ทั้งไทยและฝรั่งเศส ได้ร่วมมือกันในการปราบโจรสลัดให้ออกไปจากทั้งแผ่นดินลาว และแผ่นดินญวน ได้สำเร็จเด็ดขาดในที่สุด ซึ่งผลร้ายที่ตามมาคือ ฝรั่งเศสตั้งฐานทัพในสิบสองจุไทแล้วไม่ยอมถอนทัพเข้าเขตญวน พร้อมอ้างว่าดินแดนแห่งนี้เป็นของญวนมาก่อน จึงเกิดการทำสัญญา ๙ ข้อระหว่างไทยกับฝรั่งเศสที่ เมืองเทียนเบียนฟู โดยยอมให้ฝรั่งเศสตั้งกองทหารไว้ที่สิบสองจุไทไว้ชั่วคราว จากนั้นฝรั่งเศสได้ขอเข้ามาสำรวจลาว เพื่อนำผลการสำรวจไปใช้ในการปักปันเขตแดน ซึ่งในส่วนฝ่ายไทยเห็นว่าหากมีการปักปันเขตแดนอย่างชัดเจน ก็จะขจัดปัญหาการกระทบกระทั่งต่างๆ ระหว่างกัน จึงยินยอมให้ฝรั่งเศสดำเนินการสำรวจได้ ผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องการสำรวจเขตแดนคือ โอกุสต์ ปาวี รองกงสุล ประจำหลวงพระบาง ปี พ.ศ.๒๔๒๙ ซึ่งปาวี ได้เริ่มสำรวจลุ่มแม่น้ำโขงก่อนหน้านั้นหลายปี ใช้เวลารวมกันถึงประมาณ ๑๖ ปี ทั้งเดินเท้า นั่งช้าง และใช้แพเป็นพาหนะเป็นระยะทางประมาณ ๓๐,๐๐๐ กม. สำรวจพื้นที่รวมกันทั้งหมดประมาณ ๖๒๗,๐๐๐ ตร.กม. ตั้งแต่อาณาจักรนครบ่อคลุ่ม ดินแดนอินโดจีนปัจจุบัน คณะสำรวจซึ่งมีอยู่หลายชุดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเรียกว่า คณะสำรวจปาวี (ธีระ นุชเปี่ยม ใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๐๘-๑๐๙) ต่อมาฝรั่งเศสอ้างสิทธิเหนือดินแดนเหล่านี้เพราะถือว่าเคยอยู่ภายใต้อำนาจเวียดนาม พร้อมเรียกร้องให้ไทยถอนกำลังออกจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมด พร้อมทั้งใช้กองกำลังทหารและแรงกดดันข่มขู่ไทย นำมาสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๓๖ โดยยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงหรือดินแดนลาวให้ฝรั่งเศสมีอำนาจปกครองนับแต่นั้น

เมื่อฝรั่งเศสเข้าปกครองลาว ลาวกลายเป็นแคว้นหนึ่งของสหภาพอินโดจีน มีข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่ที่ฮานอย ซึ่งขึ้นกับกระทรวงอาณานิคมที่ปารีสอีกที ลาวมีผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสปกครองอยู่เวียงจันทน์ การปกครองส่วนกลางมีฝรั่งเศสเป็นหัวหน้ากอง ส่วนการปกครองส่วนภูมิภาคมี ๑๐ แขวง ทุกแขวงมีเจ้าแขวงฝรั่งเศสปกครอง แขวงประกอบด้วยเมืองมีเจ้าเมืองลาวซึ่งผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสเป็นผู้แต่งตั้ง อย่างไรก็ตามฝรั่งเศสไม่ยอมให้กษัตริย์ที่หลวงพระบางมีฐานะเป็นประมุขของลาวทั้งหมด แม้กระทั่งในเชิงสัญลักษณ์ และฟื้นฟูเวียงจันทน์เป็นนครหลวงและศูนย์กลางการปกครองโดยตรง การปกครองโดยตรงของฝรั่งเศสในแต่ละแขวงนั้นครอบคลุมกิจกรรมทุกอย่างตั้งแต่งานยุติธรรม การเก็บภาษี และงานโยธาธิการ มีการนำชาวเวียดนามมาเป็นเจ้าหน้าที่ทำงานจำนวนหนึ่ง ส่วนชาวลาวเป็นเจ้าหน้าที่ระดับล่าง ฝรั่งเศสให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องการเลิกทาสและการเก็บภาษี ซึ่งการเลิกทาสนั้นเป็นภารกิจในการสร้างความก้าวหน้าของฝรั่งเศส ส่วนการเก็บภาษีนั้นมีการเก็บภาษีเป็นเงินมากขึ้นรวมทั้งภาษีในรูปแบบอื่นๆ โดยสิ่งที่สร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวลาวอย่างมากคือ การขูดรีดภาษีและเกณฑ์แรงงานต่างๆ อย่างมาก ทำให้ชาวลาวเดือดร้อนและพากันต่อต้านฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่องทั้งภาคใต้และภาคเหนือ ในช่วงดังกล่าวลาวได้พัฒนาการด้านสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านโยธาธิการ ด้านสาธารณสุข การศึกษา และการคมนาคม ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจไม่ได้มีพัฒนาการใดๆ มากนัก อย่างไรก็ตามการปกครองลาวของฝรั่งเศสมีความโดดเด่นในด้านการศึกษาและวัฒนธรรมซึ่งส่งผลต่อการสร้างสำนึกความเป็นชาติในหมู่ชนชั้นนำของลาว คือ การปฏิสังขรณ์และอนุรักษ์โบราณสถานและค้นคว้าวิจัยด้านประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของลาว คือในเวียงจันทน์มีการบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุหลวง และวัดพระแก้วด้วย

ความช่วยเหลือของสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ รวมถึง การขุดค้นและบูรณะปราสาทหินวัดภู
 ในจำปาสัก (ธีระ นุชเปี่ยมโน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๑๙) อีกทั้งได้ก่อให้เกิด
 ความตื่นตัวในการกำหนดตัวเขียนภาษาลาวให้เป็นมาตรฐานและฟื้นฟูพุทธศาสนาในลาว ซึ่งแม้ว่า
 พุทธศาสนาจะได้รับผลกระทบภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส แต่ส่งผลเพียงเล็กน้อยเพราะท้ายที่สุด
 แล้วคริสต์ศาสนาไม่ได้รับความสนใจจากชาวลาว และชาวลาวยังคงนับถือพุทธศาสนาเช่นเดิม
 อีกทั้งการศึกษาค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์ วรรณกรรม และวัฒนธรรม และการถกเถียงเรื่องต่างๆ
 ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสนี้ ได้มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงกระตุ้นเกี่ยวกับชาตินิยมในลาว
 ซึ่งมุ่งเน้นในด้านวัฒนธรรม ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นในยุโรป และฝรั่งเศสแพ้สงครามทำ
 ให้อำนาจในอินโดจีนลดลง ในช่วงดังกล่าว ญี่ปุ่น ได้เข้ามาครอบครองลาวและชาวลาว ถูกเกณฑ์
 แรงงานและภาษีหนักกว่าเดิม ทำให้เกิดขบวนการลาวอิสระต่อต้านจักรวรรดินิยม แต่ต่อเมื่อญี่ปุ่นยอม
 จำนวนต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ฝรั่งเศสได้ส่งกองทัพกลับเข้ามาในลาวอีกครั้ง ขบวนการลาวอิสระ เป็นแกน
 นำในการต่อสู้กับฝรั่งเศสและสุดท้ายก็แตกพ่ายเข้าไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในประเทศไทย โดยรัฐบาล
 ไทยซึ่งมี ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำในขณะนั้น ให้การสนับสนุนทั้งอาวุธและเงิน สุดท้ายรัฐบาลพลัดถิ่น
 ก็ได้สลายตัวไป แต่สมาชิกของขบวนการลาวอิสระบางส่วนไม่ยอมเข้าหาฝรั่งเศสได้หนีเข้าป่า
 เมื่อฝรั่งเศสเริ่มเพเลียงพล้ำในสงครามอินโดจีนที่ดำเนินมา ก็ถูกกดดันโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกา
 ให้ยอมตามข้อเรียกร้องของกลุ่มชาตินิยมในอินโดจีน พร้อมเรียกร้องให้ฝรั่งเศสขยายอำนาจ
 การปกครองตนเองให้แก่ลาวมากขึ้น ในช่วงนี้กลุ่มลาวอิสระหัวรุนแรงก็แยกไปดำเนินการจัดตั้ง
 ขบวนการปฏิวัติประกอบด้วยแนวร่วมที่เรียกว่า “แนวลาวอิสระ” และรัฐบาลที่เรียกว่า “ปะเทดลาว”
 ซึ่งนับว่าขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวก่อรูปขึ้นแล้วเกือบจะสมบูรณ์ เพียงแต่ยังมิได้จัดตั้งพรรค
 คอมมิวนิสต์ลาวขึ้น ซึ่งส่วนนี้ได้นำไปสู่การยึดและปลดปล่อย ๒ แขวงของลาว คือ แขวงจำปาสัก
 และแขวงพงสาลี ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ลาวมีเขตพื้นที่ปกครองตนเอง ซึ่งขณะเดียวกันประเทศอื่น
 ในอินโดจีนก็อยู่ระหว่างช่วงเรียกร้องเอกราช โดยกองทัพเวียดนามได้เปิดฉากโจมตี เดียนเบียนฟู
 ซึ่งเป็นชุมก้ำกลางที่ใหญ่ที่สุดของฝรั่งเศสในอินโดจีนอย่างดุเดือด จนฝรั่งเศสต้องยอมจำนน
 ในวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๗ หลังจากวันนั้นฝรั่งเศสได้ถอนตัวออกจากอินโดจีนอย่างสิ้นเชิง
 ตามสัญญาเจนีวาซึ่งลงนามในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๙๗ (สุวิทย์ ธีรศาวัต, ๒๕๔๓, น.๔๒๑)
 โดยมีหนูฮัก พูมสะหวัน เป็นตัวแทนของฝ่ายปะเทดลาวเข้าร่วมประชุม โดยที่ประชุมได้ให้การรับรอง
 เอกราชของลาว เพื่อให้ประชาชนลาวมีอำนาจปกครองตนเอง และได้ตัดสินใจอนาคตทางการเมือง
 โดยกำหนดให้จัดการเลือกตั้งเสรีในปี พ.ศ.๒๔๙๘

ยุคสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถึงปัจจุบัน ประเทศลาวได้รับเอกราช
 และมีวิถีแห่งประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาสั้นๆ นั่นคือ มีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลบริหารประเทศ
 แต่ความแตกแยกทางการเมืองภายในของผู้นำอย่างรุนแรงเป็น ๒ ขั้วใหญ่ ได้แก่ ฝ่ายขวามีเวียงจันทน์
 เป็นศูนย์กลาง โดยมีมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาสนับสนุน อีกฝ่ายคือ ฝ่ายซ้าย หรือขบวนการ
 ปะเทดลาว ซึ่งมีศูนย์กลางที่จำปาสัก มีประเทศสังคมนิยมสนับสนุน โดยเฉพาะเวียดนาม ในขณะที่
 ฝ่ายขวาแตกแยก และมีรัฐบาลเปลี่ยนหน้ากันขึ้นมาปกครองประเทศถึง ๑๐ รัฐบาลในช่วงเกือบ ๒
 ทศวรรษหลังได้รับเอกราช (สุวิทย์ ธีรศาวัต, ๒๕๔๓, น.๔๒๔) หลังจากที่สหรัฐอเมริกาถอนกองกำลัง
 จากอินโดจีน สมรภูมิในอินโดจีนจึงสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้ฝ่ายขวาในลาว
 เสียขวัญอย่างมาก ประกอบกับเกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง ฝ่ายปะเทดลาวซึ่งเป็นฝ่ายซ้าย
 จึงได้ยึดอำนาจทางทหารและยึดอำนาจการปกครองลาวได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้

พรรคประชาชนปฏิวัติลาว เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นการเปลี่ยนระบอบการปกครองจากราชอาณาจักรลาวเป็นการปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นประธานประเทศ และท่านไกสอน พมวิหาน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของลาวประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งกำหนดให้ลาวเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมที่มีลัทธิ มาร์กซ-เลนิน (Marxism-Leninism) เป็นพื้นฐานด้านอุดมการณ์ และมีพรรคการเมืองพรรคเดียวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศคือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว โดยทางการลาวเรียกระบอบการปกครองตนเองว่า “ระบอบประชาธิปไตยประชาชน” (ธีระ นุชเปี่ยม ในสำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๓๖)

ช่วงแรกของการปกครองประเทศในระบอบสังคมนิยมเป็นการเดินหน้าใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จอย่างรวดเร็วเกินไป ความพยายามของพรรคที่จะควบคุมประเทศทั้งด้านการบริหารและเศรษฐกิจนั้น ไม่ใช่แนวทางในการสร้างความปรองดองแห่งชาติ แต่กลับสร้างความไม่ไว้วางใจ และยึดยึดสิ่งๆ ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสังคมนิยมแบบลาว” ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งหมดถูกย้ายไปยังเวียงไซเพื่อเข้าค่ายสัมมนาทางการเมือง ส่วนข้าราชการระดับล่างที่ยังคงอยู่ปฏิบัติงาน ก็ได้รับคำสั่งให้เข้าร่วมการประชุมครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองใหม่ รวมทั้งวิพากษ์นโยบายรัฐบาลชุดเก่า นอกจากนั้น ประชาชนจำนวนหนึ่งก็ถูกจับกุม และถูกส่งเข้ามาร่วมการสัมมนานั้นด้วย ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวและระแวงสงสัยในสังคม นอกจากการบังคับใช้กฎข้อบังคับต่างๆ ทั้งในระดับบุคคลและในทางเศรษฐกิจอย่างเข้มงวดแล้วยังมีความพยายามที่จะปลุกกระตมประชาชนให้มีอุดมการณ์ “ที่ก้าวหน้า” มีการปิดสิ่งพิมพ์ ควบคุมข้อมูลข่าวสารอย่างเข้มงวดกวดขัน ประชาชนในชนบทและชาวเมืองก็ถูกทหารใช้กำลังบีบคั้นให้เข้าร่วมการประชุมประชาชน ลูกจ้างของรัฐถูกกระตุ้นให้เข้าร่วมการทำงานในระดับย่อย ๆ มากมาย พรรคบริหารแบบปิดประเทศ แม้ในชาติตะวันตกก็หยุดให้ความช่วยเหลือ มีเพียงประเทศคอมมิวนิสต์เช่นสหภาพโซเวียต ที่คอยให้ความช่วยเหลือทางการเงินได้ในบางส่วน ซึ่งนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจที่ล่มสลาย ยิ่งไปกว่านั้นพุทธศาสนายังได้รับแรงกดดันจากนโยบายของพรรคที่พยายามทำลายความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ การไม่สนับสนุนให้มีการประกอบพิธีตามแบบพุทธศาสนา การคุกคามวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ เช่น การบิณฑบาต การให้พระสงฆ์ทำงานสร้างผลผลิต การให้สอดแทรกอุดมการณ์ของลัทธิมาร์กซิส เป็นต้น (สจิวต-ฟอกซ์, มาร์ติน, ๒๕๕๓, น.๓๕๑-๓๕๓)

อย่างไรก็ตาม ประเทศลาวมีความก้าวหน้าไปหลายด้านในช่วงเกือบ ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา หลังจากที่รัฐบาลปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาแบบสังคมนิยมของตนมาเป็น “นโยบายจินตนาการใหม่” ในปี พ.ศ.๒๕๒๙ นโยบายนี้ต่อมาเปลี่ยนเป็นนโยบายปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ความมุ่งหมายหลักประการหนึ่งของนโยบายปฏิรูป คือเชื่อมเศรษฐกิจของลาวเข้ากับระบบทุนนิยมโลกมากขึ้น เพื่อให้ลาวเติบโตก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว (ธีระ นุชเปี่ยม ในสำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๘, น.๑๓๖) ในขณะที่ด้านสังคมวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของประชาชน นั้นรัฐบาลได้มีการผ่อนปรน และประนีประนอมมากขึ้น นอกจากนั้น มาร์ติน สจิวต-ฟอกซ์ ยังได้กล่าวถึงเรื่องการประสานสามัคคีภายในภูมิภาค ซึ่งเป็นกระแสหลักของทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ในการสร้างพลังอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งลาวได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนและร่วมมือระดับภูมิภาค

ปัจจุบัน การเมืองลาวยังคงมีเสถียรภาพภายใต้การนำของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และรัฐบาลของ นายทองสิง ทามะวง ซึ่งให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน และการสนับสนุน

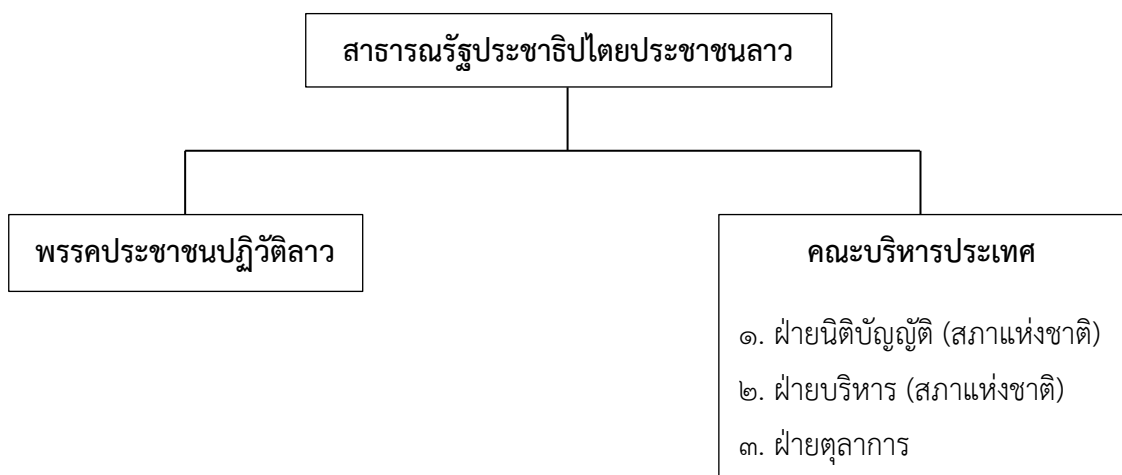
บทบาทผู้นำรุ่นใหม่ ทั้งนี้รัฐบาลลาว ปรับคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ เพื่อแก้ปัญหา ด้านงบประมาณ ต่อมาเมื่อเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการแต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรีเพิ่ม ๒ ตำแหน่ง รวมทั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันความสงบ ซึ่งสะท้อน ถึงการถ่ายโอนอำนาจจากผู้นำรุ่นเก่าสู่ผู้นำรุ่นใหม่ในที่ประชุมสมัชชาพรรคฯ ทิศทางการพัฒนา ประเทศในห้วง ๕ ปีต่อไป รัฐบาลลาวยังคงมุ่งเป้าหมายการนำประเทศให้หลุดพ้น จากสถานะประเทศ ที่พัฒนาน้อยที่สุดภายในปี ๒๕๖๓ ขณะเดียวกัน ลาว ดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบเปิดกว้าง เพื่อสร้างดุลยภาพในการพัฒนาสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เช่น ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ เพื่อลดทอน การครอบงำจากอิทธิพลของจีนและเวียดนาม

ด้านการเมือง

รูปแบบระบบการเมืองการปกครอง หลังจากประกาศตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๘ แล้ว สปป.ลาว ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม แต่ยังคงได้รับความช่วยเหลือจากเครือประเทศสังคมนิยม โดยเฉพาะสหภาพโซเวียต และเวียดนาม ทำให้ สปป.ลาว ได้ยึดถือทั้งสองประเทศ เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศมาตลอด จนกระทั่งสหภาพโซเวียตเปลี่ยนมาใช้นโยบาย Perestroika และเวียดนาม เปลี่ยนมาใช้นโยบาย Doi Moi มีผลให้ลาวต้องปรับนโยบายมาพึ่งตนเองมากขึ้นด้วยการนำนโยบาย “จินตนาการใหม่” (New Economic Mechanism : NEM) มาใช้ตั้งแต่ ปี ๒๕๒๙ เป็นต้นมา โดยเน้น ความสำคัญของระบบราคาที่เป็นไปตามกลไกตลาด และการบริหารในเชิงธุรกิจมากขึ้น แต่ถึงกระนั้น ระบอบการปกครองของ สปป.ลาว ยังคงยึดระบอบ “สังคมนิยมประชาธิปไตย” เช่นเดิม

ปัจจุบัน สปป.ลาว มีการปกครองในระบบพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวคือพรรค ประชาชนปฏิวัติลาว และมีสภาเดียว คือสภาแห่งชาติ ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และตุลาการ ดูแลอนุมัติงบประมาณ การออกและแก้ไขกฎหมาย ตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ รวมทั้งกำกับดูแล การทำงานของรัฐบาล มีประธานประเทศซึ่งเป็นหัวหน้าพรรค เป็นผู้นำประเทศ มีอำนาจในการกำหนด นโยบายและควบคุมการบริหารประเทศทั้งหมด และนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่หัวหน้าคณะรัฐบาล โดยทั้ง ๓ ตำแหน่งมีวาระการดำรงตำแหน่งครั้งละ ๕ ปี

แผนภาพที่ ๒-๕ : แผนผังแสดงโครงสร้างการบริหารงานควบคุมประเทศ

ที่มา : สำนักข่าวกรองแห่งชาติ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ๒๕๖๕

โครงสร้างพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เป็นพรรคการเมืองตามทฤษฎี มาร์กซ์-เลนิน เช่นเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์ของเวียดนาม มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้กำหนดทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อให้รัฐบาลรับเป็นแนวทางดำเนินการ รวมถึงคัดเลือก และเสนอผู้ดำรงตำแหน่งประธานประเทศต่อสภาแห่งชาติ โดยการเลือกตั้งคณะบริหารพรรคฯ ชุดใหม่ (คณะกรรมการกรรมการเมืองและคณะกรรมการศูนย์กลางพรรค) จะมีกำหนดจัดขึ้นทุก ๕ ปี ตามกรอบการประชุมใหญ่สมัชชาพรรคปฏิวัติประชาชนลาว ทั้งนี้ การประชุมใหญ่สมัชชาพรรคฯ เพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาของพรรคฯ และกำหนดแนวนโยบายในระยะต่อไปรวมถึงเพื่อคัดเลือก คัดเลือกเลขาธิการใหญ่, กรรมการเมือง ศูนย์กลางพรรค, คณะเลขาธิการพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, คณะตรวจตราศูนย์กลางพรรค, คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค และคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคสำรอง ชุดใหม่ โดยเลือกตั้งจากตัวแทนสมาชิกพรรคฯ โครงสร้างการบริหารสำคัญภายในพรรคฯ มี ๒ องค์กร ดังนี้

๑. พรรคประชาชนปฏิวัติลาว
๒. องค์กรการจัดตั้งมหาชนของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

ด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทยเป็นประเทศคู่ค้าลำดับที่ ๑ ของ สปป.ลาว และ สปป.ลาว เป็นคู่ค้าลำดับที่ ๑๙ ของประเทศไทย

๑. ลาวเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๐ และได้เป็นประธานคณะกรรมการประจำ อาเซียนเมื่อกรกฎาคม ๒๕๔๗ ไทยได้ให้ความร่วมมือแก่ ลาว เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในอาเซียนได้อย่างทัดเทียม กับประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า ทั้งในกรอบความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (IAI) การให้สิทธิพิเศษทางภาษี ศุลกากร (AISP) และการให้ความร่วมมือแก่ลาวเตรียมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน โดยได้จัดการดูงานให้เจ้าหน้าที่ลาวสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดตั้งศูนย์ข่าว และให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อปรับปรุงสนามบินวัดไต

๒. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ลาวมีส่วนร่วมในกรอบ ACMECS อย่างแข็งขันโดยได้เป็นประธานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับ ACMECS (Plan of Action) และทบทวนโครงการความร่วมมือในสาขาต่างๆ ที่กรุงเทพฯ และเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ACMECS ระดับรัฐมนตรีที่เมือง ดอนโขง แขวงจำปาสัก โครงการความร่วมมือไทย - ลาว ในกรอบ ACMECS ที่มีความคืบหน้า อาทิ โครงการ Contract Farming และการให้ทุกฝักอบรม เป็นต้น

๓. ความร่วมมือในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ลาวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีความร่วมมือในกรอบสามเหลี่ยมมรกตที่แขวงจำปาสัก ที่ประชุมได้เห็นชอบปฏิญญา ว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก และได้กำหนดพื้นที่ความร่วมมือ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชา และภาคใต้ของลาว ในโครงการปรับปรุงศูนย์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกตที่แขวงจำปาสักด้วย

๔. การส่งเสริมการเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อ ฝ่ายไทยมุ่งเน้นการส่งเสริมความเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อกับ สปป. ลาว เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน และการขนส่งระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคโดยลาวเป็นทางผ่านสำคัญในการขนส่งสินค้าของไทยไปยังภาคใต้ของจีน ปัจจุบันมีโครงการที่ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญ อาทิ โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ ๕

(บึงกาฬ - บอลิคำไซ) โครงการพัฒนาถนนสาย R12 (นครพนม - คำม่วน) เชื่อมต่อไปยังเวียดนาม โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายท่านาแล้ง - นครหลวงเวียงจันทน์ (ระยะที่ ๒ ช่วงที่ ๒) และการส่งเสริม การเชื่อมต่อระหว่างรถไฟลาว - จีน กับรถไฟไทย เป็นต้น

ด้านสังคม

ประชากรลาวมีประมาณ ๗.๔๕ ล้านคน กระจายไปทั่วประเทศคนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหุบเขาของแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาขา แขวงเวียงจันทน์ เมืองหลวง และเมืองที่ใหญ่ที่สุด มีประชากรประมาณ ๖๘๓,๐๐๐ คน ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ ส่วนที่เหลือเป็นพวกไทขาว ไทดำ และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณภูเขา ได้แก่ ม้ง เย้า และข่า

ประเทศลาวมีผู้นับถือศาสนา ๗.๒ ล้านคน โดยแบ่งได้ดังนี้ ศาสนาพุทธ ๖๖% ศาสนาผี ๓๐.๗% ศาสนาคริสต์ ๑.๕% และศาสนาอื่นๆ ๑.๘%

ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาลาว อย่างไรก็ตาม มีประชากรเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่พูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่ ส่วนที่เหลือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท พูดภาษาชนกลุ่มน้อย ตัวอักษรลาวซึ่งมีวิวัฒนาการในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ ถึง ๑๔ ได้มาจากอักษรเขมรโบราณ และมีความคล้ายคลึงกับอักษรไทยมาก ภาษาต่างๆ เช่น ขมุ (ออสโตรเอเชียติก) และม้ง (ม้ง-เมี่ยน) เป็นภาษาพูดของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางและที่ราบสูง มีการใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นครั้งคราว ในกิจกรรมของรัฐบาล ลาวเป็นสมาชิกขององค์กรที่พูดภาษาฝรั่งเศสของ La Francophonie ประมาณการว่ามีผู้พูดภาษาฝรั่งเศส ๑๗๓,๘๐๐ คนในลาว นอกจากนี้รัฐบาลลาว ได้มีการส่งเสริม การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมากขึ้นในทุกโรงเรียน

อัตราการเข้าเรียนหนังสืออยู่ที่ ๘๔% มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐลาว ในฐานะประเทศที่มีรายได้ต่ำ ลาวต้องเผชิญกับปัญหาสมองไหลเนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาจำนวนมาก อพยพไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว คาดว่าประมาณ ๓๗% ของชาวลาวที่มีการศึกษาอาศัยอยู่นอกประเทศลาว

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำแผนความร่วมมือ วิชาการไทย - ลาว ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) โดยมีโครงการเพื่อการพัฒนาที่ฝ่ายไทยพร้อม ให้ความช่วยเหลือ ฝ่ายลาวกว่า ๔๐ โครงการ มุ่งเน้นด้านการเกษตร สาธารณสุข การศึกษาการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การค้า/ อุตสาหกรรม/ท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การดำเนินการของกรมความร่วมมือฯ ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อ สปป.ลาว และเป็นสิ่งที่ รัฐบาลลาวเห็นคุณค่าและขอบคุณ รัฐบาลไทยเสมอมา

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระดับประชาชนต่อประชาชนผ่านสมาคม ไทย - ลาว เพื่อมิตรภาพ โดยมีโครงการด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ อาทิ

๑. กฐินพระราชทาน โดยล่าสุด เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๒ สมาคมไทย - ลาว เพื่อมิตรภาพ และกระทรวงการต่างประเทศได้ร่วมกันเชิญผ้าพระกฐิน พระราชทานไปทอดถวาย ที่วัดพระธาตุหลวงเหนือ นครหลวงเวียงจันทน์

๒. โครงการโรงเรียนเพื่อนมิตร ไทย - ลาว โดยสมาคมไทย - ลาวเพื่อมิตรภาพ (โดยการ สนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงการต่างประเทศ) ได้บริจาคงบประมาณ ๗ ล้านบาท เพื่อก่อสร้าง

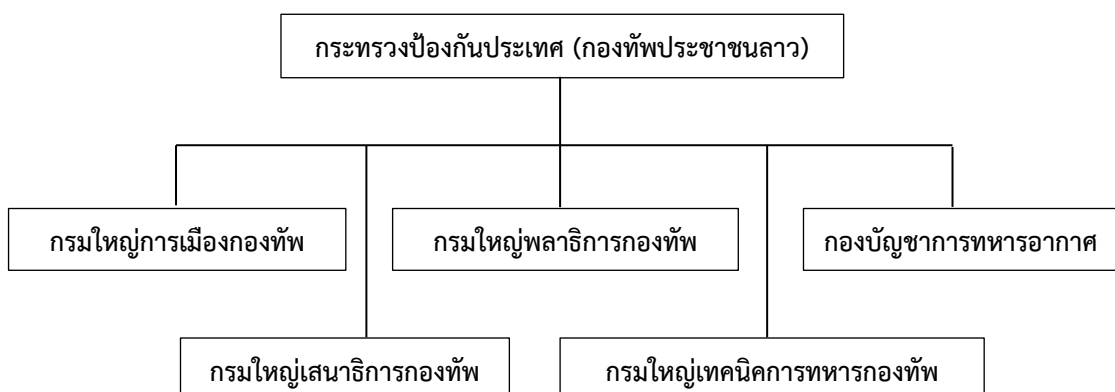
อาคารเรียนที่ โรงเรียนประถมสมบุญไชยະບຸລີ แขวงไชยະບຸລີ เพื่อฉลองครบรอบ ๗๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับ สปป. ลาว

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตประชาชนใน สปป.ลาว โดยเฉพาะโครงการพระราชดำริ อาทิ โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน - ห้วยซั่ว (หลัก ๒๒) และ โครงการส่งเสริมกิจกรรมโรงเรียนวัฒนธรรมเด็กกำพร้า (หลัก ๖๗) ซึ่งเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากนี้ ยังมีโครงการแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นโครงการภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมูลนิธิชัยพัฒนากับมหาวิทยาลัย จัปาสัก และโครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตร (หนองเต่า) บ้านโพนสิม เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต

ด้านการทหาร

โครงสร้างทัพ สปป.ลาว มีระบบกองทัพเดียวเรียกว่า “กองทัพประชาชนลาว” มีกระทรวงป้องกันประเทศ (เทียบเท่า กท.ของไทย) เป็นหน่วยบังคับบัญชาสูงสุดที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองรัฐในขั้นศูนย์กลางอยู่ภายในการควบคุมสั่งการของรัฐบาล แห่ง สปป.ลาว มีหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกให้กับศูนย์กลางพรรคและรัฐบาล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ โดยเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานแนวความคิดด้านการป้องกันประเทศ โดยประชาชนทั้งปวงของพรรค รวมถึงการฝึก/ศึกษาอบรม ควบคุมกำกับ ดูแล บังคับบัญชา กองกำลังประกอบอาวุธทั้งสามประเภท อีกทั้งยังเป็นตัวแทนให้รัฐบาลในการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับต่างประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ จึงนับว่า กระทรวงป้องกันประเทศ เป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสถาปนาความมั่นคงพรรค กระทรวงป้องกันประเทศ มีโครงสร้างภายในจัดแบ่งกำลังรบออกเป็น ๒ กำลังรบ คือ กำลังทางบก และกำลังทางอากาศ สำหรับกำลังทหารของ สปป.ลาว มีทั้งสิ้น ประมาณ ๕๙,๕๐๐ คน เป็นกำลังทางบกประมาณ ๕๘,๐๐๐ คน และกำลังทางอากาศ ประมาณ ๓,๕๐๐ คน

แผนภาพที่ ๒-๖ : แผนผังโครงสร้างกองทัพประชาชนลาว

ที่มา : สำนักข่าวกรองแห่งชาติ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ๒๕๖๕

การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

ความสัมพันธ์ไทย - ลาว ดำเนินไปอย่างราบรื่น มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงสม่ำเสมอและไม่มีประเด็นขัดแย้งระหว่างกัน ล่าสุดในการประชุมร่วมนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอย่างไม่เป็นทางการ (Joint Cabinet Retreat : JCR) ครั้งที่ ๓ ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อ ๖.ค.๖๑ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องยกระดับความสัมพันธ์เป็น “หุ้นส่วนยุทธศาสตร์เพื่อความเจริญเติบโตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างรัฐบาล และกองทัพทั้งสองประเทศได้พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำให้ชายแดนมีสันติภาพ มิตรภาพ และมีเสถียรภาพ จากการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั้งสองประเทศ ในระดับต่างๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำกองทัพสองประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดมาตรการที่จำเป็นมีประสิทธิภาพ เพื่อสกัดกั้น และปราบปรามการเคลื่อนไหวของบุคคลผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ สปป.ลาว - ไทย ที่เคลื่อนไหวก่อความไม่สงบตามบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ โดยฝ่ายไทยจะสกัดกั้น และปราบปรามการเคลื่อนไหวของบุคคลผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ ไทย - สปป.ลาว ตามพื้นที่ของตนให้หมดสิ้นไป ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องในการวางกำลังระหว่าง แขวงจำปาสัก กับ จว.อุบลราชธานี ฝ่ายละ ๓ จุด ตามเดิม รวมทั้งการจัดวางจุดที่ตั้งกำลังตามชายแดนทางบก ระหว่าง แขวงบ่อแก้ว และ แขวงไซยะบูลี กับ จว.เชียงราย จว.พะเยา จว.น่าน จว.อุดรดิตถ์ และ จว.พิษณุโลก ตามความในมาตรา ๔ ข้อ ๔ ของความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงบริเวณชายแดน สปป.ลาว - ไทย

เมื่อ ๒๙ ม.ค.๖๕ ที่ผ่านมามีการประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว ครั้งที่ ๒๗ นำโดย พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และ พล.อ.ฉัตรชัย สารภัง คณาบดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เพื่อสรุปผลการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ผ่านมา ซึ่งมีผลการปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจ รวมถึงมีการปรึกษาหารือปรับปรุงข้อตกลง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความร่วมมือในปัจจุบันของทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ยังได้มีข้อตกลงในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพและตำรวจของทั้งสองฝ่าย อาทิเช่น การแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและกีฬาระหว่างสองกองทัพไทย - ลาว การส่งเสริมความร่วมมือด้านการแพทย์ทหาร การให้ทุนการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพไทย เป็นต้น

ความสัมพันธ์ไทย - ลาว มีความใกล้ชิดทั้งในระดับรัฐบาล เอกชน และประชาชน และมีความร่วมมือในด้านต่าง ๆ หลากหลายสาขา โดยกลไกความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงมีกลไกที่สำคัญ ดังนี้

๑. กลไกทวิภาคี

๑.๑ ความร่วมมือในระดับรัฐบาล

ประเทศไทย และ สปป.ลาว มีกลไกความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง โดยกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทวิภาคีคือ คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - ลาว (Joint Commission : JC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม ประเด็นหารือในกรอบความร่วมมือนี้ครอบคลุมทุกมิติ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การเปิดจุดผ่านแดน

การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม แรงงาน ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการค้าการลงทุน และความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เป็นต้น ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับทางทหารมีกลไกที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑.๑ การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีชายแดนร่วมกันเป็นระยะทาง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร ทั้งชายแดนทางบกและทางน้ำ (แม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง) โดยมีคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งฝ่ายเป็นประธานร่วม เป็นกลไกในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

๑.๑.๒ การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การที่ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีพรมแดนร่วมกันเป็นระยะทางยาวถึง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองฝ่ายดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข จึงเป็นเรื่องสำคัญ หน่วยงานความมั่นคงที่มีบทบาทหลักในเรื่องนี้ คือ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย โดยมีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมและกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว คือ คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (General Border Committee : GBC) ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๓ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วมจัดประชุมครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๔

๑.๒ ความร่วมมือในระดับกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นกลไกในการดำเนินงาน เพื่อการส่งเสริมความร่วมมือและร่วมกันรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนกับประเทศ สปป.ลาว จะนำมาซึ่ง ความเข้าใจอันดี การอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ และลดความหวาดระแวง และปัญหาต่างๆ บริเวณแนวชายแดน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองกองทัพ โดยมีกลไกที่สำคัญ คือ

๑.๒.๑ คณะอนุกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (Sub-GBC) กำหนดประชุมปีละ ๒ ครั้ง โดยผลัดกันเป็นเจ้าภาพ ฝ่ายไทยมีเจ้ากรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธานคณะอนุกรรมการ และมีผู้เกี่ยวข้องจากหลายหน่วยงาน รวมถึงผู้แทนเหล่าทัพร่วมเป็นอนุกรรมการ โดยฝ่ายลาวมีหัวหน้ากรมชายแดน เป็นประธานร่วม การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการปฏิบัติงานภายในกรอบนโยบาย GBC เสนอผลการดำเนินงาน และข้อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ความร่วมมือระหว่างกองทัพ ความร่วมมือในการรักษาเส้นเขตแดน และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

๑.๒.๒ การพบปะหารือทวิภาคีของผู้นำกองทัพไทย กับผู้นำกองทัพประชาชนลาว จากการมาเยือนของผู้นำกองทัพประชาชนลาว หรือการไปเยือนกองทัพประชาชนลาว หรือการพบปะหารือทวิภาคีกันในเวทีต่างๆ ที่ผู้นำทั้งสองกองทัพเข้าร่วม โดยที่ผ่านมาผู้นำกองทัพไทย ได้มีโอกาสพบปะกับผู้นำกองทัพประชาชนลาวเกือบทุกปี โดยผู้นำทั้งสองกองทัพจะพบกัน ภายใต้หัวข้อการหารือที่จะมีการประสานกันล่วงหน้า โดยเฉพาะในประเด็นที่จะทำความร่วมมือกันได้ในระดับทวิภาคี และพหุภาคี หรือแม้แต่การแสวงหาความร่วมมือในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศ หรือของภูมิภาคหรือของโลก ซึ่งต่อประเด็นดังกล่าว จะมีกรมข่าวทหาร และกรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยงานหลักที่จัดเตรียมเนื้อหา และทำที่ในการพบปะหารือดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น ที่สำคัญได้แก่การตีกอล์ฟ และร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์ของทั้ง ๒ ฝ่าย

๑.๒.๓ การร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยการนำข้าราชการของ กองบัญชาการกองทัพไทยร่วมทำบุญกับกองทัพประชาชนลาวในโอกาสที่เหมาะสม รวมถึงการส่ง คณะดุริยางค์จากกองบัญชาการกองทัพไทยร่วมกิจกรรมตามที่ได้รับเชิญจากกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เช่นในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปีการก่อตั้งกองทัพประชาชนลาว

๑.๒.๔ การสนับสนุนด้านการศึกษา โดยให้ที่นั้งการศึกษาแก่นายทหาร ระดับสูงจากกองทัพประชาชนลาวในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

๑.๓ ความร่วมมือในระดับเหล่าทัพ

๑.๓.๑ การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำเหล่าทัพ ในโอกาสการเข้าดำรง ตำแหน่งใหม่เพื่อแนะนำตนเอง และการอำลา ซึ่งส่วนใหญ่ฝ่ายไทยจะเป็นฝ่ายเดินทางไปเยือนมากกว่า โดยในโอกาสดังกล่าวผู้นำเหล่าทัพจะมีการสนทนาหารือในบางประเด็น รวมถึง ร่วมกิจกรรมตีกอล์ฟ ทำบุญ และร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์

๑.๓.๒ การประชุมร่วม ๒ ฝ่าย เช่น การประชุมคณะทำงานร่วมระหว่าง กองทัพอากาศกับกองบัญชาการทหารอากาศ สปป.ลาว (Air Working Group : AWG) เพื่อหารือ ความร่วมมือในด้านการฝึก การศึกษา และการเยี่ยมชมกิจการ เป็นต้น ซึ่งจะจัดการประชุมทุกปีโดย ผลัดกันเป็นเจ้าภาพ

๑.๓.๓ การแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย (รักษาราชการผู้ช่วยทูต ฝ่ายทหารไทย) และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไปประจำการที่ นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว และ ฝ่ายลาวแต่งตั้งที่ปรึกษาป้องกันชาติ (เทียบเท่าผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร) มาประจำการ ที่ กรุงเทพมหานคร เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางการทูต ส่งเสริมความสัมพันธ์ และป้องกันความขัดแย้งต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

๑.๓.๔ การสนับสนุนด้านการฝึกศึกษา ปัจจุบันฝ่ายไทยสนับสนุนที่นั้ง การศึกษาให้แก่ นายทหารจากกองทัพประชาชนลาวเพื่อศึกษาในสถาบันต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนเสนาธิการ ทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ และโรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง เป็นต้น รวมถึง เชิญผู้แทนเข้าร่วมสังเกตการณ์การฝึกต่างๆ เช่น การฝึก Cobra Gold

๑.๓.๕ การเชิญเยี่ยมชมกิจการ/ดูงานในหน่วยทหาร และชมการสาธิต การปฏิบัติภารกิจ เช่นกองทัพอากาศเชิญผู้แทนนายทหารจาก ทอ.ลาว ฟังการบรรยายสรุปเยี่ยมชม กิจการ และชมการสาธิตการปฏิบัติภารกิจของหน่วยบินผนหลวง

๑.๓.๖ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ของหน่วยทหารที่ปฏิบัติงานพื้นที่ ที่สำคัญได้แก่ แข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกำลังพลของกองทัพภาคที่ ๒ กับกำลังพลของ กองทัพประชาชนลาว ส่วนใหญ่กิจกรรมนี้จัดขึ้นทุกปีโดยผลัดกันเป็นเจ้าภาพตามความเหมาะสม และจะมีงานเลี้ยงสังสรรค์เมื่อเสร็จสิ้นการแข่งขันทุกครั้ง

๒. กลไกพหุภาคี

กรอบความร่วมมือในระดับกระทรวงกลาโหม

๒.๑ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) เป็นการประชุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมชาติสมาชิก อาเซียน ๑๐ ประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ด้านความมั่นคง โดยชาติที่เป็นประธานอาเซียนในแต่ละปี เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค

ผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างโปร่งใสและเปิดเผย รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกัน

๒.๒ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม คู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus: ADMM - Plus) เป็นการประชุมที่สมาชิกอาเซียนประชุมร่วมกับประเทศคู่เจรจา ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ รัสเซีย สหรัฐฯ โดยจัดประชุมต่อจากการประชุม ADMM เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความร่วมมือกับชาตินอกกรอบอาเซียน เช่น ความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติด้านความมั่นคงทางทะเล ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ด้านการแพทย์ทหาร และด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

๒.๓ การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดกองทัพชาติอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Chiefs of Defence Forces Informal Meeting ACDFIM) เป็นการประชุมอย่างไม่เป็นทางการของผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพชาติอาเซียน ที่จัดขึ้นประจำปี โดยก่อนการประชุมจะมีการประชุมในด้านยุทธการและปฏิบัติการ ASEAN Military Operations Informal Meeting (AMOIM) และประชุมในด้านการข่าว ASEAN Military Intelligence Informal Meeting (AMIIM) เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็น ความมั่นคง และภัยคุกคามในภูมิภาคที่มีผลกระทบต่อสันติภาพและความสงบสุขของภูมิภาค รวมถึง การพิจารณาถึงแนวทางการร่วมมืออันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ผลการประชุม AMIIM และ AMOIM จะถูกนำเสนอและกลายเป็นข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการในการประชุม ACDFIM

๒.๔ การประชุมผู้บัญชาการทหารบกอาเซียน (ASEAN Chief of Armies Multi - Lateral Meeting : ACAMM) การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs' Meeting : ANCM) การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน (ASEAN Air Chiefs Conference : AACC) เป็นการประชุมของ ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ.ของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศชาติสมาชิกอาเซียน ๑๐ ชาติ เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับเหล่าทัพ ของกองทัพชาติอาเซียน อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านความมั่นคงในมิติของแต่ละเหล่าทัพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัย ชูเชิด (๒๕๖๑ : ๒๐๐ - ๒๑๕) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหารเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ที่สำคัญดังนี้

๑. กระบวนการดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหารของไทย ยังคงมี ปัญหา ข้อขัดข้องอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการบริหารจัดการบุคลากร ปัญหาด้านธุรการ ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกัน และที่สำคัญก็คือปัญหาเชิงนโยบาย โดยเฉพาะการขาดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ปัญหาการพัฒนาและเตรียมบุคลากรด้านการทูตฝ่ายทหาร ปัญหาการบูรณาการงานด้านการต่างประเทศ ปัญหาการแปลงความสัมพันธ์ด้านการทูตฝ่ายทหารเพื่อให้อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ และปัญหาเครือข่ายการดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหาร โดยสามารถจัดกลุ่มของปัญหาได้ ๕ กลุ่ม คือ การขาดนโยบายยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ขาดการประสานสอดคล้องของข้อตกลง แผนงาน โครงการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมยังไม่สามารถนำมาใช้

ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ขาดขีดความสามารถด้านการทูตฝ่ายทหาร และขาดการบูรณาการงานด้านการทูตฝ่ายทหาร

๒. ผู้วิจัยได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไปในอนาคต พร้อมเสนอแนะว่าการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหารและแผนการทูตฝ่ายทหาร ควรเป็นหน้าที่ของ สนผ.กท. ภายใต้ความช่วยเหลือของ ขว.ทหาร และ ขว.เหล่าทัพ และมีหน่วยต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศให้การสนับสนุน มีกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำ ๙ ขั้นตอน โดยระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ และยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ สนผ.กท. ขว.ทหาร และ ขว.เหล่าทัพ ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำ

๓. ควรให้มีการศึกษาทบทวน แผนงาน โครงการ กิจกรรม และการดำเนินงานของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร และหน่วยงานรวมถึงผู้ปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารทั้งสิ้นว่ามีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเช่นไร มีการบูรณาการเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติหรือไม่ ควรให้มีการศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถด้านการทูตฝ่ายทหาร และขอบเขตการใช้ขีดความสามารถดังกล่าว

กฤษฎณ์ ลัยวิรัตน์ (๒๕๖๑ : ๖๓ - ๖๗) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียโอกาสและความท้าทายต่อยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) และได้สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในด้านต่าง ๆ เป็นทั้งโอกาส (Opportunity) ที่สนับสนุนและความท้าทาย (Challenges) ที่อาจเป็นอุปสรรคในการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติอย่างมีนัยสำคัญ

๑.๑ เป็นโอกาส (Opportunity) สำหรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในประเด็นที่จะเป็น กลไกสำคัญในความร่วมมือแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงแบบบูรณาการร่วมกัน ด้วยการจัดตั้งคณะทำงานร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงไทย-อินเดีย (Thailand-India Joint Working Group on Security Cooperation-JWG) เพื่อประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความมั่นคงในสาขาต่างๆ ได้แก่ การข่าวกรอง การทหาร การแก้ไขปัญหาเสพติด การปราบปรามการฟอกเงิน การต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบขนอาวุธเถื่อน การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๑.๒ เป็นโอกาส (Opportunity) สำหรับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในประเด็น การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามและภัยพิบัติที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ ด้วยความสัมพันธ์อันใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทั้งในระดับเหล่าทัพและกระทรวงกลาโหม มีการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองฝ่าย (High Level Dialogue) การจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านกลาโหม (MOU on Defence Cooperation) ซึ่งครอบคลุมการแลกเปลี่ยนข้อมูลความร่วมมือในการฝึกอบรม การจัดการกิจกรรมร่วม และความร่วมมือด้านช่วยเหลือมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ตลอดจนยังมีการจัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารระหว่างกัน และการดำเนินความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันกับทั้งสามเหล่าทัพของอินเดีย ทั้งในการฝึกศึกษา การดูงาน การประชุมในกรอบความร่วมมือต่างๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนการเยือนทั้งในระดับสูงและระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

๒. เสนอแนะว่าปัจจัยสำคัญที่จะเริ่มต้นจุดประกายความคิดที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันของทั้งสองประเทศก็คือ การที่ทั้งสองประเทศมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ซึ่งก็ต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนของทั้งสองประเทศที่จะต้องเสริมสร้างความ เข้าใจที่ดีต่อกัน

จะต้องส่งเสริมให้มีกิจกรรมระหว่างกันให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในด้านต่างๆ และการแลกเปลี่ยนการเยือนของระดับวีไอพีของทั้งสองประเทศ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของกันและกันได้เป็นอย่างดี

๓. ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างทั้งสองประเทศ ควรจะอยู่บนพื้นฐานของการที่ทั้งสองประเทศได้ประโยชน์เท่าเทียมกัน (WIN – WIN Approach) และก็ต้องมีความจริงใจต่อกัน ซึ่งก็จะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ความร่วมมือของทั้งสองประเทศ มีความมั่นคงต่อเนื่องยาวนาน โดยบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการปฏิบัติทางการทหาร ที่นอกเหนือจากการสงคราม (Military Operations Other Than War) ซึ่งก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่จะใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

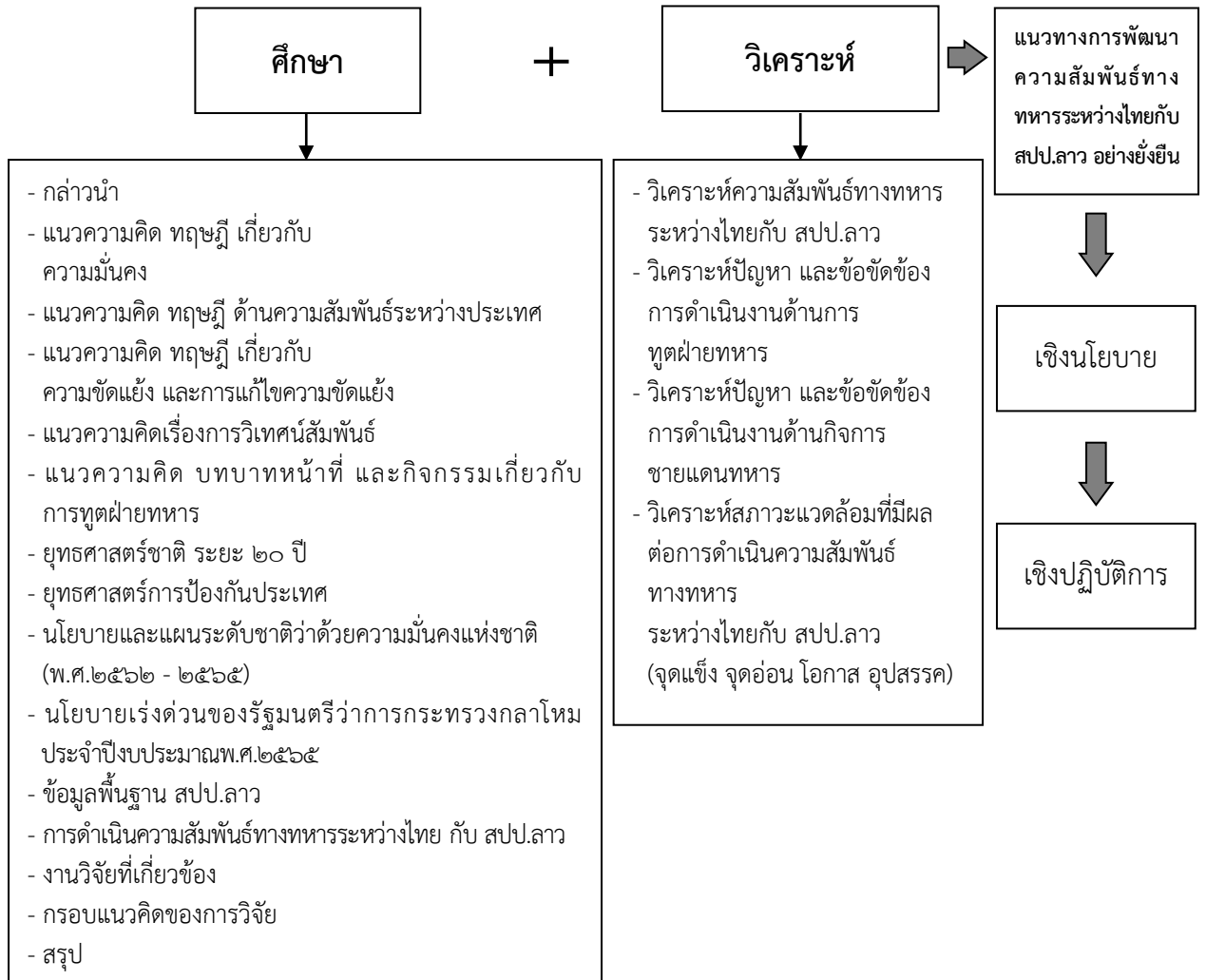
พงศ์เทพ แก้วชัยโย (๒๕๕๙ : ๓๐-๓๑) ทำวิจัยเรื่อง การทูตโดยฝ่ายทหาร : กำป็นเหล็กในถุงมือแพร และได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

๑. กองทัพไทยจะต้องแสดงความจริงใจในการสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ผ่านกลไกต่างๆ โดยเฉพาะการทูตโดยฝ่ายทหาร (Defence Diplomacy) สนับสนุนนโยบายรัฐบาล และกระทรวงการต่างประเทศทั้งในรูปทวิภาคี และพหุภาคี แต่ในขณะเดียวกันกองทัพยังขาดการบูรณาการการปฏิบัติภารกิจ และไม่มีแนวทางการดำเนินการทูตโดยฝ่ายทหารที่ชัดเจน รวมถึงกำลังพลยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

๒. เสนอแนะว่าควรปลูกฝังและสร้างความเข้าใจเรื่องการทูตโดยฝ่ายทหารให้กำลังพลของกองทัพ โดยอาจบรรจุวิชาการทูตโดยฝ่ายทหารในการศึกษาระดับต่างๆ รวมถึงควรจัดให้มีการสัมมนาผู้ที่เคยปฏิบัติงานด้านการทูตโดยฝ่ายทหารเพื่อรวบรวมข้อมูล และประสบการณ์ นำมาใช้ประโยชน์เช่นกำหนดแผนงาน และแนวทางการดำเนินการทูตโดยฝ่ายทหารที่ชัดเจน

๓. กองทัพไทยควรกำหนดให้การทูตโดยฝ่ายทหารเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของกองทัพ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาระหว่างประเทศที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนกำหนดแนวทางการดำเนินการแผนงานที่ชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกันทั้งกองทัพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาในบทที่ ๒ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้ง การวิเทศน์สัมพันธ์ บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๕) นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว รวมถึงวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า ความมั่นคงเป็นปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติ มิใช่ของรัฐใดรัฐเดียว เนื่องจากภัยคุกคามแบบใหม่ๆ (Non Traditional Threats) เป็นภัยคุกคามของทุกคนในโลก ดังนั้น รัฐต่างๆ จึงต้องร่วมมือกันในกรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อจัดการกับปัญหา ความมั่นคงและสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคและของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

หลายๆ ประเทศจึงปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความมั่นคงของตนจากการกำหนดภัยคุกคามร่วมกันมาเป็นแนวคิดเชิงป้องกันความขัดแย้ง หรือนโยบายความร่วมมือเพื่อความมั่นคงร่วมกัน โดยการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงจะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของกองทัพในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศพันธมิตร ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐในด้านความมั่นคง ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนและนโยบายด้านความมั่นคง ในระดับต่างๆ ที่มุ่งเน้นเรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และลดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งจะได้นำข้อมูลต่างๆ เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อสรุปและให้ข้อเสนอแนะต่อไป

บทที่ ๓

ศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่าง ไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน
กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)

สวส.สนผ.กท.มีหน้าที่พิจารณา เสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน
กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการวิเทศสัมพันธ์ กิจกรรมล่ามและภาษาต่างประเทศ
การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้กับผู้นำทางทหารและบุคคลสำคัญต่างประเทศ
พิธีการทูต การเยี่ยมเยือนและการรับรองแขกต่างประเทศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
และสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน
ของกระทรวงกลาโหม ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติหน้าที่
ในด้านการต่างประเทศอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

แนวความคิดทางยุทธศาสตร์

การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation) เป็นแนวคิด
ทางยุทธศาสตร์หลักของกระทรวงกลาโหม ในการพิจารณาใช้ทรัพยากรทางทหารในการสนับสนุน
รัฐบาล โดยสร้างความร่วมมือกับประเทศรอบบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ
ประเทศมหาอำนาจต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเสริมสร้าง
ความมั่นคงร่วมกัน สร้างบรรยากาศความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง ลดเงื่อนไข และลดโอกาส
ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง รวมทั้งป้องกันมิให้ความขัดแย้งขยายขอบเขตออกไปจนอยู่นอกเหนือ
การควบคุม โดยยึดมั่นในหลักการแนวความคิดเชิงป้องกัน (Preventive) ซึ่งเป็นการแก้ปัญหา
ในเชิงรุกก่อนที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น และแม้ความขัดแย้งเกิดขึ้นก็สามารถควบคุมได้ทันเวลา
โดยมาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ในเวทีการเมือง
ระหว่างประเทศ รวมทั้งผลประโยชน์ที่ประเทศพึงจะได้รับ ความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือ
ด้านความมั่นคง ขึ้นอยู่กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล ในการประสานประโยชน์ร่วมกับ
ประเทศต่างๆ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน โดยปราศจากการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ
ซึ่งกองทัพเป็นเครื่องมือประการหนึ่งของประเทศ มีบทบาทนำในการเสริมสร้างความร่วมมือ
ด้านความมั่นคง โดยการดำเนินกิจกรรมทางทหาร ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการทูตฝ่ายทหาร
(Defence Diplomacy) ได้แก่ การพบปะหารือและการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำทางทหาร
การดำเนินการของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร รวมทั้งการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยทหารอย่างต่อเนื่อง
การพัฒนาพื้นที่ข้ามชายแดน (Cross - Border Development) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ร่วมกัน เพื่อลดปัญหาที่มาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

(Peace Operations) ในภูมิภาคต่างๆ ภายใต้กรอบสหประชาชาติ กรอบความร่วมมือต่างๆ ในระดับภูมิภาค และแนวทางของประเศมหาอำนาจบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาสันติภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อกระชับความสัมพันธ์และสร้างความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทางทหารร่วมกัน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา และการปฏิบัติการร่วมในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี ด้านการบรรเทาภัยพิบัติและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการต่อต้านการก่อการร้าย เพื่อขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่างๆ โดยมุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีโอกาสเกิดความขัดแย้งโดยไม่ได้ตั้งใจ และให้ความสำคัญต่อความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญในความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของแต่ละประเทศ ซึ่งไทยควรใช้ประโยชน์จากความร่วมมือ ด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ นอกจากนี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อการส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างกันแล้ว ยังมุ่งเน้นที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการรับมือกับปัญหาความท้าทายด้านความมั่นคงในปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบภัยคุกคามดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการดำเนินการตามแนวคิดทางยุทธศาสตร์หลักของกระทรวงกลาโหมอีก ๒ ด้าน ได้แก่ การฉีกกำลังป้องกันประเทศ.(United Defence) และการป้องกันเชิงรุก (Active Defence) ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ.และสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์ของกระทรวงกลาโหมที่กำหนดไว้ คือ “มีกองทัพชั้นนำมีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐ และมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค”

กรอบกิจกรรมของกระทรวงกลาโหม

ในห้วง พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ กระทรวงกลาโหมได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การมีความสัมพันธ์ และความร่วมมือทางทหารกับประเทศรอบบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศประเศมหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ ตามกรอบความเร่งด่วนที่รัฐบาลกำหนดรวมทั้งมีบทบาทสำคัญในประชาคมอาเซียนและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้กรอบสหประชาชาติทั้งนี้ นอกจากประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศแล้วยังมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ประเด็นยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐในการแก้ปัญหาเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกในสังคมไทย การก่อการร้าย การแพร่ระบาดของยาเสพติด การโยกย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศแบบไม่ปกติ และการกระทำผิดกฎหมายที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนทางบกและในทะเล เป็นต้น ประเด็นยุทธศาสตร์การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหารที่อาจเกิดจากความขัดแย้ง อันเนื่องมาจากปัญหาเขตแดนและพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลรวมทั้งมีศักยภาพทางทหารที่มุ่งไปสู่ความทัดเทียมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์ข้างต้น กระทรวงกลาโหมจึงได้กำหนดกรอบกิจกรรมการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของกระทรวงกลาโหมกับมิตรประเทศ ดังนี้

๑. การเดินทางเยือนมิตรประเทศอย่างเป็นทางการของผู้บังคับบัญชาระดับสูงการเข้าเยี่ยมคำนับประมุข/ผู้นำของมิตรประเทศ การพบปะหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมิตรประเทศ รวมทั้งผู้นำระดับสูงของกองทัพ โดยพิจารณาการขอรับการสนับสนุนความร่วมมือและความช่วยเหลือทางทหารจากมิตรประเทศ ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารสูงกว่า และอาจพิจารณาเสนอให้การสนับสนุนทางทหารต่อมิตรประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารน้อยกว่า อาทิ การสนับสนุนที่นึ่งศึกษาในหลักสูตรทางทหารต่างๆ และการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการวิจัยพัฒนาทางทหาร รวมทั้งอาจพิจารณาให้มีการจัดทำและลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางทหารและการป้องกันประเทศระหว่างกัน เป็นต้น

๒. การพัฒนาความร่วมมือภายใต้กลไกการประชุมระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้านในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับกองทัพ จนถึงระดับรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง หน่วยงานของฝ่ายปกครอง และหน่วยงานด้านการต่างประเทศร่วมกันเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ แก้ไขความขัดแย้ง รวมทั้งเป็นเวทีในการพัฒนาความร่วมมือชายแดนระหว่างกัน ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้นำรัฐบาลและกองทัพ ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างสันติและในเชิงสร้างสรรค์

๓. การดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาทิ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนและผู้บัญชาการเหล่าทัพอาเซียน การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันของกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้ง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการยกระดับความร่วมมือและขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมสำหรับการรับมือต่อภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ

๔. การประชุมทวิภาคีด้านความมั่นคงกับกระทรวงกลาโหมมิตรประเทศ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมมิตรประเทศ จะได้พบปะและหารือร่วมกันเพื่อกระชับความสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นการขยายผลและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สำคัญทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศที่มีการดำเนินการอยู่แล้วให้มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณาจัดให้มีการประชุมหารือทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ คือระดับกองบัญชาการกองทัพไทย (Senior Staff Talks) และเหล่าทัพ (Army/Navy/Air Staff Talks) ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความร่วมมือกับประเทศเหล่านั้นเป็นสำคัญ

๕. การให้และรับการสนับสนุนความร่วมมือ และความช่วยเหลือทางทหารจากมิตรประเทศโดยอาจพิจารณาขอรับการสนับสนุนจากมิตรประเทศ ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารสูงกว่า โดยมุ่งเน้นไปที่การขอรับการสนับสนุนที่นึ่งศึกษาในหลักสูตรทางทหารต่างๆ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการวิจัยและพัฒนาทางทหารร่วมกัน นอกจากนี้ อาจพิจารณาเสนอให้การสนับสนุนทางทหารต่อมิตรประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ

และทางทหารน้อยกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเทศรอบบ้าน ด้วยการมอบสิ่งอุปการณ์ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางทหารและให้ความอนุเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาลแก่บุคคลสำคัญของประเทศรอบบ้าน เพื่อสร้างไมตรีและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในระดับผู้นำ อันจะนำมาซึ่งความสนิทสนมคุ้นเคย และสามารถพบปะเจรจาสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหา การกระทบกระทั่งในเรื่องต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

๖. การประชุมแลกเปลี่ยนเฉพาะด้าน (Expert Talks) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ รวมทั้งข้อมูลระหว่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยอาจพิจารณาจัดการประชุมแลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญจากมิตรประเทศในด้านต่างๆ อาทิ การข่าวกรอง การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การแพทย์ทหาร และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย และความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

๗. การแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับกลาง (Staff Visit) และในระดับผู้ปฏิบัติงาน (Officer Visit) เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความไว้วางใจและความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างกันของกำลังพล รวมทั้งพิจารณาการพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีมากขึ้นในการแลกเปลี่ยนการเยือนของเรือรบและอากาศยานในรูปแบบ Goodwill Visit จนถึงการเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์การฝึก ก่อนเข้าร่วมการฝึกร่วม/ผสมต่อไป

๘. การฝึกร่วม/ผสม และการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬากับมิตรประเทศทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความไว้วางใจและความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างกันของกำลังพล ตั้งแต่ระดับผู้ปฏิบัติจนถึงผู้บังคับบัญชาาระดับสูง และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการต่างๆ ด้วย

๙. การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วม/ผสมระหว่างประเทศของกองทัพไทย โดยการเข้าร่วมในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ และการปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง ทางทะเลทั้งในระดับหน่วย และบุคคล

๑๐. การเข้าร่วมการประชุมระดับพหุภาคีที่กระทรวงกลาโหมมิตรประเทศเป็นเจ้าภาพ ซึ่งมุ่งหวังให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงระดับสูงของแต่ละประเทศได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน

๑๑. การเข้าร่วมนิทรรศการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ นิทรรศการการแสดงอาวุธ และการบิน ที่กระทรวงกลาโหมมิตรประเทศเป็นเจ้าภาพ และการเป็นเจ้าภาพจัดนิทรรศการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าในกิจการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และเป็นโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของแต่ละประเทศได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน

๑๒. การปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านการต่างประเทศของรัฐบาล รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินการด้านต่างประเทศในภาพรวมของประเทศ รวมทั้งการดำเนินการอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ภายใต้กรอบกิจกรรมข้างต้น

ประเทศรอบบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านยังเป็นไปด้วยดีและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความเป็นไปได้ที่ไทยและประเทศรอบบ้านจะเกิดความ

ขัดแย้งในระดับไม่รุนแรง จากปัญหาเส้นเขตแดนทางบก และการอ้างกรรมสิทธิ์พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ส่งผลให้กระทรวงกลาโหมจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศรอบบ้านที่มีปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา (กัมพูชา) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมียนมา) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) นอกจากนี้ประเทศดังกล่าวมีรูปแบบการปกครองที่ฝ่ายทหารยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงได้เป็นอย่างดี

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

มีนโยบายการทูตแบบรอบด้าน มุ่งหวังที่จะกระชับความสัมพันธ์กับทุกประเทศ เพื่อพัฒนาความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ ไทยและ สปป.ลาว มีความสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี กองทัพมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพ สปป.ลาว ในทุกด้าน ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนอยู่ในบางพื้นที่ ทั้งปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนทางบกและปัญหาการปักปันหลักเขตตามเกาะแก่งในแม่น้ำโขง และปัญหาข้อสงสัยที่ สปป.ลาว มีต่อไทย กรณีขบวนการต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ซึ่ง สปป.ลาว เชื่อว่ามีการใช้พื้นที่ไทยในการเป็นแหล่งพักพิงและฐานปฏิบัติการ นอกจากนี้ปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในด้านอื่นๆ อาทิ ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงกลาโหมควรพัฒนาความร่วมมือกับ สปป.ลาว โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การประชุมภายใต้กรอบความร่วมมือระดับทวิภาคี ในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับกองทัพ จนถึงระดับรัฐบาล
๒. การแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้บังคับบัญชาระดับสูง
๓. การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ชายแดน
๔. การสนับสนุนทางทหารโดยการมอบสิ่งอุปโภค และ การให้ความอนุเคราะห์รักษาพยาบาลแก่บุคคลสำคัญ
๕. การพัฒนาความร่วมมือในการรับมือต่อปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนทางบก อาทิ การลาดตระเวนร่วมและการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง
๖. การสนับสนุนที่นึ่งศึกษาในหลักสูตรทางทหารในระดับต่างๆ
๗. การจัดโครงการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับผู้บริหารระดับกลาง และระดับผู้ปฏิบัติในลักษณะต่างตอบแทน

ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์

ปัจจุบันประเทศไทย และ สปป.ลาว มีกลไกความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง โดยกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่ดูแลภาพรวมความสัมพันธ์ทวิภาคี ดังนี้

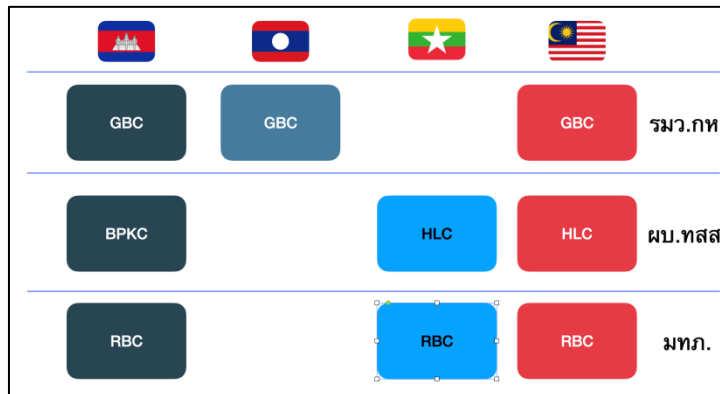
๑. คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - ลาว (Joint Commission : JC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม ประเด็นหารือในกรอบความร่วมมือนี้ครอบคลุมทุกมิติ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การเปิดจุดผ่านแดน การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม แรงงาน ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการค้าการลงทุนและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เป็นต้น

๒. การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนประเทศไทยและ สปป.ลาว มีชายแดนร่วมกันเป็นระยะทาง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร ทั้งชายแดนทางบกและทางน้ำ (แม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง) โดยมีคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม เป็นกลไกในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

๓. การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การที่ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีพรมแดนร่วมกันเป็นระยะทางยาวถึง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองฝ่ายดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข จึงเป็นเรื่องสำคัญ หน่วยงานความมั่นคงที่มีบทบาทหลักในเรื่องนี้ คือ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย โดยมีกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมและกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว คือ คณะกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย - ลาว (General Border Committee : GBC) ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วม จัดประชุมครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ GBC ได้ตั้งคณะอนุกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย-ลาว (Sub-GBC) กำหนดประชุมปีละ ๒ ครั้ง เพื่อติดตามการปฏิบัติงานภายในกรอบนโยบาย GBC เสนอผลการดำเนินงานและข้อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาคนเข้าเมืองผิดกฎหมายความร่วมมือระหว่างกองทัพความร่วมมือในการรักษาเส้นเขตแดนและปัญหาเสพติด เป็นต้น

กลไกความร่วมมือที่ทหารได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดจึงเป็นกลไก GBC ซึ่งในการจัดการประชุมครั้งล่าสุดเป็นครั้งที่ ๒๖ จัดขึ้น ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๒๓ ธ.ค.๖๒ ซึ่งเช่นเดียวกับการประชุมทุกครั้งที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาจากความร่วมมือด้านการทหารระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๓-๑ : กลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนที่ ชด.ทหาร บก.ทท.รับผิดชอบ

ที่มา : สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย ณ เวียงจันทน์, ๒๕๖๕

จะเห็นได้ว่ากลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ไทยมีอยู่กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมดนั้น ไทย-ลาว มีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนเพียง GBC กลไกเดียว ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านยังมีกลไกอื่นเสริมในแต่ละระดับ ตามแผนภาพที่แสดง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีลักษณะโครงสร้างเป็นกองทัพเดียว ไม่แบ่งแยก ทบ. ทร. และ ทอ. โดยมี บก.ทสส.เป็นหน่วยอำนวยการยุทธวิธีเหมือนประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ด้วยความจำกัดด้านโครงสร้างกองทัพของ สปป.ลาว นี้ การสร้างกลไกอื่นเพิ่มเติมจึงเป็นไปได้ยาก เพราะความร่วมมือใดๆ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ ซึ่งช่องทางเดียวที่จะเข้าสู่ความเห็นชอบในระดับรัฐบาลของ สปป.ลาว ได้คือผ่านทางรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ ก็คือประธานกลไกของ GBC นั่นเอง

ซึ่งหากเข้าใจในโครงสร้างและข้อจำกัดด้านนโยบายของ สปป.ลาว แล้วการสร้างกลไกความร่วมมืออื่นเพิ่มเติมจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยาก หากแต่การส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่จะริเริ่มขึ้นใหม่นั้น ควรอาศัยกลไก GBC ที่มีอยู่เดิมในการผลักดันให้เกิดเป็นผลขึ้นจะเป็นช่องทางที่เป็นไปได้ที่สุด เช่นที่ผ่านมาได้จัดตั้งคณะทำงานด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยให้กองกำลังป้องกันชายแดนของทั้งสองประเทศมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในอดีตใน สปป.ลาว งานดังกล่าวเป็นของ จนท.ตำรวจเท่านั้น ความร่วมมือมีขึ้นจึงเป็นการทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างทหารตามชายแดนมากขึ้น อันเป็นผลพลอยได้ในการสร้างความไว้วางใจและลดการปะทะโดยไม่ได้ตั้งใจตามแนวชายแดน

ปัจจุบันกลไก GBC ได้ถูกนำมาใช้ในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่อง เช่นการแลกเปลี่ยนดูงานของผู้บังคับหน่วยขนาดกลาง (ร.อ. - พ.ท.) ในพื้นที่ชายแดนระหว่างกันที่จะผลัดกันเป็นฝ่ายต้อนรับเป็นระยะเวลาครั้งละ ๑๐ - ๑๕ วัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือการที่ สปป.ลาว เห็นชอบในการส่งกำลังพลเข้ารับการศึกษาอบรมเกษตรทฤษฎีใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จัดขึ้นโดย ศปร.บก.ทท.ในปีนี้ (พ.ศ.๒๕๖๕) เป็นปีแรกเป็นต้น ก็นับว่าเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากกลไกที่มีอยู่

ดังนั้นสรุปแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านการทหาร ระหว่างประเทศไทยกับ สปป. ลาวนั้นจำเป็นต้องอยู่บนความเข้าใจด้านความแตกต่างของกองทัพ และอาศัยกลไกที่มีอยู่เดิม ในการสานต่อความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคงใหม่ๆ ต่อไป ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายได้ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย อย่างต่อเนื่อง โครงการสร้างสรรค์ที่ได้รับการเสนอเข้าสู่ที่ประชุม GBC หากไม่ขัดต่อข้อจำกัด ทางการเมืองของ สปป.ลาว แล้วก็มักจะได้รับการตอบสนองและความร่วมมือที่ดีทั้งสิ้น กลไก GBC จึงถือว่าเป็นช่องทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือด้านการทหารที่ดีที่สุดในปัจจุบัน ความพยายามที่จะสร้างกลไกอื่นๆ เพิ่มเติมขึ้นเป็นได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างของกองทัพ ประชาชนลาว ที่แตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด

ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีประวัติ ความเป็นมาอันยาวนานซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นไปในทางที่ไม่ค่อยดีนัก กล่าวคือมีความขัดแย้ง กันมาโดยตลอด รวมถึงมีการสู้รบกันในช่วงบางเวลา ทำให้การพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่าง ไทยกับกองทัพประชาชนลาว พัฒนาไปอย่างช้าๆ คือมีการดำเนินการในการสร้างความสัมพันธ์ ร่วมกันกับการแก้ปัญหาไปด้วย ทั้งนี้ในมุมมองของกองทัพประชาชนลาว ที่ยังมีความหวาดระแวง และระมัดระวังต่อการพัฒนาสัมพันธ์ ทำให้การพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารนั้นเป็นไปอย่าง ค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน การได้รับความ ช่วยเหลือการสนับสนุนทางทหารจากประเทศมหาอำนาจที่อยู่ต่างค่ายกัน เป็นสาเหตุสำคัญ ในการวางตัวของกองทัพประชาชนลาว

ปัญหาข้อขัดข้องในการพัฒนาความสัมพันธ์

๑. ด้วยนโยบายของผู้บริหารระดับสูงของ สปป.ลาว ที่ยังระมัดระวังในท่าทีที่จะพัฒนา ความสัมพันธ์กับประเทศไทย โดยเฉพาะการทำการกิจกรรมร่วมกันนั้น จะต้องได้รับการเห็นชอบ จากหน่วยเหนือก่อน ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ หรืออาจจะไม่ได้รับความสะดวก ในการประสานงาน

๒. จากความขัดแย้งในอดีตทำให้กองทัพประชาชนลาวให้ความสำคัญ และทำการ ตรวจสอบกำลังพลของกองทัพประชาชนลาว ในเรื่องความสัมพันธ์โดยเฉพาะความสัมพันธ์ส่วนตัวกับ ทหารไทย เพราะฉะนั้นจะเป็นการยากในการที่จะดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทั้งสองกองทัพ

๓. เนื่องจากแผนงานด้านงบประมาณของกองทัพประชาชนลาว กิจกรรมหรือโครงการ ต่างๆ ต้องเสนอและได้รับการอนุมัติบรรจุไว้ในแผนงานประจำปี หากระหว่างปีมีกิจกรรม ที่นอกเหนือจากแผนงานประจำปี จะต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลลาว โดยเฉพาะแผนงาน ที่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความสัมพันธ์กรณีฝ่ายกองทัพ ไทยเสนอจัดกิจกรรมที่ไม่ได้เป็นไปตามแผนหรือประสานแผนไว้ล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะ

๑. ในการดำเนินการความสัมพันธ์ทางทหารระดับสูง ควรเริ่มด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อพัฒนาไปสู่ความไว้วางใจ โดยจะต้องอธิบายให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงได้รับทราบถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาระหว่างสองประเทศ แนวความคิดของผู้บัญชาการระดับสูงในกองทัพประชาชนลาว ซึ่งเป็นคนที่อยู่ในช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งในอดีต รวมถึงหลักนิยมและการได้รับการสนับสนุน

ทางทหารจากประเทศที่มีระบอบการปกครองที่แตกต่าง เพื่อเป็นข้อมูลที่ทางกองทัพไทยใช้ประกอบการพิจารณาในการกำหนดท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์

๒. การพัฒนาความสัมพันธ์จะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของกองทัพ และควรจะต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้น กลาง และยาว รวมถึงการวางตัวบุคคลในการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เหมาะสม เพราะการสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศที่มีความหวาดระแวงนั้น จะต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ความต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

๓. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารที่เป็นทางการระหว่างสองกองทัพ อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นคณะกรรมการทางด้านความมั่นคงเดียวที่ทางกองทัพลาวให้การรับรอง ดังนั้นหากกองทัพไทยมีความต้องการจะพัฒนาความสัมพันธ์หรือจะทำกิจกรรมใดๆ ควรจะนำเข้าหารือและเสนอในที่ประชุมผ่านทางคณะกรรมการฯ ซึ่งจะทำให้เกิดความง่ายในการดำเนินการและเป็นทางการมากกว่าการประสานงาน หรือดำเนินความสัมพันธ์ของเหล่าทัพผ่านทางช่องทางอื่นๆ

๔. โดยธรรมชาติของนายทหารลาวชอบกีฬากอล์ฟ และการดื่มสังสรรค์เพื่อผูกมิตรไมตรี ชอบความจริงใจ ให้เกียรติกัน ถ้าสามารถเอาชนะใจนายทหารลาวโดยแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นมิตรแท้และจริงใจได้ จะช่วยลดความหวาดระแวง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้นมาก ส่งผลดีในการติดต่อประสานงานและเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในภาพรวมได้

๕. การริเริ่มกิจกรรมใหม่หรือการแก้ปัญหาในบางเรื่อง อาจต้องอาศัยผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้ขับเคลื่อน เช่นการพบปะพูดคุยในโอกาสต่างๆ เนื่องจากการตัดสินใจหรือสั่งการในทุกเรื่อง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของฝ่ายลาวจะเป็นผู้พิจารณา ตัดสินใจ และสั่งการให้ระดับรองลงมาเป็นผู้ปฏิบัติเท่านั้น

๖. การดำเนินการทูตในลักษณะคู่ขนาน โดยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้แทนทางการทูตของประเทศที่ สปป.ลาว มีความเกรงใจ โดยเฉพาะเวียดนาม มีส่วนช่วยในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหาร กับ สปป.ลาว. เนื่องจาก สปป.ลาว. นับถือเวียดนามเหมือนเป็นพี่ใหญ่ที่มีบุญคุณและคอยช่วยเหลือมาโดยตลอด จึงมักจะฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของเวียดนามเสมอ

๗. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ผ่านกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งคนไทยและคนลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน และพระผู้ใหญ่ที่คนลาวเคารพนับถือเกือบทั้งหมดมีความผูกพันใกล้ชิดกับพระไทย และเคยมาศึกษาธรรมะที่ประเทศไทย เป็นเรื่องที่ตึงามที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

๘. การดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่ นายทหารระดับสูงของลาวรวมถึงครอบครัวที่มารักษาพยาบาลที่ประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างความประทับใจและช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากประเทศไทยมีระบบสาธารณสุขที่ดีกว่า นายทหารลาวหรือครอบครัวจึงนิยมมารักษาพยาบาลที่ประเทศไทย

๙. การรวบรวมข้อมูลข่าวสารโดยผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร หรือเสมียนประจำสำนักงานผู้ช่วยทูต ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากฝ่ายทหารลาวมีความหวาดระแวงฝ่ายทหารไทยและระวังเรื่องข้อมูลที่สำคัญทางทหารเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพัพันต่างประเทศ และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/ กรุงเทพฯ

๑. ช่องทางการพัฒนาความสัมพันธ์

แผนงานและกิจกรรมทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ควรเริ่มต้นหารือและกำหนดไว้กรอบการประชุม Sub GBC โดยหากทั้ง ๒ ฝ่ายเห็นพ้องต้องกันก็นำเข้าสู่การประชุม GBC เพื่อลงนามบันทึกเป็นข้อตกลงต่อไป ทั้งนี้ ทางฝ่ายลาวให้ความสำคัญกับช่องทางนี้เป็นหลักเพียงช่องทางเดียวในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายไทย โดยจะมีการเตรียมงบประมาณรองรับในทุกแผนงาน ขณะที่กิจกรรมอื่นที่ไม่ได้บันทึกเป็นข้อตกลงไว้ในการประชุม จะไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากไม่มีงบประมาณรองรับ

๒. รูปแบบกิจกรรม

กองทัพประชาชนลาวมีการปรับโครงสร้างใหม่ โดยเฉพาะการยกระดับกรมทหารอากาศเป็นกองบัญชาการทหารอากาศ ซึ่งจะมีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่หลายหน่วย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา/เยี่ยมชมกิจการหน่วยงานทางทหารของ ทอ.อาทิจเช่น สถาบันเวชศาสตร์การบินกองทัพอากาศ สำนักงานนิรภัยการบินกองทัพอากาศ เพื่อเป็นแนวทางการการจัดตั้งและบริหารงานในหน่วยงานใหม่ของตน

๓. งบประมาณ

การส่งนายทหารลาวมาฝึก/ศึกษาที่ ทอ.ได้รับค่าตอบแทน (เบี้ยเลี้ยง) น้อยกว่านายทหารลาวที่มาฝึก/ศึกษาที่ ทบ.ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย จึงขอให้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับ การส่งนายทหารลาวไปฝึก/ศึกษาที่ประเทศอื่น เช่น เวียดนาม และจีน จะได้รับค่าตอบแทนมากกว่าที่ได้รับจากประเทศไทย

วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่าง ไทยกับ สปป.ลาว

ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว มีดังนี้

๑. ประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ระหว่างไทย และ สปป.ลาว ที่เคยมีประเด็นความขัดแย้ง และการใช้กำลังต่อสู้กันหลายครั้งในอดีต และการที่ไทยยินยอมให้สหรัฐฯ ตั้งฐานทัพในประเทศเพื่อใช้อากาศยานบินเข้าไปทิ้งระเบิดใน เวียดนาม และ สปป.ลาว รวมถึงการที่ สปป.ลาว คิดว่าไทยให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ใช้พื้นที่ในประเทศไทยหลบซ่อนและเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ประเด็นเหล่านี้ยังอยู่ในความทรงจำของคนลาว โดยจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญในการปลูกฝังเรื่องประวัติศาสตร์ในตำราเรียนของนักเรียนลาว และเข้มข้นมากขึ้นในระดับผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะทหาร และสมาชิกพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

ซึ่งส่วนหนึ่งเห็นได้ชัดจากการปลูกฝัง และเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อทางการของรัฐในช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับไทยเป็นไปอย่างระมัดระวัง และแฝงด้วยความหวาดระแวง

๒. ระบอบการปกครอง

สปป.ลาว มีการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งแตกต่างจากไทยที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยสปป.ลาว มีความเป็นมาและได้รับอิทธิพลด้านการเมือง การปกครองจากเวียดนามมากที่สุด มีพรรคการเมืองคือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวพรรคเดียว การบริหารประเทศมีเอกภาพ โดยคณะผู้บริหารประเทศมีความเด็ดขาดในทุกภาคส่วน รวมถึงกระทรวงป้องกันประเทศซึ่งกำกับดูแลด้านการทหาร ก็เป็นไปในลักษณะการกำหนดนโยบาย และการสั่งการลงไปสู่ระดับล่างหรือผู้ปฏิบัติเท่านั้น และโดยที่ สปป.ลาว มีงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด แต่มีความใกล้ชิดกับประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันกับประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ รัสเซีย และจีน ซึ่งมีอิทธิพลและให้การสนับสนุน สปป.ลาว ด้านการทหารมากขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารไม่จำเป็นต้องพึ่งพาประเทศไทย ดำเนินการเท่าที่จำเป็น และเป็นไปอย่างซ้ำๆ เน้นในเรื่องผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นหลัก

๓. เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม

สปป.ลาว เป็นประเทศเดียวในโลกที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกับประเทศไทยมากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับไทยง่ายมากขึ้น และสามารถใช้เป็นเครื่องมือหลักในกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันได้เป็นอย่างดี เช่นการจัดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ ในลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความสุขและสนุกสนานอย่างเป็นกันเอง ประกอบกับการที่คนลาวนิยมสินค้าไทย และติดตามสื่อไทยผ่านช่องทางต่างๆ จึงนับว่าไทยมีอิทธิพลด้านสังคมจิตวิทยาต่อคนลาวค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ

๔. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว

บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีระดับความเข้มข้นที่แตกต่างกันที่สำคัญมีดังนี้

๔.๑ เวียดนาม ในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ สปป.ลาว ถือเวียดนามเป็นประเทศที่มีอุดมการณ์เดียวกันและมีความสัมพันธ์พิเศษและแน่นแฟ้นที่สุด เนื่องจากการผ่านประวัติศาสตร์สงครามอินโดจีนและการต่อสู้เพื่อเอกราชร่วมกัน โดยกล่าวได้ว่า สปป.ลาว “ฟัง” เวียดนามในการตัดสินใจทางการเมืองและในด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่า ผู้นำของลาว ที่จะขึ้นสู่ตำแหน่งประธานประเทศและนายกรัฐมนตรีได้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากเวียดนาม (ผ่านนายคำไต สีพันดอนซึ่งเป็น ๑ ใน ๗ นักปฏิวัติก่อตั้ง สปป.ลาว และเป็นคนเดียวที่ยังมีชีวิตอยู่และทรงอิทธิพลอย่างมากใน สปป.ลาว) ด้านความมั่นคงและการทหาร เวียดนามถือเป็นประเทศที่ใกล้ชิด และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน สปป.ลาว ทั้งในด้านการฝึกศึกษา ปลูกฝังหลักนิยมและอุดมการณ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๔.๒ จีน เป็นประเทศมหาอำนาจเพียงประเทศเดียวที่ได้กำหนดความสัมพันธ์แบบพิเศษในฐานะประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน และสร้างกลไกความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่มีกลไกความร่วมมือรอบด้านและทุกระดับกับ สปป.ลาว มาช้านาน และ สปป.ลาว

ได้พยายามตอบสนอง นโยบายและความต้องการของจีนไม่ว่าจะในระดับรัฐบาล และภาคเอกชนด้วยเช่นกัน โดยจีนมอง สปป.ลาว ว่าเป็นเสมือน backyard ของจีน ในฐานะแหล่งพลังงานแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งความมั่นคงทางอาหาร เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการบริโภคของจีน ทั้งนี้ แม้ว่าอิทธิพลทางการเมืองของจีนดูจะลดลง ภายหลังจากการล้างไพ่ รัฐบาล จากผลการเลือกตั้งรัฐบาล สปป.ลาว เมื่อต้นปี พ.ศ.๒๕๕๙ (โดยนายสมสะหวาด เล่งสะหวัด และรัฐมนตรีคนอื่นๆ ที่เป็นพวกนิยมจีนได้หลุดออกจากตำแหน่ง) แต่จีนยังคงสามารถขยายบทบาททางเศรษฐกิจทั่วประเทศลาวอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็น

๔.๒.๑ โครงการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ รถไฟความเร็วสูงจีน - ลาว, การสร้างถนน และการเดินเรือในแม่น้ำโขง

๔.๒.๒ การลงทุนด้านการเกษตร อาทิ ไร่กล้วย ไร่ยางพารา

๔.๒.๓ การหลั่งไหลเข้ามาทำงานของคนจีน นักท่องเที่ยวจีนและการขยายเขตชุมชนจีนในลาว ซึ่งมีแนวโน้มว่า ในอนาคตการเชื่อมโยงโดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ทุกๆ สะพาน จะเอื้อให้อิทธิพลจีนเข้ามาสู่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น อนึ่ง สปป.ลาว จะยังคงรักษาระดับความสัมพันธ์แบบพิเศษกับจีนในทุกๆระดับ เนื่องจากจำเป็นต้องพึ่งพาการลงทุนและความช่วยเหลือจากจีนเพื่อการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาล สปป.ลาว มีแนวโน้มจะใช้อำนาจในการแก้ไขปัญหาแบบเบ็ดเสร็จเมื่อจำเป็น รวมไปถึงปัญหาที่เกิดจากชาวจีน เช่น การจัดสรรพื้นที่ให้ชาวจีนอยู่เป็นสัดส่วนแยกออกจากชุมชนท้องถิ่น การยุติสัมปทานการปลูกกล้วยในแขวงบ่อแก้วที่ให้แก่กักลงทุนจีน ภายหลังตรวจพบการใช้สารเคมีในระดับสูง ตลอดจนการวางมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบความคืบหน้าและประสิทธิภาพของโครงการภายใต้สัมปทานที่ได้อนุมัติให้แก่จีน ในด้านการทหาร กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน กับกองทัพประชาชนลาว ได้เริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕ และหลังจากการที่ สปป.ลาว และจีน ได้ลงนามฟื้นฟูความสัมพันธ์คู่ร่วมมือยุทธศาสตร์รอบด้าน ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ และการลงนามในแผนแม่บทว่าด้วยการสร้างคู่ร่วมชะตากรรมลาว - จีน ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีน กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ระยะ ๕ ปี” เมื่อ ๓๐ เม.ย.๖๒ โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลทำให้ สปป.ลาว สามารถพัฒนากองทัพได้อย่างก้าวกระโดด

๔.๓ รัสเซีย ได้เริ่มรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ขึ้นใหม่ในห้วงปี พ.ศ.๒๕๕๔ หลังจากยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลง (สหภาพโซเวียต ในอดีต) ซึ่งความสัมพันธ์ด้านการทหารก็ได้รับการฟื้นฟูขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเมื่อ ๒๑ ม.ค.๖๑ พล.อ.เซอร์เก ซอยกู รมว.กลาโหมรัสเซีย และคณะเดินทางเยือน สปป.ลาว เพื่อลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือด้านความมั่นคง และเทคนิคการทหาร, ข้อตกลงการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาทางทหารรัสเซีย และการจัดตั้งสำนักงานความช่วยเหลือด้านความมั่นคงของรัสเซียประจำ สปป.ลาว โดยสำนักงานคณะที่ปรึกษาทางทหารรัสเซียประจำ สปป.ลาว เป็นหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทใน สปป.ลาว ในฐานะตัวแทนของกองทัพรัสเซีย โดยได้สนับสนุนกองทัพประชาชนลาวในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในกิจการทางด้านทหารและความมั่นคง ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันถึงความสัมพันธ์ทางทหารที่แน่นแฟ้นระหว่างทั้งสองกองทัพ และมีแนวโน้มที่สำนักงานดังกล่าวจะเป็นส่วนสำคัญให้กองทัพรัสเซียเข้ามามีบทบาทในด้านการพัฒนา และการมีส่วนร่วมกับกองทัพประชาชนลาวมากขึ้นต่อไปในอนาคต

อนึ่งในห้วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ กองทัพประชาชนลาวได้จัดหายุทโธปกรณ์ที่สำคัญจากรัสเซีย ได้แก่ รถถัง T-72 B1MS เครื่องบินแบบ YAK -130 และระบบเรดาร์ป้องกันทางอากาศ

๔.๔ สหรัฐฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มีผลประโยชน์โดยตรงใน สปป.ลาว มากนัก แต่มีความร่วมมือ/ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา โดยสหรัฐฯ ให้ความสำคัญมากที่สุดต่อการเก็บกู้ วัตถุระเบิดที่ยังไม่ระเบิด (Unexploded Ordnance : UXO) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ หมู่บ้าน ในทางภาคเหนือและภาคใต้ของ สปป.ลาว (เมื่อ ก.ย.๕๙ ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ปธน.โอบามา ได้ประกาศสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๙๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับงานด้าน UXO) และการค้นหาทหารสหรัฐฯ ที่สูญหายในช่วงสงครามอินโดจีน อนึ่ง สปป.ลาว มีทัศนคติที่เป็นลบอย่างยิ่งต่อสหรัฐฯ เนื่องจากการทิ้งระเบิดใน สปป.ลาว สมัยสงครามอินโดจีน ซึ่งยังคงคร่าชีวิตประชาชนลาวและเป็นอุปสรรคอันดับต้นๆ ในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ตอบสนองยุทธศาสตร์การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ ด้วยดีและจัดสหรัฐฯ อยู่ในกลุ่มประเทศคู่ร่วมพัฒนา (Development Partners) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาลาวให้บรรลุเป้าหมายการหลุดพ้นจากการเป็น Least Developed Countries (LDC) แต่ดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ อย่างระมัดระวัง เนื่องจากยังคงไม่ไว้วางใจและไม่ลืมนโยบายในช่วงสงครามอินโดจีน อีกทั้งไม่ต้องการให้ เวียดนามและจีน ซึ่งเป็นพันธมิตรพิเศษของลาวรู้สึกว่าการ สปป.ลาว ดึงสหรัฐฯ เข้ามาถ่วงดุลอำนาจตน

โดยสรุป บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีรูปแบบและความเข้มข้นที่แตกต่างกัน โดยมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับกลุ่มประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันเป็นหลักและให้ความช่วยเหลือ สปป.ลาว มาตั้งแต่ในอดีต เวียดนามถือว่ามียุทธพลทางการเมืองและความมั่นคงมากที่สุด ขณะที่จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงที่กำลังมีบทบาทและอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจใน สปป.ลาว ค่อนข้างมาก และยังพร้อมช่วยเหลือ สปป.ลาว ในการพัฒนาประเทศทุกๆ ด้าน ขณะที่รัสเซีย มีบทบาทเด่นในด้านการทหาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการป้องกันประเทศ ส่วนไทย ถือว่ามียุทธพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา เนื่องจากมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน ทั้งนี้ บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)

๑. ประเทศไทยมียุทธศาสตร์, แผนและนโยบายด้านความมั่นคงที่ชัดเจนกับประเทศเพื่อนบ้าน
๒. มีกลไกหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกัน (GBC)
๓. ไทยและ สปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน
๔. ไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณในการดำเนินความสัมพันธ์

จุดอ่อน (Weaknesses)

๑. ขาดการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และการบูรณาการร่วมกันของเหล่าทัพ ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว
๒. ความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมืองและระบอบการปกครอง
๓. มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางทหารของฝ่ายไทยค่อนข้างบ่อยเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายลาว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้นำทางทหารที่อาจไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดลึกซึ้ง และขาดความต่อเนื่อง
๔. นโยบายและแผนงานในบางเรื่องขาดความจริงจัง และต่อเนื่อง

โอกาส (Opportunities)

๑. คนลาวจำนวนมากมีทัศนคติที่ดีต่อในหลวงรัชกาลที่ ๙ และกรมสมเด็จพระเทพฯ
๒. ประเทศไทยมีอิทธิพลด้านสังคมจิตวิทยาต่อ สปป.ลาว มาก
๓. นายทองลุน สีสุลิด ประธานประเทศ สปป.ลาว คนปัจจุบัน มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย
๔. มีการปรับโครงสร้างกองทัพประชาชนลาว และสนใจการดูงาน/เยี่ยมชมกิจการทางทหารของไทย
๕. มีกรอบความร่วมมืออื่นในอาเซียนเช่น ADMM ที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว นอกเหนือจากกรอบความร่วมมือ GBC
๖. โดยทั่วไปคนลาวมีนิสัยที่เป็นมิตร ชอบการสร้างสรรค์ และมีความจริงใจ ซึ่งเกื้อกูลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน

อุปสรรค (Threats)

๑. ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งในอดีตยังอยู่ในความทรงจำของคนลาว
๒. สปป.ลาว ยังมีความหวาดระแวงไทย และลึกๆ แล้วยังมองไทยเป็นภัยคุกคาม
๓. สปป.ลาว มีงบประมาณทางทหารค่อนข้างจำกัด
๔. อิทธิพลของบางประเทศต่อ สปป.ลาว โดยเฉพาะเวียดนาม ทำให้ สปป.ลาว ดำเนินความสัมพันธ์กับไทยด้วยความระมัดระวัง
๕. การเตรียมแผนงาน การติดต่อประสานงาน มีขั้นตอนที่ล่าช้า มีรายละเอียดไม่มากพอในบางเรื่อง และดำเนินการในลักษณะที่ค่อนข้างกระชั้น

สรุป

การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว สอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ตลอดจนแผนงานและนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ แต่ยังคงขาดแผนงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์/รวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและ ลาว ทำให้ทราบปัญหา ข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งในระดับนโยบาย และผู้ปฏิบัติ โดยมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยสำคัญพื้นฐาน ได้แก่

๑. ประวัติศาสตร์
๒. ระบอบการปกครอง
๓. เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม
๔. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว

ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis) จะพบแนวการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี

๑.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

๑.๓ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๑.๔ นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

๑.๕ แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๒. แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

๒.๒ แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๓ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง

๒.๔ แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์

๒.๕ แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร

๓. ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว

๔. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ประกอบด้วย

๑. การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)

๒. ประสบการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ

๔. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis) ข้อมูล และการวิเคราะห์ในส่วนที่ผ่านมาสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในเชิงนโยบาย และปฏิบัติการ ดังนี้

เชิงนโยบาย

๑. การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี, ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ, นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ลดความขัดแย้ง และสร้างความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งในส่วน of กระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพต่างๆ ได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ประเทศไทย และ สปป.ลาว อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังจะเห็นได้ว่าในห้วงระยะเวลาที่ย้อนหลังไปประมาณ ๕ ปี ไม่มีความขัดแย้งรุนแรงถึงขั้นการใช้กำลังทางทหาร ความสัมพันธ์ในอดีตตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ที่ สปป.ลาว (ราชอาณาจักรลาวในขณะนั้น) เคยตกเป็นประเทศราช ของไทย (สยามในขณะนั้น) จนถึง กรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า ที่เคยทำให้ความสัมพันธ์ทางทหารถดถอยไปอย่างมาก ปัจจุบันความสัมพันธ์ในภาพรวมของประเทศ และความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศทั้งสองดีขึ้นตามลำดับ โดยแม้ว่ายังคงมีปัญหาเส้นเขตแดนที่ยังไม่ชัดเจนในบางพื้นที่ ปัญหาความหวาดระแวงของ สปป.ลาว ที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) แต่ด้วยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการประนีประนอม (Accommodation), การร่วมมือ (Collaboration) โดยฝ่ายทหารมีกรอบความร่วมมือ GBC เป็นหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และการหลีกเลี่ยง (Avoidance) ซึ่งฝ่ายไทยมีนโยบายหลีกเลี่ยงไม่นำประเด็นอ่อนไหวที่อาจจะกระทบหรือบั่นทอนความสัมพันธ์มาหารือหรือดำเนินการกับ สปป.ลาว สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญเชิงนโยบายที่ทำให้ความสัมพันธ์ในภาพรวมของประเทศ และความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสองประเทศดีขึ้นตามลำดับ จึงควรดำรงแนวคิด และการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนตามที่กล่าวมาในตอนต้น

๒. กระทรวงกลาโหมมีแนวคิดทางยุทธศาสตร์ ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน และ สปป.ลาว ที่ชัดเจนมีรูปแบบกิจกรรมความร่วมมือหลายรูปแบบ ทั้งทวิภาคี และพหุภาคี กองทัพบกมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพประชาชนลาว ในทุกด้าน ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม การดำเนินความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้ในระดับสูงทางทหารไปจนถึงระดับปฏิบัติการ การประชุมตามกรอบความร่วมมือต่างๆ และการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ฝ่ายลาว

ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี ควรดำรงแนวคิด และกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ไว้ และอาจพิจารณาเพิ่มเติมตามความเหมาะสมในอนาคต ทั้งนี้ควรเพิ่มการบูรณาการร่วมกับเหล่าทัพ เพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน กิจกรรม เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากยิ่งขึ้น อนึ่ง โดยที่ธรรมชาติของ สปป.ลาว เป็นคอมมิวนิสต์ การปกครองบังคับบัญชาเป็นลักษณะบนลงล่าง (Top - Down) ที่ชัดเจนมาก ผู้นำทางทหารไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย และสามารถปฏิบัติงานไปได้เรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับสุขภาพและความสัมพันธ์กับผู้นำในระดับที่สูงกว่า และโดยลักษณะของคนลาวที่ชอบความจริงใจ และการให้เกียรติ ประกอบกับประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/เวียงจันทน์ เห็นว่าการเดินทางเยือน สปป.ลาว ของผู้นำระดับสูงทางทหารของไทยมีความสำคัญมากที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะภาพรวม และเป็นการส่วนบุคคล ซึ่งจะทำให้ความร่วมมือต่างๆ เกิดขึ้นง่าย หรือหากมีเรื่องติดขัดก็หาทางออก ร่วมกันได้ไม่ยาก จึงควรดำรงแนวคิดการเยือน สปป.ลาวของผู้นำระดับสูงทางทหารของไทยในโอกาสที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่อง

๓. การพัฒนาความสัมพันธ์จะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของกองทัพ และควรจะต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้น กลาง และยาว รวมถึงการวางตัวบุคคลในการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เหมาะสม เพราะการสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศที่มีความหวาดระแวงนั้น ควรต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ความต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

๔. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารที่เป็นทางการระหว่างสองกองทัพ อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นคณะกรรมการทางด้านความมั่นคงเดียวที่ทางกองทัพประชาชนลาวให้การรับรอง ดังนั้นหากกองทัพไทยมีความต้องการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์หรือจะทำกิจกรรมใดๆ ควรจะนำเข้าหารือ และเสนอในที่ประชุมผ่านทางคณะกรรมการฯ ซึ่งจะทำให้ง่ายในการดำเนินการ และเป็นทางการมากกว่าการประสานงาน หรือดำเนินความสัมพันธ์ของเหล่าทัพผ่านทางช่องทางอื่นๆ

๕. สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีงบประมาณจำกัด การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ ทั้งแบบให้เปล่า และแบบมีเงื่อนไข โดยประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลในด้านต่างๆ มีรูปแบบและความเข้มข้นที่แตกต่างกัน โดย สปป.ลาว มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับกลุ่มประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันเป็นหลัก และให้ความช่วยเหลือ สปป.ลาว มาตั้งแต่ในอดีต เวียดนาม ถือว่ามีอิทธิพลทางการเมือง และความมั่นคงมากที่สุด ขณะที่ จีน เป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงที่กำลังมีบทบาทและอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจใน สปป.ลาว ค่อนข้างมาก และยังพร้อมช่วยเหลือ สปป.ลาว ในการพัฒนาประเทศต่างๆ ด้าน รัสเซีย มีบทบาทเด่นในด้านการทหาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการป้องกันประเทศ ส่วนไทย ถือว่ามีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา เนื่องจากมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน ทั้งนี้ บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนทำที่ที่เหมาะสม ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว ทั้งนี้ การดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตทหารในลักษณะคู่ขนาน เช่นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม จะส่งผลดีทางอ้อม ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เพราะเวียดนามเปรียบเหมือนพี่ใหญ่ของลาว

สปป.ลาว จะเกรงใจ และฟัง ตลอดจนระวังการดำเนินการใดๆ กับฝ่ายไทยที่อาจจะกระทบต่อความรู้สึกของเวียดนาม

๖. การขยายความสัมพันธ์ และกิจกรรมต่างๆ ทางทหาร หากฝ่ายไทยสนับสนุนงบประมาณหรือออกค่าใช้จ่ายให้ตามความเหมาะสม จะทำให้มีโอกาสเกิดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด และเคยมีกรณีที่ฝ่ายไทยได้สนับสนุนที่นั้งการศึกษาในหลักสูตรทางทหารให้แก่ฝ่ายลาว แต่การดูแลของเหล่าทัพมีความแตกต่างกันในบางเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องเงินที่จ่ายให้แก่ฝ่ายทหารลาว โดยที่ ทบ.ให้มากกว่าที่ ทอ.ให้ฝ่ายลาว จนมีการเปรียบเทียบของฝ่ายลาวและนำมาสู่การขอให้ฝ่าย ทอ.พิจารณาสนับสนุนเงินเพิ่มเติมให้เท่ากับที่ ทบ.ให้แก่ฝ่ายลาว ซึ่งฝ่ายลาวให้เหตุผลว่าไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เมื่อมาศึกษาที่ไทยซึ่งเรื่องนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจของฝ่ายลาวที่จะส่งคนมาศึกษาหรือไม่ โดยในอดีตเคยมีการแจ้งขอระงับการส่งนายทหารลาวมาศึกษาหลักสูตรทางทหารของ ทอ.ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วจึงจำเป็นที่ฝ่ายไทยอาจจะต้องมีการหารือ และกำหนดนโยบายที่เหมาะสมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในเรื่องนี้

๗. ไทยและ สปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ที่คล้ายกันมาก โดยเคยมีคำกล่าวของนายดำรง ไคร์ครวญ อดีตเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ แสดงความเห็นที่ว่า สปป.ลาว เป็นมากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ไม่มีประเทศใดๆ ในโลกที่จะมีความใกล้เคียงไทยเท่ากับ สปป.ลาว และการที่ไทยมีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาสที่จะทำให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหาร โดยใช้ความคล้ายคลึงกันดังกล่าวเป็นเครื่องมือผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ทอดผ้าป่า หรือกฐิน ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมทางทหารอื่นๆ นับเป็นการสร้างความรู้สึกดีๆ ต่อกันได้อย่างมาก อย่างไรก็ตาม ควรระมัดระวังประเด็นอ่อนไหวที่จะทำให้ฝ่ายลาวมีความรู้สึกที่ด้อยต่ำกว่าฝ่ายไทย

๘. ปัจจุบันกองทัพประชาชนลาวมีการปรับโครงสร้างของหน่วยต่างๆ อาทิ การจัดตั้งกองบัญชาการทหารอากาศ ขึ้นใหม่ ซึ่งเดิมเป็นเพียงกรมทหารอากาศที่เป็นหน่วยขึ้นตรงของกรมใหญ่เสนาธิการ โดยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลในบางเรื่องจากฝ่ายไทยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากองทัพของตน เช่น ด้านนिरภัยการบิน ด้านแพทย์เวชศาสตร์การบิน และการศึกษาทางทหารในหลักสูตรต่างๆ ของ ทอ. นับเป็นโอกาสที่ดีที่ฝ่ายไทยจะพิจารณาเพิ่มกิจกรรมตอบสนองความต้องการของฝ่ายลาวตามที่เห็นควร ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน

๙. ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป โดยกำหนดวงรอบการประชุมตามความเหมาะสม เช่น ประชุมทุกปี ปีละ ๑ ครั้ง เป็นต้น เพื่อให้ทุกระดับมองภาพเดียวกัน เข้าใจตรงกัน มีความเชื่อมโยงสอดคล้องในการดำเนินการ ตั้งแต่ระดับนโยบายลงไปถึงระดับปฏิบัติการ

๑๐. การริเริ่มกิจกรรมทางทหาร/ความร่วมมือขึ้นมาใหม่ หรือการแก้ปัญหาในบางเรื่อง อาจต้องอาศัยผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้ช่วยผลักดันผ่านการพบปะพูดคุยในโอกาสต่างๆ เนื่องจาก การตัดสินใจหรือสั่งการในเกือบทุกเรื่อง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของฝ่ายลาวจะเป็นผู้พิจารณา

ตัดสินใจ และสั่งการให้ระดับรองลงมาเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะมีน้ำหนักและความเป็นไปได้มากกว่าการเสนอขึ้นไปจากระดับล่าง

๑๑. ในสังคมลาว มีสายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของลูกหลานผู้นำในอดีตที่ร่วมปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง และก่อตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งถือว่ายังมีอิทธิพลในหลายๆ ด้านรวมทั้งด้านการเมือง และการทหาร โดยชนชั้นนำของลาวส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ดังนั้นการรู้ว่าใครเป็นใคร การมีโอกาสได้รู้จักหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีบทบาทหรือกว้างขวางในสังคมลาว อาจช่วยให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารเป็นไปอย่างราบรื่น

เชิงปฏิบัติ

๑. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประเด็นอ่อนไหวจากปมประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งกันในอดีต ความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทย ให้การสนับสนุน ขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) จึงจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อทราบและตระหนักในประเด็นที่ควรหลีกเลี่ยงทั้งในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาว

๒. การพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว เป็นไปแบบซ้ำๆ ค่อยเป็นค่อยไป และจากกรณีที่ฝ่ายลาวยังมีความรู้สึกหวาดระแวงฝ่ายไทย จึงควรดำเนินความสัมพันธ์ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ฝ่ายลาวลดความหวาดระแวงมีความรู้สึกไว้วางใจ เชื่อใจ มองว่าไทยเป็นเพื่อน ไม่ใช่ศัตรู เช่น การรวบรวมข้อมูลข่าวสารด้านการทหาร เพราะหากถูกจับได้จะยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสองประเทศถดถอย และใช้เวลานานกว่าจะฟื้นฟูกลับมาสู่จุดเดิม

๓. การที่ประเทศไทย และสปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม คล้ายกันมาก ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาส ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ควรใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความสนิทสนมระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงในภาพรวมได้ แต่ทั้งนี้ต้องเลี่ยงบางประเด็นที่อ่อนไหว เช่นกรณีของไทย (สยามในขณะนั้น) อัญเชิญพระแก้วมรกตกลับมาประดิษฐานที่ไทย นอกจากนี้ ไทยถือว่ามีอิทธิพล ด้านสังคมจิตวิทยาต่อคนลาวมาก โดยคนลาวส่วนใหญ่นิยมชมรายการโทรทัศน์ของไทย และชื่นชอบศิลปินดารานักร้องไทย สถานบันเทิงต่างๆ ใน สปป.ลาว มักจะเปิดเพลงและร้องเพลงไทยได้ไพเราะ โดยคนลาวส่วนใหญ่สามารถพูดและฟังภาษาไทยเข้าใจได้เป็นอย่างดี ตลอดจนนิยมสินค้าไทย มารับยาพยาบาลตามสถานพยาบาลต่างๆ ของไทย รวมถึงมีญาติพี่น้องอยู่ที่ฝั่งไทย สิ่งเหล่านี้ ล้วนสามารถนำมาสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี เช่นกองทัพไทยจัดวงดุริยางค์ไปร่วมแสดงในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบ ๗๐ ปี การก่อตั้งกองทัพประชาชนลาว และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ผ่านกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งคนไทยและคนลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน

๔. กรณีเส้นเขตแดนที่ยังไม่ชัดเจน บางส่วนอยู่ระหว่างดำเนินการ บางส่วนชะลอไว้ก่อน ยังไม่นำมาหารือเพราะเกรงว่าอาจจะกระทบความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในภาพรวมของไทย ถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ควรต้องระมัดระวังการปฏิบัติตามข้อตกลง

ที่มีต่อกัน ไม่ให้เกิดประเด็นกระทบกระทั่งหรือขัดแย้ง บนพื้นฐานของขอบเขตหน้าที่ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ

๕. การจัดกิจกรรมของ ขต.ทหาร โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของหน่วยทหารในพื้นที่กับหน่วยทหารของกองทัพประชาชนลาว เช่นการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดแข่งขันกีฬาและงานเลี้ยงสังสรรค์ นับเป็นเรื่องที่ดีที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกัน จึงควรดำรงกิจกรรมในลักษณะนี้ไว้ และอาจพิจารณากิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

๖. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหาร (Standard Operating Procedure : SOP) เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในลักษณะที่เป็นมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับ สปป.ลาว

๗. ปัจจุบันมีสำนักงานทูตทหารของประเทศต่างๆ ที่ประจำอยู่ที่นครหลวงเวียงจันทน์จำนวน ๑๐ ประเทศ โดยรวมถึงประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ได้แก่ เวียดนาม จีน และรัสเซีย การปฏิบัติงานด้านการทูตทหารของฝ่ายไทย ควรดำเนินการในลักษณะการทูตแบบคู่ขนาน โดยไม่ควรมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ สปป.ลาว เพียงประเทศเดียว ควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ด้วย เนื่องจาก สปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่ง สปป.ลาว มักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายเรื่อง รวมถึงระมัดระวังการดำเนินการและการตัดสินใจใดๆ ที่อาจกระทบความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทยกับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย จะมีส่วนช่วยทางอ้อม ในการสร้างสัมพันธ์ทางทหาร หรือแก้ปัญหาในบางเรื่องระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ได้

๘. ธรรมชาติของคนลาวชอบการให้เกียรติกัน ไม่ชอบการดูถูก ขึ้น้อยใจ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนในการปฏิสัมพันธ์ทางทหารกับฝ่ายลาวควรตระหนัก และระมัดระวังในเรื่องดังกล่าว ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ ให้เกียรติกัน จะช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่นและลึกซึ้งได้ แต่หากพลั้งเผลอทำในทางตรงข้ามก็จะทำให้ฝ่ายลาวเสียความรู้สึก และกระทบต่อความสัมพันธ์ได้ อนึ่ง ในด้านสันนาทหาร นายทหารลาวชอบกีฬาอล์ฟ และการดื่มสังสรรค์เพื่อผูกมิตรไมตรี ชอบความจริงใจ ถ้าสามารถเอาชนะใจนายทหารลาวโดยแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นมิตรแท้และจริงใจได้ จะช่วยลดความหวาดระแวง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้นมาก ส่งผลดีในการติดต่อประสานงานและก่อเกิดต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในภาพรวมได้

๙. โดยที่ฝ่ายไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางทหาร และผู้ปฏิบัติงานในทุกๆระดับตามวงรอบค่อนข้างบ่อย มีการเกษียณอายุราชการที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากฝ่ายลาว ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับฝ่ายลาว จึงควรต้องส่งต่อข้อมูล และหาวิธีการที่จะทำให้ความสัมพันธ์ทางทหารเดินทางต่อไปได้ ไม่หยุดชะงัก

๑๐. จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid 19 ทำให้การพบปะกันของผู้นำทางทหารลดน้อยลงไปจากปกติ เมื่อสถานการณ์คลี่คลายแล้วควรพิจารณาให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูง รวมถึงกิจกรรมการประชุม และความร่วมมือ

ในกรอบความร่วมมือต่างๆ ดังเช่นที่เคยดำเนินการในภาวะปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าความสัมพันธ์เห็นห่างกันมากเกินไป

๑๑. การดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่นายทหารระดับสูงของลาว รวมถึงครอบครัวในบางเรื่อง เช่นการรักษาพยาบาลที่ประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีระบบสาธารณสุขที่ดีกว่า สปป.ลาว นายทหารลาวหรือครอบครัวจึงนิยมมารักษาพยาบาลที่ประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างความประทับใจและช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นเมื่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทย เมื่อมีโอกาสควรดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่นายทหารระดับสูงของลาว ตามความเหมาะสม

๑๒. การทำงานร่วมกับฝ่ายลาว ควรเข้าใจธรรมชาติของฝ่ายลาวที่มีความสบายๆ ไม่รีบเร่ง เช่นการเตรียมแผนงาน การติดต่อประสานงาน มีขั้นตอนที่ล่าช้า มีรายละเอียดไม่มากพอในบางเรื่อง และดำเนินการในลักษณะที่ค่อนข้างกระชั้น ซึ่งแตกต่างกับฝ่ายไทยที่จะมีการเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร มีรายละเอียดการปฏิบัติที่ชัดเจน มีแผนสำรอง เพื่อให้การทำงานราบรื่น ในกรณีที่ฝ่ายลาวเป็นเจ้าของภาพในการจัดกิจกรรมใดๆ จึงอาจมีข้อขัดข้องอยู่บ้าง ซึ่งหากฝ่ายไทยเร่งรัดหรือกดดันมากเกินไป อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีของผู้ปฏิบัติงานและอาจขยายผลไปสู่ความสัมพันธ์ในภาพรวมได้ ดังนั้นฝ่ายไทยจึงควรนำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาทราบล่วงหน้าไว้ก่อน

๑๓. การสนับสนุนที่นึ่งการศึกษาให้แก่นายทหารลาวในหลักสูตรต่างๆ เป็นโอกาสดีที่จะปรับทัศนคติ สร้างความประทับใจและความสัมพันธ์ ผู้เกี่ยวข้องจึงไม่ควรมองข้ามโอกาสนี้ เนื่องจากนายทหารลาวส่วนใหญ่จะไปศึกษา/อบรมที่ประเทศเวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมือง และการปกครองในลักษณะเดียวกัน รวมถึงให้ความช่วยเหลือ/สนับสนุนแก่กองทัพประชาชนลาวมากกว่าไทย

สรุป

การศึกษาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยเริ่มต้นจากยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis) ทำให้ได้แนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในเชิงนโยบาย และปฏิบัติการ ในหลายมิติ และเกี่ยวข้องกับทั้งผู้บังคับบัญชาระดับสูงลงไปถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว โดยเริ่มต้นการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี

๑.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

๑.๓ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๑.๔ นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

๑.๕ แนวทางการกำหนดท่าที และจัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๒. แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคง

๒.๒ แนวความคิด ทฤษฎี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๓ แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง

๒.๔ แนวความคิด เรื่องการวิเทศสัมพันธ์

๒.๕ แนวความคิด บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหาร

๓. ข้อมูลพื้นฐาน สปป.ลาว

๔. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ประกอบด้วย

๑. การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม (สวส.สนผ.กท.)

๒. ประสพการณ์การดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหาร ในฐานะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไทย ประจำนครหลวงเวียงจันทน์

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในมุมมองของหัวหน้ากรมพวพันต่างประเทศ กระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารลาว/กรุงเทพฯ

๔. การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว

๕. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.ลาว (SWOT Analysis)

การศึกษา และวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๑ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ที่สำคัญได้แก่ ความทรงจำและการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ฝ่ายลาวมองไทยในทางลบ ความขัดแย้งในอดีต ความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) ความแตกต่างทางระบอบการปกครองและอุดมการณ์ทางการเมือง รวมถึงบทบาทและอิทธิพลของชาติอื่นต่อ สปป.ลาว โดยเฉพาะเวียดนามซึ่งเปรียบเสมือนพี่ใหญ่ที่ลาวมักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายๆ เรื่อง ขณะที่มีโอกาสและความท้าทายที่สำคัญได้แก่ การที่ไทยและลาวมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายกันไม่เหมือนประเทศใดๆ ในโลก กลไกความร่วมมือต่างๆ ในภูมิภาคทั้งทวิภาคีและพหุภาคี ประกอบกับกองทัพประชาชนลาวอยู่ในช่วงการปรับโครงสร้างและพัฒนากองทัพ แต่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงต้องการการสนับสนุนจากชาติต่างๆ ซึ่งลาวต้องการศึกษาเรียนรู้จากไทยในบางเรื่อง จึงเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกัน การศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทย กับ สปป.ลาว อย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๒ ทั้งเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ ได้ดังนี้

เชิงนโยบาย

๑. ควรดำรงแนวคิดตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ลดความขัดแย้ง และสร้างความมั่นคงในภูมิภาค แต่ควรเพิ่มการบูรณาการร่วมกันของหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงานและกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป

๒. หากกองทัพไทยริเริ่มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับฝ่ายลาว ควรนำเข้าหารือและเสนอในที่ประชุมผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักที่กองทัพประชาชนลาวให้การรับรองและอาจ

พิจารณาร่วมกับฝ่ายลาวเพิ่มกรอบความร่วมมือ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee : RBC) เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในพื้นที่ สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. บทบาทและอิทธิพลของประเทศต่างๆ ใน สปป.ลาว มีนัยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ตลอดจนท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว ทั้งนี้ การดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตฝ่ายทหาร ในลักษณะคู่ขนาน เช่นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม จะส่งผลดีทางอ้อมในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว

๔. ควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่ฝ่ายลาว เช่น ค่าใช้จ่ายของนายทหารลาวที่มาศึกษาอบรม หรือดูงานที่ประเทศไทย จะทำให้มีโอกาสเกิดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด

๕. การที่ไทยมีอิทธิพลต่อ สปป.ลาว ในด้านสังคมจิตวิทยา ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาสในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหาร โดยใช้ความคล้ายคลึงกันในเรื่องดังกล่าวเป็นเครื่องมือผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ทอดผ้าป่า หรือกฐิน ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมทางทหารอื่นๆ นับเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีๆ ต่อกันได้อย่างมาก อย่างไรก็ตามควรระมัดระวังประเด็นอ่อนไหวที่จะทำให้ฝ่ายลาวมีความรู้สึกว่าต้อยต่ำกว่าฝ่ายไทย

เชิงปฏิบัติ

๑. การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว มีประเด็นอ่อนไหวจากปมประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งกันในอดีต รวมถึงความหวาดระแวงของฝ่ายลาวที่มองว่าไทยให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) จึงจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อทราบและตระหนักในประเด็นที่ควรหลีกเลี่ยงทั้งในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาวควรดำเนินความสัมพันธ์และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเพื่อลดความหวาดระแวงสร้างความไว้วางใจ และทำให้เห็นว่าไทยเป็นเพื่อน ไม่ใช่ศัตรู รวมถึงควรเข้าใจลักษณะนิสัย และธรรมชาติของคนลาว

๒. ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่บริเวณชายแดนที่เส้นเขตแดนยังไม่ชัดเจน ควรต้องระมัดระวังการปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อกัน ไม่ให้เกิดประเด็นกระทบกระทั่งหรือขัดแย้ง บนพื้นฐานของขอบเขตหน้าที่ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของหน่วยทหารในพื้นที่กับหน่วยทหารของกองทัพประชาชนลาว เช่นการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดแข่งขันกีฬาและงานเลี้ยงสังสรรค์ นับเป็นเรื่องที่ดีที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกัน จึงควรดำรงกิจกรรมในลักษณะนี้ไว้และอาจพิจารณาจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

๓. การที่ประเทศไทย และสปป.ลาว มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม คล้ายกันมาก ถือเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาส ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ควรใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความสนิทสนมระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงในภาพรวมได้

๔. การปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารของไทยควรดำเนินการในลักษณะการทูตแบบคู่ขนาน โดยไม่ควรมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ สปป.ลาว เพียงประเทศเดียว ควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากต่อ สปป.ลาว ด้วย เนื่องจาก สปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย ซึ่ง สปป.ลาว มักจะฟังและปฏิบัติตามในหลายเรื่อง รวมถึงระมัดระวังการดำเนินการและการตัดสินใจใดๆ ที่อาจกระทบความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/ไทยกับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของประเทศ เวียดนาม จีน และรัสเซีย จะมีส่วนช่วยทางอ้อมในการสร้างสัมพันธ์ทางทหาร หรือแก้ปัญหาในบางเรื่องระหว่างไทย กับ สปป.ลาว ได้

๕. การปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารที่ สปป.ลาว ยังไม่มีคู่มือการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SOP) กองทัพ จึงควรพิจารณาจัดทำเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

๖. โดยที่ฝ่ายไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางทหาร และผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับตามวงรอบค่อนข้างบ่อย มีการเกษียณอายุราชการที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากฝ่ายลาว ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับฝ่ายลาว จึงควรพิจารณาหาหนทางในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารให้มีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

๑. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางทฤษฎีร่วมกับการสอบถามความเห็น และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน และกิจกรรมรองรับ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงานเพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนประเด็นปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว และควรต้องมีการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การทบทวน ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป

๒. ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารกับ สปป.ลาว หรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับฝ่ายลาว จะผ่านคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย - ลาว (GBC) ซึ่งเป็นช่องทางหลักเพียงช่องทางเดียวที่กองทัพประชาชนลาวให้การรับรอง โดยมี รมว.กท. และรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ สปป.ลาว เป็นประธานร่วม กท.อาจพิจารณาเพิ่มกรอบความร่วมมือคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค Regional Border Committee : RBC เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ในระดับพื้นที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรทบทวนการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมให้แก่ฝ่ายลาว เนื่องจากกองทัพประชาชนลาวมีงบประมาณที่จำกัด เช่นค่าใช้จ่ายของนายทหารลาวที่จะมาฝึกศึกษา หรือดูงานที่ประเทศไทย ซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้ฝ่ายลาวเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ฝ่ายไทยเป็นเจ้าภาพ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น

๔. กท., บก.ทท. และเหล่าทัพ ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชา ระดับสูง ในโอกาสที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของผู้นำทางทหารของทั้งสอง ประเทศ และเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้หารือกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความร่วมมือระหว่างกัน

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนิน ความสัมพันธ์ทางทหารกับฝ่ายลาว เพื่อให้ทราบและตระหนักในประเด็นอ่อนไหวที่ควรหลีกเลี่ยง ในการปฏิบัติงาน และการสนทนากับนายทหารลาว พร้อมทั้งดำเนินความสัมพันธ์และทำกิจกรรม ต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง แต่มีความจริงใจ

๖. ทบ. และ ทอ. ควรพิจารณาคัดเลือกและเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ที่เหมาะสมไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการทูตฝ่ายทหาร ณ สปป.ลาว

๗. เอกสารวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษา แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหาร ระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในกรอบของ กท.ควรขยายกรอบการศึกษาวิจัย ให้ครอบคลุมกับการดำเนินความสัมพันธ์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงมหาดไทย ในโอกาสต่อไป